

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחת הר"ן כח)

על ידי
לימוד
שיעורים אלו
אנו נותנים
את החומש
ואת המעשר
להקדוש
ברוך הוא
(עצתו אמונה)

פרשת תזריע-מצורע
תשפ"ו

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

כני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגראוו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'רפס ע"י

קרן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

מנחות. פרק עשירי - שתי מידות דף צא עמוד א - מתוך מהדרת "אבן ישראל" (שטיינזולץ)

תוספות

רש"י

הכי נמי "מן הצאן ומן הצאן", כיון דלא כתיב בהו "יחידו" - משמע נמי כל אחד בפני עצמו, ולא איצטרך קרא לחלק. הויתב דמיא. ומן הצאן - כיון דהוה ליה למיכתב "מן הצאן", וכתביב "מן" - כמו הויתב "אבן", וגבי "אביו ואמו", אף על גב דכתיב "ואמו" - לא משמע "יחידו", משום דהתם לא אפשר בלא וי"ו. והיכי ליכתיבו? ומקלל אביו אמר - משמע אביו קילל אמו. ולרבי יאשיה דאמר אף

הואיל וכתביב ומן הצאן כמאן - דכתיב יחידו - דמדכתיב "מן הצאן", והדר כתיב "מן הצאן" דמיא. משמע ענינם (ובקונטרס פירש בענין אחר). ודרשו דאפירושא "דמיא" כתיב "מן הצאן והצאן" משמע שנים שנים. דאתא לפרש אמריו בהמה: מן הצאן ומן הצאן, מזה אחד ומזה אחר. ואף על גב דדרשינן בתמורה (כתב) כוליה, דריו דרדיה נמו דרשי התם, ככל מקום

על גב דלא כתיב יחידו כמאן דכתיב דמי - והאי 1
"מן הצאן ואם מן הצאן" בביבא ליה להוציא עולה 2
העוף. ליבעי קרא - לחלק, דרצה - חוד מביא. 3
התם כתיב - קרא אורינא לחלק: אם עולה קרבנו 4
מן הצאן ומן הצאן קרבנו וגו' - דמשמע 5
לחלק. ורבי יונתן אמר לך - אף על גב דכתיב 6
"אם עולה קרבנו מן הצאן", הויתב ליה "מן 7
הצאן ואם מן הצאן" לחלק. הני מילי - דאי בעי דר 8
לייתי: כמפרש, משמע הדר צאן וא בקר. תורה 9
לא וכתב הוא - שבתא דנפקי עולה ושלמים, 10
מהדאזו ופני משמע תורה, למה לי לרבינו מ"א? 11
הואיל ואתי להם כהה - ואינה חשובה ובה, לא 12
ליבעי נסכים. אי נמי: משום דהוי להם במקום 13
נסכים. אי (נמי) ליקום בנקום נסכים. וליכתוב 14
קרא לפלא נדר או לנדבה - ולא ליכתוב לא 15
ועולה ולא זבח, וכל שבא בגדר ונבנה דהיינו 16
עולה ותורה ושלמים, ומנחה דאין טענה נסכים - 17
מימעט מ"מין הצאן ומן הצאן. אביא כבוד 18
(ופסח) - ומעשר ופסח. והשתא רבתיב עולה - 19
ולא מצית לרבינו בכור ומעשר ופסח. והוי עולה 20
גופה פסח - דהוי כלל ופסח וכלל. דיעשהו 21
אשה ליה - כלל, עולה או זבח לפלא נדר או 22
בנדבה - לר"ח. "לעשות ליה יחידו" - חור וכלל. 23
מאי מרביב ביה - דהואיל ואמרת "אורינא חטאת 24
ואשם", ומחוי שך לך לומר "מה הפרט מפורש" אף 25
כל, ומאי ניתו דקאמר לרבינו מפרש דהי שאין 26
מחוייב ועוד - שאין מחוייב בעולה, ודבעול 27
נדבה מיירי. להביא ולדות של קרשים - נקבות של 28
שאר קרשים, ועולה - זכר, ולא שריך ולדו. 29
ועולה הבאה מן המתורות - כדאמרין בפרקין 30
לעיל (פ"ב). ומתורות - היינו שמירת את העולה. 31
ואשם שניתק להעריה - ושחטו לשם עולה, 32
ולעשותו כליל בעולה. הלשון טעון נסכים. וכל 33
הבחינים שנובוה שלא לשלם - שחן כשרים, אבל 34
שלא על גב לבעולי שטעונו נסכים. והשתא 35
דאמרת או - "מן הצאן" אתי לדרשא לחלק, "או 36
לפלא נדר או נדבה" תניה ליה לחלקו איצטרך, 37
דסלקא דעתך אמינא. רב - הניחא לרבי יאשיה - 38
דאמר: אף על גב דלא כתיב "יחידו" - כמו דכתיב 39
דמי, להכי איצטרך האי "או לחלק. אי נמי" 40
איכא - דאייתי שלמים בגדר, עולה בנדבה - 41
בעי נסכים כל חור וחד. או זבח - למה ליה? או 42
שלמים - "או לחלק" ו"או רבי" ו"או יאשיה" ונדקא ליה 43
מימעט עולת העוף מן הצאן, "או לחלק ליה 44
דשלמא לרבי יונתן דרשינן תאי" או לחלק, ורבי 45
יאשיה נפקא ליה לחלק מן ואם מן הצאן, 46
ומ"אם עולה קרבנו מן הצאן" - ולמעטי עולת 47
העוף נפקא ליה מימן הצאן ומן הצאן. [כתרי 48
מני - הוא] ובעי נסכים לכל חור, כהו "מן הצאן 49
או בקר" תסגי ליה חור. ככה תעשי לאחד - 50
דרשמע על מל לכל אור. נסכים בפני עצמו למה ליה 51
וחדו פירש דינו של כל אחד. אבל אייתי בבת 52
אחת - נדר ונדבה, אימא חסגי וכו'. ושלשה 53
עשונים סלת מנחה בבלה כשמן - כדמצרע 54
עשר כתיב. כמנחה בבלה עם הויתב - כלומר, 55

הואיל וכתביב "ומן הצאן" - כמאן דכתיב "יחידו" דמי. 1
ולרבי יאשיה דאמר: אף על גב דלא כתיב "יחידו", 2
כמאן דכתיב "יחידו" דמי, ליבעי קרא! - הכתיב: "אם 3
עולה קרבנו מן הצאן", ו"אם מן הצאן קרבנו". 4
ואידך? - איצטרך, סלקא דעתך אמינא: הני מילי - 5
במפרש, אבל בסתמא - לייתי מתרנוויהו, קא משמע 6
לן. אמר מר: תורה מיניו? תלמוד לומר "או זבח" - 7
אשמו תורה לאו זבח הוא? - איצטרך, סלקא דעתך 8
אמינא: הואיל ואיכא להם בהה - לא תיבעי נסכים. 9
ומאי שנא מאיל נזיר, דאיכא בהדיה להם ובעי 10
נסכים? - סלקא דעתך אמינא: התם - שני מיניו, הכא - 11
רחמנא "לפלא נדר או לנדבה", ולא פעי "עלה"! - אי לא כתב רחמנא "עלה", הוה אמינא: 12
ועשיתם אשה ליה" - כלל, "לפלא נדר או לנדבה" - פרט, "לרתי נוחח" - חור וכלל. כלל 13
ופרט וכלל - אי אתה דן אלא פעיין הפרט: מזה הפרט מפורש - דבר שאינו בא על חטא, אף 14
כל - שאין בא על חטא. אורינא חטאת ואשם - שחן פאין על חטא, אביא כבוד ומעשר ופסח 15
- שאין פאין על חטא! תלמוד לומר "עלה" - השתא דכתיב "עלה", כלל ופרט מה מרביב 16
ביה? - מזה הפרט מפורש - שאינו מחוייב ועומד, אף כל - שאינו מחוייב ועומד. להביא ולדות 17
קרשים ותמורתן, ועולה הבאה מן המתורות, ואשם שניתק לרעה, וכל הבחינים שנובוה שלא 18
לשמן. והשתא דאמרת "או" לדרשא, "לפלא נדר או לנדבה" למה לי לחלקם? - איצטרך, 19
סלקא דעתך אמינא: עד דמייתי נדר ונדבה לא ליבעי נסכים, קא משמע לן, דאייתי נדר 20
לחוריה - ליבעי נסכים, ואי ייתי נדבה לחוריה - לייתי נסכים. הניחא לרבי יאשיה, אלא 21
לרבי יונתן למה ליה? - סלקא דעתך אמינא: אייתי נדר לחוריה - ליבעי נסכים, אייתי נדבה 22
לחוריה - ליבעי נסכים, אייתי נדר ונדבה - ליבעי נסכים. "או במוצריכם" 23
למה ליה? - סלקא דעתך אמינא: הני מילי - דקא מיייתי עולה בגדר ושלמים בגדרה, אי נמי 24
איכא, אבל היכא דקא מיייתי עולה ושלמים בגדר, אי נמי עולה ושלמים בגדרה - שם נדר 25
אחד ושם נדבה אחת היא, ותיסגי ליה בנסכים דחד, קא משמע לן "או במוצריכם". וכי 26
תעשה גב בקר עולה או זבח" - למה ליה איצטרך, סלקא דעתך אמינא: הני מילי היכא דקא 27
מיייתי עולה ושלמים בגדר, אי נמי עולה ושלמים בגדרה, אבל היכא דקא מיייתי שתי עולות 28
בגדר וחדא בגדרה, אי נמי שני שלמים בגדר וחדא בגדרה, אכל היכא דקא מיייתי שתי עולות בגדר 29
אחת היא שם עולה אחת היא, ותיסגי ליה בנסכים דחד, קא משמע לן. "לפלא נדר או 30
שלמים" למה ליה? סלקא דעתך אמינא: הני מילי היכא דמיייתי שתי עולות חדא בגדר וחדא 31
בגדרה, אי נמי שני שלמים בגדר וחדא בגדרה, אבל היכא דקא מיייתי שתי עולות בגדר 32
ושתי עולות בגדרה, אי נמי שני שלמים בגדר ושני שלמים בגדרה, שם עולה אחד הוא ושם 33
גדר אחד הוא ותיסגי ליה בנסכים דחד, קא משמע לן. ורבי יאשיה האי "מן הצאן או 34
מן הצאן" למה ליה? - סלקא דעתך אמינא: הני מילי [בתרי מיני, אבל כהו מינא - תסגי ליה 35
בנסכים דחד, קא משמע לן. "כפה תעשו לאחד" למה ליה? - סלקא דעתך אמינא: הני מילי] 36
בזה אחר זה, אבל בבת אחת - תיסגי ליה בנסכים דחד, קא משמע לן. אלא שחמפאתו של 37
מצורע ואשמו טעון נסכים. מנא הני מילי? דתגו רבנן: "שלושה עשונים סלת מנחה" - 38
במנחה הפאה עם הזבח הפתוב מדבר. אתה אמור: במנחה הפאה עם הזבח, או אינו אלא 39
במנחה הפאה בפני עצמה? פשהו אמור: "והעלה הכהן את העלה ואת המנחה", הוי אמור: 40
במנחה הפאה עם הזבח הפתוב מדבר. ועדיין אינו יודע אם מעוניה נסכים ואם לאו? תלמוד 41
לומר "וינו לנסך רביעית ההין תעשה על העלה או לזבח לכבש האחד", "עלה" - זו עולת 42
מצורע, "זבח" - זו חטאת מצורע, "או לזבח" - זו אשם מצורע. ותיפוק ליה תרנוויהו "זבח", 43
דאמר

הואיל וכתביב ומן הצאן כמאן - דכתיב יחידו - דמדכתיב "מן הצאן", והדר כתיב "מן הצאן" דמיא. משמע ענינם (ובקונטרס פירש בענין אחר). ודרשו דאפירושא "דמיא" כתיב "מן הצאן והצאן" משמע שנים שנים. דאתא לפרש אמריו בהמה: מן הצאן ומן הצאן, מזה אחד ומזה אחר. ואף על גב דדרשינן בתמורה (כתב) כוליה, דריו דרדיה נמו דרשי התם, ככל מקום
על גב דלא כתיב יחידו כמאן דכתיב דמי - והאי 1
"מן הצאן ואם מן הצאן" בביבא ליה להוציא עולה 2
העוף. ליבעי קרא - לחלק, דרצה - חוד מביא. 3
התם כתיב - קרא אורינא לחלק: אם עולה קרבנו 4
מן הצאן ומן הצאן קרבנו וגו' - דמשמע 5
לחלק. ורבי יונתן אמר לך - אף על גב דכתיב 6
"אם עולה קרבנו מן הצאן", הויתב ליה "מן 7
הצאן ואם מן הצאן" לחלק. הני מילי - דאי בעי דר 8
לייתי: כמפרש, משמע הדר צאן וא בקר. תורה 9
לא וכתב הוא - שבתא דנפקי עולה ושלמים, 10
מהדאזו ופני משמע תורה, למה לי לרבינו מ"א? 11
הואיל ואתי להם כהה - ואינה חשובה ובה, לא 12
ליבעי נסכים. אי נמי: משום דהוי להם במקום 13
נסכים. אי (נמי) ליקום בנקום נסכים. וליכתוב 14
קרא לפלא נדר או לנדבה - ולא ליכתוב לא 15
ועולה ולא זבח, וכל שבא בגדר ונבנה דהיינו 16
עולה ותורה ושלמים, ומנחה דאין טענה נסכים - 17
מימעט מ"מין הצאן ומן הצאן. אביא כבוד 18
(ופסח) - ומעשר ופסח. והשתא רבתיב עולה - 19
ולא מצית לרבינו בכור ומעשר ופסח. והוי עולה 20
גופה פסח - דהוי כלל ופסח וכלל. דיעשהו 21
אשה ליה - כלל, עולה או זבח לפלא נדר או 22
בנדבה - לר"ח. "לעשות ליה יחידו" - חור וכלל. 23
מאי מרביב ביה - דהואיל ואמרת "אורינא חטאת 24
ואשם", ומחוי שך לך לומר "מה הפרט מפורש" אף 25
כל, ומאי ניתו דקאמר לרבינו מפרש דהי שאין 26
מחוייב ועוד - שאין מחוייב בעולה, ודבעול 27
נדבה מיירי. להביא ולדות של קרשים - נקבות של 28
שאר קרשים, ועולה - זכר, ולא שריך ולדו. 29
ועולה הבאה מן המתורות - כדאמרין בפרקין 30
לעיל (פ"ב). ומתורות - היינו שמירת את העולה. 31
ואשם שניתק להעריה - ושחטו לשם עולה, 32
ולעשותו כליל בעולה. הלשון טעון נסכים. וכל 33
הבחינים שנובוה שלא לשלם - שחן כשרים, אבל 34
שלא על גב לבעולי שטעונו נסכים. והשתא 35
דאמרת או - "מן הצאן" אתי לדרשא לחלק, "או 36
לפלא נדר או נדבה" תניה ליה לחלקו איצטרך, 37
דסלקא דעתך אמינא. רב - הניחא לרבי יאשיה - 38
דאמר: אף על גב דלא כתיב "יחידו" - כמו דכתיב 39
דמי, להכי איצטרך האי "או לחלק. אי נמי" 40
איכא - דאייתי שלמים בגדר, עולה בנדבה - 41
בעי נסכים כל חור וחד. או זבח - למה ליה? או 42
שלמים - "או לחלק" ו"או רבי" ו"או יאשיה" ונדקא ליה 43
מימעט עולת העוף מן הצאן, "או לחלק ליה 44
דשלמא לרבי יונתן דרשינן תאי" או לחלק, ורבי 45
יאשיה נפקא ליה לחלק מן ואם מן הצאן, 46
ומ"אם עולה קרבנו מן הצאן" - ולמעטי עולת 47
העוף נפקא ליה מימן הצאן ומן הצאן. [כתרי 48
מני - הוא] ובעי נסכים לכל חור, כהו "מן הצאן 49
או בקר" תסגי ליה חור. ככה תעשי לאחד - 50
דרשמע על מל לכל אור. נסכים בפני עצמו למה ליה 51
וחדו פירש דינו של כל אחד. אבל אייתי בבת 52
אחת - נדר ונדבה, אימא חסגי וכו'. ושלשה 53
עשונים סלת מנחה בבלה כשמן - כדמצרע 54
עשר כתיב. כמנחה בבלה עם הויתב - כלומר, 55

שזוקקה לזבח שקריבה עמו. או אינו אלא כמנחה הבאה בפני עצמה - כלומר, שמתנחה אינה זוקקה לזבח, אלא מנחה בפני עצמה היא. ועדיין אינו יודע אם עשונים נסכי יין אם לא - והיא לא כתיב בה יין כפירוש. תלמוד לומר - בפרשת "שלח": ויין לנסך רביעית ההין וגו' - לא הוה צריך קרא למימר. דכבר כתיב בראש הפרשה "עולה או זבח", מה תלמוד לומר "על העולה או לזבח"? אלא עולה - זו עולת מצורע. וה אשם מצורע - ששלשתו טעונים נסכים. ותיפוק ליה תרנוויהו - חטאת ואשם מ"זבח", ולא ליבעי קרא לכל חור וחדו דאמר

וכפר את מקדש הקודש זה לפני ולפנים אהא מועד זה היכל מובח במשמעו - בפרק קמא דשבועות (ג.א.) פירש בקונטרס: דמירי בטמא ששימש לפני ולפנים, או כהיכל או במזבח. ותימה: דלא אשכח דמכפר שעיר הנעשה בפנים אמשמש בטומאה וכאן פירש בקונטרס: דמירי בטמא ששימש לפני ולפנים. וכן פירש רש"י

בין נקבות - והיינו נמי לכבשה ורחלה. דכולן נטילין לשמן שוין. יחזק משל אילים - שלא היה שוין למשן דהני. הדבשה היא טעון קרבנית ההין לעשרין אחד. מי שהיה מבקש נסכים, הלך אצל יתכן הממנה על ההומנות, ונתון על נסכיו, ונתון לו חותם, והולך אצל גזבר הממנה על היק ונתון לו חותם, והוא נתון לו נסכים. **משנה** הירוש סומך - על קרבן אביו לאחר מיתת אביו. ומביא נסכים - שהיה אביו חייב להביא עם החוב. ומימר - שיכול להמיר בקרבן אביו כאביו. **גמרא** וזה - שיעיר המשתלח - אהרן ובניו סומכין בו, ולא בעלים, ולא היא סמיכה. אמר לו רבי יהודה אם זה אהרן ובניו מתפריים - עם הצבור, וסמיכה בעלים היא. וכפר את מקדש הקודש זה בו' - אחר שמגר כל ההואות, והיה נוטל מדם חפר ומדם השעיר הנעשה בפנים. ומכפר על טומאת מקדש וקדשיו שהיתה בה ידיעה בתחלה, ואין בה ידיעה סתם. "בין לפני השעיר" - בין הדיכל בין עדות. ומכפר דם השעיר - על ישראל, דם חפר - על הכהנים. בתנים ותקלה ותולדים השויו - שכולן מתכפרין בשעיר המשתלח בשאר עבירות. וכן דמתכפרין בו הכהנים - היא סמיכה בבעלים. ורבי שמעון אומר - אדי, אוקיא ברא אפניו כותוק, וכדשם מתכפרין בשעיר הנעשה בפנים וכו'. אבל הוא - לא אמנאי כותוק, וכדשם שיעירי וכו'. ורבי שמעון - דאמר דאין הכהנים מתכפרין בשעיר המשתלח, הא קתני ברייתא דהדשו, כלומר מתכפרין בשעיר? אמר קד' מאי הושוו דבני כפרה ניהו אבל כל זה וחד ככפר ברבנני - ישראל - ברם השעיר, והכהנים - ברם חפר. אחד ישראל אחד כהן משיח ואחד כהנים - מתכפרין בשאר עבירות בשעיר המשתלח. מה בין ישראל לכהנים וכו' - ואין שיעירי עבירות אלו שיעירי אמר וכו'. תנו רבנן ושכבו וקני העדה את שיהיה על ראש חפר - דכתיב בפר העלם דבר של צבור כו'. ואין שעירי עבירות אלו מעונים סמיכה - ושתי סמיכות חק: פר העלם דבר של צבור, ופר הא על המנות, ודגמר מיעני' עניני' מפר העלם דבר של צבור. אלא באהרן - כלומר, בבית, ואף על גב דכתיב אף עבדו ועבדו וזהו סומך הבתן על השעיר. התי' - "וסמך אהרן וגו' השעיר החד" (ויקרא טז).

נכחי רחלה בכמה - יין היא צריכה? שהיה רצונו לנסותה אם היינו מפרשין בין זכר לנקבה. ענין אחר: בין רחלה לכבשה. ואמרין ליה: מתינתין היא במסכת שקלים, ארבע חותמות היו במקדש, "עגל", "זכר", "גדי", "חוטא". "גדי" - משמש נסכי צאן. שמואות חותם כשחוב עליו "גדי", היו לוקחין נסכים לקרבן צאן. "בין גדולים בין קטנים, בין זכרים

נסכי רחלה בכמה? ופשטינא ליה ממתניתין: גדי משמש נסכי צאן של גדולים ושל קטנים, של זכרים ושל נקבות, חזן משל אילים. משנה כל קרבנות הצבור אין בקן סמיכה, חזן מן חפר תבא על כל המצות ושעיר המשתלח. רבי שמעון אומר: אף שעיר עבודה וזה. כל קרבנות החידי מעונין סמיכה, חזן מן חפר וזה. והעשר והפסח. והירוש סומך, ומביא נסכים, ומימר. **גמרא** תנו רבנן: כל קרבנות הצבור אין בקן סמיכה, חזן מפר תבא על כל המצות ושעיר עבודה וזה, דברי רבי שמעון. רבי יהודה אומר: שעיר עבודה וזה אין בקן סמיכה, ואת מי אביא תחתיהם? שעיר המשתלח. - לא סגינא דלא מעייל? - אמר רבינאי: גמירי שתי סמיכות בצבור. אמר לו רבי שמעון: והלא אין סמיכה אלא בקעלים, וזה אהרן ובניו סומכין בו! אמר לו: אף זה אהרן ובניו מתכפרין בו. אמר רבי ירמיהו: ואודו למעמיהו, דתניא: "וכפר את מקדש הקודש" - זה לפני ולפנים, "ואת אהרן מועד" - זה היכל, "מזבח" - כמשמעו, "וכפר" - אלו העזרות, "כהנים" - כמשמעו, "על כל עם הקהל" - אלו ישראל, "וכפר" - אלו הלויים. הושוו כולן לכפרה אחת שמעון אומר: בשם שדם שעיר הנעשה בפנים מכפר על ישראל על טומאת מקדש וקדשיו, קד דם חפר מכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו. בשם שיעירי של שעיר המשתלח מכפר על ישראל בשאר עבירות, קד וידיו של פר מכפר על הכהנים בשאר עבירות. ורבי שמעון, הא נדאי הושוו! - אין, הושוו דבני כפרה ניהו, מיהו כל חד וחד מכפר בנדפשיה. לרבי יהודה, טומאת מקדש וקדשיו ישראל מכפרי בדם שעיר הנעשה בפנים, וכתיב בפר של אהרן, בשאר עבירות אלו ואלו מכפרי בודיו שעיר המשתלח ורבי שמעון, בשאר עבירות נמי פהניו בודיו דפר מתכפרי, בדתני. אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משיח, מה בין ישראל לכהנים ולכהן משיח? אלא שדם חפר מכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו, זו דברי רבי יהודה. ורבי שמעון אומר: בשם ישראל, קד דם חפר מכפר על הכהנים. בשם שיעירי של שעיר המשתלח מכפר על ישראל, קד וידיו של פר מכפר על הכהנים. תנו רבנן: "וסמך וקני העדה את ידיהם על ראש חפר" - פר מעון סמיכה, ואין שעירי עבודה וזה מעונין סמיכה, דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר: פר מעון סמיכה בקונים, ואין שעירי עבודה וזה מעון סמיכה בקונים, אלא באהרן. ורמיהו: "חתי" - חתי מעון סמיכה, ואין שעירי עבודה וזה מעונין סמיכה, דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר: חתי מעון סמיכה באהרן, ואין

הא לרבי שמעון סמיכה בבעלים בעינן - ואחרן לאו בעלים הוא. דאי משום שמתכפר עם כל ישראל - הא אמר רבי שמעון בבסכת הוריות (ה.א.) פר ושעיר לכל שבטו הוא חשיבוי וקנים בעלים, אף על פי שיש פר ושעיר לבית דין בפני עצמן - כיון דעל ידיו נעשה החטא, קרי ליה "בעלים". **לירסא** בעלמא - לישנא שאוריאנא פירש בקונטרס: כלומר דרבי יהודה לית ליה הלכה למשה מסיני בשתי

- 1 סמיכות, אלא גירסא בעלמא נקט ליה, וליף ליה
- 2 מקראי. וקשה: דברקס "כל המנחות באות מצדה"
- 3 (מנחות סב.) פירי: יהוה זבחי שלמי צבור מעונינן
- 4 סמיכה מקל וחומר! ומשני: גמירי, שתי סמיכות
- 5 בצבור! וש לומר: הדהם מיירי לרבי שמעון, דאית
- 6 ליה גמרא, כדאמר נמי בסמוך לרבינא. ורבי
- 7 יהודה הוה ממשט ובזי שלמי צבור מ"פר" עד
- 8 פירש לשון אחר: גירסא בעלמא, קראי אסמכתא
- 9 בעלמא, לאומקא גירסא טלמינא.
- 10 **איכא** למיפיר - תימה: גילף מקדשקא דכל
- 11 הקרבנות, כדדרשין (ובחי' ו.) "זבים אותור" -
- 12 זה בכור, מעשר ופסה. **שבן** טענין נסכים
- 13 ותנופה חוה ושוק - וכי תימא: חטאת ואשם
- 14 יוכיחו - מה לכלולה, דמתן דמיס מרובה למחבה.
- 15 תאמר בהני, דבמתנה אחר.
- 16 קראי

ואין שעירי עבודה זרה מעונינן סמיכה באחרן אלא בוקנים - וקשיא דרבי שמעון ארביי שמעון, דהתם אמר באחרן והבא אומר בוקנים והאמר סמיכה בבעלים - ובעלים דשעירי עבודה זרה - היינו זקנים, ולא כתיב. והכי קאמר ליה - רבי שמעון לרבי יהודה: "מיפ" לא ממעט ליה דמעט עבודה זרה,

ד"פר" צריך לגופיה, דאי שעירי עבודה זרה טענינן סמיכה. ואי שמעון לך מירב דלא בעי טמיכה - באחרן הוה אבוק, דלא בעי סמיכה ביה אלא בוקנים. ומעטא אחרון לא מ"הפר" אתי, אלא מ"החי" כדקאמר, דשעיר ממעט שעירי, ואין חפר ממעט שעירי. ולהכי קמותרץ בהאי ענינא, דהכי קאמר ליה לרבי שמעון וכו'. משום דרבי יהודה מפיך טעמיה מ"פר", והוא מהדר ליה מ"החי". ענין אחר: מדאיצטרך סמיכה בשעיר המשתלח למעט מבעלים, אלא באחרן בלבד וגי - מכלל דבעלמא. דהיינו שער עבודה זרה טענה סמיכה בבעלים, דהיינו בוקנים. ולא מפי הרבי יהודה לפה לי למעוטי - שעירי עבודה זרה מקראי, מ"פר" ומן "החי" והאמר ברנא גמירי שתי סמיכות בצבור - ותו לא, וכיון דאמר במתניתין "חוצי מפר העלם דבר של צבור ושעיר המושלח" - היינו שתי סמיכות, ולא צריך קרא למעטניהו בברייתא מקראי גירסא בעלמא - כלומר, דהיא לא צריך למעטניהו טפי מקראי, אלא להכי הדר ומעטניהו - משום "גירסא בעלמא", שתהא אסמכתא בעלמא. ענין אחר: "גירסא בעלמא" - ודאי לא צריכי קראי, אלא כך קיבלה רבי יהודה מרבו בשלשן זה. כך שמעתי. ולרבי שמעון, אף על גב דמרבה שעירי עבודה זרה לסמיכה, אפילו הכי בלתי אלא שתי סמיכות בצבור, דהא גמר שתי סמיכות בצבור לרבי שמעון - היינו בבעלים, ושעיר המשתלח אין טעון סמיכה בבעלים, דבני אחרן לא בעי שמעון אן מתכפרין בשעיר המשתלח. אבל לרבי יהודה דלן בעי סמיכה בבעלים - איצטרך. ורבי שמעון - דשפטיט ליה דשעירי עבודה זרה טענין סמיכה בוקנים, מנלן? נפקא ליה מדתניא: וספק יוד - דכתיב בשעירי נשאה. לרבות שעירי נחשון לסמיכה - שהרי הוא נמי שעירי נשאה. ואי קשיא לך: דהנן "כל קרבנות היחיד טענין סמיכה", והאי נמי קרבן יחיד הוא. ולמה לי קרא? אפילו הכי איצטרך קרא לרבות לסמיכה, דשעה מדורות לא

דבעיא סמיכה מנלן? נפקא לן מדרתניא: "וסמך ידו על ראש השעיר" - לרבות שעירי נחשון לסמיכה, דרבי יהודה. רבי שמעון אומר: לרבות שעירי עבודה זרה לסמיכה. שהיה רבי שמעון אומר: כל חטאת שנוכנס דמה לפנים מעונה סמיכה. למה לי למימרא "שהיה" - סימנא בעלמא. ושעיר הנעשה בפנים! - דומיא דשעיר נשאה דמכפר על עבירות מצוה ידועה. והריבנא דאמר: גמירי שתי סמיכות בצבור, קרא למה ליה איצטרך הלכתא ואיצטרך קראי. דאי מקרא, הוה אמינא: ובחי שלמי ציבור, כי קשיא אמתניתין דהך פירקא ד"כל המנחות באות", אמר רבי שמעון: שלשה מיני מעונינן שלש מצות, ליתן בקל וחומר, והוה זבחי שלמי ציבור מעונינן סמיכה מקל וחומר: מה שלמי יחיד שאין מעונינן תנופה חיים מעונינן סמיכה חיים וכו', איצטרך הלכתא. ואי מהלכתא, הוה אמינא לא דיענין הי ניהו, קמשמע לן דומיא דשעיר נשאה. דמכפר על עבירות מצוה ידועה. "כל קרבנות היחיד מעונינן סמיכה, חוצי מכבוד וימגשר ופסח". תנו רבנן: "קרבנו" - ולא הכבוד, שכיכול והלא דין הוא: ומה שלמים שאין קדושתן מרחם מעונינן סמיכה, בכור שקדושתו מרחם אינו דין שפטעון סמיכה! תלמוד לומר: "קרבנו" - ולא הכבוד. "קרבנו" - ולא מעשה, שכיכול והלא דין הוא: ומה שלמים שאין מקדשין לפניהם ולאחריהם מעונינן סמיכה, מעשר שפמקדש לפניו ולאחריו אינו דין שפטעון סמיכה! תלמוד לומר: "קרבנו" - ולא מעשה. "קרבנו" - ולא פסח, שכיכול והלא דין הוא: ומה שלמים שאינו ב"עמוד הרבא" מעונינן סמיכה, פסח שהוה ב"עמוד הרבא" אינו דין שפטעון סמיכה! תלמוד לומר: "קרבנו" - ולא פסח. - איכא למיפיר: מה לשלמי מעונינן נסכים ותנופה חוה ושוק! - קראי אסמכתא בעלמא. - אלא קראי

ואין שעירי עבודה זרה מעונינן סמיכה באחרן אלא בוקנים! אמר רב ששת: ותספרא דהך קפייא מתרצתא היא? הא אמר רבי שמעון: סמיכה בבעלים בעינן! אלא תרין הכי: "הפר" - פר טעון סמיכה, ואין שעירי עבודה זרה מעונינן סמיכה, דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר: "חי טעון סמיכה באחרן ואין שעירי עבודה זרה מעונינן סמיכה באחרן אלא בוקנים. והכי קא אמר ליה רבי שמעון לרבי יהודה: שעירי עבודה זרה בעו סמיכה, ואי שמעי לך דלא בעו סמיכה - באחרן הוא דשמעי לך, ומיעוטיא מ"החי" הוא. ורבי יהודה לפה לי למעטניהו מקרא? והא אמר רבינא: גמירי שתי סמיכות בצבור! - גירסא בעלמא. ורבי שמעון, שעירי עבודה זרה לרבות שעירי נחשון לסמיכה, דרבי רבי יהודה. רבי שמעון אומר: לרבות שעירי עבודה זרה לסמיכה. שהיה רבי שמעון אומר: כל חטאת שנוכנס דמה לפנים מעונה סמיכה. למה לי למימרא "שהיה" - סימנא בעלמא. ושעיר הנעשה בפנים! - דומיא דשעיר נשאה דמכפר על עבירות מצוה ידועה. והריבנא דאמר: גמירי שתי סמיכות בצבור, קרא למה ליה איצטרך הלכתא ואיצטרך קראי. דאי מקרא, הוה אמינא: ובחי שלמי ציבור, כי קשיא אמתניתין דהך פירקא ד"כל המנחות באות", אמר רבי שמעון: שלשה מיני מעונינן שלש מצות, ליתן בקל וחומר, והוה זבחי שלמי ציבור מעונינן סמיכה מקל וחומר: מה שלמי יחיד שאין מעונינן תנופה חיים מעונינן סמיכה חיים וכו', איצטרך הלכתא. ואי מהלכתא, הוה אמינא לא דיענין הי ניהו, קמשמע לן דומיא דשעיר נשאה. דמכפר על עבירות מצוה ידועה. "כל קרבנות היחיד מעונינן סמיכה, חוצי מכבוד וימגשר ופסח". תנו רבנן: "קרבנו" - ולא הכבוד, שכיכול והלא דין הוא: ומה שלמים שאין קדושתן מרחם מעונינן סמיכה, בכור שקדושתו מרחם אינו דין שפטעון סמיכה! תלמוד לומר: "קרבנו" - ולא הכבוד. "קרבנו" - ולא מעשה, שכיכול והלא דין הוא: ומה שלמים שאין מקדשין לפניהם ולאחריהם מעונינן סמיכה, מעשר שפמקדש לפניו ולאחריו אינו דין שפטעון סמיכה! תלמוד לומר: "קרבנו" - ולא מעשה. "קרבנו" - ולא פסח, שכיכול והלא דין הוא: ומה שלמים שאינו ב"עמוד הרבא" מעונינן סמיכה, פסח שהוה ב"עמוד הרבא" אינו דין שפטעון סמיכה! תלמוד לומר: "קרבנו" - ולא פסח. - איכא למיפיר: מה לשלמי מעונינן נסכים ותנופה חוה ושוק! - קראי אסמכתא בעלמא. - אלא קראי

לפנין. ורבי שמעון אמר לרבות שעירי עבודה זרה - שהן נמי שער לסמיכה. שהיה רבי שמעון אומר וכו' - ושעירי עבודה זרה נמי נכנס דמן לפנים. לאפקי שער נחשון, דאין דמן נכנס לפנים. למה לי - מאחר דמרבה ליה מקרא? סימנא בעלמא - דכל חטאת שנכנס דמה וכו'. ולרבי שמעון - דאמר: לרבות שעירי עבודה זרה, אימנא: לרבות שעירי יום הכפורים הנעשה בפנים, דהא נכנס דמן לפנים! ואי סלקא ערקת דופיא דשעיר נשאה דמכפר על עבירות מצוה ידועה - לאפקי שער הנעשה בפנים, דמכפר על תמואת מקדש וקדושו שיש בה ידיעה בתחלה ואחר, ולא ידיעה בסוף. ולרבי שמעון קמביצי ליה: כיון דאמר רבי שמעון בבעלים, וגמירי שתי סמיכות בצבור - הא דאי פשטיא לן דהיינו פר העלם דבר של צבור ושעירי עבודה זרה, דהני איתנהו בבעלים - מן "החי" עזרי המשתלח, דלא הוי מיכה בעולם. דהא לרבי שמעון אין אחרן ובני מתכפרין בו, ולמה לי קרא לרבות שעירי עבודה זרה לסמיכה? דאי מקרא - לא "החי" הוא אמנא: זבחי שלמי צבור מעונינן סמיכה, מקל וחומר. כדתנן ברקס "כל המנחות" (מנחות סב.). ומה זבחי שלמי יחיד, שאין טענין תנופה חיון ושחוטין - טענין סמיכה. זבחי שלמי צבור, וכו'. והכי קאמר: חי - טעון סמיכה באחרן, ולא שלמי צבור טענין סמיכה באחרן. אלא בוקנים וזכבים נשאה. סמיכות בצבור, להכי איצטרך הלכתא דשתי סמיכות בצבור, ותו לא. לא דיענין הי ניהו - אוןן שתי סמיכות: אי דובחי שלמי צבור, אי דעבודה זרה - אן ממעט לן איך קרא "שעיר", לרבות שעירי עבודה זרה. דומיא דשעיר נשאה. לאפקי זבחי שלמי צבור - דלא דומיא דשעיר נשאה הוא. ואי כתב "שעיר" - הוה אמנא: סמיכה עבודה זרה באחרן. אלא להכי איצטרך "החי" - למימר: דהוה טעון סמיכה באחרן, ולא שעירי עבודה זרה טענין סמיכה באחרן. אלא בוקנים. ואי דאמר רבי שמעון במתניתין "אף שעירי עבודה זרה" - לאו משום דקסבר: שלשת סמיכות בצבור. אלא קסבר: שעירי עבודה זרה טענין סמיכה כאלו, פר העלם דבר של צבור ושעיר המשתלח. ולעולם שתי סמיכות בעינן בצבור בבעלים עצמן ולא בכתיבם - דהיינו, פר העלם דבר ושעירי עבודה זרה.

קרבנו

קרבנו

רבו של רבא, דאמר רבא בריש יבמות (ג,א) ובפרק 'הנשרפין' (סנהדרין עה,ה) אמר ליה רב יצחק בר אבדמי: אתאי 'הנה' 'הנה', אתאי 'ומה' 'ומה'. ועוד אתר היה בימי רבי, כדאשכחן בפרק 'כירדה' (שבת מ"ב) דאמר רב יצחק בר אבדמי: פעם אחת נכנסתי אתר רבי לבית המרחץ כו'. והוא היה רבו של רב, דאמר בפרק 'הספיעה' (בבא בתרא פ"א, א) איבא

דנין קרבן יחיד מיוחד – מעלת ראיה, דהוי נמי קרבן יחיד. דנין – סמיכה בקרבן יחיד, דכתיב ביה סמיכה בגופיה, דכתיב "וסמך" מפר העלם דבר של ציבור, דכתיב ביה סמיכה בגופיה "וסמכו זקני העדה" (ויקרא ד). ליפר על עולת חובה – כגון האי דמילואים, ועולת ראיה כמו עולת חובה היא. כל הני למע לי – והתן כולוהו מחז "ידו" ממעט; ושלוהו של אדם כמותו –

תנא דאתניה לרב מדות. אחויה לרב יצחק בר אבדמי. ורבינו שמואל גריס 'דאתניה רב', כלא למד, כלומר, ששנה לו בר מדות. ורבינו חם מייחי ראיח מפרק 'כל דבשר' (חולין ק"א) דרבו של רב היה, דאמר: איבא תנא דאתניה לרב כחל. אחויה לרב יצחק בר אבדמי. ואי אפשר לרובו שם 'דאתניה רב', דהוא קמדהר ליה: אני כחל מניקה שניתי לו. ויש מפרשים: 'לחל' כמו ממנה כדאשכחן במועד קטן (כ"א, א) ואם היו רבים צריכין לו.

דגמירין (קדרשין מא"ב) מפסח, דכתיב "והשחטו אותו כל קהלי וגו'. (סמיכה שירי מצוה – שאם לא עשאה – כל הני למע לי – כ"פר – כאילו לא עשה מצוה מן המובחר, דכתיב (ויקרא א) "ומכר... ותרצה", ואפילו הכי כ"פר, דכפרה בדם הוא. ולא על הצואר – היינו הגרוך, בית השחיטה. הנביים – היינו גב. דקאי להדי רישה – בשהו הראש אימא לא נמטע. על הגרדין – של ראש על הלחיים. מהו שתחזין – בין יד לבין הראש? כתיב ידו – חסר. אקפד – על שלבא לסמיכה משמו. ואקשי ליה: אי סלקא דעתך ובר למזה לי דכתב רחמנא בשום מקום בתורה "ידיו" מלא? לכתוב "ידו", ומשמע נמי תרי. ידו דסמיכה קאמרי – דמשמעו תרי, והא לא אשכחן "ידיו" מלא דסמיכה סמיכה דכתמה קאמרי – דכל מקום שנאמר "ידו" משמעו תרי. (מ"א) קאמר – "במקום שסומכין שוחטין, כלומר, דלאחר שסומכין – לאלתר שוחטין, על שלבא לסמיכה שחיטה. והכי מסתבר שפיר. (ענין אחר): "מאי קאמר" – דמשמע ליה דבאותו מקום בבדימה שסומכין. שם שוחטין, והלא אין סמיכה בצואר. נראה לי. במקום שסומכין – בעודה: במקום הטבעות. דבשעת סמיכה הוי ישראל ראשין ליכנס שם.

דנין יחיד מיוחד ואין דנין יחיד מציבור. – וְלִמְאֵן דְּלִיָּף מִזְנֵי עֲרֵה, מֵאֵי מַעְמָא לֹא לִיָּף מַעֲוֵלַת רְאִיְיָהּ? – דְּנֵינּוּ מִיָּד דְּכִתְיִב בִּיה סְמִיכָה בְּגוּפִיה מְמִידֵי דְּכִתְיִב בִּיה סְמִיכָה בְּגוּפִיה, לְאִפּוּקֵי עוֹלַת רְאִיְיָהּ, דְּהִיא גּוּפָה מַעֲוֵלַת נִדְבָה מְנִרְהָ. דְּהֵינּוּ תִנְאן קְמִיַּה דְּרַב יִצְחָק בְּר אֲבָא: "וְיִקְרַב אֶת הַעֹלָה וְיַעֲשֶׂה בְּמִשְׁפַּט" – כְּמִשְׁפַּט עוֹלַת נִדְבָה, לִיָּמֹד עַל עוֹלַת חוֹבָה שְׁמֻעֵנָה סְמִיכָה. "וְהִקְבַּד וְהִשְׁלִיחַ וְהֵאֱשַׁר". תִּנְוּ רַבְנֵי: "דְּרִו" – וְלֹא יָד עֲבֹדוּ, "דְּרִו" – וְלֹא יָד שְׁלֹחוּ, "דְּרִו" – וְלֹא יָד אֲשִׁתּוֹ. כָּל הֵינּוּ לְמַה לִּי? – צִרְיָא, אִי פְתַב רַחֲמָנָא חֵד, הוּהוּ אֲמִינָא: לְמַעֲטֵי עֲבָד דְּלֹא בְר מִצְוָה, אֲבָל שְׁלִיחַ דְּכַר מִצְוָה הוּא וְשְׁלֹחוּ שְׁל אֲדָם כְּמוֹתוֹ, אִימָא לְסוּמְךָ. וְאִי אֲשִׁמְעִינּוּ הֵינּוּ תַרְתֵּי, דְּלֹא בְּגוּפִיה דְּמִיָּא, אֲבָל אֲשִׁתּוֹ דְּגוּפִיה דְּמִיָּא אִימָא תִּסְמְךָ, צִרְיָא. "סְמִיכָה שְׁרִי מִצְוָה". תִּנְוּ רַבְנֵי: "וְיִסְמְךָ... וְיִרְצָה" – וְכִי סְמִיכָה מְכַפְרָת? וְהֵלֵא אִין כְּפָרָה אֱלָא בְּדָם, שְׁנֵאמְרוּ: "כִּי הֵדָם הוּא בְּנַפְשִׁ יִכְפֵּר"! אֱלָא לֹאמַר לְךָ, שְׂאָם עֲשָׂאָה לְסְמִיכָה שְׁרִי מִצְוָה, מַעֲלָה עֲלִיו הַתְּלוּב פְּאִילוֹ לֹא כִיפֵר, וְכִיפֵר. וְתִנְיָא גַבִּי הַתְּנֻפָּה כִּי הוּא וְנוּנָא: "לְתִנּוּפָה לְכַפֵּר" – וְכִי תִנּוּפָה מְכַפְרָת?

והלא אין כפרה אלא בדם, שנאמר: כי הדם הוא בנפש יכפר! אֱלָא לֹאמַר לְךָ, שְׂאָם עֲשָׂאָה לְתִנּוּפָה שְׁרִי מִצְוָה, מַעֲלָה עֲלִיו הַתְּלוּב פְּאִילוֹ לֹא כִיפֵר, וְכִיפֵר. "עַל הַרְאֵשׁ". תִּנְוּ רַבְנֵי: "יָדוּ עַל הַרְאֵשׁ" – וְלֹא יָדוּ עַל הַצְּוָאר, "יָדוּ עַל הַרְאֵשׁ" – וְלֹא יָדוּ עַל הַנְּבִינִים, "יָדוּ עַל הַרְאֵשׁ" – וְלֹא יָדוּ עַל הַתְּהוּוֹ. כָּל הֵינּוּ לְמַה לִּי? צִרְיָא, דְּאִי פְתַב רַחֲמָנָא חֵד, לְמַעֲטֵי צִוָּאר דְּלָא קָאֵי בְּהֵדֵי רֵאשׁוֹ, אֲבָל גַּבִּי דְּקָאֵי לְהֵדֵי רֵאשׁוֹ אִימָא לֹא, צִרְיָא. וְאִי אֲשִׁמְעִינּוּ הֵינּוּ תַרְתֵּי, כְּמוֹשׁ דְּלָא אִיתְרְבִּי לְתִנּוּפָה, אֲבָל הוּהוּ דְּאִיתְרְבִּי לְתִנּוּפָה אִימָא לֹא, צִרְיָא. אִיבְעִינָא לְהוּ: יָדוּ עַל הַצְּדָרִין, מַהוּ? תַּא שְׁמַע: דְּתִנְיָא, אֲפֵא בִירְאָה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּן יַעֲקֹב אֹמַר: יָדוּ עַל רֵאשׁוֹ – וְלֹא יָדוּ עַל הַצְּדָרִין. בְּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה: מְטִילִית מַהוּ שְׁתַּחֲוִין? תַּא שְׁמַע: וּבְלָבָד שְׁלֵא תִרְאֵה דְּכַר חוּצֵי בֵינוּ לְבִין הוֹבַח. "וּבִשְׁתֵּי יָדַיִם". מָנָא הֵינּוּ מִיָּלִי? אֲמַר רִישׁ לְקִישׁ, דְּאֲמַר קָאֵר: "וְיִסְמְךָ אַחֲרָי אֶת שְׁתֵּי יָדַי, פְּתִיב "יָדוּ" וְכִתְיִב "שְׁתֵּי", זֶה בְּנָה אֲב, כָּל מְקוֹם שְׁנֵאמְרוּ "יָדוּ" תְּרִי כָּאֵן שְׁתֵּי, עַד שְׁפִירָתָ לְךָ הַתְּלוּב אֲשִׁתּוֹ. אֱוֹל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֲמַרְהָ לְהוּ שְׁמַעְתָּ בְּבִי מִרְשָׁא, וְלֹא אֲמַרְהָ שְׁמִייה דְּרִישׁ לְקִישׁ. שְׁמַע רִישׁ לְקִישׁ וְאִקְשֵׁי אֲמַר לִיה: אִי סְלָא עֲתָדָה כָּל הִיכָא דְּכִתְיִב "יָדוּ" תַרְתֵּי וְיִנְהוּ, לְמַה לִּי לְכַתְּבָה "יָדוּ" "דְּרִיו"? אֲקִישֵׁי לִיה עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע יָדוּ, "יָדוּ תִבְאִינָה", "יָדוּ רַב לִי", "שְׁכַל אֶת יָדוּי", אִישְׁתִּיק. לְכַתֵּר דְּנָח דְּעִמְיָה, אֲמַר לִיה: מֵאִי מַעְמָא לֹא תִימָא לִי: "יָדוּ" דְּסְמִיכָה קְאָמְרִי. – בְּסְמִיכָה גַמִּי פְתִיב: "וְיִסְמְךָ אֶת יָדוּ עֲלִיו וְיִצְוָהוּ" – סְמִיכָה דְּכַתְּמָה קְאָמְרִי. "וּבְמְקוֹם שְׁסוּמְכִין שוֹחְטִין, תִּקַּף לְסְמִיכָה שְׁחִיטָה". מֵאִי קְאָמְרִי? הִכִּי קְאָמְרִי: בְּמְקוֹם שְׁסוּמְכִין שוֹחְטִין, שְׁתַּקַּף לְסְמִיכָה שְׁחִיטָה.

משנה חומר בסמיכה מבתנופה, ובתנופה מבסמיכה; שאחד מניף לכל החברים, ואין אחד סומך לכל החברים. חוֹמֵר בְּסְמִיכָה מִבְּתִנּוּפָה, וּבְתִנּוּפָה מִבְּסְמִיכָה; שְׁאֶחָד מִנִּיף לְכָל הַחֲבֵרִים, וְאִין אֶחָד סוּמֵךְ לְכָל הַחֲבֵרִים. חוֹמֵר בְּתִנּוּפָה, שְׁתִּתְנּוּפָה נוֹחֵת בְּקָרְבָּנוֹת הַיָּחִיד וּבְקָרְבָּנוֹת הַצְּבוּר, בְּחִיּוֹם

אתאי סמיכה מניקה מוקד – תימה: אם כן, ניבע מניקה מכל מהם ולמאן דליף? מעלת ראיה – נמטע סומא באחד מעיניו, דפטר ליה מראיה, ושאר כל התנו דפטרותם הסמו ועוד: למע לי "בני ישראל" למעוטי נשים; תיפוק לי מהבא:

ליף מעלת ראיה – אף על גב דעולת ראיה גופה מעלת רבה גמרה, כדבסמך, וקימא לן (ובחים ט"ב) דרבה הלמד בדיקש – אין חזר ומלמד בגמרה שנה. הני מילי – היבא דליף ההיא מילתא גופה, אבל הבא ליפנין עולת חובה דטענה סמיכה מעלת נדבה, והדר גמירין סומא דלא. ידו ולא יד אשתו – מהא דכתיב "בני ישראל" למעוטי נשים מסמיכה, לא נפקא אשתו. דהוה אמינא: תסמך בקרבן בעלה, דכיד בעלה דמיא, ואם תאמר: ולמה לי קרא למעוטי נשים מסמיכה? תיפוק לי דמזעזע עשה שהזמן גרמא, אם עשה לסמיכה שחיטה דאורייתא, כדאמר בפרק 'כל הפסולין' (ובחים ג"א), דאפילו סמך בסוף הלילה תבין לעמוד השחר – צריך לחטות עדיין את התמיד לחילה, שלא יהא דבר קודם לתמיד. עוד תנן בפרק שני מעלה (ב"ב, א) היום כשר לסמיכה ולשחיטה, דריש כלמבאי: דכתיב 'ביום ובחבם', ואיתקש סמיכה לשחיטה. דכתיב ושחט... וסמך.

כאילו לא כ"פר וכ"פר – בפרק קמא דובחים (ו"א) בעי ליימדק דרבה דלא מבפר אעשה דלאחר הפרשה, דקאמר: מאי לאו, כ"פר – עשה וקודם הפרשה, לא יבפר – סמיכה, דהוה ליה עשה דלאחר הפרשה. איבא רבא: עשה דסמיכה קאמרי; שאני הכא, כיון דכל כמה דלא שחט – ב'עמוד וסמך' קאי. אימת קא הוי עשה לאחר שחיטה חשיב בעשה דלאחר שחיטה. אמר ליה רב חונא בר (רבי) הורדה לרבי: אימא כ"פר – גברא, ואלא כ"פר – קמי שחיטה; כדנתיב: 'והותר בשמן אשר על כף הכהן כזו' ותימה: דלא מייחי מבריותיה דתנופה דבא, דעל כרחין לא כ"פר קמי שמאי קאמר, דלא שייך לממיר לא כ"פר – עשה דתנופה היא לאתר ויקרא; ויש לומר: דהך ברייתא מיתניא גבי אשם מצורע בתורת כותים, שטעון תנופה חי, ושייך לפרש לא כ"פר – עשה דתנופה מחיים.

ולא ידו על הצואר – לצד הגרוך, מקום הסימון, ששם קרוי "צואר", כדתנן בפרק קמא דחולין (ט"ב).

סמיכה

סמיכה

כמין תיבה פרוצה - דשולחן רחבו חמשה רלבי יהודה (מנחות צא,א.) וששה - רלבי מאיר. ולחם ארכו עשרה, ורחבו חמשה. ונתחין ארכו כנגד רחבו של שולחן. וקופל, רלבי יהודה - טפחים מוחצה מכאן וטפחים ומחצה מכאן, ולרבי מאיר - טפחים מכאן וטפחים ומחצה מכאן תיבה פרוצה; שתי דפנות זו כנגד זו, ושוליים רחבין ופרוצה מלמעלה. כמין ספינה רוקדת. ואין לה שוליים.

כמין תיבה פרוצה - שנטל כיסודה, ושתי דפנותיה זו כנגד זו. כך הלחם היו לו שתי דפנות, ושוליים רחבים. כזה: כמין ספינה רוקדת - קוד"ש. ואין לה שוליים, אלא מלמעלה רחבה, ומלמטה כלה הולכת עד כאצבע. כזה: ושני ראשיה חרוין והולכין וגבוהין למעלה, ואין נוגעין במים.

רבי הנינא אמר: כמין תיבה פרוצה, רבי יוחנן אמר: כמין ספינה רוקדת. בשלמא למאן דאמר כמין תיבה פרוצה, תייגו דהוו יתבי בויבין. אלא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת, היכי הוו יתבי בויבין? - מקום עביד להו. בשלמא למאן דאמר כמין תיבה פרוצה, תייגו דהוו יתבי קנים. אלא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת, קנים היכי הוו יתבי? - מוּשָׁא עביד להו. בשלמא למאן דאמר כמין תיבה רוקדת, תייגו דסמכי ליה סניפין ללחם. אלא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת, היכי סמכי ליה סניפין ללחם? - דעגיל להו מיעגל. בשלמא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת, תייגו דעגינו סניפין. אלא למאן דאמר כמין תיבה פרוצה, סניפין למה ליה? - אנב ויקרא ללחם תלח. בשלמא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת, סניפין על גבי שלחן מונחין. אלא למאן דאמר כמין תיבה פרוצה, סניפין היכא מנח להו, אארעא מנח להו? - אין, דאמר רבי אבא בר ממל: לדברי האומר כמין ספינה רוקדת - סניפין על גבי שלחן מונחין, לדברי האומר כמין תיבה פרוצה - סניפין על גבי קרקע מונחין. כמאן אולא הא דאמר רבי יוחנן: הלחם מעמיד את הסניפין, והסניפין מעמידין את הלחם? כמאן דאמר כמין ספינה רוקדת. מתיבין:

כאצבע. ושני ראשיה חרוין. והלכין ובהדין מלמעלה. ואין נוגעין במים. כך פירש בקונטרס. ומתוך פירושו נראה דפתוח הלחם מלמטה, ושני ראשין חרוין. כספינה החדה בראשה ובסופה כדי לרוץ מהרה. כך הלחם חזר בראשו ובסופו (של חד) צד אורך הנהגתו. ולחכי פירך: למאן דאמר כמין ספינה רוקדת, היכי יתבי קנים? הלא ראשן חרוין ואין יכול לישב שם אלא קנה אחד באמצעיתו ואף על פי שדיו שם ארבעה סניפין של זה כמין מפוצלן בראשון כדי ליקבל ראשי קנים. מכל מקום בעינן שיהא לחם משאן חזק באמצעו, שלא יתקפלו ממכוד הלחם. וזה שצריך בקונטרס צורתו כזה: ושכוס של ארך השולחן ולצד רוחבו, שהיו דופני הלחם מאריכין ומרחיבין בענין זה שכוספין לצד ראשו. ולכן מפרש לקמן דסניפין עגיל לחו מיעגל. אבל גובה הלחם באמצעיתו נמוך, לא היה חרוין ומגובה בשיפוט מכאן ומכאן. עד שהיה הולך ומרחיב עד חמשה טפחים. והם השוליים הממלאים רחבו של שולחן. ואחד כופל מכאן, כמו דופן ומאן, רלבי טפחים ומחצה, כמין ספחים. כזה: רלבי טפחים ומחצה, כמין ספחים. כזה: שפירש בקונטרס: ושני ראשיה חרוין והולכין וגבוהין למעלה. ואין נוגעין במים. אם רוצה לומר: בעין ספינות שלנו, שראשו וסופו משופע והולך ואינו נוגע במים - נמצא דבי מסדר ליה ללחם על השולחן, לא יתיב לחם אינו תיבה מונחיה בראש הלחם ותחתיו ובסופו, ולא יתיב אלא אקבה אצבע

היהו יתבי בויבין. אלא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת, היכי סמכי ליה סניפין ללחם? - דעגיל להו מיעגל. בשלמא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת, תייגו דעגינו סניפין. אלא למאן דאמר כמין תיבה פרוצה, סניפין למה ליה? - אנב ויקרא ללחם תלח. בשלמא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת, סניפין על גבי שלחן מונחין. אלא למאן דאמר כמין תיבה פרוצה, סניפין היכא מנח להו, אארעא מנח להו? - אין, דאמר רבי אבא בר ממל: לדברי האומר כמין ספינה רוקדת - סניפין על גבי שלחן מונחין, לדברי האומר כמין תיבה פרוצה - סניפין על גבי קרקע מונחין. כמאן אולא הא דאמר רבי יוחנן: הלחם מעמיד את הסניפין, והסניפין מעמידין את הלחם? כמאן דאמר כמין ספינה רוקדת. מתיבין:

הלחם ותחתיו ובסופו, ולא יתיב אלא אקבה אצבע דפריך "אלא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת קנים, היכי הוו יתבי?" כלומר, היאך היה יושב הלחם על הקנים? - פירושו: היכי הוו יתבי קנים במשפטו, שישב הלחם עליהם. ומשני: "מושא עביד להו" - שהיה מרביץ בצק בשוליהם מתחתיו בחורו שלמטה. כדי שישען על הקנים. ואין הלחם נשען על כל קנה. לפיכך נראה שהלחם ארכו ובסופו שוכף אורך השולחן ואין הולך ומשפע כלל, אבל כלה. ואם תאמר: למאן דאמר כמין ספינה רוקדת, היכי מפרשא מתנינן דלחם הפנים ארכו עשרה ורחבו חמשה. וקופל רלבי יהודה - טפחים ומחצה מכאן וטפחים ומחצה מכאן, ולרבי מאיר - טפחים. דיכין דלמטה שולחן ער כאצבע, היכי הוו יתבי? נמצא ארכו ממלא רחבו של שולחן? זה חסר ליה מה ששוליה הולכין וגבוהין באמצעיתו מכאן ומכאן, דבי פשט תלי - קממלי ליה תלי, וכי משפעת ליה - חסר ליה פורתא; ושמא הווא פורתא לא חשיב. ועוד קשה: הא דאמר רבי יוחנן (מנחות צא,א.) דלרבי תאומי טפחים ומחצה קופל - נמצא בענין מקדש חמשה עשר טפחים למעלה. הא גבה טפי לרבי יוחנן גופיה, כיון דאמר כמין ספינה רוקדת! גררין לומר: דלא היו טפה, ואמרין ליה: כיון דלא היו טפה - לא קחשיב. ודחק הוא. שחרי ששה לחמים היו זה על גב זה, ואי לכל חד חד לא סליק שנתות טפה, מאי קא פריך למאן דאמר כמין ספינה רוקדת היכי יתבי בויבין - הא קא משפיעין השוליים אפילו שנתות טפה? ויש לומר: דאפילו הכי משמע ליה דלא יתבי בויבין שפיר. דבעינן של היו נוגעין כל עיקר. ואם תאמר:

הלחם ותחתיו ובסופו, ולא יתיב אלא אקבה אצבע דפריך "אלא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת קנים, היכי הוו יתבי?" כלומר, היאך היה יושב הלחם על הקנים? - פירושו: היכי הוו יתבי קנים במשפטו, שישב הלחם עליהם. ומשני: "מושא עביד להו" - שהיה מרביץ בצק בשוליהם מתחתיו בחורו שלמטה. כדי שישען על הקנים. ואין הלחם נשען על כל קנה. לפיכך נראה שהלחם ארכו ובסופו שוכף אורך השולחן ואין הולך ומשפע כלל, אבל כלה. ואם תאמר: למאן דאמר כמין ספינה רוקדת, היכי מפרשא מתנינן דלחם הפנים ארכו עשרה ורחבו חמשה. וקופל רלבי יהודה - טפחים ומחצה מכאן וטפחים ומחצה מכאן, ולרבי מאיר - טפחים. דיכין דלמטה שולחן ער כאצבע, היכי הוו יתבי? נמצא ארכו ממלא רחבו של שולחן? זה חסר ליה מה ששוליה הולכין וגבוהין באמצעיתו מכאן ומכאן, דבי פשט תלי - קממלי ליה תלי, וכי משפעת ליה - חסר ליה פורתא; ושמא הווא פורתא לא חשיב. ועוד קשה: הא דאמר רבי יוחנן (מנחות צא,א.) דלרבי תאומי טפחים ומחצה קופל - נמצא בענין מקדש חמשה עשר טפחים למעלה. הא גבה טפי לרבי יוחנן גופיה, כיון דאמר כמין ספינה רוקדת! גררין לומר: דלא היו טפה, ואמרין ליה: כיון דלא היו טפה - לא קחשיב. ודחק הוא. שחרי ששה לחמים היו זה על גב זה, ואי לכל חד חד לא סליק שנתות טפה, מאי קא פריך למאן דאמר כמין ספינה רוקדת היכי יתבי בויבין - הא קא משפיעין השוליים אפילו שנתות טפה? ויש לומר: דאפילו הכי משמע ליה דלא יתבי בויבין שפיר. דבעינן של היו נוגעין כל עיקר. ואם תאמר:

אבתי לוח הפנים עובי טפה. כדאמרין בפסחים בפרק "כל שעה" (זא,א.) נמצא שולחן מקדש טובא; ויש לומר: דאורו עובי טפה היה בתוך הקיפול, שהקיפול טפחים ומחצה רלבי יהודה או טפחים רלבי מאיר. **דסמכי** ליה סניפין ללחם - נראה דסניפין רחבין חמשה, כרחבו של לחם. ומפוצלין בראשיתן דאמר - פירש בקונטרס: שראשי הקנים של כל לחם ולחם מנוחין באותן פיצולין. ולפירושו זה הפיצולין זה למעלה מזה, רלבי יהודה - טפחים ומחצה, ולרבי מאיר - טפחים ומחצה. ומבשר גבוהו של לחם. ואפשר דאיתן פיצולין היו כפי גימטריא לראשי הסניפין, כמדת עובי הקנים. ותימה: דבמתניתין תנן (מנחות צא,א.) ארבעה סניפין של זהו הדי, שם מפוצלין בראשיתן, כדי שיהו סומכין בוקא את לחם. וכן קתני לקמן בבביתא: שבהם סומכין את הלחם. ואין מוכיב שהם מקום לכל תבנית ראשי הקנים - משמע אלה בני העמודה. אלא ללחם התחתון המונח על הקנה של שולחן. ובתוספתא (פרק א.) כמו נביא: ארבעה סניפין היו שם, שבין סומכין את הלחם - משמע, הלה התחתונה דווקא. ולא אפשר להיות כלל, למאן דאמר כמין ספינה רוקדת: **תלח** - כמו "נפל תלחין תלחין" דפריך "אלו טרפות" (חולין גג,ב.)

הלחם ותחתיו ובסופו, ולא יתיב אלא אקבה אצבע דפריך "אלא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת קנים, היכי הוו יתבי?" כלומר, היאך היה יושב הלחם על הקנים? - פירושו: היכי הוו יתבי קנים במשפטו, שישב הלחם עליהם. ומשני: "מושא עביד להו" - שהיה מרביץ בצק בשוליהם מתחתיו בחורו שלמטה. כדי שישען על הקנים. ואין הלחם נשען על כל קנה. לפיכך נראה שהלחם ארכו ובסופו שוכף אורך השולחן ואין הולך ומשפע כלל, אבל כלה. ואם תאמר: למאן דאמר כמין ספינה רוקדת, היכי מפרשא מתנינן דלחם הפנים ארכו עשרה ורחבו חמשה. וקופל רלבי יהודה - טפחים ומחצה מכאן וטפחים ומחצה מכאן, ולרבי מאיר - טפחים. דיכין דלמטה שולחן ער כאצבע, היכי הוו יתבי? נמצא ארכו ממלא רחבו של שולחן? זה חסר ליה מה ששוליה הולכין וגבוהין באמצעיתו מכאן ומכאן, דבי פשט תלי - קממלי ליה תלי, וכי משפעת ליה - חסר ליה פורתא; ושמא הווא פורתא לא חשיב. ועוד קשה: הא דאמר רבי יוחנן (מנחות צא,א.) דלרבי תאומי טפחים ומחצה קופל - נמצא בענין מקדש חמשה עשר טפחים למעלה. הא גבה טפי לרבי יוחנן גופיה, כיון דאמר כמין ספינה רוקדת! גררין לומר: דלא היו טפה, ואמרין ליה: כיון דלא היו טפה - לא קחשיב. ודחק הוא. שחרי ששה לחמים היו זה על גב זה, ואי לכל חד חד לא סליק שנתות טפה, מאי קא פריך למאן דאמר כמין ספינה רוקדת היכי יתבי בויבין - הא קא משפיעין השוליים אפילו שנתות טפה? ויש לומר: דאפילו הכי משמע ליה דלא יתבי בויבין שפיר. דבעינן של היו נוגעין כל עיקר. ואם תאמר:

אבתי לוח הפנים עובי טפה. כדאמרין בפסחים בפרק "כל שעה" (זא,א.) נמצא שולחן מקדש טובא; ויש לומר: דאורו עובי טפה היה בתוך הקיפול, שהקיפול טפחים ומחצה רלבי יהודה או טפחים רלבי מאיר. **דסמכי** ליה סניפין ללחם - נראה דסניפין רחבין חמשה, כרחבו של לחם. ומפוצלין בראשיתן דאמר - פירש בקונטרס: שראשי הקנים של כל לחם ולחם מנוחין באותן פיצולין. ולפירושו זה הפיצולין זה למעלה מזה, רלבי יהודה - טפחים ומחצה, ולרבי מאיר - טפחים ומחצה. ומבשר גבוהו של לחם. ואפשר דאיתן פיצולין היו כפי גימטריא לראשי הסניפין, כמדת עובי הקנים. ותימה: דבמתניתין תנן (מנחות צא,א.) ארבעה סניפין של זהו הדי, שם מפוצלין בראשיתן, כדי שיהו סומכין בוקא את לחם. וכן קתני לקמן בבביתא: שבהם סומכין את הלחם. ואין מוכיב שהם מקום לכל תבנית ראשי הקנים - משמע אלה בני העמודה. אלא ללחם התחתון המונח על הקנה של שולחן. ובתוספתא (פרק א.) כמו נביא: ארבעה סניפין היו שם, שבין סומכין את הלחם - משמע, הלה התחתונה דווקא. ולא אפשר להיות כלל, למאן דאמר כמין ספינה רוקדת: **תלח** - כמו "נפל תלחין תלחין" דפריך "אלו טרפות" (חולין גג,ב.)

כמין

אין טמאי מתים משתלחם – כגון עכשיו, שהוגללו הפרכות, דאין מחיצה לטמאי מתים להשתלח, דטמא מת מותר ליכנס למחנה ליה, כדאמרין בסוטה פרק "יהי נוטל" (כ.ב), ובפסחים בריש "אלו דברים" (ט.א); אלא טמא מת בלבד אמרו, אלא אפילו מת עצמו, שנאמר "ויקח משה את עצמות יוסף עמו" – נגזר ממחיצתו, ואם תאמר: והכי ילפינן טמא מת ממת? שאני מת דאין לו טהרה במקדש,

כדאינו סבוף ערובין (קרב): המכניס שרץ 1
 למקדש – פטור. ואף על פי שהיו נשאין ארונו 2
 של יוסף נעמף במקום קשה הא קא 3
 נשיב רוחא, אפילו מת עצמו יש לומר: דסבר 4
 כמאן דאמר חייב אי נמי: חשיב במינו טהרה 5
 במקדש, דיש לארע חי טהרה. **לישתו** ועריכתו 6
 בחוץ – אלמא מרת יבש לא נתקדשה, אלא 7
 נתקדשה – ומגיגיא מילתא אי אפק להו אבראי. 8
 ולא פקידוש הקונטרס דמרשפ מטעם פסול יוצא, 9
 דמשום קדושתו כול – לא מיפסיל ביוצא, 10
 כדפרישית בפרק קמא (ט.ו), והאי דלא מנחות 11
 גילושות בפשוטן, אפילו מנחת מאפה? פירשתי 12
 בפרק "קל המנחות באות מצה" (מנחות נה.א), 13
שחוא קשה כבדול – שבח הוא לתלמיד 14
 החמים, כדאמר בפרק קמא דהעניא 15
 (ו.א): כל תלמיד חכם שאינו קשה כבדול – אינו 16
 תלמיד חכם.

ומאי קושיא דילמא עשרון לא מקדש תנור 17
 מקדש – תמיה: אכתי קשיא סיפא. 18
 דקתני: חביתי כהן גדול – לישתן ועריכתו בפנים. 19
 אלמא, מרת יבש נתקדשוהו וש לומר: דאף על גב 20
 דעשרון לא נמשח, חצי עשרון, נמשח, משום 21
 דאמרין בפרק קמא (מנחות ט.א): חביתי כהן 22
 גדול, רבי יוחנן אמר: אינה קדושה לחצאין, 23
 ובהויא שבעתא אמר רבי תנאים: אין מנחה 24
 קדושה בלא שמו, אלא כן, צריך להניח ביבסא או 25
 בבלי שרת אחר עשרון של בחיתין, ולשלת 26
 לוגין שמן, כדי לקדשן בבלי שרת, ובתוך הביסא 27
 עצמה היה נתון הסותל לצד אחר, והשמן לצד 28
 אחר – לפי שצריך אחר כך לחלק הסותל בפני 29
 עצמו בחצי עשרון, והשמן בעצמו גזל ומנחה 30
 שרתית ולגז מנחה בן הערבים. ויבין דאתקשר 31
 בבלי שרת – גנאי הוא להשימן אחר כך בבלי 32
 חול. ואלו מסתבר למימר שיכול לחלוק הסותל 33
 העצמן קודם לשימת הביסא, וישל בתוך הביסא 34
 עצמו של שרתית לצד שרת, ויבין של הערבים 35
 לצד אחר. דהא דריש בפרק קמא (שם): אמר קרא 36
 "מנחה מןעריכתו" – דבא מנחה, ואחר כך חצוהו. 37
 ומדו למנא דאמר בפרק קמא (שם): קדושה 38
 לחצאין, מנחה משלם מנאיב, אלא נגראבם אלא 39
 להביאה שלם מביתו, קשה: מאי שנא חצי עשרון 40
 דבגמיה, מאי שנא עשרון דלא נמשח? ויש 41

ורבי אליעזר דמיקל התם, מיקל הכא, והשתא נמי אין טמאי מתים משתלחם חוץ למחנה שלהם. דטמא מת אינו אסור אלא בעודה בלבד, ועכשיו כשהוגללו פרוכת – אין מחיצה לטמאי מתים להשתלח. דטמא מת מותר ליכנס למחנה ליה, דכתיב "ויקח משה את עצמות יוסף עמו" – במחיצתו. וכדאמר בפסחים (ט.א), ובלבד שלא יכנס למחנה שכינה, דהיינו עורה, והא רבנן דאמרו: אף על פי שטמאי מתים אין משתלחין, וזכים ומצורעין משתלחין, לישתן ועריכתו בחוץ ואפיתין בפנים – מרשפ בגמרא. ואיני דוחות את השבת – אפיתין, ובשדות בבית פאני – בכל ירושלים, דקא סבר אפיתין מימי בחוץ. **גמרא**

אלמא מרת יבש – כגון עשרון שנמדד בו. נתקדשו – בעיר נפקי – מיפסלא מיוצא. הקטנים בתירוץ זה, אדם קשה – חכם ומיוחד לחתך הלכה כבדול. **איפסלו** בלינה – דכל המנחות משתקדשו בלי – נפסלים – והאי, כיון דאיקדשו במתחלו בתנור – איפסלו בלינה קודם שסידרו על השולחן, במקום זריזים – ולא בעודה נמשח, אלא בחוץ יאפדו להניח זריזים שלא יחמיץ. ושנייהם – רבי יהודה ורבי שמעון, בחול – בעיר שבת – מחשבוניה דוד לכתניה דקאפו ליה. דרך חול קא אפיתו – כלומר, בחול יאפדו ליה בתמיה, אף כי היום יקדש בבלי – התנור ואיפסיל ליה למחר בלינה, אלמא תנור מקדש והויא שבת, מיה תנור מקדש – דריאם אתם שלא יפסל בלינה, ואף כי היום יקדש בבלי בתמיה קאמר להו: וכי היום יקדש בתנור? **דנפקא** ליה פסעילה – דכיון שסילקו (בו), מותר לכתניהם, וככל שיש לו שעת הותר לכתניהם – אין בו מעילה, ולא מביעיה דך סבבר נסתלק אפילו אם הם היום יקדש בבלי שסידרם על השולחן, הבו ליה.

מסוכן
נמי [בעינן] וריוזו! ואי לישא [ועריכה] לא בעינן וריוזו – אפיתיה נמי לא בעינן וריוזו! אלא דרב אישי ברותא היא. "רבי יהודה אומר כל מעשיהו בפנים" [וכו.]. אמר רבי אבהו בר כהנא: ושיגתן מקרא אהר דרשו "והוא דרך חל אף כי היום יקדש בפלג", רבי יהודה סבר: בחול אשפחניהו דקא אפו ליה, אמר להו: דקא אפו ליה, רבי שמעון סבר: בשבת אשפחניהו דקא אפו ליה, אמר להו: לא דרך חול בעיתו למיעבדיה? מידו תנור מקדוש? שלחן הוא דמקדוש, ומי מצית אמרת דבשעת איהו אשפחניהו? והכתוב "ויתן לו תפהן קדש פי לא היה שם לחם פי אם לחם הפנים המוקרים מלפני ה'"! אלא מאי "דרך חל" דקא אמר להו? – הכי קא אמרו ליה: ליבא לחם פי אם "לחם הפנים המוקרים מלפני ה'". אמר להו: לא מיבעיא האי, דכיון דנפק ליה מןמעילה – דרך חול הוא, אלא אפילו האידך נמי ד"היום יקדש בפלג" – הבו ליה דליכול, מסוכן

פירושם מרשי"ש שכוחו כן בסוף "התכלת" (מנחות ג.ב), לפי שהיו צריכין לעשרון למדוד בו שאר מנחות, כל יחיד המתנדר מנחה, ופעמים מוציא לחוץ. אבל חצי עשרון היה מיוחד לכהן גדול, ולא היה צריך למנחת דבבה של חיה. ולא יתכן טעם זה כלל, דהא בפרק "כל המנחות באות מצה" (מנחות נ.ב) דרשין מקרא, דמנחת יבש לא נתקדשה. מכתובי "ומנין האפיה ביכורים לה", אימתי הם "לה"? לאחר אפיה. ואף על גב דההוא קרא, גבי עשרון כתבי – לא שנא. ונראה לפרש: דלישה ועריכה דלחם הפנים ושתי הלחם – מרת יבש הוא, דאין בתן שמן, ולישתן ועריכתו לא היתה בבלי הלח. אבל לישא ועריכה דחביתין היה בבלי הלח, דיש בה שמן שנמדד בלוג. ומרת הלח נמשחה לכלול עלמא. ובין למנאן דאמר בפרק "אלו מנחות" (מנחות ע.א), בלוגן סותל, בין למנאן דאמר בוללן הלח – מכל מקום בבלי שהיה לש עורך, היה בולל. לפיכך צריך בבלי שרת. והא דנקט שבתתין "חביתי כהן גדול" – לא דוקא, דהוא הדין שאר מנחות ולישתן שמן, כדאינו בתופתא דקתני: מנחה, ש בה מעשה כלים בפנים טחינתו וחרקתו בחוץ, ולישתו ועריכתו בפנים, וישל כשרות עץ שיבוא לבית הקמיצה. והא דלא תני מנחתיתין אלא חביתין – יש לומר: משום דחביתין חלוקין משתי הלחם ולחם הפנים בשני דברים: דאלו – לישתן ועריכתו בחוץ, ואינו דוחות את השבת, ואלו לישתן ועריכתו בפנים דוחות את השבת. ועוד נראה: דמנחתין נמי קתני שאר מנחות, דקתני בספיא: כל המנחות ש בתן מעשה כלי בפנים, ופירש בקונטרס: לישא ועריכה – הכל בבלי שרת ובנים לו בחוץ, ואף על גב דמשעמך פירוש הקונטרס, שוה הוא שפירוש של "ואין בתן מעשה כלי בחוץ", והכל חודא מילתא הוא, נראה לפרש: דאין בתן מעשה כלי בחוץ" – לישתן וחרקתה דקא, ולא בעו כלי שרת, כי היאית התוספתא. **אלא** רבי אבהו ברותא היא – ותרבה, מי משעה זו. אלא שנהו **דרך חל** חילקן אפיתו להו דאף כי היום יקדש בבלי איפסיל ליה בלינה – ואף על גב דאין כלי שרת מקדשין אלא בומנן, והא אין זמנו בערב שבת – דלרבייהו קאמר להו, כדפרישית בסוף "התכלת" (מנחות נ.א), ודבור התמחיל "אפי להו", כלל

למבזבז - שפה סביב לשולחן, והיא מסגרת. וכי תימא - עצי שטיק דשולחן חשיבי, ולא בטלי ולא מקבלי טומאה אנב ציפו אי לאו דמגביהון אותן. לא שנו - דגבי חופן בבישי דאליקן בתר ציפוי, אלא בבלי עז אבסלגוס דלא חשיב כמסמס. מקצעותיו לו - שהיה מרובע. שולחנו של אדם שפירש עליו - ונתנו פרוסה לאורדחם. מנא הני מילי - דעבדינן

בבלי אבסלגוס - שם מקום, דבפרק "דס תטאת" (ובזכיר ג'א. מיימי לה גבי ערות. שאני שולחן דרחמנא קרייה עץ - תימה: דבסוף "חומר בקדוש" תניגיה כ"ב. תנן: כל הכלים שהיו במקדש טעונין בטילה, חוץ ממזבח הזהב והמזבח הנחושת. מפני שהן כקרקע, דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים: מפני שהן מצופין ומפני בגמרא: החכמים מטמאין. מפני שהן מצופין. והשתא מה בכך? הא רחמנא קרייה נמי למזבח "עץ", דכתיב "המזבח עץ שלש אמות" ועוד קשה: דהבא משמע דציפוי בל בטל גבי שולחן והולקבן היבא דלא שריי כלום. ולאנין לישנא קאמר התם דחכמים לדברי רבי אליעזר קאמרי ליה: מאי דעתיך? דמסרתה להו מטעם קרקע ולא מטעם עץ משום דמצופין מבטל בטיל ציפויין גבייהו, ויש לך לטרה מטעם עץ? ויש לומר: דהא דכתיב "המזבח עץ" - לאו אמובח קאי, אלא כדמותרגם יונתן: "פתורא דלקבל מרבחא". ואיך לישנא סבר. דאפילו לא קאי אשולחן, מכל מקום דמאפקדי לשולחן בלשון "מזבח", שמע מינה דמזבח נמי בטל ציפויי כציפוי השולחן. אי נמי: היינו טעמא דבטל ציפוי גבייהו, כדמפרש התם טעמא דמתיניתן, דלא בעי בטילה מזבח חמש - דכתיב "מזבח אבות הנהב" - דכתיב "המנורה והמזבחות", מדיאטיקש מנחות זו לזו.

לְבוּבִיז אִו בְּשֵׁלָא חִיפָה אַתְּ לְבוּבִיז? וְאָמַר לִיה: לֹא שְׂנָא צִיפּוּי עוֹמֵד וְלֹא שְׂנָא צִיפּוּי שְׂאִינּוּ עוֹמֵד, לֹא שְׂנָא חִיפָה אַתְּ לְבוּבִיז וְלֹא שְׂנָא לֹא חִיפָה לְבוּבִיז! וְכִי תִימָא: עֲצֵי שִׁישִׁים חֲשִׁיבִי וְלֹא בְּטָלִי הַנְּיָחָא לְרִישֵׁי לְקִישׁ דְּאָמַר: לֹא שְׂנָא אֶלָּא בְּכָלִי אֶכְסֵלְגוֹס הַבְּאִים מְמַדִּינַת קִיָּם, אַכְּל כְּלִי מְסָמִס חֲשִׁיבִי וְלֹא בְּטָלִי, שְׁפִיר. אִיכָא לְרִבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר: כְּלִי מְסָמִס נִמְו בְּטָלִי, מֵאִי אִיכָא לְמִימְרֵי? - שְׂאִינּוּ שׁוֹלְחָן, דְּרַחֲמַנָּא קְרִייה "עֵץ", שְׂנָאמַר: "הַמְזוּבָּה עֵץ שְׁלוֹשׁ אַמּוֹת גְּבִהָה אֶרְבּוּ שְׁתֵּים אַמּוֹת וּמְקַצְעוֹתוֹ לֹו וְאֶרְבּוּ וְקִדְרָתוֹ עֵץ וְיִדְבַר אֵלֶי יְהוָה הַשְּׁלַחֵן אֲשֶׁר לִפְנֵי ה'". פֶּתַח בְּמִזְבֵּה וְסִיָּם בְּשׁוֹלְחָן! רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי אֱלֶעָזָר דְּאָמְרֵי תְרוּוּיָהוּ: בְּזִמְנֵי שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ קִיָּם - מִזְבֵּה מְכַפֵּר עַל אֲדָם, וְעֵקֶשׁוּ שְׂאִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קִיָּם - שׁוֹלְחָנוּ שֶׁל אֲדָם מְכַפֵּר עֲלֵיו. "אַרְבַּע סַנְיִפִּין שֶׁל יְהוָה הֵיוּ שֵׁם" [וכו.]. מִנָּא הֵנִי מִלִּי? אָמַר רַב כְּמִינָא, אָמַר קְרָא וְיַעֲשִׂיתָ קְעָרְתֵיךְ וּכְפַתְיֵךְ וּקְשׁוֹתֵיךְ וּמְנִיחֵיךְ. "קְעָרְתֵיךְ" - אֵלֹו דְּפוֹסִין, "כְּפַתְיֵךְ" - אֵלֹו בּוֹיְכִין, "קְשׁוֹתֵיךְ" - אֵלֹו סַנְיִפִּין, וּ"מְנִיחֵיךְ" - אֵלֹו קִנָּים, "אֲשֶׁר יִסְדֵּךְ בְּהֵן" - שְׁמֹסְכְּבִין בְּהֵן אַתְּ הַלְחָם. מוֹתִיב רַבָּא: לֹא סִידוּר הַקִּנָּים וְלֹא נִמְלִיתָן דּוֹחוֹת אַתְּ הַשְּׁבֶת. וְאִי סִלְקָא דְעַמְדָּךְ דְּאוֹרִייתָא, אִמָּא אֵין דּוֹחוֹת אַתְּ הַשְּׁבֶת? הֲדַר אָמַר רַבָּא: לֹאוּ מִלְּתָא הוּא דְאָמְרֵי, דִּתְנִין, כִּלְלֵי אָמַר רַבִּי עֲקוּבָא: כֹּל מְלֻאָכָה שְׂאִפְשֶׁר לָהּ לַעֲשׂוֹתָהּ מֵעֶרֶב שְׁבֶת אֵינּוּ דּוֹחָה אַתְּ הַשְּׁבֶת, וְהֵנִי נִמְו אֲפִשֶׁר דְּלֹא דְחֵי שְׁבֶת עֲלֵיחֵיהּ, טַעֲמָא מֵאִי? דְּלֹא לַעֲפֵשׁ לָחֶם, בְּכִי הָאִי שְׁעוּרָא לֹא מֵעַפְשֵׁי. כְּדִתְנִין: פִּצִּידָךְ נִכְנָם מֵעֶרֶב וּשְׂמִינֵן, וּמְנִיחֵן לְאֶרְבּוּ שֶׁל שׁוֹלְחָן. וּמוֹצְאֵי שְׁבֶת, נִכְנָם, מְגַבִּיָּה רֵאשִׁיָּה שֶׁל חֵלָה וּמְכַנִּים קִנְהַתְחִיתֵךְ, וְחוֹזֵר וּמְגַבִּיָּה רֵאשִׁיָּה שֶׁל חֵלָה וּמְכַנִּים קִנְהַתְחִיתֵךְ. אֲרַבְּעָה חֲלוֹת צְרִיכוֹת שְׁלֵשֶׁה שְׁלֵשֶׁה קִנָּים, הַעֲלִינָה אֵינְהָ צְרִיכָה אֶלָּא שְׁנֵים, לְפִי שְׂאִין עֲלֶיהָ מִשְׂאֵיו. הַתְחַתְּנָה אֵינְה צְרִיכָה כֹּל עֵקֶר, לְפִי שְׁמוּנַתָּה עַל טְהוּרֵי שֶׁל שׁוֹלְחָן. תְּנִין הַתָּם, רַבִּי מֵאִיר אֹמְרִי: כֹּל אַמּוֹת שְׁתֵּי בְּמִקְדָּשׁ - בִּינוּנִית, חוּץ מִמְזוּבָּה הַזֶּהָב וְהַקָּרֶן וְהַסּוּבֵב וְהַיִּסוּד. רַבִּי יְהוּדָה אֹמְרִי: אַמַּת בִּנְיָן - שֵׁשֶׁה טַפְחִים, וְשֵׁל כְּלָיִם - הַמְשֵׁה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וְשִׁנְיָהֶם מְקַרָּא אֶחָד דְּרֵשׁוּ: "וְאֵלֶּה מִדּוֹת הַמְזוּבָּה בְּאַמּוֹת אִמָּה וְאַמָּה וְאַמָּה וְאַמָּה וְשֵׁשֶׁה חֲזַק בְּשֵׁל חֲמִשָּׁה דְּהוּאֵי לַה שֶׁל שֵׁשֶׁה אִמָּה וְטַפְחָ בְּאֵלֹו.

סניפין? דפוסי - שנערך ונילוש ונאפה בהן, כדאמר ברש פירקין. קשותיו אלו סניפין - מריבויא דקרא. לישנא אחרינא: משקשה הלחם ומחוקק שלא שבת. ולא דפו המשוניה. מנקיות אלו הקנים - שמנקין הלחם מעיפוש. שפסבבין בתן את הלחם - שעל הלחם מסבבין הקנים בין חלה לחבירתה. לא סידור הקנים בו? ואי סלקא דתתן שפירא אדמא - משוי לזו כדמפתח לעיל. אמאי לא דחי שבת - דאף על גב דאין שבות במקדש, האי טלטול לאו משום שבות הוא, אלא דמניחוי כבונה וסותר. אפשר - דלא דחי עליוהי שבות. ודכפיש מאו - משוי לזו לקנים: משום עיפוש. כבי האי שיעורא - ששומטין מערב שבת ערביה, ולמחר בחצי היום מסלקו ומסדר אחרים בלא קנים, ולמוצאי שבת מסדר הקנים - כבי האי שיעורא דפוסיון. לזו חצי יום לזו, לא מיעפשה. כדתיא - דלמציא שבת מסדר קנים, ומגביה ראשה של חלה השניה, ונותן שלשה קנים על התחתונה אחת נכאן ואחת נכאן ויתא באמצע, וכן על השנית בין לחם ללחם. ארבעה חלות - אמצעיות, לכל סדר צריכות שלשה קנים תחת כל אחת ואחת - דריי שנים עשר קנים. דהעלונה אין צריך אלף שני קנים - לפי שאין משוי עליה שיכבידה על שלמטה הימנה. על פתחו של שלחן - ולא מיעפש, בבנינות - של ששה טפחים. ולקמן מפרש לה אמאי קרי לזו "בינונית": משום דאיכא דביצרא ואיכא דטפאי. חוץ ממזבח הזהב - שהיה אמה על אמה, והקרח של מזבח העולה, שהיו לו לארבע פינותיו ארבע אבנים של אמה גובה ואמה על אמה עובי, ואותה אמה גובה באמה בת חמש טפחים. ולקמן מפרש: אי דגובה אי דאריך ורחב. היסוד והסובב - של מזבח העולה, וכולו מפרש לקמן. אמת בנין - כגון חומת הבית ומזבח העולה. אמת כלים - ארון ושולחן ומזבח הזהב. (אמה ומזבח - על אותה אמה תהא צריך להוסיף טפח, דהוה בת חמש וסחידה טפח מאמה בינונית). מרות המזבח - מזבח העולה. באמות אמה אמה וטפח. באמות בינונית ידה אמה אמה וטפח. באמות ידן כשל חמש דהויא לה של ששה אמה וטפח באלו.

הַמְזוּבָּה עֵץ שֶׁל שְׁלוֹחַן - אין שיעור זה לא למזבח ולא לשולחן, ושמן זה היה גבוהן של סניפין. **שְׁלַחְנוּ מְכַפֵּר עֲלֵיו** - דגדולה לגימא (ספדרין ג.ב.).

לְאוֹרֵבִי שֶׁל שׁוֹלְחָן - על הרצפה היה מניחו, לאורך השולחן. דעל השולחן לא היה מקום פניו למדוד הקנים לאורכו.

קְשׁוֹתָיו אלו סניפין - לרבי יוסי קשה מה ידושו, כדפירשית לעיל (צ"ב) ושם דיבור המתחיל "לא".

לֹא סִידוּר הַקִּנָּים בו' - ואף על גב דאין שבות במקדש, האי טלטול לאו משום שבות הוא, אלא משום דמניחוי כבונה וסותר. כך פירש בקונטרס. ולא משמע בן בריש "כל הכלים" (שבת כ"ג.א). דאמר: קנים קודם החרת כלים נשנו משמע דליכא אלא איסור בעלמא, ואשבתן נמי שבות דאסור במקדש, כגון ציר העליון שזא יתקע נגד המזבח, בפרק בתרא דעירובין (ק"א). **תְּנִין** התם רבי מאיר אומר בו' - משנה א' במסכת כלים פרק "כל וכלו" בעלי בתים". **בְּאַמּוֹת** אמה אמה וטפוח - פירוש: מרת המזבח יהיה באותן אמות, שאמה בינונית תחוק מן אמה וטפח.

ובבולה

והק

והק

רבי שמואל בר רב יצחק שלח אמר לתפון: הווינן ידעין, דהורי רבי הויה בשם רבי יוחנן: קידושי מלוח – להופרין. ובאיש לרבי זעירא.

[דף כ"ה ע"א]

למה? בגין דהווינן מופרין, וקליל עליהון. אמר רבי יוסה בי רבי בון: בקולא הווינן נהיגין, ואחמר עליהון. שאם בא אחר וקידשה – תפשו בה קידושין. אמר רבי יודן בי רבי חנן: ערוה שאינה ערוה – תופש את שאינה ערוה.

הלכה ו' מתני' המקדש אשה ובתה, או אשה ואחותה באחת – אינן מקודשות. ומעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות, וליקט אחד בכללה של תאנים, משלחם היתה, ושל שביעית היתה, ואמר: הרי פולקם מקודשות לי בכללה זו, וקיבלתה אחת מהן על ידי פולם, ואמרו חכמים: אין האחיות מקודשות.

גמרא אמר רבי הויה בר בא: את שמוע מינה חמש. את שמוע מינה, שחמש נשים מתקדשות באחת. שהאשה מקבלת קידושיה וקידושי חברתה. ומקדשין בגזילה. ומקדשין בפירות עבירה. ואין קידושין תופסין בעריות.

אמר רבי לעזר: באחיות – לא קידש, ובחטאות – כיפר. היך עבידא? שחט שתי חטאות לשם חטאת אחד – המזבח בורר את הראוי לו, שתיקון אסורות באכילה.

שחט שני חטאות לשם אשם אחד – המזבח בורר את הראוי לו, שתיקון אסורין באכילה. רבי זעירא בשם רבי יוחנן: שחט את הראשון שלא לשמו, ואת השני לשמו – כיפר, שאינו הראשון שלא לשמו פשר אלא מכח שמו הבא אחריו. אבל שחט הראשון לשמו, והשני שלא לשמו, אם כיפר הראשון,

[דף כ"ה ע"ב]

על מה השני בא ומכפר? על טומאה שאירעה בין זה לזה? ובפסחים – לא כיפר, שאין הפסח בא אלא לאכילת בשר. ודלא ברבי נתן, דרבי נתן אמר: יוצאין בזריקה בלא אכילה.

הלכה ז' מתני' המקדש בחלקו מקדשי הקדשים ומקדשים קלים – אינה מקודשת. ממעשר שני, בין שוגג בין מזיד – לא קידש; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: מזיד – קידש. שוגג – לא קידש. ובתקדש, מזיד – קידש, שוגג – לא קידש; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: שוגג – קידש, מזיד – לא קידש.

גמרא רבי לעזר אומר: דברי הכל. רבי יוחנן אומר: במחלוקת. תמן תנינן: תפכור – מוכרין אותו תמים חי. ובעל מום חי ושחוט, ומקדשין בו את האשה. רבי יהודה בן פזי בשם רבי יהושע בן לוי: חי, לא שחוט.

ואמר רבי יודה בר פזי: רבי מאיר יליף כל הקדשין מן מעשר בהמה. מה מעשר בהמה – אין מקדשין בו את האשה, אף כל הקדשים – אין מקדשין בהן את האשה. רבי יודה יליף כל הקדשים מן תפכור. מה תפכור – מקדשין בו את האשה, אף כל הקדשים – מקדשין בהן את האשה.

מחלפה שיטתיה דרבי יודה בן פזי. תמן הוא אומר: בין חי בין שחוט. והכא הוא אומר: חי לא שחוט! תמן – בשם גרמיה. ברם הכא – בשם רבי יהושע בן לוי.

אפילו תימר: באן וכאן בשם גרמיה, במקדש בחיים. ובכאוי ליפול לז' לאחר שחיטה. מה טעמא דרבי יהושע בן לוי? ובשם יתיה לך פתוחה התנופה (במדבר יח). מה טעמא דרבי יודה בן פזי? והיה לך, אפילו לאחר שחיטה. מה מקיים רבי יהושע בן לוי והיה לך? ריבה לז' הוייה אחרת שיהא הכל נאכל לשני ימים וליילה אחד.

[דף כ"ט ע"א]

תמן תנינן: חלת עם הארץ, והמדומע, וחלקיה בכסף מעשר, ושירי מנחות – פטורין מן הדמאי. תני: וכולם שיקרא שם לתרומת מעשר, או למעשר שני שלהם, מה שעשה – עשוי. רבי לעזר אומר: חוץ משירי מנחות. רבי ירמיה אומר: השאר במחלוקת. רבי יוסה בעי: היי דא מחלוקת? מה אגן קיימין? אין ברבי מאיר, הוא מעשר שני, הוא שירי מנחות – לא עשה כלום! אין ברבי יודה, מה שעשה – עשוי!

אמר רבי מנא: אזולית לקיכרין, ושקעית רבי חזקיה יתיב מתני: המקדש בחלקו מקדשי הקדשים ומקדשים קלין – אינה מקודשת. רבי לעזר אומר: דברי הכל. רבי יוחנן אומר: במחלוקת. ואמרית ליה: מנן שמיע לך תדא מילתא? אומר לי: מרבי ירמיה.

ואמרית: יאות, דהוא שמע תדא דרבי לעזר, רבי לעזר דברי הכל, הוא דאמר במחלוקת. רבי יוסי דלא שמיעא ליה, צריכה הוא, דו אומר: היי דא מחלוקת, אין ברבי מאיר, היא מעשר, היא שירי מנחות – לא עשה כלום. אין ברבי יודה, מה שעשה – עשוי.

בד דמך רבי מאיר, גזר רבי יודה ואמר: אל יפגסו תלמידיו של רבי מאיר באן!

דחק סומכוס ועאל. אמר: המקדש בקדשי קדשים. ואשה נכנסת היא לעזרה! אמר ליה: במקדש על ידי שליח.

במה קידשה? רבי לעזר אמר: בגופו. רבי יוחנן אמר: בטובת הנזיה שבו. או נאמר ולא פליגין, מה דאמר רבי לעזר בגופו – בהזקת טובת הנזיה שבו.

רבי הונאה רב ביבי בשם רבי לעזר: מקדשין בפרוטות של מעשר שני. במעשר שני. רבי אבהו בשם רבי יוחנן: לא עלת על דעתיה לעבור על דברי תורה. אמר רבי זעירא:

[דף כ"ט ע"ב]

אחת לא עלתה על דעתו, ואחת לא עלתה על דעתה. אמר רבי יונה: הקדש לא עלת על דעתו. ומעשר שני לא עלת על דעתה. אמר רבי אבין: הקדש לא עלת על דעתו ולא עלת על דעתה. מעשר שני עלת על דעתו ולא על דעתה.

רבי יוסה בשם רבי פדייה: הקדש מזיד – יוצא לחולין בלא פדיון. והא תני: בשנגה – פרט למזיד! תדא דאת אמר: לחומש ולקרבו, הא לצאת – מוציא.

רבי חמא בר עוקבא בשם רבי יוסי בן הנזיה: מיעוט שלמים – יוצאין לחולין בלא פדיון. והא תני: "מקדשי" לא כל קדשי! תדא דאת אמר: לחומש ולקרבו, הא לצאת – מוציא.

תפון תנינן בהמה שנמצאת מירושלים ועד מנדל עדר, וכמדתה לכל רוח. רבי הושעיה רבא אמר: לבא בדמיהם שנו.

אמר ליה רבי יוחנן: ואמרין לו לאדם צא ומעול בקדשים! אלא באחת הילכו בהן אחר הרוב. אם רוב זכרים – עולות. ואם רוב נקיבות – זבחי שלמים.

ואין השלמין באין מן הזכרים ומן הנקיבות? ביצד הוא עושה? מוציאן לחולין וחוזר ועושה אותן עולות. וקשיא, יש תפאת קריבה עולה?

אמר רבי הנזיה: תנאי בית דין הוא על המותרות שייקרבו עולות. אמר רבי יוסי לרבי יעקב בר אהא: ואין זה מזיד? אמר ליה: מפיון שתנאי בית דין הוא – אין זה מזיד. אמר רבי זעירא: כמה דאת אמר תפון:

[דף ל' ע"א]

תנאי בית דין הוא על האזכרות – שיקרבו עולות.

הלכה ח' מתני' המקדש בערלה, ובכלאי הפרם, ובשור הנסקל, ובעגלה ערופה, ובצפורי מצורע, ובשיער נזיר, ופטור חמור, ובשר בחלב, ובחולין שנשחטו בעזרה – אינה מקודשת. מכרן וקידש בדמיהן – הרי זו מקודשת.

גמרא פטר חמור, רבי לעזר אומר: מקדשין בו את האשה. רבי יוחנן אומר: אין מקדשין בו את האשה. רבי אימי בשם רבי לעזר: פטר חמור מקדשין בו את האשה מקל והומר. מה אם הפכור שאינו מוציא מידי איסורין בחייו, את אומר: מקדשין בו את האשה. זה שהוא מוציא מידי איסורין בחייו – לא כל שכן!

מה נפק מן ביניהון? עבר ופדייו שלא מדעת הבגלים. רבי לעזר אומר: אינו פדוי. רבי יוחנן אומר: פדוי. מתניתא מסייעא לרבי לעזר, ופליגא עלוי. מתניתא מסייעא לרבי לעזר. הגונב פטר חמור של חבירו – משלם תשלומי כפל. וספא פליגא עלוי שאף על פי שאין לו בו עכשיו, יש לו בו לאחר זמן! מתניתא פליגא על רבי לעזר. פטר חמור – אין מקדשין בו את האשה. פטר לה רבי לעזר: לאחר עריפה. דאמר רבי לעזר: הכל מודין לאחר עריפה – שאינו פדוי.

פטר חמור – אין מקדשין בו את האשה. ורבי שמעון מתיר. תדא פליגא על רבי לעזר בתרתי, אין בחיי – דפליגא עלוי מן רבניו. אין לאחר עריפה – פליגא עלוי מרבי שמעון! רבי חנינה בשם רבי יודן: תיפתר: שמת. ורבי שמעון מתיר.

ערפו – אסור בהנניה. עריפה, עריפה. מה עריפה שנאמר לחזן – עורפו וקברו ואסור בהנניה. אף עריפה שנאמר כאן – עורפו ואסור בהנניה. על דעתיה, דרבי לעזר – ניתא, בחייו הוא מתיר, צריך שיהא אסור על עריפה. על דעתיה דרבי יוחנן, וקשוא! בחייו הוא אסור, לא כל שכן לאחר עריפה! אתא רבי יעקב בר אהא בשם רבי יוחנן: רבי זעירא בשם רבניו: על דרבניו צריכה, שלא תאמר: הואיל וקישתה התורה עריפתו לפדיונו, מה פדיונו – יוצא לחולין, אף עריפתו – יוצא לחולין. מצינו דבר שהרמתו יוצא לחולין, ואסור בהנניה.

[דף ל' ע"ב]

התיבון: הרי טבל טבול למעשר עני, הרי הוא והרמתו יוצא לחולין. ואמר רבי בא בר הונא בשם רבי: האוכל פירותיו טבולים למעשר עני – חייב מיתה. רבנן דקיסרין בשם רבי ירמיה: קד משיבין חכמים לרבי שמעון, מצינו דבר טעון פדיון מותר בהננייה? התיבון: הרי בכור אדם טעון פדיון, ומותר בהננייה!

מכרן וקידש בדמיהן – מקודשת. רבי חניי בשם רבי זעירה: בשאין דמיהן. אמר רבי חנינה: זאת אומרת, שאין מקדשין בגזילה.

הלכה ט' מתני' המקדש בתרומות, ובמעשרות, ובמתנות כהונה, ובדמי תפאת, ואפר תפאת – הרי זו מקודשת, אף על פי וישראל.

גמרא רבי יוסי בן חנינה אמר: אדם נותן מעשרותיו בטובת הננייה. ורבי יוחנן אמר: אין אדם נותן מעשרותיו בטובת הנאה. מה טעמא דרבי יוסי בן חנינה? ואיש את קדשיו לו יהיו (במדבר ה). מה עבד לה רבי יוחנן? יתנם לכל מי שירצה.

מתניתא היא פליגא על רבי יוסי בן חנינה. "קונם כהנים ולויים נהנין לי" – ופלו על כרחו! פתר לה באומר: אי אפשר ליתן מתנה כל עיקרו! תדע קד שחוא בן, דתנינן: כהנים אילו, לויים אילו נהנין לי – ופלו אחרים.

מתניתא פליגא על רבי יוחנן. האומר: הילך סלע זה, ותן בכור זה לבן בתי כהן! פתר לה: ברוצה ליתנו לשני כהנים, וכן בתו אחד מהן, והוא אומר לו: הילך סלע זה ותן כולו לבן בתי כהן!

בעון קומי רבי זעירה: בהדא כהן לישראל אסור, מה דרבי יוסי אמר? לא אגיבון. רבי הוסיא בשם רבי אחא: אכין אמר לון, על דעתיה דרבי יוסי בן חנינה, כהן לישראל למה הוא אסור, לא מפני מראית העין! אף רבי יוחנן אית ליה, ישראל לישראל אסור – מפני מראית העין.

ועוד מן הדא, דתני: הכהנים והלויים המסוייעים בגרנות – אין נותנין להן לא תרומה ולא מעשר.

[דף ל"א ע"א]

ואם נתן – הרי זה חילל. ולא יחללו את קדשי בני ישראל (ויקרא כב), והן מחללין אותן! יותר מיכן אמרו: תרומותן – אינן תרומה, מעשרותן – אינן מעשרות, והקדישן – אינן הקדש. ועליהן אמר

הפּתּוּב (מיכּה ג): רֵאשִׁיָּהּ בְּשַׁחַד יִשְׁפּוּטוּ, וְכַהֲנִיָּהּ בְּמַחִיר יִירוּ וְגו'. וְהַמָּקוֹם מְבִיא עֲלֵיהֶם שְׁלֹשׁ פְּרָעָנוּיּוֹת. הַדָּא הִיא דְכֹתִיב (שם) לָכֵן בְּגִלְלָכֶם צִיּוֹן שְׂדֵה תַּחְרֹשׁ, וִירוּשָׁלַם עֵיִים תַּהֲיֶה, וְהָר הַבַּיִת לְבַמּוֹת יַעַר.

וּמִתְנַתָּא פְּלִינָא עַל רַבִּי יוֹחָנָן. הַמְקַדֵּשׁ בְּתַרוּמוֹת, וּבְמַעֲשָׂרוֹת, וּבְמִתְנּוֹת, וּבְכַמֵּי הַטָּאָת – הָרִי זֶה מְקוּדָשָׁת, אַף עַל פִּי יִשְׂרָאֵל! פֶּתֵר לָהּ: בְּתַרוּמוֹת שֶׁנִּפְלְגָה לוֹ מִשָּׁל אָבִי אִמּוֹ בַּהֲנָן.

הַדְרֵן עֲלֵךְ הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ

פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

הַלְכָה א' מִתְנִי' הָאוֹמֵר לְחִבְרִיו: "צֵא וּמְדֵשׁ לִי אִשָּׁה פְּלוֹנִית", וְהִלְךְ וְקִידָשָׁה לְעַצְמוֹ – מְקוּדָשָׁת שְׁלֹשִׁי. וְכֵן הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה: "הָרִי אֶתְּ מְקוּדָשָׁת לִי לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם", וּבֵא אַחַר וְקִידָשָׁה בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם – מְקוּדָשָׁת שְׁלֹשִׁי. בֵּת יִשְׂרָאֵל לְבַהֲנָן – תֹּאכַל בְּתַרוּמָהּ. "מַעֲכָשְׁיוֹ וְלְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם", וּבֵא אַחַר וְקִידָשָׁה בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם – מְקוּדָשָׁת וְאִינָהּ מְקוּדָשָׁת. בֵּת בַּהֲנָן לְיִשְׂרָאֵל – לֹא תֹאכַל בְּתַרוּמָהּ.

גְּמַרָא תְנִי: הָרִי זֶה זְרִיו וְנִשְׁכַּר, וְנִקְנָה הַמָּקָה, אֵלָּא שֶׁנִּחְגַּג מִנְהַג רְמִיּוֹת. אַף לְמִידַת הַדִּין כֵּן, הָאוֹמֵר לְחִבְרִיו: צֵא וְקַח לִי מָקָה פְּלוֹנִי, וְהִלְךְ וְלִקְחוֹ לְעַצְמוֹ – הָרִי זֶה זְרִיו וְנִשְׁכַּר, וְנִקְנָה הַמָּקָה, אֵלָּא שֶׁנִּחְגַּג מִנְהַג רְמִיּוֹת.

רַבִּי זְעִירָא מִיְקַל לְהוֹן, דְּחָמִי לְחִבְרִיָּה וְכִין זְבִינָא וּמַעְלָה לִיָּה עֲלוּי. אָמַר רַבִּי אֲבֹנָן בְּשֵׁם רַבִּי זְעִירָא: אַף לְעוֹשֶׂה עֲלוּי חֲבִילָה, רַבְּנִין קָרִי עֲלוּי לְפָס מַרְעֵהוּ חֶסֶד וְיִרְאַת שְׁדֵי יַעֲזוּב (איוב ו יד).

לֹא הוֹחֵק תְּשֻׁלִּים בְּעַדִּים, הוּא אוֹמֵר: לְעַצְמִי קִידָשְׁתִּי, וְהִיא אוֹמְרָת: לְרֵאשׁוֹן. תְּשֻׁלִּי – כְּאוֹמֵר לְאִשָּׁה קִידָשְׁתִּי, וְהִיא אוֹמְרָת לֹא קִידָשְׁתִּי. וְהִיא – כְּאוֹמְרָת לְרֵאשׁוֹן קִידָשְׁתִּי, וְהִיא אוֹמֵר: לֹא קִידָשְׁתִּי. אֲמָרָה: אִינִי יוֹדַעַת – חֲזָקָה לְשֻׁלִּי.

הוֹחֵק תְּשֻׁלִּים בְּעַדִּים, הוּא אוֹמֵר: לְעַצְמִי קִידָשְׁתִּי, וְהִיא אוֹמְרָת: לְרֵאשׁוֹן – חֲזָקָה לְרֵאשׁוֹן. אֲמָרָה: אִינִי יוֹדַעַת – שְׁנִיָּהּ נִתְנִין גַּמ. וְאִם רָצוּ – אֶחָד נִתְנִין גַּמ, וְאֶחָד בְּנִים.

[דף ל"א ע"ב]

לפיכך אם מות השני בתוך שלשים יום, או גירשה – חלו עליה קידושי ראשון לאחר שלשים יום. מות לאחר שלשים, ולא גירש – לא חלו עליה קידושי הראשון.

הדא דתני רבי חייה: כל תנאי שנתקיים, אף על פי שבטל לאחר מיכן – הרי זו מקודשת. וכל תנאי שבטל בשעת קידושין, אף על פי שמתקיים לאחר מיכן – אינה מקודשת.

רבי אבהו בשם רבי יוחנן: הרי זו עולה לאחר שלשים יום, ומכרה בתוך שלשים יום – הרי זו מכורה. והקדישה – הקדש. הנור ולקחה בתוך שלשים יום, חל עליה הקדש.

עולה, לאחר שלשים, לא חל עליה הקדש עולה.

לא דמייא עולה לאשה. מה דמייא אשה לעולה? אמר רבי חייה בר אבא: תיפותר, שמת השני והיה ליה אה, מכין שהיא זקוקה לייבום – לא חלו עליה קידושי הראשון.

מה דמייא עולה לאשה? אמר רבי מתנה: תיפותר, שהקדישה לכעלת מום קבוע.

רבי בון בר חייה בעא קומי רבי זעירא: תמן את אמר: אמירתי לגבוה במסירתי להדינא, והכא את אמר הכין! אמר ליה: תמן – באומר: מכבר, ברם הכא – באומר: לאחר שלשים יום.

רבי אבהו בשם רבי יוחנן: הרי זו עולה שלשים יום – כל שלשים הרי זו עולה. לאחר שלשים יום – יצאת להולין מאליה.

מעילתה מה היא? רבי יוחנן אמר: מעילתה ברורה. רבי זעירא רבי הילא, תריהון אמרין:

[דף ל"ב ע"א]

מעילתה ספק.

הרי את מקודשת לי שלשים יום – הרי זו מקודשת. מה בין הקדש ומה בין אשה? מצינו הקדש יוצא בלא פדיון. ולא מצינו אשה יוצאה בלא גט.

הן אשכחנן הקדש יוצא בלא פדיון? ברבי שמעון. דרבי שמעון אמר: נכנסין ולא נותנין. אמר רבי יוסי בי רבי בון: תיפותר דברי חבל: בשדה מקנה.

הרי זו גיטה שלשים יום – אין זה גט פריעות.

אמר רבי יצחק בר לעזר: תדא דאת אמר מקודשת – בשקידשה בכסף, אבל אם קידשה בשמר – הואיל ולא למדו כתב קידושין אלא מגירושין, מה בגירושין אינה מגורשת – אף בקידושין אינה מקודשת.

רבי אבהו בשם רבי יוחנן: הרי זו עולה לאחר שלשים, מכרה בתוך שלשים – אינה מכורה. הקדישה – לא קדשה. ליידא מילה? אמר ליה: לאחר שלשים, לשייר לו גיזה ועבודה.

תלוש מן הפרקע הנה, שיקנה לה לאחר שלשים יום. מכרו בתוך שלשים יום – אינה מכור. הקדישו – לא קדשו. ליידא מילה? אמר ליה: לאחר שלשים לשייר לו אכילת פירות.

”הילך סלע זה שתקנה לי שךך לאחר שלשים יום”. מכרה בתוך שלשים – אינה מכורה. ומה בינה לאשה? אלא: מכרה – הרי זו מכורה.

”הילך כסף זה שיקנה לי עבדך לאחר שלשים”. אית תנני תני: הראשון – ביום וביומיים. ואית תנני תנני: השני – ביום וביומיים.

אית תנני תנני: זה וזה אינו ביום וביומיים. אית תנני תנני: זה וזה ביום וביומיים.

מאן דמר: הראשון ביום וביומיים,

[דף ל"ב ע"ב]

ומת תחת ידו. מאן דאמר: השני ביום וביומיים, פי כספו הוא. מאן דאמר: זה וזה ביום וביומיים, הראשון – במת תחת ידו, השני – פי כספו הוא. מאן דאמר: זה וזה אינו ביום וביומיים, הראשון – שאינו כספו, והשני – אינו מת תחת ידו.

בת כהן לישראל תאכל בתרומה. אית תנני תנני: לא תאכל בתרומה.

אמר רבי הילא: מאן דאמר: תאכל בתרומה – כשהשני כהן. ומאן דאמר: לא תאכל בתרומה – בשאין השני כהן.

”מעבשיו לאחר שלשים יום”. רבי אבהו בשם רבי יוחנן: אפילו קידושי מאה תופשין בה.

אמר רבי לעזר: לבן צריכה, אפילו קידשה השני קידושין גמורין.

רבי יצחק בר טבליי בעא קומי רבי לעזר: מה נפשך, מה שקנה בה הראשון – קנה, והשאר – השני
 בא וגומר. אמר ליה: וכי יש נפשך בעריות.

מהו כדון? כל אשה שאינה קנויה לאדם אחד, אפילו קידושי מאה – תופסין בה.

חד תלמיד בעא קומי רבי זעירא: נתן לה בשחרית על מנת לגרשה בין הערבים? חד דויד

[דף ל"ג ע"א]

סבר מימר: כל שהיא – קונה. אמר רבי זעירא: לאחר שלשים – קונה קניין גמור. אבל אם הוסיף בה
 השני קניין גמור – קורא אני עליה (דברים כד, ד) לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה.

היו שניהן כהנים, שניהן אחים – שניהן אסורין.

היו שלשה אחין, וקידשוה שנים מהן, ומתו – הדיא היא דתני רבי הויה: אשת מת אחד מתייבמת,
 ולא אשת שני מתים.

היו שני אחים וקידשוה שניהן, ומת אחד מהן, השני מהו שיהא מותר בה? מה נפשך. מה שקנה בה
 – קנה, והשאר – נפלה לו מאת אחיו: רבי יודן בן פזי אמר: אסור בה. אמר רבי יוסי: טעמא דרבי
 יודה בר פזי, כל יבמה שאין כולה לפנים, צד הקנוי שבה – נידון משום ערוה, וערוה פומרת צרתה.

אמר רבי חנינה: יאות אמר רבי יודה בר פזי! כלום נפלה לו לא מחמת אחיו, לאחיו היא אסורה, לו
 היא מותרת?

בת כהן לישראל – לא תאכל בתרומה. לכן צריכה, שאפילו השני כהן.

הלכה ב' מתני' האומר לאשה: "הרי את מקודשת לי על מנת שאתן לך מאתים זוז" – הרי זו
 מקודשת, והוא יתן. "על מנת שאתן לך מיבן ועד שלשים יום", נתן לה בתוך שלשים יום – מקודשת,
 ואם לאו – אינה מקודשת. "על מנת שיש לי מאתים זוז" –

[דף ל"ג ע"ב]

הרי זו מקודשת, ויש לו. "על מנת שאראך מאתים זוז" – מקודשת, ויראנה. ואם הראה על שולחנו
 – אינה מקודשת.

גמרא תמן תנינן: "הרי זה גיטיך על מנת שתתני לי מאתים זוז" – הרי זו מגורשת ותתן. לא

הספיקה ליתן עד שמת? תני, רבן שמעון בן גמליאל אומר: נותנין לאביו ולאחיו, והיא פטורה מן החליצה ומן הויבום.

אף בקידושין בן. האומר לאשה: "הרי את מקודשת לי על מנת שאפתן לך מאתים זוז", ברבן שמעון בן גמליאל – אביו ואחיו נותנין לה, והיא זקוקה לחליצה ולייבום.

רבי אבהו בשם רבי יוחנן: סדר הסימפון כך הוא, אגא פלן בר פלן מקדש לך אגת פלנית ברת פלן, על מנת ליתן לך מיקמת פלן, ומכנסיך ליום פלן, ואין אתא יום פלן ולא כנסתיך – לא יהוי לי בלום.

אירע לו אונס, רבי יוחנן אומר: אונסא – במאן דלא עבד. רבי שמעון בן לקיש אומר: אונסא – במאן דעבד. על דעתיה דרבי שמעון בן לקיש, היך צריך למיעבד? דאין אתא יום פלן ולא הויתי כונסא לי – לא יהא עליך בלום.

רבי יוחנן דמיך, פקיד לבנתיה דיהוון עבדן ברבי שמעון בן לקיש. אומר: שפא יעמוד בית דין אחר ויסבור דכוותיה, ונמצאו בניו באין לידי ממוירות.

הגיע הזמן, הוא אומר: נתתי, והיא אומרת: לא נמלתני. אומר רבי אבון: מפנין שהוא מבקש להוציא סימפון מיד האשה – עליו להביא ראיה. הגע עצמך, דלא הוה סימפון? אומר רבי יוסי: מפנין שהוא מבקש לאוקרה עליו – צריך להביא ראיה.

שכנסו עצמן בתוך סימפון, אתא עובדא קומי רבי אבהו, אמר ליה: זיל חב. אמר ליה: רבי, אשה לא קניתי, ואת אמר לי איזיל חב? אומר רבי אבהו: מימי לא שחק בי אדם אלא זה. חזר ואמר: אין חזר ביה – יתן. אין היא חזרת בה – תתן. ולא תדא היא קדמייתא? חזר ועשאו מעשה בית דין.

סדר סימפון כך הוא: עד אחד משל חתן, ועד אחד משל פלה. ושניהן בוררין להן עוד אחר, כדי שיהיו לו שני עדים לזה ושני עדים לזה.

[דף ל"ד ע"א]

תדא דאת אמר: בשאין שניהן מודין. אבל אם היו שניהן מודין – שניהן יכולין לעקור קידושין.

בהדא: הוא אומר: בעלתי, והיא אומרת: לא נבעלתי. אף על פי שהזכור ואמר: לא בעלתי – לא הכל ממנו, שפבר אומר משעה ראשונה: בעלתי. אבל אם לא אומר משעה ראשונה: בעלתי – שניהן יכולין לעקור חזקה.

היה עד אחד משל חתן, ועד אחד משל פלה, והחתן חתום בכתב ידו. רבי אבהו אומר: סימפון. רבי בא אומר: קידושין. אני אומר: לא עמד ובירר את הסימפון, אלא סבר שהוא מתיר באחותה.

עד שיהא מדעתו ומדעתה. היה מדעתו סימפון, ומדעתה קידושין – רבי הננינה אומר: סימפון. רבי חנני בשם רבי זעירא אומר: קידושין. והנה רבי הננינה מתרם כליו קבל רבי חנני. אומר ליה רבי הילא: קבל חנני, דחנני אינשי סבורה הוא.

דמר רבי זעירא: באדר קדמיא דמוך רבי הילא. באדר תננינא אתא עובדא קומי רבי הננינה חכריהון דרבנין, ובעא מייעבד בהדא דרבי חנני. אומר ליה רבי שמואל בר אימי: לא יאות הנה רבי הילא אומר לך, קבל לחנני, דחנני אינשא סבורא הוא? אומר רבי חנני: מתניתא מסייעא ליה: קידשתני, והוא אומר: לא קידשתני – הוא מותר בקרובותיה, והיא אסורה בקרוביו.

התיב רבי בורקי קומי רבי מנא:

[דף ל"ד ע"ב]

ואם אף בסימפון בן? אומר ליה: לית סימפון ספק, אלא, הוא סימפון או קידושין!

קידש בתוך סימפון – הרי אלו קידושין גמורין. גירש? תלמידוי דרבי יונה אמרין: נגעו בה גירושין. רבי יונה אומר: לא נגעו בה גירושין. בד דמוך רבי יונה, עבדון תלמידוי דכוותיה. אמרין: לאחר שלשים יוצאת בלא גט, ואת אומר נגעו בה גירושין? אלא: לא נגעו בה גירושין.

מת מתוך סימפון. רבי אבהו אומר: מותרת לינשא. רבי בא אומר: אסורה להינשא.

רבי מנא שאל לבית אבוי דרבי יוסי: הוה רבכון נהיג עבדי? אומר ליה: כדי זמן כרובה – הוא אומר: תלך ותינשא מיד. כדי זמן ממועט – הוא אומר: מה בכך שתמתין.

שליח דברים בתוך סימפון? רבי מנא אומר: סימפון. רבי בא אומר: קידושין. והששין רבנין להדא דרבי מנא.

הלכה ג' מתני' "על מנת שיש לי בית כור עפר" – הרי זו מקודשת, ויש לו. "על מנת שיש לי במקום פלוני", אם יש לו באתו מקום – מקודשת, ואם לאו – אינה מקודשת. "על מנת שאראד בית כור עפר" – הרי זו מקודשת, ויראנה. ואם הראה בבקעה – אינה מקודשת.

רבי מאיר אומר: כל תנאי שאינו בתנאי בני גד ובני ראובן – אינו תנאי. שנאמר (במדבר לב): ויאמר משה אלהם, אם יעברו בני גד ובני ראובן, ואם לא יעברו הלוצים אתכם וגו'. רבי תנניה בן זמליאל אומר: צריד הנה הדבר לאומר, שאילמלא כן, יש במשמע שאף בארץ כנען לא יגדלו.

[דף ל"ה ע"א]

גמרא רבי תנניה בריה דרבי הלל בעא: אילו מאן דאמר: "בני פלוני יעשה דבר פלוני ויטול חפץ פלוני, ושאר בני יירשו נכסי", אין עבד – הוא נסיב, ואין לא עבד – לא נסיב! או שנייא היא, דכתיב (במדבר לד) לתת לתשעת המפות וחצי המפות. והוי דו אומר: בני פלוני יעשה דבר פלוני, ויטול חפץ פלוני, ושאר בני יירשו נכסי. אין עבד – הוא נסיב, ואין לא עבד – לא נסיב, לא מיפא ולא מיפא.

תמן תנינן: מתנה אדם על עירובו. בני מתניתא: מתנה אדם על עירוביו. אמר רבי אלעזר: מאן תנא, אם באו ואם לא באו – רבי מאיר.

הידין רבי מאיר? חברייה אמרין: רבי מאיר דקידושין. דתני: האומר לאשה: "הרי את מקודשת על מנת שיירדו גשמים", ירדו גשמים – מקודשת, ואם לאו – אינה מקודשת. רבי מאיר אומר: בין שיירדו גשמים בין שלא ירדו גשמים – מקודשת עד שיכפול תנייו. הכל מודין: שאם אומר: "לאחר שיירדו גשמים", ירדו גשמים – מקודשת, ואם לאו – אינה מקודשת.

רבי יוסי אומר: רבי מאיר דעירובין היא. דתנינן תמן: אם ספק, רבי מאיר ורבי יודה אומרים: הרי זה חמר גמול. אמר רבי יוסי: לא אומר רבי מאיר אלא לחומרין. אומר רבי מנא: ויאות. בעירובו אינו קונה – שלא זכה בו את עירובו בכני עירו, שנתן דעתו לעקור את רגליו מבני עירו. והכא – לראשון אינה מקודשת, שלא ירדו גשמים. ולשני אינה מקודשת, שלא כפל תנייו.

רבי חגי בעא קומי רבי יוסה:

מִסְכַּת פְּסָחִים פָּרָק שְׁנִי

א. חֲמֵץ שֶׁל כּוֹתִים, מֵאִמְתִּי מֵתָר אַחַר הַפֶּסַח? שֶׁל בְּעֵלֵי בֵתִים - אַחַר שֶׁלֶשׁ שַׁבָּתוֹת. שֶׁל אֶפְיָה וְשֶׁל נַחְתוּמִים בַּכִּפָּרִים - עַד שֶׁלֶשֶׁה יָמִים. וּבִכְרִיזִין - עַד שֶׁלֶשֶׁה תַּנּוּרִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כִּשְׁאֲמָרוּ שֶׁל בְּעֵלֵי בֵתִים אַחַר שֶׁלֶשׁ שַׁבָּתוֹת - שֶׁל אֶפְיָה. אִם הָיָה הֶרְבֵּה בְּנֵי הַבֵּית, אוֹ שֶׁעָשָׂה מִשְׁתָּה לְבָנוּ וְאָפְהָ בְּשֶׁלֶשֶׁה תַּנּוּרִים זֶה אַחַר זֶה - מֵתָר. וְשְׁאֲמָרוּ שֶׁל נַחְתוּמִין בַּכִּפָּרִים - עַד שֶׁלֶשֶׁה יָמִים, וְאִם נִדְחַק וְאָפְהָ בְּשֶׁלֶשֶׁה תַּנּוּרִים זֶה אַחַר זֶה, אֶפְלוּ בְיוֹם אֶחָד - מֵתָר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִף כִּשְׁאֲמָרוּ הַנַּחְתוּמִים בַּכִּפָּרִים עַד שֶׁלֶשֶׁה הַתַּנּוּרִים אֲסוּר עַד שֶׁלֶשֶׁה יָמִים, שֶׁמִּשְׁחָרִית הָיָה בּוֹדֵה לוֹ שְׂאוֹר כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמָּן שֶׁלֹּא עָשׂוּ פְסָחִיהֶן עִם יִשְׂרָאֵל, אוֹ שֶׁהִקְדִּימוּ יוֹם אֶחָד. אֲבָל אִם עָשׂוּ פְסָחִיהֶן עִם יִשְׂרָאֵל, אוֹ שֶׁעָכְבוּ יוֹם אֶחָד אַחַר יִשְׂרָאֵל - חֲמֵצוֹ מֵתָר, אַחַר הַפֶּסַח מִיָּד.

ב. מִצָּה שֶׁל כּוֹתִים - מִתְרַת, וְאָדָם יוֹצֵא בָּהּ יָדֵי חוֹבְתוֹ בַּפֶּסַח, וְרַבִּי אֶלְעָזָר אוֹסֵר, לְפִי שֶׁאֵין בְּקִיָּאִין בְּדַקְדוּקֵי מִצְוָה. רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל מִצְוָה שֶׁהִחֲזִיקוּ בָּהּ כּוֹתִים הֶרְבֵּה מְדַקְדְּקִין בָּהּ יוֹתֵר מִיִּשְׂרָאֵל.

ג. חֲמֵצוֹן שֶׁל עוֹבְרֵי עֲבֵרָה - מֵתָר אַחַר הַפֶּסַח מִיָּד, מִפְּנֵי שֶׁמִּחְלִיפִין אֶת הַשְּׂאוֹר. הַחֲנוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּמִלֵּאֵי שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּפּוֹעֲלֵי נְכָרִים נִכְנְסִין לָשֵׁם, חֲמֵץ שֶׁנִּמְצָא שֵׁם אַחַר הַפֶּסַח - אֲסוּר בִּהְנָאָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּאֶכִּילָהּ.

ד. חֲנוּת שֶׁל נְכָרִים וּפּוֹעֲלֵי יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין בְּתוֹכוֹ, וּמִצְאוּ בוֹ חֲמֵץ אַחַר הַפֶּסַח - מֵתָר בְּאֶכִּילָהּ, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בִּהְנָאָה. חֲנוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּפּוֹעֲלֵי נְכָרִים עוֹשִׂין בְּתוֹכָהּ וּמִצְאוּ בוֹ חֲמֵץ אַחַר הַפֶּסַח - אֲסוּר בִּהְנָאָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּאֶכִּילָהּ. חֲנוּת שֶׁל נְכָרִים וּפּוֹעֲלֵי יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין בְּתוֹכָהּ, וּמִצְאוּ בָּהּ

חֲמֵץ אַחַר הַפֶּסַח - מֵתָר בְּאֶכִּילָהּ, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בִּהְנָאָה.

ה. נִכְרֵי שֶׁהִלּוּהוּ אֶת יִשְׂרָאֵל עַל חֲמֵצוֹ, וְאָמַר לוֹ: 'אִם לֹא בֵאתִי קֹדֶם הַפֶּסַח, הָרִי זֶה מְכוּר לָךְ אַחַר הַפֶּסַח' - מֵתָר בְּאֶכִּילָהּ, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בִּהְנָאָה. יִשְׂרָאֵל שֶׁהִלּוּהוּ אֶת הַנִּכְרֵי עַל חֲמֵצוֹ, וְאָמַר לוֹ: 'אִם לֹא בֵאתִי קֹדֶם הַפֶּסַח, הָרִי זֶה מְכוּר לָךְ אַחַר הַפֶּסַח' - אֲסוּר בִּהְנָאָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּאֶכִּילָהּ.

ו. נִכְרֵי שֶׁבָּא לְבֵיתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְחֲמֵצוֹ בְּיָדוֹ - אֵין זָקוּק לְבַעַר. הַפְּקִידוֹ אֶצְלוֹ - חֵיב לְבַעַר. יַחַד לוֹ בֵית בְּפָנָי עֲצָמוֹ - אֵין זָקוּק לוֹ. יִשְׂרָאֵל וְנִכְרֵי שֶׁהָיוּ בָּאֵין בְּסַפִּינָה וְחֲמֵץ בְּיַד יִשְׂרָאֵל - הָרִי זֶה מוֹכְרוֹ לְנִכְרֵי, וְנוֹתְנוֹ בְּמִתְנָה, וְחוֹזֵר וְלוֹקַח מִמֶּנּוּ אַחַר הַפֶּסַח, וּבְלִבָּד שִׁיתְנוּ לוֹ בְּמִתְנָה גְמוּרָה.

ז. רִשְׁאֵי יִשְׂרָאֵל שִׁיאֲמַר לְנִכְרֵי: 'עַד שֶׁאַתָּה לּוֹקַח בְּמִנְהָ בֹא וְלִקַּח בְּמֵאֵתִים, וְאִם אֶצְטַרְךָ לִי אֲבוֹא וְאֶקַּח מִמֶּךָ אַחַר הַפֶּסַח'.

ח. מִשְׁכִּיר יִשְׂרָאֵל חֲמוּרוֹ לְנִכְרֵי הַהוֹלִיךְ עָלֶיהָ חֲמֵץ מִמְּקוֹם לְמְקוֹם, מִצָּא חֲמֵץ בְּדֶרֶךְ, אִם רַבָּה חֲמֵץ - מֵתָר. וְאִם לֹא - אֲסוּר.

ט. מַעֲשֵׂה בְרֶכֶן גַּמְלִיאֵל שֶׁהָיָה רוֹכֵב עַל הַחֲמוּר, וְהָיָה הוֹלֵךְ מַעֲכּוֹ לְכוּיב, וְהָיָה רַבִּי אֵילְעִי מֵהַלֵּךְ אַחֲרָיו. אָמַר לְרַבִּי אֵילְעִי: 'טוֹל גְּלוֹסְקִין מִן הַדֶּרֶךְ', מִצָּא נִכְרֵי אַחַר, אָמַר לוֹ: 'מִבְּגָאִי! טוֹל גְּלוֹסְקִין הִלְלוּ מֵאֵילְעִי! נִטְפַל לוֹ רַבִּי אֵילְעִי, אָמַר לוֹ: 'מֵהֵיכָן אַתָּה? אָמַר לוֹ: 'מֵהַעֲזִירוֹת הִלְלוּ שֶׁל בְּרַגְנִין'. 'וּמָה שִׁמְךָ? אָמַר לוֹ: 'מִבְּגָאִי'. אָמַר לוֹ: 'מִכִּירְךָ רַבֵּן גַּמְלִיאֵל מֵימִי? אָמַר לוֹ: 'לֹאוּ! בְּאוֹתָהּ שָׁעָה לְמַדְנּוֹ שֶׁכּוֹן רַבֵּן גַּמְלִיאֵל בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ. וְשִׁלוּשָׁה דְבָרִים לְמַדְנּוֹ בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה, לְמַדְנּוֹ שֶׁאֵין מַעֲבִירִים עַל הָאוֹכְלִים. וְלְמַדְנּוֹ שֶׁהוֹלְכִים אַחַר רוֹב הוֹלְכֵי דְרָכִים. וְלְמַדְנּוֹ שֶׁחֲמֵצוֹ שֶׁל נִכְרֵי אַחַר הַפֶּסַח מֵתָר

אחר אבא לבית רבן גמליאל, והביאו לפניו סריקין המצירין בפסח, אמרתי: 'אבא! לא כן אמרו חכמים - אין עושין סריקין המצירין בפסח?'! אמר לי: 'בני! לא של כל אדם אמרו, אלא של נחתומין אמרו'. רבי יוסי אומר: עושין סריקין כמין ריקין, ואין עושין סריקין כמין גלוסקאות.

יג. אין יוצאין, לא בחלוט, ולא במעיסה, ולא בספגנין, ולא בדובשין, ולא באסקריטין. אבל ממלא כרוס מהן, ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה. יוצאין במצה מתבלת, בין שנתבלה באלפס, בין שנתבלה בקדרה. יוצאין בחררה ובמצה ישנה, ובלבד שעשאה מתחלה לשם פסח.

יד. רבי יהודה בן בתירא אומר: יוצאין בחזרת ובחרדל. רבי יהודה אומר: כל שיש בו שרף - אין יוצאין בו. רבי יוחנן בן ברוקא אומר: כל שפניו מכסיפין. אחרים אומרים: כל ירק מר יש לו שרף ופניו מכסיפין - יוצאים בהם בין לחים בין יבשים, ואין יוצאין בהן כמושים. רבי מאיר אומר: אף יוצאין בהן יבשין, משום רבי אליעזר בן רבי יהודה אומר: יוצאין בהן כמושין.

טו. החזרת, והמצה, והפסח - לילי יום - טוב ראשון חובה, והשאר ימים - רשות. רבי שמעון אומר: לאנשים - חובה; לנשים - רשות. הלל הזקן היה כורכן שלשתן, זה בזה ואוכלן. מאימתי אוכלן? משתחשף, לא אוכלן משתחשף - אוכלן כל הלילה, לא אוכלן כל הלילה - לא יאכלם מעתה. החזרת, והמצה, והפסח - אין מעכבין זה את זה.

מסכת פסחים פרק שלישי

א. בצק שבסדקי ערבה במקום העשוי לחזק - אינו חוצץ ואינו עובר. ובמקום שאינו עשוי לחזק - חוצץ ועובר. אם יש כזית במקום אחד, בין כך ובין כך - חוצץ ועובר. היה כחצי זית מכאן וכחצי זית

בהנאה, פיון שהגיע לכזיב, בא אחד ושאל על גדרו, ואמר לזה שעמו: 'כלום שתינו רביעית יין האיטלקי? אמר לו: 'הן'. - אם כן יטיל אחרינו עד שיפיג יינו'. וטיל אחריו שלושה מילין, עד שהגיע לסלמה של צור, פיון שהגיע לסלמה של צור, ירד רבן גמליאל מן החמור, ונתעטף, וישב, והתיר לו את גדרו. והרבה דברים למדנו באותה שעה: למדנו, שרביעית יין האיטלקי משכר. ולמדנו, שכור אל יורה. ולמדנו, שהדרך מפיגה את היין. ולמדנו, שאין מפירין גדרים - לא רכוב, ולא מהלך, ולא עומד, אלא מעטף ומישב.

י. רבי יוחנן בן גורי אומר: אף הקרמית! אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח. יוצאין במעשר שני בירושלים, אבל לא בכפורים. ומה הפרש יש בין מעשר שני לכפורים? מעשר שני יש לו התר אכילה בגבולין, וכפורים אין להם התר אכילה בגבולין.

יא. יוצאין ברקיק השרוי ובמבשל שלא נמוח; דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר: יוצאין ברקיק השרוי, ואין יוצאין במבשל, אף על פי שלא נמוח. יוצאין בספגנים הנעשים באור, ואין יוצאין בספגנים הנעשים בחמה, אין עושין סופגנים בחמה בפסח.

יב. יוצאין בפת נקיה ובהדראה, ובסריקין המצירין, ואין עושין סריקין מצירין בפסח. אמר רבי יהודה: דבר זה שאל ביתוס בן זונין לחכמים, מפני מה אמרו אין עושין סריקין המצירין בפסח? אמרו לו: מפני שהאשה שוקה עליהן ומחמצתן. אמר להם: אפשר יעשנה בדפוס ויקבענה כיון? אמרו לו: יאמרו - כל הסריקין אסורין וסריקי ביתוס מתירין. אמר רבי אלעזר בן רבי צדוק: פעם אחת נכנסתי

¹ מיו דגן.

² מבין ובדיוק.

מכאן, וכמין חוט באמצע, אם נטלין שלשתן כאחד - הרי זה צריך לבערם, ואם לאו - אינו צריך לבער.

ב. ערכת העבדנין שנתן לתוכה קמח תוף שלושה ימים - חייב לבער. קדם שלושה ימים - אינו חייב לבער, מלוגמא שנסרחה - אינו צריך לבער. הקילור, והאספגנית, והרטיה, שנתן לתוכה קמח - אין צריך לבער. חרסת שנתן לתוכה קמח - הרי זה אסור. חלות בצק שעפשו או שיבשו - הרי אלו אסורים.

ג. חמוץ שירד לתוף הבור - הרי זה כמבער. רבי יוסי בן רבי יהודה אומר: קמח קלי שירד לתוכה דלף - אין בו משום חמץ.

ד. השורה חטים ושעורים במים והחמיצו - הרי אלו אסורות. רבי יוסי אומר: השורה שעורין במים ונתבקעו - הרי אלו אסורות. ובחמץ - בין כך ובין כך מתר, מפני שהחמץ צומתן.

ה. אין לשין את המצה ברותחין - מפני שהן חולטין. ולא בפושרים - מפני שמחמיצין. אבל לשין אותה בצונן. אין לשין את המצה בשאר משקין, ואם לש, רבן גמליאל אומר: תשרף מיד, וחכמים אומרים: תאפה. אבל מקטפין אותה בכלן.

ו. מי תשמישו של נחתום שופכין אותן במקום האשברן, ואין שופכין אותן במקום מדרון - מפני שמתכנסות ובאות לידי חמוץ.

ז. האשה שכנסה מי תשמישו של נחתום ללוש בהן למוצאי יום-טוב - הרי אלו אסורין. יתר על כן, היו נשים נוהגות שלא היו לשין במוצאי יום-טוב בחמין שהוחמו ביום-טוב. אמר לו רבי אליעזר לרבי יהושע: היאך אתה אומר שמפרישין חלה בטמאה ביום-טוב, והכתוב אומר (שמות יב, ט): "שאר לא ימצא בכתיכם"? אמר לו רבי יהושע: לדברינו, הרי ההוא עובר

משום: "לא תעשה כל מלאכה". אמר ליה רבי אליעזר: עדין הדבר שקול, מי מכריעו? אמר רבי יהושע: אני אכריע, כשאני עושה בידי נמצאתי עובר על לא תעשה, והרי הוא בידי. כשאני מניחה כמו שהיא, נמצאתי עובר על לא תעשה ואינו בידי.

ח. וחכמים אומרים: שלש נשים עוסקות בבצק כאחת, אחת לשה ואחת עורכת, ואחת אופה, לשה - היא מקטפת וחברתה לשה תחתיה. היא מקטפת - היא אופה וחברתה מקטפת תחתיה, והשלישית לשה. אופה - היא לשה וחברתה אופה תחתיה, והשלישית מקטפת, וחוזרות חלילה. כל זמן שעוסקות בבצק אינו בא לידי חמוץ. כמה הוא שעור העסה? רבי ישמעאל בן רבי יוחנן בן ברוקא אומר: בחיטין - עד שלשת קבין. ובשעורין - עד ארבעת קבין. וכל זמן שהאשה עסוקה בו - אינו בא לידי חמוץ. רבי נתן אומר משום רבי אליעזר: חלוף הדברים.

ט. ארבעה עשר שחל להיות בשבת - מבערין את הכל מלפני השבת, ואופין לו מצה מערב שבת. תרומה טהורה וטמאה - מבערין אותן מלפני השבת; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: חלין - בזמנן, תרומה טהורה וטמאה - מבערין בשבת. אמר רבי אלעזר בן רבי צדוק: תרומה מלפני השבת - שאוכליה מועטין, וחלין בשבת - שאוכליהן מרביין. אמר רבי אלעזר בן רבי צדוק: פעם אחת שבת אבא ביבנה, וחל ארבעה עשר להיות בשבת. ובא זונין, ממנה של רבן גמליאל, ואמר: 'הגיע עת לבער החמץ'; והלכתי אני ואבא לבית רבן גמליאל, ובערנו את החמץ.

י. איזה הוא "צופים"? הרואה ואינו מפסיק. מכאן אתה אומר: ההולך לשחוט את פסחו, ולמול את בנו, ולאכל סעודת ארוסין בבית חמיו, ונזכר שיש לו חמץ בתוף הבית, אם יש לו שהות כדי שיחזור

יד. וְחַכְמִים אוֹמְרִים: אִף מְקוֹם שְׁאִמְרוּ אֵין עוֹשִׂין מְלָאכָה בְּעַרְבֵי פְּסָחִים עַד חֲצוֹת, אֲבָל שְׁלֹשׁ אֲמָנוּת עוֹשִׂין: הַחֲטִיטִין, וְהַסְּפָרִין, וְהַכּוֹבְסִין. הַחֲטִיטִין - שְׁכָן מְצִינוּ הַדְּיוּט תּוֹפֵר כְּדָרְכּוֹ בְּמוֹעֵד. הַסְּפָרִין - שְׁכָן נֹזֵר וּמְצַרְעַ, וּמִי שֶׁעֲלָתָהּ לּוֹ מִכָּה בְּרָאשׁוֹ, מְסַפְּרִין בְּמוֹעֵד. הַכּוֹבְסִין - שְׁכָן הַבָּאִין מִמְּדִינַת הַיָּם, וְהַיּוֹצֵא בֵּית הָאֲסוּרִים מְכַבְּסִין בְּמוֹעֵד. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִף הַרְצָעֲנִין, שְׁכָן עוֹלֵי רְגָלִים מְחַקְּנִין מְנַעְלֵיהֶן וְסוֹנְדְּלֵיהֶן בְּחֻלוֹ שֶׁל מוֹעֵד. הַזֵּבֵל שֶׁבַחְצָר - מְסַלְקִין אוֹתוֹ לְצַדְדֵינָּה, שֶׁבַרְפַּת וְשֶׁבַחְצָר - מְסַלְקִין אוֹתוֹ לְאַשְׁפָּה.

טו. שֶׁשָּׂה דְּבָרִים עָשׂוּ אֲנָשֵׁי יְרִיחוֹ, שֶׁלְּשָׂה בְּרִצּוֹן חַכְמִים, וְשֶׁלְּשָׂה שְׁלֹא בְּרִצּוֹן חַכְמִים. וְאֵלּוּ בְּרִצּוֹן חַכְמִים: מְרַפֵּיבִין דְּקָלִים בְּעַרְבֵי פְּסָחִים כָּל הַיּוֹם כָּלוּ, וְכוּרְכִין אֶת שְׁמַע, וְקוֹצְרִין לִפְנֵי הָעֶמֶר - בְּרִצּוֹן חַכְמִים. וְאֵלּוּ שְׁלֹא בְּרִצּוֹן חַכְמִים: גּוֹדְשִׁין לִפְנֵי הָעֶמֶר, וְאוֹכְלִין נִשְׁוֹרִין בְּשַׁבָּת, וּמִתִּירִין גְּמִזִּיּוֹת שֶׁל הַקֶּדֶשׁ - שֶׁל חָרוֹב וְשֶׁל שְׁקֵמָה; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: אִם בְּרִצּוֹן חַכְמִים הָיוּ עוֹשִׂין, יְהוּ כָּל אָדָם עוֹשִׂין כֵּן! אֵלּוּ וְאֵלּוּ שְׁלֹא בְּרִצּוֹן חַכְמִים. עַל שֶׁלְּשָׂה מַחוּ בִּידָן, וְעַל שֶׁלְּשָׂה לֹא מַחוּ בִּידָן, וְאֵלּוּ שְׁלֹא מַחוּ בִּידָן: מְרַפֵּיבִין דְּקָלִים בְּעַרְבֵי פְּסָחִים כָּל הַיּוֹם, וְכוּרְכִין אֶת שְׁמַע, וְקוֹצְרִין וְגוֹדְשִׁין לִפְנֵי הָעֶמֶר - וְלֹא מַחוּ בִּידָן. אֵלּוּ שֶׁמַּחוּ בִּידָן: מִתִּירִין גְּמִזִּיּוֹת שֶׁל הַקֶּדֶשׁ - שֶׁל חָרוֹב וְשֶׁל שְׁקֵמָה. וְאוֹכְלִין נִשְׁוֹרִין בְּשַׁבָּת, וְנוֹתְנִין פָּאָה לִירֵק - וּמַחוּ בִּידָן חַכְמִים.

טז. פִּיצַד כּוּרְכִין אֶת שְׁמַע? אוֹמְרִים: "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל", וְלֹא הָיוּ מְפַסְּקִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְפַסְּקִין הָיוּ, אֲלֵא שְׁלֹא הָיוּ אוֹמְרִים: "בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלְכוּתוֹ" וְגו'.

יז. פִּיצַד נוֹתְנִין פָּאָה לִירֵק? לֹא הָיוּ נוֹתְנִין אֲלֵא לְלֶפֶת וְלַקְּפֹלוּט - מִפְּנֵי שֶׁלְּקִיטְתָן כְּאַחַת. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אִף לְכָרוֹב. אָמַר

לְבֵיתוֹ - חוֹזֵר. וְאִם לֹא - אֵינוֹ חוֹזֵר, וּמְבַטְלוֹ בְּלָבוֹ. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כָּל סְעוּדָה שְׁאֵינָה שֶׁל מִצְוָה - אֵין חָבֵר וְשֵׁאֵי לְאָכֵל הֵימְנָה. אִם עָבַר צוֹפִים - שוֹרְפוֹ בְּמִקְוָמוֹ, וְאִם לֹא - חוֹזֵר וְשׁוֹרְפוֹ לִפְנֵי הַבֵּירָה מְעַצֵּי הַמַּעֲרָכָה, הָרִי, לֹא אָמְרוּ לְחֹזֵר, אֲלֵא לְהַקֵּל עָלָיו. עַד כַּמָּה הֵן חוֹזְרִין? בֶּן בְּתִירָה אוֹמֵר: עַד כַּשְּׁנַי בִּיצִים, וְלֹא מְצִינוּ לוֹ חָבֵר. רָצָה לְשׁוֹרְפוֹ לִפְנֵי בֵּירָה מְעַצֵּי עֲצָמוֹ, אוֹ עַל גְּגוֹ מְעַצֵּי הַמַּעֲרָכָה - אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ.

יא. מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ לְהַחֲזִיר אֶת הַקֶּדוּשִׁין - מְחִזְרִין. מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ שְׁלֹא לְחֹזֵר - אֵין מְחִזְרִין אוֹתוֹ. מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ לְעִשׂוֹת מַעֲמָד וּמוֹשָׁב - עוֹשִׂין. מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ שְׁלֹא לְעִשׂוֹת - אֵין עוֹשִׂין. אֵין מַעֲמָד וּמוֹשָׁב פְּחוֹת מִשְׁבַּע פְּעָמִים. מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ לְשֵׂאוֹל שְׁלוֹם אֲבָלִים בְּשַׁבָּת - שׁוֹאֲלִין. מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ שְׁלֹא לְשֵׂאוֹל - אֵין שׁוֹאֲלִין. מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ לְהִיּוֹת אֲבָלִים הוֹלְכִין לְאַחַר הַמָּטָה - הוֹלְכִין. מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ שְׁלֹא לְהֵלֵךְ - אֵין הוֹלְכִין. מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ לְהַדְּלִיק אֶת הַנֵּר בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים - מְדַלִּיקִין. מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ שְׁלֹא לְהַדְּלִיק - אֵין מְדַלִּיקִין. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: מְדַלִּיקִין בְּפוֹנְדְּקָאוֹת וּבְבֵית הַמִּים, אֵלּוּ שְׁאִמְרוּ מְדַלִּיקִין וְאֵלּוּ שְׁאִמְרוּ אֵין מְדַלִּיקִין - שְׁנֵיהֶם לֹא נִתְכּוֹנוּ אֲלֵא לְדָבָר אֶחָד: מִשׁוּם הַרְגֵל עֲבָרָה.

יב. מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ לְעִשׂוֹת מְלָאכָה בַּמַּחְבֵּר לְקַרְקַע עַד חֲצוֹת - עוֹשִׂין, מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ שְׁלֹא לְעִשׂוֹת - אֵין עוֹשִׂין.

יג. מֵאִמְתִּי אַרְבָּעָה עָשָׂר אָסוּר בְּמְלָאכָה? רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: מֵאוּר אַרְבָּעָה עָשָׂר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִשְׁתַּנֵּץ הַחֲמָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יַעֲקֹב לְרַבִּי יְהוּדָה: הֵיכָן מְצִינוּ שְׁמַקְצֵת הַיּוֹם אָסוּר בְּמְלָאכָה וּמְקַצְתוֹ מִתָּר? אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: הוּא עֲצָמוֹ יוֹכִיחַ עַל עֲצָמוֹ, שְׁמַקְצָתוֹ מִתָּר בְּאַכִּילַת חֲמִץ וּמְקַצְתוֹ אָסוּר.

ימות השנה - שטובל ואוכל בקדשים לערב.

ג. שחטו לשמו, ומרק שלא לשמו - כשר, מפני שהכשר בשחיטה. כיצד שלא לאוכליו? שחטו לחולה ולזקן שאינם יכולין לאכל פזית. כיצד שלא למנויו? נמנו עליו חבורה זו, ושחטו לשם חבורה אחרת. שחטו למלין, ולערלין, לטהורין, ולטמאין - כשר. אבא שאול אומר: והדין נותן שיהא פסול, הואיל והזמן פוסל, וערלה פוסלת, מה זמן עשה בו מקצתו ככלו, אף ערלה נעשה בה מקצתה ככלה, או פלף לדרף זו, הואיל וערלה פוסלת וטמאה פוסלת, מה טמאה לא עשה בה מקצתה ככלה, אף ערלה לא נעשה בה מקצתה ככלה, נראה למי דומה? דנין דבר שאינו נוהג בכל הזבחים, מדבר שאינו נוהג בכל הזבחים, ואל יוכיח זמן שנוהג בכל הזבחים. או פלף לדרף זו, דנין דבר שלא התר מכללו מדבר שלא התר מכללו, ואל תוכיח טמאה שהתרה מכללה.

ד. השוחט את הפסח על החמץ בארבעה עשר - עובר בלא תעשה, והפסח עצמו - כשר, ויוצא בו ידי חובתו בפסח. אחד השוחט, ואחד הזורק, ואחד המקטיר, במה דברים אמורים? בזמן שהוא לשוחט, או לזורק, או למקטיר, או לאחד מבני חבורה, היה לאחד בסוף העולם - פטור. אבל המולק את העוף מבפנים, על החמץ בארבעה עשר - אינו עובר בלא תעשה.

ה. רבי שמעון אומר: הפסח בארבעה עשר, לשמו - חיב, מפני שהוא כשר. שלא לשמו - פטור, מפני שהוא פסול. ובמועד, לשמו - פטור, מפני שהוא פסול. שלא לשמו - חיב, מפני שהוא כשר. אימתי? בזמן שהן ראויין לבא בפסח, אבל אין ראויין לבא בפסח - בין לשמו בין שלא לשמו - חיב, מפני שהוא כשר. אמר רבי שמעון: פסח בארבעה עשר, לשמו - כשר, שלא לשמו - פסול. בחלו של מועד, לשמו

רבי יוסי: מעשה בבנו של יבנו היו³, שנתן פאה לפת, ובא אביו ומצא עניים על פתח גנתו. אמר להם: בני! לא נחוש לדברי חכמים? השליכו מה שבידכם! והשליכו, ונתן כפלים במעשר. ולא שהיתה עינו צרה, אלא שחש לדברי חכמים.

יח. כיצד אוכלין נשורין בשבת? שהיו פותחין גגותיהן ופרדסותיהן לעניים שהיו בשני בצרת, והיו עניי ישראל נכנסין ואוכלין נשורין - מותרות תמרים בשבת. כיצד מתירין גמזיות הקדש? אמרו להן: אבותינו, כשהקדישו, לא הקדישו אלא קורות עצמן, מפני שבעלי אגרוף באין ונטלין אותן ברזע, ואנו נתיר גמזיות של הקדש ושל חרוב ושל שקמה? אמרו להם חכמים: אי אתם מודין שגדולי הקדש אסורין?

מִסְכַּת פְּסָחִים פְּרָק רַבִּיעִי

א. הביא אשמו ולא הביא גזלו - לא יהא ממרס בדמו, עד שיביא גזלו, אלא תעבר צורתו ויוצא לבית השרפה. הביא אשמו ולא הביא מעילתו - לא יהא ממרס בדמו עד שיביא מעילתו, אלא תעבר צורתו ויצא לבית השרפה. מצורע שהביא חטאתו קדם לאשמו - לא יהא אחר ממרס בדמה, עד שיביא אשמו, אלא תעבר צורתה ותצא לבית השרפה.

ב. כל הקדשים שהקריבן קדם לתמיד של שחר, או שעכבן אחר תמיד של בין הערבים - הרי אלו פסולין, שאין לה קדם תמיד של שחר אלא קטרת בלבד, שנאמר: "בבקר בבקר", ואין לה דבר שמתעכב אחר תמיד של בין הערבים אלא קטרת, וגרות, ופסח בערבי פסחים, ומחסרי כפרה בערב פסח - שטובל שנית ואוכל את פסחו לערב. רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר: מחסרי כפרה אף בשאר

³ שם אדם.

– פּסול, שְׁלֵא לְשִׁמוּ – כָּשֶׁר. וְאִימְתִי? בְּזִמְנָא
שְׁרָאוּי לְהִבְיָא פְּסַח, אֲבָל אֵין רָאוּי לְהִבְיָא
פְּסַח, בֵּין לְשִׁמוּ בֵּין שְׁלֵא לְשִׁמוּ – כָּשֶׁר.

ו. הַפְּסַח שְׁעֵבְרָה שְׁנָתוֹ, וּשְׁחַטּוּ בְּזִמְנָו
לְשִׁמוּ, וְכֵן הַשּׁוֹחֵט אַחֲרִים לְשֵׁם פְּסַח
בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל, וְרַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ מְכַשֵּׁר. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: וּמָה אִם
בְּשֹׂאֵר יָמוֹת הַשָּׁנָה, שְׁאִינוּ כָּשֶׁר לְשִׁמוּ –
כָּשֶׁר אַחֲרִים לְשִׁמוּ, בְּזִמְנָו, שְׁכָשֶׁר לְשִׁמוּ,
אֵינוּ דִין שְׁיִכְשְׁרוּ אַחֲרִים לְשִׁמוּ? אָמַר לוֹ
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אוֹ חֲלוּפֵי הַדְּבָרִים, וּמָה אִם
בְּשֹׂאֵר יָמוֹת הַשָּׁנָה, שְׁאִינוּ כָּשֶׁר לְשִׁמוּ,
כָּשֶׁר הוּא לְשֵׁם אַחֲרִים, וְיִכְשֶׁר פְּסַח
בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר שְׁלֵא לְשִׁמוּ! וְכֵן אַתָּה אוֹמֵר
לִי: מָה לִי הַכְּשָׁרוֹ אַחֲרִים לְשִׁמוּ בְּשֹׂאֵר
יָמוֹת הַשָּׁנָה לְשִׁמוּ – שְׁכֵן הוּא כָּשֶׁר לְשֵׁם
אַחֲרִים, יִכְשְׁרוּ אַחֲרִים לְשִׁמוּ בְּאַרְבַּעַת
עָשָׂר שְׁאִינוּ כָּשֶׁר לְשֵׁם אַחֲרִים? אָמַר לוֹ
רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אִם כֵּן, הִרְעַתְתָּ כַח פְּסַח וְנִתְתִּי
כַח לְשִׁלְמִים. חֲזַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְדָנָו דִּין
אַחַר: מְצִינּוּ מוֹתֵר פְּסַח – בָּא שְׁלְמִים, וְאֵין
מוֹתֵר שְׁלְמִים בָּא פְּסַח. וּמָה פְּסַח שְׁמוֹתָרוֹ
בָּא שְׁלְמִים – שְׁחַטּוּ בְּזִמְנָו לְשֵׁם שְׁלְמִים
פְּסוּל, שְׁלְמִים שְׁאִין מוֹתֵרוֹ בָּא פְּסַח, אִם
שְׁחַטּוּ לְשֵׁם פְּסַח בְּזִמְנָו אֵינוּ דִין שִׁיְהוּ
פְּסוּלִין? אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: מְצִינּוּ מוֹתֵר
חֲטָאת בָּא עוֹלָה וְאֵין מוֹתֵר עוֹלָה בָּא
חֲטָאת. וּמָה חֲטָאת שְׁמוֹתָרָה בָּא עוֹלָה,
שְׁחֲטָה לְשֵׁם עוֹלָה פְּסוּלָה, עוֹלָה שְׁאִין
מוֹתָרָה בָּא חֲטָאת, שְׁחֲטָה לְשֵׁם חֲטָאת אֵינוּ
דִין שְׁתָּהָא פְּסוּלָה? אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר:
לֹא, אִם אֲמַרְתָּ בְּחֲטָאת שְׁכֵן כְּשֶׁרָה לְשִׁמָּה
כָּל הַשָּׁנָה כְּלָה, תֹּאמַר בְּפְּסַח שְׁאִינוּ כָּשֶׁר
לְשִׁמוּ אֲלֵא בְּזִמְנָו? הוּאֵיל וְהוּאֵיל וְהוּא פְּסוּל
לְשִׁמוּ, דִּין הוּא שְׁיִפְסְלוּ אַחֲרִים לְשִׁמוּ,
הוּאֵיל וְאֵין כָּשֶׁר לְשִׁמוּ בְּשֹׂאֵר יָמוֹת הַשָּׁנָה,
אִם שְׁחַטּוּ אַחֲרִים לְשִׁמוּ בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר –
הִרִי זֶה פְּסוּל.

וְאָמַר: שְׁלֵא לְשִׁמוּ שְׁחַטְתִּיו – שׁוֹרֵת הַדִּין
אֵין נֶאֱמָן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד שְׁלֵא
הַתְּחִילוּ בוֹ – נֶאֱמָן, מִשֶּׁהַתְּחִילוּ בוֹ – אֵינוּ
נֶאֱמָן.

ח. הַפְּסַח שְׁשַׁחְטוּ שְׁחָרִית בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר
שְׁלֵא לְשִׁמוּ, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְכַשֵּׁר, כְּאֵלוֹ
נִשְׁחַט בְּשִׁלְשָׁה עָשָׂר. וְכֵן בְּתִירָא פּוֹסֵל,
כְּאֵלוֹ נִשְׁחַט בֵּין הָעֶרְבִים. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ:
הוּאֵיל וּשְׁלִשָׁה עָשָׂר אֵינוּ רָאוּי, וְכֵן בְּאַרְבַּעַת
עָשָׂר שְׁחָרִית אֵינוּ רָאוּי, מָה שְׁלִשָׁה עָשָׂר,
אִם שְׁחַטּוּ שְׁלֵא לְשִׁמוּ – כָּשֶׁר, אִף אַרְבַּעַת
עָשָׂר שְׁחָרִית, אִם שְׁחַטּוּ שְׁלֵא לְשִׁמוּ –
כָּשֶׁר. הִשִּׁיב רַבִּי לְסִיעַ דְּבָרֵי בֶן בְּתִירָא:
לֹא! אִם אֲמַרְתָּ בְּשִׁלְשָׁה עָשָׂר, שְׁאִין
מִקְצָתוֹ רָאוּי, תֹּאמַר בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר שְׁחָרִית,
שְׁמִקְצָתוֹ רָאוּי? הוּאֵיל וּמִקְצָתוֹ רָאוּי, אִם
שְׁחַטּוּ בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר שְׁחָרִית, שְׁלֵא לְשִׁמוּ –
פְּסוּל.

ט. פְּסַח רֵאשׁוֹן בְּשִׁלְשׁ כַּתוּת, וְאֵין פְּסַח
שְׁנִי בְּשִׁלְשׁ כַּתוּת. נִשְׁחַט הַתְּמִיד שֶׁל בֵּין
הָעֶרְבִים – מִקְטִיר אֶת הַקְּטֹרֶת וּמִטִּיב אֶת
הַנְּרוֹת, וְכֹא לוֹ אֲצֵל פְּסַח. קָרְעוּ וְהוֹצִיא אֶת
אֲמוּרָיו, אֲפִלוֹ שֶׁל אַרְבַּעַת וְשֶׁל חֲמִשָּׁה,
נִתְּנוּ בְּמִינָס וְהַקְטִירוֹ עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ,
וּבִשְׁבֹּת הִיָּה מְלִבִּישֵׁן בְּגוּיֹתֵיהֶן, וּמִנִּיחֵן
וְיוֹצֵא. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן
בְּרוּקָה אוֹמֵר: אַרְבַּעַת עָשָׂר שְׁחָל לְהִיֹּת
בְּשִׁבֹּת – לֹא הִיָּה מְפָשִׁיט אֲלֵא עַד מְקוֹם
חֻזָּה. כֵּהֵן הַקְּרוֹב אֲצֵל הַמִּזְבֵּחַ, שׁוֹפֵף
שְׁפִיכָה אַחַת כְּנֶגֶד הַיְסוּד – פְּסוּל. הַלּוּיִם
עוֹמְדִין עַל דּוּכָנָן וְגוֹמְרִין הַלֵּל בְּשׁוֹרְהָ, אִם
גָּמְרוּ – שָׁנוּ, וְאִם שָׁנוּ – שְׁלִשׁוּ, וְאִף עַל פִּי
שְׁלֵא שְׁלִשׁוּ מִיְמֵיהֶן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה:
מִיְמֵיהֶן שֶׁל כַּת שְׁלִישִׁית לֹא הִגִּיעוּ
לְ"אֶהְבְּתִי כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת קוֹלִי", מִפְּנֵי
שְׁעָמָה מוֹעֲטִין, וְהִיא הִיָּתָה נִקְרָאת כַּת
עֲצָלָנִית.

י. כְּמַעֲשֵׂהוּ בַחֹל כֶּךָ מַעֲשֵׂהוּ בְּשִׁבֹּת, אֲלֵא
שְׁהִיו הַכֹּהֲנִים מְדִיחִין אֶת הָעֲזֵרָה שְׁלֵא
בְּרִצּוֹן חֲכָמִים. כִּיצַד מְדִיחִין אֶת הָעֲזֵרָה?

את פסחיהן. בו ביום מנו את הלל הנשיא, ודרש להם בהלכות הפסח.

יב. פעם אחת בקש אגריפס המלך לידע כמה מנויין של אוכלסי ישראל. ואמר להם לכהנים: הפרישו לי בליא מכל פסח ופסח! והפרישו לו שש מאות אלף זוגות של כליות, כפלים כיוצאי מצרים, ואין לה כל פסח ופסח שלא היו עליו יותר מעשרה מנויין, חוץ מטמא, ושניה בדרך רחוקה. בו ביום נכנסו ישראל בהר הבית, ולא היה מחזיקם. והיה קורין אותו: 'פסח מעובדין'.

מסכת פסחים פרק חמישי

א. רבי אליעזר אומר: כשם שהשחיטה דוחה את השבת - כך מכשירי שחיטה ידחו את השבת. כלל אמר רבי עקיבה: כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת - אינה דוחה את השבת. וכל מלאכה שאי אפשר לעשותה מערב שבת - דוחה את השבת. אמר לו רבי אליעזר: אמורי צבור יוכיחו, שהן כשרין למוצאי שבת, והן דוחין את השבת בזמנו! ומה לי מכשירי שחיטה אחר שחיטה, ומה לי מכשירי שחיטה לפני שחיטה. אמר רבי עקיבא: מה למכשירי שחיטה אחר שחיטה שדוחה את השבת, שכן דחתה שחיטתה את השבת, ידחו מכשירי שחיטה לפני שחיטה את השבת, שלא דחתה שחיטתה את השבת? ועוד, שמא יארע בו פסול ונמצא חלל את השבת, ולא עשה מצותה.

ב. פסח בא מן הצאן ואינו בא מן הבקר, בא מן הכבשים ומן העזים, בא מן הזכרים ואינו בא מן הנקבות, בא בן שנה ואינו בא בן שתיים, ואינו נאכל אלא בלילה ואינו נאכל אלא עד חצות, ואינו נאכל אלא למנוויו, ואינו נאכל אלא צלי. וחיבין עליו משום שבירת עצם.

ג. חגיגה הבאה עמו - באה מן הצאן ומן הבקר, ומן הכבשים ומן העזים, מן הזכרים ומן הנקבות, ובאה בת שנתה ובת שתיים,

היו פוקקין אותה ומגילין לה אמת המים עד שנעשית נקיה כחלב. רבי יהודה אומר: כוס היה ממלא מדם התערובות, וזורקו זריקה אחת על גבי המזבח, שאם ישפך דמן של אחד מהן, נמצא שמכשירו. אמרו לו לרבי יהודה: והלא לא נתקבל בכלי! ודם שאינו מתקבל בכלי פסול לגבי מזבח! דבר אחר, שהוא דם התמצית ודם התמצית פסול לגבי מזבח. אמר להם רבי יהודה: לדבריכם, למה פוקקין את העזרה, והיו כהנים משקיעין בדם עד ארכובותיהן? אמרו לו: שבח הוא לבני אהרן שיהלכו בדם עד ארכובותיהן. רבי אליעזר בן יעקב אומר: כת שלישית הלכה וישבה לה בעזרת נשים.

יא. פעם אחת חל ארבעה עשר להיות בשבת, שאלו את הלל הזקן: פסח, מהו שידחה את השבת? אמר להם: וכי פסח אחד יש לנו בשנה שדוחה את השבת? והלא הרבה משלש מאות פסחים יש לנו שדוחה את השבת! חכרו עליו כל העזרה, אמרו לו: מנין לך? אמר להם: תמיד, קרבן צבור - דוחה את השבת, אף פסח קרבן צבור - דוחה את השבת. דבר אחר: נאמר בתמיד (במדבר כח, ב): "מועדו", ונאמר בפסח (במדבר טו, ב): "מועדו"; מה מועדו האמור בתמיד - דוחה את השבת, אף מועדו האמור בפסח - דוחה את השבת. ועוד קל וחומר: ומה תמיד שאין חיבין עליו פרת - דוחה את השבת, פסח שחיבין עליו פרת - אינו דין שידחה את השבת? ועוד מקבלני מרבתי שפסח דוחה את השבת, ולא פסח ראשון, אלא פסח שני, ולא פסח צבור אלא פסח יחיד. אמרו לו: מה יהא על העם שלא הביאו סבינין ופסחים למקדש? אמר להם: הלכה זו שמעתי ושכחתי, אלא הנח להן לישראל אם אין נביאים הן, בני נביאים הן, מה עשו ישראל באותה שעה? מי שפסחו טלה - טמנו בצמרו, גדי - קשרו בין קרניו, והביאו סבינין ופסחים למקדש, ושחטו

ז. חטאת יחיד ועולת יחיד, ששחטן בשבת לשמן, וזרק דמן שלא לשמן - חיב, שהרצו הבעלים. השוחט שתי חטאות לצבור, ואין צריכין אלא אחת - חיב על האחרונה. שתי עולות לצבור ואין צריכין אלא אחת - חיב על האחרונה.

ח. רבי יהודה אומר: כשם ששפוד של עץ אין נשרף, כך שפוד של מתכת אין מרתית. אפרו לו: זה חם מקצתו - חם כלו, וזה חם מקצתו - אינו חם כלו.

ט. פסח שסכו זין ושמן, אף על פי שמנטף מלמעלה למטה - אין בו משום בשול. בשלו ואחר כך צלאו, או צלאו ואחר כך בשלו - הרי זה אסור. אין מולגין את הראש ואת הפרעים ואין טופלין אותן בחרסית ובאדמה, אבל מפספסין אותן באור.

י. הפסח צולין אותו שלם, ואין צולין אותו חתיכות, רצה - מנתחו ומטילו אבר אבר על גבי גחלים, ואין צולין שני פסחים בתנור אחד מפני התערבות. אפלו זה גדי וזה טלה מפני הרגל עברה. אבל צולין ארבעה וחמשה פסחים בארבעה וחמשה תנורים זה אצל זה, ואין חוששין. חמש חבורות שנתערבו פסחיהן, נאמן אחד מבני החבורה לומר: 'פסח זה של אותה חבורה הוא'. הפסח אין נאכל אלא בלילה ואינו נאכל אלא עד חצות, ואין חיבין עליו משום נותר, ואין מחשבה פוסלת בו משום פגול, עד שיעלה עמוד השחר.

מסכת פסחים פרק שישי

א. אימתי אפרו: 'הפסח נאכל בטמאה?' בזמן שבא מתחלתו בטמאה. שחטו בטהרה, ואחר כך נטמאו הבעלים - יזרק הדם בטהרה, ואל יאכל הבשר בטמאה. הרי שהיו ישראל טמאין, וכהנים וכלי שרת טהורין, או שהיו ישראל טהורין, וכהנים וכלי שרת טמאין. ואפלו ישראל

ונאכלת לשני ימים ולילה אחד, ואין חיבין עליה משום שבירת עצם. חגיגה הבאה עמו - היא נאכלת תחלה, כדי שיהא פסח נאכל על השבע. בן תימא אומר: חגיגה הבאה עם הפסח - הרי היא כפסח, ואינה נאכלת אלא ליום ולילה, וחגיגת חמשה עשר נאכלת לשני ימים ולילה אחד, וחגיגת ארבעה עשר יוצא בה ידי חובתו משום שמחה, ואין יוצא בה משום חגיגה. רבי שמעון בן אלעזר אומר: חגיגה העולה עמו על השלחן, ותבשילין העולים עמו על השלחן - הרי אלו מתבשרין עמו.

ד. ארבעה עשר שחל להיות בשבת. אחד דברים שהן ראויין לבא פסח, ואחד דברים שאין ראויין לבא פסח, ושחטן לשום פסח. וכן השוחט לשם חטאת צבור, לשם עולות, ופסח ששחטו בשבת שלא לשמו - פטור. דברי רבי מאיר. אמר רבי שמעון: לא נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע על דברים שאין ראויין לבא פסח ושחטו לשם פסח, והשוחט לשם חטאת צבור, ולשם עולת צבור - שהוא חיב, על מה נחלקו? על דברים שהן ראויין לבא פסח, ושחטם לשם פסח, שרבי אליעזר מחיב חטאת, ורבי יהושע פוטר.

ה. השוחט את התמיד בשבת, שלא לשמו - חיב. אמר רבי יוסי: שמעתי שהשוחט 'תמיד' בשבת, שאינו מבקר - חיב חטאת, ויחזר ויביא תמיד אחר להכשירו, חוץ מן הנשחט, שנאמר (במדבר כח, לא): "תמימם יהיו לכם ונסכיהם"; כשהן מבקרין - הן תמידין, כשאין מבקרין - אינן תמידים.

ו. שחטו ונודע שמשכו בעלים את ידיהן, או שמתו או שננטמאו - הרי זה חיב. רבי ישמעאל בן רבי יוחנן בן ברוקה אומר: אם יש לו שהות כדי שידע - הרי זה חיב. ותעבר צורתו ותצא לבית השרפה. ואם לאו - הרי זה פטור. חטאת צבור ששחטן בשבת, שלא לשמן - הרי זה חיב, ויקטיר אמורין לערב.

וְכֹהֲנִים טְהוֹרִין, וְכָלִי שְׂרֵת טְמֵאִין - יַעֲשׂוּ
בְטִמְאַה, שְׂאִין קָרְבָן צְבוּר חֲלוּק.

ב. הַצְּבוּר וְהַכֹּהֲנִים טְהוֹרִין, וְכָלִי שְׂרֵת
טְמֵאִין - עוֹשִׂין אוֹתוֹ בְטִמְאַה. אִימְתִי פִסְח
בָּא בְטִמְאַה? בְּזִמְן שְׂרָבוּ שֶׁל צְבוּר טְמֵאִין,
הֵיוּ חֲצִין טְהוֹרִין וְחֲצִין טְמֵאִין - הַטְּהוֹרִין
עוֹשִׂין אֶת הָרֵאשׁוֹן וְהַטְּמֵאִין עוֹשִׂין אֶת
הַשֵּׁנִי. הַיְחִיד מְכַרֵּעַ אֶת הַפִּסַּח לַעֲשׂוֹתוֹ
בְטִמְאַה - דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן
מִתְחִיָּה אוֹמֵר: אֵין הַיְחִיד מְכַרֵּעַ אֶת הַפִּסַּח
לַעֲשׂוֹתוֹ בְטִמְאַה, שְׁנֵאמַר (דְּבָרִים יז, ה): "לֹא
תוּכַל לְזַבַּח אֶת הַפִּסַּח בְּאַחַד שְׁעָרָיִךְ". רַבִּי
שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֶפְּלוּ שֶׁבֶט אֶחָד טְמֵא,
וְשָׂאָר כָּל הַשְּׂבָטִים טְהוֹרִין. הַטְּהוֹרִין עוֹשִׂין
לַעֲצָמָן וְהַטְּמֵאִין עוֹשִׂין לַעֲצָמָן. אָמַר לוֹ
רַבִּי יְהוּדָה: אֵין חוֹלְקִין אֶת הַצְּבוּר, אֶלֶּא:
אוּ כְּלוּ עוֹשִׂין בְּטִהְרָה, אוּ כְּלוּ עוֹשִׂין
בְטִמְאַה.

ג. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: כָּל הַזְּבָחִים שְׁבִתוּרָה
שְׁנֵשְׁתִּיר מִהֵן כְּזִית בֶּשֶׂר אוּ כְּזִית חֶלֶב -
זוֹרֵק אֶת הַדָּם. חֲצִי זִית בֶּשֶׂר וְחֲצִי זִית חֶלֶב
- אֵין זוֹרֵק אֶת הַדָּם. וּבְעוֹלָה, חֲצִי זִית בֶּשֶׂר
וְחֲצִי זִית חֶלֶב - זוֹרֵק אֶת הַדָּם עֲלֶיהָ, מִפְּנֵי
שֶׁכֹּלָה כְּלִיל. וּבִמְנַחֵה, אֶפְּלוּ כֹּלָה קִימַת -
לֹא יִזְרַק. וּבִפְסַח, אִם יֵשׁ כְּזִית לְכֹל אֶחָד
וְאֶחָד - הָרִי זֶה זוֹרֵק. וְאִם לֹאוּ - לֹא יִזְרַק.

ד. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: כָּל הַזְּבָחִים שְׁבִתוּרָה
שְׁנֵשְׁתֵּמָא הַבֶּשֶׂר, וְחֲלָבִים קִימִין - זוֹרֵק אֶת
הַדָּם עַל הַחֲלָבִים. נְטִמְאוּ הַחֲלָבִים וְהַבֶּשֶׂר
קִיִּם - זוֹרֵק אֶת הַדָּם עַל הַבֶּשֶׂר. אָבֵל פִּסַּח
אֵינוֹ כֵּן, אֵף עַל פִּי שְׁנִטְמָא בֶּשֶׂר וְחֲלָבִין
קִימִין - אֵין זוֹרֵק אֶת הַדָּם עַל הַחֲלָבִים,
שֶׁלֹּא בָּא מִתְחַלְתּוֹ אֶלֶּא לְאַכִּילָהּ. נְטִמְאוּ
חֲלָבִים וְהַבֶּשֶׂר קִיִּם, אִם יֵשׁ כְּזִית לְכֹל אֶחָד
וְאֶחָד - יִזְרַק, וְאִם לֹאוּ - לֹא יִזְרַק.

ה. כָּל קָרְבָּנוֹת צְבוּר וְהַיְחִיד - הַצִּיץ מְרֻצָּה
עַל טְמֵאת הַדָּם, וְעַל טְמֵאת הַגּוֹף, חוּץ
מִנְזִיר וְעוֹשֶׂה פִּסַּח, שֶׁהַצִּיץ מְרֻצָּה עַל
טְמֵאת הַדָּם, וְאֵין מְרֻצָּה עַל טְמֵאת הַגּוֹף.
וְאִם נְטִמְא טְמֵאת הַתְּהוּם - הָרִי זֶה מְרֻצָּה.

כִּיצַד? הֲיֵה הוֹלֵךְ לְשַׁחוֹט אֶת פִּסְחוֹ, וְאָמְרוּ
לוֹ: 'מֵת הִיָּה עִמָּךְ בְּבֵית שְׁנַכְנַסְתָּ בּוֹ', אוּ
'תַּחַת אָבֵן שְׂיִשְׁבַּת עֲלֶיהָ', וְנוֹדַע לוֹ, בֵּין
מִשְׁעֵשֶׂה פִּסְחוֹ וּבֵין עַד שֶׁלֹּא עָשָׂה פִּסְחוֹ -
צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת פִּסַּח שֵׁנִי. אָבֵל אִם אָמְרוּ לוֹ:
'קָבַר הַתְּהוּם הִיָּה עִמָּךְ בְּבֵית שְׁנַכְנַסְתָּ בּוֹ',
אוּ: 'תַּחַת הָאָבֵן שְׂיִשְׁבַּת עֲלֶיהָ', וְנוֹדַע לוֹ
עַד שֶׁלֹּא עָשָׂה אֶת פִּסְחוֹ - צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת
פִּסַּח שֵׁנִי. מִשְׁהִבֵּא פִּסְחוֹ - אֵינוֹ צָרִיךְ
לַעֲשׂוֹת פִּסַּח שֵׁנִי. וְכֵן נִזְיֵר שֶׁהִיָּה הוֹלֵךְ
לְהִבֵּא קָרְבָּנוֹתָיו, וְאָמְרוּ לוֹ: 'מֵת הִיָּה עִמָּךְ
בְּבֵית שְׁנַכְנַסְתָּ בּוֹ', אוּ: 'תַּחַת אָבֵן שְׂיִשְׁבַּת
עֲלֶיהָ', וְנוֹדַע לוֹ, בֵּין מִשְׁהִבֵּא קָרְבָּנוֹתָיו
בֵּין עַד שֶׁלֹּא הִבֵּא קָרְבָּנוֹתָיו - צָרִיךְ לְהִבֵּא
קָרְבָן טְמֵאָה. אָבֵל אִם אָמְרוּ לוֹ: 'קָבַר
הַתְּהוּם הִיָּה עִמָּךְ בְּבֵית שְׁנַכְנַסְתָּ לוֹ', אוּ
'תַּחַת אָבֵן שְׂיִשְׁבַּת עֲלֶיהָ', וְנוֹדַע לוֹ עַד
שֶׁלֹּא הִבֵּא קָרְבָּנוֹתָיו - צָרִיךְ לְהִבֵּא קָרְבָן
טְמֵאָה. מִשְׁהִבֵּא קָרְבָּנוֹתָיו - אֵין צָרִיךְ
לְהִבֵּא קָרְבָן טְמֵאָה.

ו. שִׁחְטוּ וְנוֹדַע עַד שֶׁלֹּא מְשָׁכוּ בְּעֵלִים אֶת
יְדֵיהֶם, אוּ שְׁמַתוּ אוּ שְׁנִטְמְאוּ - יִשְׂרָף מִיָּד.
רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה
אוֹמֵר: אִם יֵשׁ שְׁהוּת כְּדֵי שִׂידַע - יִשְׂרָף
מִיָּד, וְאִם לֹאוּ - תַּעֲבַר צוּרְתּוֹ וַיִּצֵּא לְבֵית
הַשְּׂרָפָה. זֶה הַכֵּלֵל: אֶרֶע פְּסוּל בְּגוּפוֹ -
יִשְׂרָף מִיָּד, בְּדָם אוּ בְּבַעֲלִים - תַּעֲבַר צוּרְתּוֹ
וַיִּצֵּא לְבֵית הַשְּׂרָפָה.

ז. אָבֵל הַשׁוֹרֵף בְּעֵצְמוֹת, וְהַמְחַתֵּף בְּגִידִים,
וּבְקַרְנִים, וּבְטַלְפִּים - אֵינוֹ עוֹבֵר בְּלֹא
תַעֲשֶׂה. הַעֲצָמוֹת וְהַגִּידִין הַרְפִּים - הָרִי הֵן
כְּבֶשֶׂר לְכֹל דָּבָר. הַשׁוֹבֵר אֶת הָעֵצִים בְּפִסַּח
טְהוֹר - הָרִי זֶה לוֹקֵה אַרְבָּעִים. וּפִסַּח עֲצָמוֹ
כְּשֶׁר, וַיּוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוּבְתּוֹ בְּפִסַּח. פִּסַּח
כְּשֶׁר - חִיבִין עֲלָיו מִשׁוּם שְׁבִירַת עֲצָם. פִּסַּח
פְּסוּל - אֵין חִיבִין עֲלָיו מִשׁוּם שְׁבִירַת עֲצָם.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: הִיתָה לוֹ שְׁעַת
הַכְּשֶׁר וּנְפִסַּל - חִיבִין עֲלָיו מִשׁוּם שְׁבִירַת
עֲצָם, לֹא הִיתָה לוֹ שְׁעַת הַכְּשֶׁר וּנְפִסַּל - אֵין
חִיבִין עֲלָיו מִשׁוּם שְׁבִירַת עֲצָם. רַבִּי שִׁמְעוֹן
אוֹמֵר: אֵף עַל פִּי שְׁהִיתָה לוֹ שְׁעַת הַכְּשֶׁר

ונפסל - אין חיבין עליו משום שבירת העצם. רבי ישמעאל בן רבי יוחנן בן ברוקה אומר: אפילו לא נפסל בו אלא אבר אחד בלבד - אין חיבין עליו משום שבירת עצם.

ח. השובר את העצמות לאכול כזית מח, מן המח שבראש ושבקוליא - אינו עובר בלא תעשה. והמח עצמו - כשר, ויוצא בו ידי חובתו בפסח, וחיבין עליו משום פגול, משום נותר, ומשום טמא, ומטמא כזית במשא וכעדשה במגע. כללו של דבר: המח, הרי הוא כבשר לכל דבר! אכל ממנו כזית, נא ומבשל עד שלא חשכה - הרי זה פטור. משחשכה - הרי זה חיב. כזית צלי עד שלא חשכה - פטור. ומשחשכה - הרי זה חיב.

ט. המוציא כזית בשר מבית לבית, ומחבורה לחבורה בשעת אכילה, אף על פי שהוא בלא תעשה - הרי זה טהור. והאוכלו - הרי זה בלא תעשה, שנאמר (שמות יב, מו): "לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה" וגו', אף על פי שנאמר: "בבית אחד יאכל", אוכלין אותו בחצרותיהן ובגנותיהן. מה תלמוד לומר "בבית אחד יאכל"? בחבורה אחת. רבי שמעון אומר: הרי שהיו יושבין ואוכלין, וראו נחש או עקרב - הרי אלו עוקרין את פסחיהן, ואוכלין אותו במקום אחר, שנאמר (שמות יב, ז): "על הפתים אשר יאכלו אתו בהם", אם כן למה נאמר "בבית אחד יאכל"? שלא יהא שתי חבורות אוכלות זו כנגד זו. כשהיה שמש עומד למזג - קופץ את פיו, ומחזיר את פניו, ולועס עד שמגיע אצל חבורתו וכולע, כדי שלא יראה אוכל משני פסחים. אם אין שם אלא חבורה אחת - אוכל בכל הבית כלו, ואינו חושש.

מסכת פסחים פרק שביעי

א. ארבעה עשר שחל להיות בערב שבת - משלשלין את הפסח לתנור עם חשכה,

ועושין לו למודין⁴, ונותנין עליו מערב שבת, ונותן על גביו כסוי ונוטלו בשבת, ובלבד שלא יחזיר. ואם החזיר - הרי זה חיב, מפני שבא לידי מרות, והממרח בשבת - הרי זה חיב חטאת. מבקרו ועודהו בתנור. אם נצלה - נוטלו, ואם לאו, ממתין לו עד שיצלה. נצלה החיצון ולא נצלה הפנימי - קולף ואוכל עד שמגיע לנא:

ב. הפסח מחזירין אותו שלם, ואין מחזירין אותו חתיכות; דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר: בשבת, בין כך ובין כך אסור, וכיום-טוב בין כך ובין כך מתר. אמר רבי אלעזר ברבי שמעון: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על הפסח שמחזירין אותו שלם ואין מחזירין אותו חתיכות, על מה נחלקו? על האברים, שבית שמאי אומרים: אין מחזירין. ובית הלל אומרים: מחזירין:

ג. יתום ששחטו עליו אפוטרופסין - יאכל, ובמקום שהוא רוצה. המנה על אחד מהן - אוכל במקום שהמנה. המנה על שני פסחים - יאכל מאיזה מהן שירצה ראשון. רבי שמעון אומר: לעולם ממנין על הפסח, עד שישחט, ומושכין ידיהן ממנו עד שיזרק עליו את הדם:

ד. לא ישחט אדם את הפסח על ידי בנו ובתו הגדולים, ועל ידי עבדו ושפחתו העברים, ועל ידי אשתו אלא מדעתן. אבל שוחט הוא על ידי בנו ובתו הקטנים ועל ידי עבדו ושפחתו הכנענים, בין מדעתן ובין שלא מדעתן. וכלן ששחטו לעצמן ושחט רבן עליהן - יוצאין בשל רבן, ואין יוצאין בשל עצמן, חוץ מן האשה שיכולה למחות. עבד עברי, ומי שחציו עבד וחציו בן חורין - אוכלין משל עצמן. עבד של שני שתפין - אוכל משל שניהן. המנה על אחד מהן - אוכל במקום שהמנה. המנה על שני פסחים - אוכל מאיזה מהן שנשחט

⁴ נסרים.

ראשון. ואם שחט שניהם כאחד - אוכל משל שניהם. שכח רבו מה אמר לו - שניהם יצאו לבית השרפה, וצריכין לעשות פסח שני. רבי נתן אומר: אין צריכין לעשות פסח שני, שכבר נזרק הדם עליהן:

ה. בני חבורה שנמנו על הפסח, אם יש כזית לכל אחד ואחד - יאכלו, ואם לאו - לא יאכלו. נמנו עליו זה אחר זה, הראשונים שיש להם - יאכלו, והאחרונים - לא יאכלו, וצריכין לעשות פסח שני; דברי רבי. רבי נתן אומר: אין צריכין לעשות פסח שני, שכבר נזרק עליהן הדם. בני חבורה שרצו למנות אחרים לפסחיהן - הרשות בידין, רצו להמשך ולהמנות אחרים על פסחן - הרשות בידם, רצה להמשך ולהמנות אחרים על חלקו - הרשות בידו, לעולם נמשכין והולכין, ובלבד שגשתייר אחד מחבורה ראשונה; דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר: בין מחבורה ראשונה בין מחבורה אחרונה, ובלבד שלא יניחו את פסחו כמות שהוא. בני חבורה שרצו להמנות אחרים על חלקן - הרשות בידם, והמעות חלין. רצו להמשך, להמנות אחרים על חלקן - הרשות בידם, והמעות חלין:

ו. הממנה אחרים על חלקו - הרשות בידו, המעות חלין. רצה להמשך להמנות אחרים על חלקו - הרשות בידו, המעות חלין. הממנה אחרים על חגיגתו - המעות חלין, רצה להמשך ולהמנות אחרים על חגיגתו - המעות חלין:

ז. המוכר עולתו ושלמיו - לא עשה כלום. והמעות כל שהן - יפלו לנדבה, ואין צריך לומר בחטאת ואשם. בני חבורה שמתו מקצתן או שננטמאו מקצתן - השאר אוכלין ואין חוששין. בני חבורה שהיה אחד בהן שהיו ידיו של אחד מהם יפות, רשאיין לומר לו: 'טול חלקך וצא', ולא מפני שהוא פסח, אלא אפלו חמשה ועשו

סבלת, רשאיין לומר לו: 'טול חלקך וצא לך'. רצו לעשות עמו טובה - בא ואוכל עמהם. מצורע - מסגר שוחטין עליו בשביעי. מחלט - שוחטין עליו בשמיני. יולדת - שוחטין עליה ביום ארבעים לזכר ביום שמונים לנקבה. וכלן שנטמאו, בין לפני זריקת דמים בין לאחר זריקת דמים - הרי הן כמפקח את הגל, וצריכין לעשות פסח שני. רבי שמעון בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר: מפקח בגל עתים פטור עתים חיב, כיצד? גל עגול ונמצא טמאה תחתיו - חיב. גל ארוך ונמצא טמאה תחתיו - פטור:

ח. היה טמא בשעת שחיטה וטהור בשעת זריקה, טהור בשעת שחיטה וטמא בשעת זריקה - הרי זה אינו אוכל, וצריך לעשות פסח שני. חולה בשעת שחיטה, ואינו יכול לאכול כזית, חלים בשעת זריקה ויכול לכול כזית. חלים בשעת שחיטה ויכול לאכל כזית, וחולה בשעת זריקה ואינו יכול לאכל כזית - הרי זה אינו אוכל, וצריך לעשות פסח שני, לעולם אינו יוצא ידי חובתו עד שיהא חלים בשעת שחיטה, ובשעת זריקה. וכלן, ספק נזרק עליהם דם ספק לא נזרק עליהן דם, ספק יש בה כזית לכל אחד ואחד ספק אין בו, ספק טמאין ספק טהורין - פטורין מלעשות פסח שני. זה הכלל, פל הספקות פטורין מלעשות פסח שני. רבי יוסי בן רבי יהודה אומר: שומרת יום כנגד יום שנזרק עליה דם, ואחר כך ראתה - הרי זה אינה אוכלת ופטורה מלעשות פסח שני, שכבר יצתה בזריקה. אבל ערל שנזרק עליו דם ואחר כך מל - הרי זה אינו אוכל, וחיב לעשות פסח שני:

ט. אמר רבי שמעון בן אלעזר: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על ערל ישראל שטובל ואוכל את פסחו לערב, על מה נחלקו? על ערל נכרי, שבית שמאי אומרים: טובל ואוכל את פסחו לערב. ובית הלל אומרים: הפורש מן הערלה

כּפּוֹרֶשׁ מִן הַקֶּבֶר. אֶחָד נִכְרִי שָׁמַל וְאֶחָד שִׁפְחָה שִׁטְבְּלָהּ. רַבִּי אֲלִיעֶזֶר בַּר צְדוּק אָמַר: אִיסְטֵרְטִיוטוֹת הָיוּ שׁוֹמְרֵי צִרְיִן הָיוּ בִירוּשָׁלַיִם, שִׁטְבְּלִין וְאוֹכְלִין פְּסָחִיהֶן לְעָרֵב:

י. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁנִּטְמָא אֶחָד מֵהֶן, וְאִין יָדוּעַ אִיזָה הוּא - צְרִיכִין לְעִשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי. צָבוּר שֶׁנִּטְמָא אֶחָד מֵהֶן, וְאִין יָדוּעַ אִיזוּ הוּא, עוֹשִׂין אוֹתוֹ בְּטַמְאָה. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁהִמְנֶה אֶחָד עִמָּהֶן, אִפְלוּ מִן הַצְּדָקָה - הָרִי זֶה חוֹלֵק עִמָּהֶן בַּעֲוֹרוֹת. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁטָּעוּ וְאָכְלוּ פְּסָחִיהֶן שֶׁל חֲבֵרֵיהֶם, אוֹמְרִים לָהֶם: 'אָכְלוּ אֶת שְׁלֹנּוֹ וְאָכְלוּ אֶת שְׁלָהֶם', וְנִמְצְאָת יִבְלַת בַּעֲוֹרוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן - צְרִיכִין לְעִשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי, עָשׂוּ פֶּסַח שְׁנִי וְטָעוּ וְאָכְלוּ אֶת פְּסָחִיהֶן שֶׁל חֲבֵרֵיהֶן, אוֹמְרִין לָהֶם: 'אָכְלוּ אֶת שְׁלֹנּוֹ, אָכְלוּ אֶת שְׁלָהֶן, וְנִמְצְאָ יִבְלַת בַּעֲוֹרוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן - צְרִיכִין לְעִשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי. נִמְצְאוּ אוֹכְלִין אַרְבָּעָה פְּסָחִים וְיָדִי חוֹבְתָן לֹא יָצְאוּ. חֲמֵשׁ חֲבוּרוֹת שֶׁנִּתְעַרְבוּ פְּסָחִיהֶן, וְנִמְצְאָ יִבְלַת בַּעֲוֹרוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן - צְרִיכִין לְעִשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי:

מִסְכַּת פְּסָחִים פָּרָק שְׁמִינִי

א. אֵלוּ שְׁעוֹשִׂים אֶת הַשְּׁנִי: הַזְּבִים, וְהַזְּבוֹת, וְהַמְצַרְעִין, וְנִדּוֹת, וּבּוֹעֲלֵי נִדּוֹת, הַיּוֹלְדוֹת, הַשׁוֹגְגִין, וְהָאֲנוּסִין, וְהַמְזִידִין, וְהַטְּמָא, וּמִי שֶׁהָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוּקָה. אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר (בְּמִדְבָר ט, י): "טְמָא אוֹ שֶׁהָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוּקָה"? - שֶׁבֶּא הַפְּתוּב לְפָטְרוֹ מִן הַפֶּרֶת. רַבִּי עֲקִיבָה אָמַר: נֶאֱמַר: "טְמָא נֶפֶשׁ", וְנֶאֱמַר: "בְּדֶרֶךְ רְחוּקָה", מִה טְמָא שֶׁסָּפַק בִּידוֹ לְעִשׂוֹת וְאִינוֹ עוֹשֶׂה, אִף דֶּרֶךְ רְחוּקָה שֶׁסָּפַק בִּידוֹ לְעִשׂוֹת וְאִינוֹ עוֹשֶׂה. רַבִּי אֲלִיעֶזֶר אָמַר: נֶאֱמַר 'רְחוּק מְקוֹם' בְּמַעֲשֶׂר, וְנֶאֱמַר 'רְחוּק מְקוֹם' בְּפֶסַח, מִה 'רְחוּק מְקוֹם' הָאֲמוֹר בְּמַעֲשֶׂר - חוּץ לְמְקוֹם אֲכִילָתוֹ, אִף 'רְחוּק מְקוֹם' הָאֲמוֹר בְּפֶסַח - חוּץ לְמְקוֹם אֲכִילָתוֹ. רַבִּי יוֹסִי בֶן רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: חוּץ לְמְקוֹם עִשְׂתּוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: לְפִיכֵן נִקְוֵד עַל ה', לֹא מִפְּנֵי שֶׁהָיָה רְחוּקָה וְדָאִי,

אֵלָא מֵאֲסָקוּפַת הַעֲזָרָה וְלַחוּץ. רַבִּי יוֹסִי הִגְלִילִי אָמַר: "דֶּרֶךְ רְחוּקָה" - שׁוֹמֵעַ אֲנִי מִהֶלֶךְ יוֹם אֶחָד, אוֹ מִהֶלֶךְ שְׁנֵי יָמִים, אוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים, כְּשֶׁהוּא אָמַר: "וּבְדֶרֶךְ לֹא הָיָה", הָיוּ: מֵאֲסָקוּפַת הַעֲזָרָה וְלַחוּץ קְרוּי 'דֶּרֶךְ'.

ב. גַּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר בֵּין שְׁנֵי הַפְּסָחִים. וְכֵן קָטָן שֶׁהִגְדִּיל בֵּין שְׁנֵי פְּסָחִים - צְרִיךְ לְעִשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי; דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּי נִתָּן אָמַר: אִין צְרִיךְ לְעִשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי, שֶׁכָּבֵר לֹא נִתְחַיֵּב בְּרֵאשׁוֹן. וְכֵן כְּשֶׁנִּתָּן לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל לְבָנוֹת בֵּית הַבְּחִירָה, הִיחִיד עוֹשֶׂה פֶּסַח שְׁנִי, וְאִין הַצָּבוּר עוֹשִׂין פֶּסַח שְׁנִי. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: אִף הַצָּבוּר עוֹשִׂין פֶּסַח שְׁנִי, שֶׁכֵּן מְצִינוּ בְּחֻזְקָהּ שֶׁעִישָׂה אֶת הַצָּבוּר לְעִשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרֵי הִימָיִם ב, ל, יח): "כִּי מֵרַבִּית הָעָם וּרְבַת מֵאֲפָרַיִם וּמִמְנַשֶּׁה יִשְׁשָׁכֵר וּזְבֻלוֹן לֹא הִטְהִירוּ" וְגו'. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: לֹא מִפְּנֵי שֶׁעִישָׂה לְצָבוּר לְעִשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי, אֵלָא מִפְּנֵי שֶׁעָבַר נִסָּן בְּנִסָּן, שֶׁאִין מְעַבְרִין אֵלָא אֶדְר. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אָמַר מִשׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן: אִף מִפְּנֵי שֶׁעִישָׂה לְצָבוּר לְעִשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי. אִין עוֹשִׂין חֲבוּרָה שֶׁל נָשִׁים וְעַבְדִּים וְקֹטְנִים - שְׁלֹא לְהִרְבּוֹת אֶת הַתְּפִלָּה.

ג. אֵלוּ דְּבָרִים שֶׁבֵּין רֵאשׁוֹן לְשְׁנִי: הָרֵאשׁוֹן בְּשִׁלֹּשׁ כֶּתוּת וְאִין הַשְּׁנִי בְּשִׁלֹּשׁ כֶּתוּת. הָרֵאשׁוֹן דּוּחָה אֶת הַטְּמָאָה, וְאִין הַשְּׁנִי דּוּחָה אֶת הַטְּמָאָה. הָרֵאשׁוֹן חִיבִין עָלָיו כֶּרֶת, וְהַשְּׁנִי אִין חִיבִין עָלָיו כֶּרֶת; דְּבָרֵי רַבִּי נִתָּן. רַבִּי אָמַר: אִף הַשְּׁנִי חִיבִין עָלָיו כֶּרֶת. רַבִּי חֲנַנְיָה בֶן עֲקִיבָא אָמַר: אִם עָשׂוּ אֶת הַשְּׁנִי - אִין חִיבִין כֶּרֶת עַל הָרֵאשׁוֹן, לֹא עָשׂוּ אֶת הַשְּׁנִי - חִיבִין כֶּרֶת עַל הָרֵאשׁוֹן. הָרֵאשׁוֹן טְעוֹן חֲגִיגָה, וְאִין הַשְּׁנִי טְעוֹן חֲגִיגָה. הָרֵאשׁוֹן נוֹהֵג כָּל שְׁבָעָה, וְהַשְּׁנִי יוֹם אֶחָד.

ד. אֵלוּ דְּבָרִים שֶׁשְׁוֶה בֵּהֶן הָרֵאשׁוֹן לְשְׁנִי: הָרֵאשׁוֹן נֶאֱמַר בּו (שְׁמוֹת יב, ה): "שֶׁה תָּמִים זָכַר בֶּן שְׁנָה", וְהַשְּׁנִי פְּיוּצָא בּו. הָרֵאשׁוֹן

נֶאֱמַר בוּ: (שם יב, ט): "אֵל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא וּבְשֵׁל", וְהַשְּׂנִי כִּיּוֹצֵא בוּ. הִרְאִישׁוֹן דּוּחָה אֶת הַשְּׂבֵת, וְהַשְּׂנִי דּוּחָה אֶת הַשְּׂבֵת. הִרְאִישׁוֹן דּוּחָה אֶת הַטְּמֵאָה, וְהַשְּׂנִי דּוּחָה אֶת הַטְּמֵאָה. הִרְאִישׁוֹן טְעוֹן לִינְה, וְהַשְּׂנִי טְעוֹן לִינְה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין הַשְּׂנִי טְעוֹן לִינְה, אֲלֵא כִּיּוֹצֵא הוּא עוֹשֶׂה? נִכְנַס וְשׁוּחַט אֶת פְּסָחוֹ בְּעִזְרָה, וְיוֹצֵא וּמִסְפִּיד אֶת אָבּוֹ בְּבֵית פְּגִי.

ה. בְּזִמְן שֶׁהַפֶּסַח נֶאֱכַל בְּטְמֵאָה: טְמֵא מֵת נִכְנַס לְעִזְרָה וְאוֹכְלוֹ, זָבִים וְזָבוֹת נִדּוּת וְיוֹלְדוֹת - הֵרִי אֵלוֹ לֹא יִכְנָסוּ, וְאִם נִכְנָסוּ - הֵרִי אֵלוֹ חִיבִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם נִכְנָסוּ - הֵרִי אֵלוֹ פְּטוּרִין, שְׁנֵאמַר (בַּמִּדְבָּר ה, ב): "וַיִּשְׁלַחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וְגו'; בַּשְּׂעֵה שֶׁטְמֵא נִפְשׁ חֵיב - זָבִין וּמִצְרַעֲוֵין חִיבִין, בַּשְּׂעֵה שְׂאִין טְמֵא נִפְשׁ חֵיב - אֵין זָבִין וּמִצְרַעֲוֵין חִיבִין. בְּזִמְן שֶׁהַפֶּסַח בָּא בְּטְמֵאָה - טְמֵא מֵת נִכְנַס לְעִזְרָה, וְשׁוּחַט. זָבִים, וְזָבוֹת, נִדּוּת, וְיוֹלְדוֹת - הֵרִי אֵלוֹ לֹא יִשְׁחַטוּ. וְאִם שְׁחַטוּ - הֵרִי אֵלוֹ חִיבִין. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר מִשׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אִם שְׁחַטוּ - הֵרִי אֵלוֹ פְּטוּרִין, שְׁנֵאמַר (ויקרא ז, כ): "כָּל טְהוֹר יֹאכַל בִּשְׂרַת וְהִנְפֵּשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בִּשְׂרַת מִזְבַּח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַה'" וְגו'; הַנְּשַׁחֵט לְטְהוּרִין - חִיבִין עָלָיו מִשׁוּם טְמֵאָה, הַנְּשַׁחֵט לְטְמֵאִים - אֵין חִיבִין עָלָיו מִשׁוּם טְמֵאָה.

ו. פֶּסַח רֵאשׁוֹן - שׁוּחַטִין עַל הָאִשָּׁה בַּפְּנֵי עֲצֵמָה. וּבַשְּׂנִי - עוֹשִׂין אוֹתָהּ טְפִלָּה לְאַחֲרִים; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: פֶּסַח שְׁנִי שׁוּחַטִין עַל הָאִשָּׁה בַּפְּנֵי עֲצֵמָה, וְאֵין צְרִיךְ לוֹמַר פֶּסַח רֵאשׁוֹן. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אִשָּׁה - בְּרֵאשׁוֹן עוֹשִׂין אוֹתָהּ טְפִלָּה לְאַחֲרִים. בַּשְּׂנִי - אֵין עוֹשִׂין אוֹתָהּ טְפִלָּה לְאַחֲרִים, בַּשְּׂנִי אֵין שׁוּחַטִין עָלֶיהָ כָּל עֶקֶר. אָמְרוּ לוֹ: מַעֲשֵׂה בְיוֹסֵף הִכְהֵן שֶׁהֶעֱלָה אֶת בְּנֵי בֵיתוֹ לְעֵשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי וְהִחְזִירוּהָ, שְׁמֵא יִקְבַּע הַדְּבָר חוֹבָה. אָמַר לוֹ: לֹא שְׁמֵא יִקְבַּע הַדְּבָר חוֹבָה, אֲלֵא שְׂאִין הָאִשָּׁה עוֹשֶׂה פֶּסַח שְׁנִי.

ז. אֵלוֹ דְּבָרִים שְׁבִין פֶּסַח מִצְרִים לְפֶסַח דּוּרָת, פֶּסַח מִצְרִים - מִקְחוֹ מִבְּעִשׂוֹר, שְׁחִיטָתוֹ בְּאַרְבָּעָה עֶשֶׂר, אֵין חִיבִין עָלָיו כֶּרֶת. וּפֶסַח דּוּרָת - חִיבִין עָלָיו כֶּרֶת. פֶּסַח מִצְרִים - לֹא נִהְגוּ בוֹ דִקְוִין, וְתַבְלוּלִין, אֲתַנֵּן וּמְחִיר, מַה שְׂאִין כֵּן בְּפֶסַח דּוּרָת. פֶּסַח מִצְרִים נֶאֱמַר בוֹ (שְׁמוֹת יב, ד): "וְלָקַח הוּא וּשְׁכָנּוֹ", מַה שְׂאִין כֵּן בְּפֶסַח דּוּרָת. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, אִף בְּפֶסַח דּוּרָת כֵּן, וְכָל כֵּךְ לְמַה? כְּדִי שְׁלֵא יֵנִיחַ אָדָם שְׁכָנּוֹ הַקְּרוֹב אֶל בֵּיתוֹ, וְיִלְךְ וְיַעֲשֶׂה אֶת פֶּסָחוֹ אֲצֵל חֲבֵרוֹ, לְקִים מַה שְׁנֵאמַר (משלי כו, י): "טוֹב שֶׁכֵּן קְרוֹב מֵאֵחַ רְחוֹק". פֶּסַח מִצְרִים - לֹא הִיָּה טְעוֹן דְּמִים וְחֻלְבִים לְגַבֵּי מִזְבַּח, מַה שְׂאִין כֵּן בְּפֶסַח דּוּרָת. פֶּסַח מִצְרִים - נֶאֱמַר בוֹ (שְׁמוֹת יב, כב): "וְהִגַּעְתֶּם אֶל הַמִּשְׁקוֹף וְאֶל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת", מַה שְׂאִין כֵּן בְּפֶסַח דּוּרָת. פֶּסַח מִצְרִים נֶאֱמַר בוֹ (שְׁמוֹת יב, כב): "וְאַתֶּם לֹא תִצְאוּ אִישׁ מִמִּפְתַּח בֵּיתוֹ עַד בֶּקֶר", מַה שְׂאִין כֵּן בְּפֶסַח דּוּרָת. פֶּסַח מִצְרִים - כָּל אֶחָד וְאֶחָד שׁוּחַט בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, פֶּסַח דּוּרָת - כָּל יִשְׂרָאֵל שׁוּחַטִין בְּמִקְוֹם אֶחָד. פֶּסַח מִצְרִים - מְקוֹם אֲכִילָה שֶׁם הִיָּתָה לִינְה, פֶּסַח דּוּרָת - אוֹכְלִין בְּמִקְוֹם אֶחָד וְלִנְיָן בְּמִקְוֹם אַחֵר. אֶחָד פֶּסַח מִצְרִים וְאֶחָד פֶּסַח דּוּרָת, מִי שֶׁהָיוּ לוֹ עֲבָדִים שְׁלֵא מְלוֹ, וּשְׁפָחוֹת שְׁלֵא טְבִלוּ - מְעַכְבִּין אוֹתוֹ מִלְּאָכַל בְּפֶסַח. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר כֵּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, בְּפֶסַח מִצְרִים הַכְּתוּב מִדְּבָר.

ח. אֵלוֹ דְּבָרִים שְׁשׁוּהָ בְהֵן פֶּסַח מִצְרִים לְפֶסַח דּוּרָת: פֶּסַח מִצְרִים בְּשֵׁלֶשׁ כְּתוּת וּפֶסַח דּוּרָת כִּיּוֹצֵא בוּ. פֶּסַח מִצְרִים נֶאֱמַר בוֹ (שְׁמוֹת יב, ה): "שֵׁה תָמִים זָכַר כֵּן שְׁנֵה", פֶּסַח דּוּרָת כִּיּוֹצֵא בוּ. פֶּסַח מִצְרִים נֶאֱמַר בוֹ (שם יב, ו): "וְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר", פֶּסַח דּוּרָת כִּיּוֹצֵא בוּ. רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, שְׁלֵא נֶאֱסַר חֲמִץ בְּמִצְרִים אֲלֵא יוֹם אֶחָד, שְׁנֵאמַר (שְׁמוֹת יג, ג): "לֹא יֹאכַל חֲמִץ", וְנֶאֱמַר "הַיּוֹם אַתֶּם יוֹצְאִים". פֶּסַח מִצְרִים טְעוֹן שִׁיר, וּפֶסַח דּוּרָת טְעוֹן שִׁיר.

ונידבר י-הוה אלי משה לאמר:

ומליל יי עם משה למימר:

דבר אל בני ישראל לאמר אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבועת ימים כימי נדת דותה תטמא: ותהי מטמאה שבועת יומין כיומי ריחוק סאובתה תהי מטמאה: וליל עם בני ישראל למימר אתתא ארי תעדי ותליד דכר

אשה כי תזריע – אמר רבי שמלאי: כשם שיזיירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף במעשה בראשית, כך תורתו נתפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף. כי תזריע – לרבות שאפלו ילדתו מחוי, שנמקה ונעשה כמין זרע, אמו טמאה לדה. כימי נדת דותה תטמא – פסדר כל טמאה האמורה בנדה, מטמאה בטמאת לדה, נאפלו נפתח הקבר בלא דם. דותה – לשון דבר הזב מגופה. לשון אחר, לשון מונה וחלי, שאין אשה רואה דם שלא תמלה, ראשה ואברינה קבדיו עליה.

ובימים השמיני ימול בשר ערלתו:

וביומא תמינא יתגזר בשרא דעורלתיה:

ושלשים יום ושלשת ימים תשב בדמי טהרה בכל קדש לא-תגע ואל-המקדש לא תבא עד-מלאת ימי טהרה:

ותלתין ותלתא יומין תתיב בדם דכו בכל קודשא לא תקרב ולמקדשא לא תיעול עד משלם יומי דכותה:

תשב – אין 'תשב' אלא לשון עכבה, כמו: "ונשבו בקדש"; "ונשב באלני ממרא". בדמי טהרה – אף על פי שרואה, טהרה. בדמי טהרה – לא מפיק ה"א; והוא שם דבר, כמו 'טהר'. ימי טהרה – מפיק ה"א: ימי טהר שלה. בכל קדש וכוליה – לרבות את התרומה. לפי שזו טבולת יום ארוך, ששבלה לסוף שבועה, ואין שמשה מעריב לטהרה עד שקיעת הסמה של יום ארבעים, שלמחר תביא את כפרת טהרתה. לא תגע – אזהרה לאוכל, כמו ששנויה ביבמות.

ואם-נקבה תלד וטמאה שבועים כנדתה וששים יום וששת ימים תשב על-דמי טהרה:

ואם נוקבתא תליד ותהי מטמאה ארבעת עשר כריחוקה ושתינן ושפא יומין תתיב על דם דכו:

ובמקלות ימי טהרה לבן או לבת תביא כבש בן-שנתו לעלה ובניונה או-תר לחטאת אל-פתח אהל-מועד אל-הכהן:

ובמשלם יומי דכותה לברא או לברתא תיתי אמר בר שתייה לעלתא ובר יונה או שפנינא לחטאת לתרע משפן זמנא לנת כהנא:

והקריבו לפני י-הוה וכפר עליה וטהרה ממקור דמיה זאת תורת הילדת לזכר או לנקבה:

ויקרבניה לקדם יי וכפר עליה ותדפי מטמאת דמהא דא אורייתא דילידתא לדכר או לנוקבא:

והקריבו – למדף שאין מעכבה מלאכול בקדשים אלא אחד מהם, וטהרה תלויה. וטהרה – מקלל שעד כאן קרויה טמאה.

ואם-לא תמצא ידה די שיה ולקחה שתי-תרים או שגל בני יונה אחד לעלה ואחד לחטאת וכפר עליה הכהן וטהרה:

ואם לא תשפח ידה כמסת אמרא ותסב תרין שפנינין או תרין בני יונה חד לעלתא וחד לחטאת וכפר עליה ותדפי:

אחד לעלה ואחד לחטאת – לא הקדימה הכתוב אלא למקראה; אבל להקרבה, חטאת קודם לעולה. כך שנינו בנבחים בפרק 'כל המדיר'.

ונידבר י-הוה אלי משה ואל-אהרן לאמר:

ומליל יי עם משה ולאהרן למימר:

אדם כיי-יהיה בעור-בשרו שאת או-ספחת או בהרת והיה בעור-בשרו לגגע צרעת והובא אל-אהרן הכהן או אל-אחד מבניו הכהנים:

אנש ארי יהי במשח בשריה עמקא או עדנא או בהרא ויהי במשח בסריה למכתש סגירו וימיתי לנת אהרן כהנא או לנת חד מבניהי כהנא:

שאת או ספחת וגומר – שמות נגעים הם, ולבנות זו מזו. בהרת – חכרבורות, טי"א בלעז; וכן: "בהיר הוא בשחקים". אל אהרן וגומר – גזרת הכתוב היא, שאין טמאת נגעים וטהרתן אלא על פי כהן.

וראה הכהן את-הנגע בעור-הבשר ושער בנגע הקפו לכו ומראה הנגע עמק מעור בשרו נגע צרעת הוא וראה הכהן וטמא אתו:

ויחזי כהנא ית מכתשא במשח בשריה ושערא במכתשא אתהפיו למחור ומחזי מכתשא עמיק במשח בסריה מכתש סגירותא הוא ויחזיניה כהנא ויסאיב יתיה:

ושער בנגע הפו לכו – מתחלה שחור, והפו ללכו בתוך הנגע. ועוט שער שנים. עמק מעור בשרו – כל מראה לכו עמק הוא, כמראה סמה עמקה מן הצל. וטמא אתו – יאמר לו: "טמא אתה"; ששער לכו סימן טמאה הוא, גזרת הכתוב.

ואם-בהרת לבנה הוא בעור בשרו ועמק אינו:

ואם בהרא חורא היא במשח בסריה ועמיק לית מחזתא מן

מְרֵאָה מוֹנֵהֶעוֹר וּשְׁעָרָה לֹא־הִפָּךְ לָבוֹן וְהַסְגִּיר הִפְקֵן אֶת־הַנֶּגַע שְׁבַעַת יָמִים:
מִשְׁפָּא וּשְׁעָרָא לֹא אֶתְהַפִּיךְ לְמַחְנֹר וְיִסְגַּר כְּהֵנָּא יֵת מַכְתָּשָׁא שְׁבַעַת יוֹמִין:

ועמך אין מראה – לא ידעתי פרושו. והסגיר – וסגירנו בבית אחד, ולא יראה עד סוף השבוע, ויוכיחו סימנים עליו.

וְרֵאָהוּ הִפְקֵן בֵּינוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהִגָּה הַנֶּגַע עִמָּד בְּעֵינָיו לֹא־פָשָׂה הַנֶּגַע בְּעוֹר וְהַסְגִּירוֹ הִפְקֵן שְׁבַעַת יָמִים שְׁנִית:
וְיַחְזִינִיהָ כְּהֵנָּא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְהָא מַכְתָּשָׁא קָם כַּד הוּא לֹא אוֹסִיף מַכְתָּשָׁא בְּמִשְׁפָּא וְיִסְגְּרִינָהּ כְּהֵנָּא שְׁבַעַת יוֹמִין תְּנִינּוּת:

בעיניו – במראהו ובשעורו הראשון. והסגירו שנית – הא אם פשה בשבוע ראשון, טמא מקלט.

וְרֵאָה הִפְקֵן אֹתוֹ בֵּינוֹם הַשְּׁבִיעִי שְׁנִית וְהִגָּה כְּהָה הַנֶּגַע וְלֹא־פָשָׂה הַנֶּגַע בְּעוֹר וְטִהְרוּ הִפְקֵן מִסְּפַחַת הוּא וְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטִהַר:
וְיַחְזִי כְּהֵנָּא יִתִּיהָ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תְּנִינּוּת וְהָא עִמָּא מַכְתָּשָׁא וְלֹא אוֹסִיף מַכְתָּשָׁא בְּמִשְׁפָּא וְיִדְפִינָהּ כְּהֵנָּא עֲדִיתָא הִיא וְיִצַּבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִדְפִי:

כהה – הכהה ממראיתו; הא אם עמד במראיתו או פשה, טמא. מספחת – שם נגע טהור. וכבס בגדיו וטהר – הואיל ונזקק להסגר – נקרא טמא, וצריך טבילה.

וְאִם־פָּשָׂה תִּפְשָׂה הַמִּסְּפַחַת בְּעוֹר אַחֲרֵי הִרְאָתוֹ אֶל־הִפְקֵן לְטִהְרָתוֹ וְנִרְאָה שְׁנִית אֶל־הִפְקֵן:
וְאִם אוֹסְפָא תוֹסִיף עֲדִיתָא בְּמִשְׁפָּא בְּתַר דְּאַתְחִזִּי לְכְּהֵנָּא לְדְכוּתִיהָ וְיִתְחִזִּי תְּנִינּוּת לְכְּהֵנָּא:

וְרֵאָה הִפְקֵן וְהִגָּה פִּשְׁתָּהּ הַמִּסְּפַחַת בְּעוֹר וְטִמְאָו הִפְקֵן צָרַעַת הוּא:
וְיַחְזִי כְּהֵנָּא וְהָא אוֹסִיפַת עֲדִיתָא בְּמִשְׁפָּא וְיִסְאַבְנִיהָ כְּהֵנָּא סְגִירוּתָא הִיא:

וטמאו הפקן – ומשטמאו, הרי הוא מקלט, וזקוק לצפרים ולתגלסת ולקרנן האמור בפ'רשת 'זאת תהיה'. צרעת הוא – המספחת הזאת. צרעת – לשון זמקה; "נגע" – לשון זכר.

נֶגַע צָרַעַת כִּי תִהְיֶה בְּאָדָם וְהוּבָא אֶל־הִפְקֵן:
מַכְתָּשׁ סְגִירוֹ אָרִי תִּהִי בְּאַנְשָׁא וְיִתִּיתִי לֹת כְּהֵנָּא:

וְרֵאָה הִפְקֵן וְהִגָּה שְׂאֵת־לְבָנָהּ בְּעוֹר וְהִיא הִפְכָּה שְׁעָר לָבוֹן וּמַחֲנִת בְּשָׂר חִי בִשְׂאֵת:
וְיַחְזִי כְּהֵנָּא וְהָא עִמְקָא חוֹרָא בְּמִשְׁפָּא וְהִיא הִפְכַת שְׁעָרָא לְמַחְנֹר וְרִשָּׁם בְּשָׂר חִי בְּעַמִּיקָתָא:

ומחנית – שינימינו"ט בלע"ז, שנהפך מקצת הלבו שבתוך השאת למראה בשר. אף הוא סימן טמאה: שער לבן בלא מחנה, ומחנה בלא שער לבן. ואף על פי שלא נאמרה מחנה אלא בשאת, אף בכל המראות ותולדותיהן הוא סימן טמאה.

צָרַעַת נוֹשְׁנָת הוּא בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ וְטִמְאָו הִפְקֵן לֹא יִסְגְּרֵנוּ כִּי טִמְאָה הוּא:
סְגִירוּת עֲתִיקָא הִיא בְּמִשְׁפָּח בְּשָׂרִיהָ וְיִסְאַבְנִיהָ כְּהֵנָּא לֹא יִסְגְּרִינָהּ אָרִי מְסַאב הוּא:

צרעת נושנת הוא – מפה ישנה היא פסת המקנה; וסבורה זו נראית בריאה מלמעלה, ומחיתה מלאה לטהר. שלא תאמר: הואיל ועלתה מחנה, אטתהרהר.

וְאִם־פָּרוּחַ תִּפְרַח הַצָּרַעַת בְּעוֹר וְכִסְתָּהּ הַצָּרַעַת אֶת כָּל־עוֹר הַנֶּגַע מִרְאֵשׁוֹ וְעַד־רַגְלָיו לְכָל־מִרְאָה עֵינֵי הִפְקֵן:
וְאִם מְסַגָּא תִּסְגִּי סְגִירוּתָא בְּמִשְׁפָּא וְתִתְחַפֵּי סְגִירוּתָא יֵת כָּל מִשְׁפָּח מַכְתָּשָׁא מְרִישִׂיהָ וְעַד רַגְלוֹהִי לְכָל חִיזוֹ עֵינֵי כְּהֵנָּא:

מראשו – של אדם, ועד רגליו. לכל מראה עיני הפקן – פרט לכהן שחשף מאורו.

וְרֵאָה הִפְקֵן וְהִגָּה כִּסְתָהּ הַצָּרַעַת אֶת־כָּל־בְּשָׂרוֹ וְטִהַר אֶת־הַנֶּגַע כְּלוֹ הִפָּךְ לָבוֹן טִהוֹר הוּא:
וְיַחְזִי כְּהֵנָּא וְהָא חִפַּת סְגִירוּתָא יֵת כָּל בְּשָׂרִיהָ וְיִדְפִי יֵת מַכְתָּשָׁא כְּלִיהָ אֶתְהַפִּיךְ לְמַחְנֹר דְּכִי הוּא:

וּבְיוֹם הִרְאוֹת בּוֹ בְּשָׂר חִי יִטְמָא:
וּבְיוֹם הִרְאוֹת בּוֹ בְּשָׂר חִי – אִם צִמְחָה בּוֹ מַחֲנֶה, הִרִי כָּבֵר פִּרְשׁ שֶׁהִמְחִינָה סִימָן טִמְאָה אֶלָּא הִרִי שֶׁהִנֵּה הַנֶּגַע בְּאֶחָד מֵעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה רֵאשֵׁי אֲבָרִים, שְׂאִין מְטֻמָּאִין מִשׁוּם מַחֲנֶה, לְפִי שְׂאִין נִרְאָה הַנֶּגַע כְּלוֹ כְּאֶחָד, שְׁשׁוּפַע אֵילָךְ וְאֵילָךְ; וְחֹזֵר רֹאשׁ הָאֲבָר וְנִתְגַלָּה שְׁפּוּעוֹ עַל דְּיֵי שְׁמוֹ, כְּגוֹן שֶׁהִבְרִיא וְנִעְשָׂה רִחָב וְנִרְאִית בּוֹ הַמַּחֲנֶה; לְמַדְּנוּ הַפְּתוּב שֶׁתִּטְמָא. וּבְיוֹם הִרְאוֹת – מֵה תִּלְמוּד לּוֹמֵר וּבְיוֹם לְמַד: יֵשׁ יוֹם שְׂאֵתָה רֹאשׁ בּוֹ, וְיֵשׁ יוֹם שְׂאִין אֶתְהָ רֹאשׁ בּוֹ; מִכָּאן אָמְרוּ: חֲמֹן, נוֹתְנִין לוֹ כָּל שְׁבַעַת יָמֵי הַמִּשְׁתָּה, לוֹ וְלְכִסּוֹתוֹ וּלְבִיתוֹ. וְכֵן כְּרַגְל, נוֹתְנִין לוֹ כָּל יָמֵי הַרְגֵּל.

וְרֵאָה הִפְקֵן אֶת־הַבְּשָׂר הַחִי וְטִמְאָו הַבְּשָׂר הַחִי טִמְאָה הוּא צָרַעַת הוּא:
וְיַחְזִי כְּהֵנָּא יֵת בְּשָׂרָא חִיָּא וְיִסְאַבְנִיהָ בְּשָׂרָא חִיָּא מְסַאב הוּא סְגִירוּתָא הוּא:

אוֹ כִּי יָשׁוּב הַבְּשָׂר הַחִי וְנִהְפָּךְ לְלָבוֹן וְבָא אֶל־הִפְקֵן:

צָרַעַת הוּא – הַבֶּשֶׂר הַהוּא; בֶּשֶׂר לְשׁוֹן וְכֹר.

וּרְאֵהוּ הַפֶּה וְהַגַּה וְהַפֶּה הַגָּע לְלִבּוֹ וְטָהַר הַפֶּה וְאֵת-הַגָּע טָהַר הוּא:
וַיַּחְזִינִי כִּהְנָא וְהָא אֲתֵּהֲפִיךְ מִכְּתָשָׁא לְמַחְנֹר וַיִּדְפִּי כִּהְנָא יֵת מִכְּתָשָׁא דְכִי הוּא:

וּבֶשֶׂר כִּי-יִהְיֶה בּוֹ-בְעֹר וְשִׁחִין וְנֹרָא:
וְאָנֹשׁ אָרִי יְהִי בֵּיהּ בְּמִשְׁפִּיהּ שְׁחִנָּא וַיִּתְּסִי:
שִׁחִין – לְשׁוֹן חַמוּם, שְׁנִיתִּים הַבֶּשֶׂר בְּלִקוּי הַבָּא לוֹ מִחֻמַּת מָכָה, שְׁלֵא מִחֻמַּת הָאוּר. וְנֹרָא – הַשִּׁחִין הַעֲלָה אַרוּכָה, וּבִמְקוֹמוֹ הַעֲלָה נָגַע אַחֵר.

וְהָיָה בְּמַקּוֹם הַשִּׁחִין שְׁאֵת לְבָנָה אוֹ בְּהֶרֶת לְבָנָה אֲדַמְדָּמַת וְנֹרָא אֶל־הַפֶּה:
וְיִהִי בְּאַתֵּר שְׁחִנָּא עִמָּקָא חֹרָא אוֹ בְּהֶרֶת חֹרָא סְמָקָא וַיִּתְּחַזֵּי לְכִהְנָא:
אוֹ בְּהֶרֶת לְבָנָה אֲדַמְדָּמַת – שְׁאִין הַגָּע לְכֹן חֲלָק, אֶלָּא פְתוּךְ וּמַעֲרָב בְּשִׁתֵּי מְרָאוֹת, לְכֹן וְאָדָם.

וּרְאָה הַפֶּה וְהַגַּה מִרְאָה שְׁפֵל מִן-הָעוֹר וְשַׁעֲרָה הַפֶּה לְבֹן וְטִמְאֹן הַפֶּה נִגְע-צָרַעַת הוּא בְּשִׁחִין פְּרָחָה:
וַיַּחְזִי כִּהְנָא וְהָא מַחְזֵהָ מִפִּיךְ מִן מִשְׁפָּא וְשַׁעֲרָה אֲתֵּהֲפִיךְ לְמַחְנֹר וַיִּסְאַבְנִיָּה כִּהְנָא מִכְּתָשׁ סְגִירוּתָא הִיא בְּשִׁחִנָּא סְגִיָּאת:
מִרְאָה שְׁפֵל – וְאִין מְמִשׁוֹ שְׁפֵל, אֶלָּא מִתּוֹךְ לְבִנּוּנִיתוֹ הוּא נִרְאָה שְׁפֵל וְעַמֵּק, כְּמִרְאָה חֻמָּה עִמָּקָה מִן הַצֵּל.

וְאִם יִרְאָנָה הַפֶּה וְהַגַּה אִין-בֵּה שְׁעַר לְבֹן וְשַׁפְּלָה אִינְנָה מִן-הָעוֹר וְהִיא כְּהָה וְהַסְגִּירוֹ הַפֶּה שְׁבַעַת יָמִים:
וְאִם יַחְזִינִי כִּהְנָא וְהָא לִית בֵּה שְׁעַר חֹרָ וּמִפִּיכָא לִיתְהָא מִן מִשְׁפָּא וְהִיא עִמָּיָא וַיִּסְגְּרִנִּיָּה כִּהְנָא שְׁבַעַת יוֹמִין:
וְאִם יַחְזִינִי כִּהְנָא וְהָא לִית בֵּה שְׁעַר חֹרָ וּמִפִּיכָא לִיתְהָא מִן מִשְׁפָּא וְהִיא עִמָּיָא וַיִּסְגְּרִנִּיָּה כִּהְנָא שְׁבַעַת יוֹמִין:

וְאִם-פְּשֵׁה תִפְשֵׁה בְּעוֹר וְטִמְא הַפֶּה אֲתוֹ נִגְע הוּא:
וְאִם אוֹסְפָא תוֹסִיף בְּמִשְׁפָּא וַיִּסְאַיב כִּהְנָא יֵתִיה מִכְּתָשָׁא הִיא:
נָגַע הוּא – הַשְּׁאֵת הַזֹּאת אוֹ הַבְּהֶרֶת.

וְאִם-תַּחְתִּיָּה תַעֲמִד הַבְּהֶרֶת לֹא פְשֵׁתָה צָרְכָת הַשִּׁחִין הוּא וְטָהַר הַפֶּה:
וְאִם בְּאַתֵּרָה קָמַת בְּהֶרֶתָא לֹא אוֹסִיפַת רִשְׁמָא שְׁחִנָּא הִיא וַיִּדְפִּינִיָּה כִּהְנָא:
תַּחְתִּיָּה – בִּמְקוֹמָהּ. צָרְכָת הַשִּׁחִין – כְּתִירוּמוֹ, "רִשְׁמָא שְׁחִנָּא"; אִינוּ אֶלָּא רִשְׁמָא חַמוּם הַנִּכְפָּר בְּבֶשֶׂר. כֹּל 'צָרְכָת' – לְשׁוֹן רְגִיעַת עוֹר הַנִּרְגָּע מִחֻמַּת חַמוּם, כְּמוֹ "וַנְצָרְבוּ בָהּ כָּל פְּנִים", רִיטְרִיר "א בְּלַעַז. צָרְכָת – רִטְרִימִינ"ט בְּלַעַז.

שְׁנִי

אוֹ בֶשֶׂר כִּי-יִהְיֶה בְּעוֹר מִכְּתָשָׁא וְהִיתָה מַחְזֵת הַמַּכְנָה בְּהֶרֶת לְבָנָה אֲדַמְדָּמַת אוֹ לְבָנָה:
אוֹ אָנֹשׁ אָרִי יְהִי בְּמִשְׁפִּיהּ כִּהְנָא פְּחֹרָא וַיְהִי רִשְׁמָא פְּחֹרָא בְּהֶרֶת חֹרָא סְמָקָא אוֹ חֹרָא:

מַחְזֵת הַמַּכְנָה – שִׁינִימִינ"ט . כְּשִׁחִינָה הַמַּכְנָה, נִהְפָּכָה לְבְהֶרֶת פְּתוּכָה, אוֹ לְבָנָה חֲלָקָה. וַיִּסְיַנִּי מַכְנָה וַיִּסְיַנִּי שְׁחִין שְׁוִים הֵם, וְלָמָּה חֲלָקוֹן הַפְּתוּב לֹמֵר שְׁאִין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה: נוֹלַד חֲצִי גָרִיס בְּשִׁחִין וְחֲצִי גָרִיס בְּמַכְנָה, לֹא יִדּוּנוּ כְּגָרִיס.

וּרְאָה אֲתֵּה הַפֶּה וְהַגַּה נִהְפֵּךְ שְׁעַר לְבֹן בְּבְהֶרֶת וּמִרְאָה עִמָּק מִן-הָעוֹר צָרַעַת הוּא בְּמַכְנָה פְּרָחָה וְטִמְא אֲתוֹ הַפֶּה נִגְע צָרַעַת הוּא:
וַיַּחְזִי יֵתָה כִּהְנָא וְהָא אֲתֵּהֲפִיךְ שְׁעַרָא לְמַחְנֹר בְּבְהֶרֶתָא וּמַחְזֵהָ עִמָּיָה מִן מִשְׁפָּא סְגִירוּתָא הִיא בְּכּוּנָה סְגִיָּאת וַיִּסְאַיב יֵתִיה כִּהְנָא מִכְּתָשׁ סְגִירוּתָא הִיא:

וְאִם יִרְאָנָה הַפֶּה וְהַגַּה אִין-בְּבְהֶרֶת שְׁעַר לְבֹן וְשַׁפְּלָה אִינְנָה מִן-הָעוֹר וְהִיא כְּהָה וְהַסְגִּירוֹ הַפֶּה שְׁבַעַת יָמִים:
וְאִם יַחְזִינִי כִּהְנָא וְהָא לִית בְּבְהֶרֶתָא סְעַר חֹרָ וּמִפִּיכָא לִיתְהָא מִן מִשְׁפָּא וְהִיא עִמָּיָא וַיִּסְגְּרִנִּיָּה כִּהְנָא שְׁבַעַת יוֹמִין:

וּרְאָהוּ הַפֶּה בֵּינִים הַשְּׁבִיעִי אִם-פְּשֵׁה תִפְשֵׁה בְּעוֹר וְטִמְא הַפֶּה אֲתוֹ נִגְע צָרַעַת הוּא:
וַיַּחְזִינִיָּה כִּהְנָא בְּיוֹמָא שְׁבִיעֵאָה אִם אוֹסְפָא תוֹסִיף בְּמִשְׁפָּא וַיִּסְאַיב כִּהְנָא יֵתִיה מִכְּתָשׁ סְגִירוּתָא הִיא:

וְאִם-תַּחְתִּיָּה תַעֲמִד הַבְּהֶרֶת לֹא-פְשֵׁתָה בְּעוֹר וְהוּא כְּהָה שְׁאֵת הַמַּכְנָה הוּא וְטָהַר הַפֶּה פִּי-צָרְכָת הַמַּכְנָה הוּא:
וְאִם בְּאַתֵּרָה קָמַת בְּהֶרֶתָא לֹא אוֹסִיפַת בְּמִשְׁפָּא וְהִיא עִמָּיָא עוֹמֵק פְּחֹרָה הִיא וַיִּדְפִּינִיָּה כִּהְנָא אָרִי רִשְׁמָא פְּחֹרָה הִיא:

וְאִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי-יִהְיֶה בּוֹ נִגְע בְּרָאשׁ אוֹ בְּזַקָן:
וְגִבֹר אוֹ אִתָּא אָרִי יְהִי בֵּיהּ מִכְּתָשָׁא בְּרִישׁ אוֹ בְּזַקָן:

בראש או בזקן – בא הכתוב לחלק בין נגע שבמקום שער לנגע שבמקום פשר: וְזֶה – סימנו בשער צהוב.

וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע וְהִגִּיה מֵרְאֵהוּ עִמָּק מִן־הָעוֹר וְכוּ שֵׁעַר צָהָב דָּק וְטָמֵא אֹתוֹ הַכֹּהֵן גָּתַק הוּא צָרַעַת הָרֹאשׁ אוֹ הַזָּקֵן הוּא: וַיִּחְזִי כֹהֵנָא ית מכתשא והא מחזוהי עמיק מן משפא וביה שער סומק דעצק ויסאיב יתיה פהנא נתקא הוא סגירות רישא או דקנא הוא:

ובו שער צהב – שנהפך שער שחור שבו לצהוב. נתק הוא – כף שמו של נגע שבמקום שער.

וְכִי־יֵרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־נֶגַע הַנֶּתֶק וְהִגִּיה אֵין־מֵרְאֵהוּ עִמָּק מִן־הָעוֹר וְשֵׁעַר שָׁחַר אֵין בוֹ וְהַסִּגִּיר הַכֹּהֵן אֶת־נֶגַע הַנֶּתֶק שִׁבְעַת יָמִים: וְאֵרִי יחזי כהנא ית מכתש נתקא והא לית מחזוהי עמיק מן משפא ושער אופם לית ביה ונסגר פהנא ית מכתש נתקא שבעא יומין:

ושער שחר אין בו – הא אם היה בו שער שחור – טהור, ואין צריך להסגר; ושער שחור – סימן טהרה הוא בנתקים, כמו שנאמר: "ושער שחר צמח בו" וגומר.

וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וְהִגִּיה לֹא־ פִּשָּׁה הַנֶּתֶק וְלֹא־הִיָּה בוֹ שֵׁעַר צָהָב וּמֵרְאָה הַנֶּתֶק אֵין עִמָּק מִן־הָעוֹר: וַיִּחְזִי כֹהֵנָא ית מכתשא ביומא שביעאה והא לא אוסיף נתקא ולא הנה ביה שער סומק ומחזי נתקא לית עמיק מן משפא:

והנה לא פשה וגומר – הא אם פשה או היה בו שער צהב, טמא.

וְהִתְגַּלַּח וְאֶת־הַנֶּתֶק לֹא יִגְלַח וְהַסִּגִּיר הַכֹּהֵן אֶת־ הַנֶּתֶק שִׁבְעַת יָמִים שְׁנִית: וַיִּגְלַח סחרגי נתקא ודעם נתקא לא יגלח ונסגר פהנא ית נתקא שבעא יומין תגנבות:

והתגלח – סביבות הנתק. ואת הנתק לא יגלח – מניח שתי שערות סמוך לו סביב, כדי שיהא נפר אם פשה; שאם יפשה, יעבר השערות ויצא למקום הגלוח.

וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּתֶק בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וְהִגִּיה לֹא־ פִּשָּׁה הַנֶּתֶק בְּעוֹר וּמֵרְאֵהוּ אֵינְנוּ עִמָּק מִן־הָעוֹר וְטָהַר אֹתוֹ הַכֹּהֵן וְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָהַר: וַיִּחְזִי כֹהֵנָא ית נתקא ביומא שביעאה והא לא אוסיף נתקא במשפא ומחזוהי ליתוהי עמיק מן משפא וידפי יתיה פהנא ויצבע לבושוהי וידפי:

ואם־פשה יפשה הנתק בעור אתרי טהרתו:

אתרי טהרתו – אין לי אלא פושה לאחר הפטור; מנין אף בסוף שבוע ראשון ובסוף שבוע שני תלמוד לומר: פשה יפשה.

וְרָאֵהוּ הַכֹּהֵן וְהִגִּיה פִּשָּׁה הַנֶּתֶק בְּעוֹר לֹא־יִבְקַר הַכֹּהֵן לְשֵׁעַר הַצָּהָב טָמֵא הוּא: וַיִּחְזִינִיָּה פהנא והא אוסיף נתקא במשפא לא יבקר פהנא לשער סומק מסאב הוא:

וְאִם־בְּעֵינָיו עִמָּד הַנֶּתֶק וְשֵׁעַר שָׁחַר צָמַח־בוֹ נִרְפָּא הַנֶּתֶק טָהוֹר הוּא וְטָהְרוּ הַכֹּהֵן: וְאִם כד הנה קם נתקא וסער אופם צמח ביה אתסי נתקא דכי הוא וידפיניה פהנא:

ושער שחר – מנין אף הירק והאלם שאינו צהב תלמוד לומר ושער. ולמה צהב דומה למבנית הנהב, "צהב" כמו זהוב, אורבל"א בלעז. טהור הוא וטהרו הפהן – הא טמא שטהרו הפהן, לא טהור.

וְאִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי־יִהְיֶה בְּעוֹר־בְּשָׂרָם בְּהַרְת בְּהַרְת לְבָנָת: וְגַבַּר אוֹ אִמָּא אָרִי יְהִי בַמִּשָּׁךְ בַּשָּׂרָהוֹן בְּהַרְוּ בְּהַרְוּ מוֹרָו:

בהרת – חכרבורות.

וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִגִּיה בְּעוֹר־בְּשָׂרָם בְּהַרְת כִּהוֹת לְבָנָת בְּהַק הוּא פָּרַח בְּעוֹר טָהוֹר הוּא: וַיִּחְזִי כֹהֵנָא והא במשך בשרהון בהרו עמין מורו בהקא הוא סגי במשפא דכי הוא:

כחות לבנת – שאין לבן שלהן עז, אלא כהה. בהק – כמו לבן הנראה בבשר אדם, אדם שקורין רו"ש בין חכרבורות אדמימותו, קרוי בהק; כאיש עדשון שבין עדשה לעדשה מבחיק הבשר בלבן צח.

שלישי פרישת קרחת וגבמת

וְאִישׁ כִּי יִמְרַט רֹאשׁוֹ קִרְחַת הוּא טָהוֹר הוּא: וְגַבַּר אָרִי יִמַר שֵׁעַר רִישִׁיה קִרְיַח הוּא דְכִי הוּא:

קרחת הוא טהור הוא – טהור מטמאת נתקין, שאין נדון בסימני ראש ונקו, שהם מקום שער, אלא בסימני נגעי עור בשר, מחנה ופשויון.

וְאִם מִפְּאֵת פָּנָיו יִמְרַט רֹאשׁוֹ גִבַּח הוּא טָהוֹר הוּא: וְאִם מִקְבִּיל אַפּוֹהִי יִמַר שֵׁעַר רִישִׁיה גְּלִישׁ הוּא דְכִי הוּא:

ואם מקצת פניו – משפוע קדקד כלפי פניו קרוי גבסת, ואף הצדעין שמכאן ומכאן בכלל; ומשפוע קדקד כלפי אחוריו קרוי קרסת.

וכי־יהיה בקרחת או בגבחת גגע לבן אדמדמם
צרעת פרכת הוא בקרחתו או בגבחתו:
וארי יהי בקרחותא או בגלישותא מכתש חנור סמוק סגירות
סגיא היא בקרחותיה או בגלישותיה:

גגע לבן אדמדמם – פתוך. מנין שאר המראות תלמוד לומר גגע.

וראה אתו הפהו והגה שאת־הנגע לבנה אדמדמת
בקרחתו או בגבחתו כמראה צרעת עור בשׁר:
ויחזי יתיה פהנא והא עומק מכתשא חנור סמוק בקרחותיה
או בגלישותיה כמחזי סגירות משׁך בשׁרא:

כמראה צרעת עור בשׁר – כמראה הצרעת האמור בפרשת עור בשׁר: "אדם כי יהיה בעור בשרו". ומה אמור בו שמטמא בארבעה מראות, נדון בשני שבועות. ולא כמראה צרעת האמור בשחין ומכנה, שהוא נדון בשבוע אחד, ולא כמראה נתקין של מקום שער, שאין מטמאין בארבעה מראות.

איש־צרוע הוא טמא הוא טמא וטמאנו הפהו
בראשו נגעו:
גבר סגיר הוא מסאב הוא סאבא וסאבניה פהנא ברישיה
מכתשיה:

בראשו נגעו – אין לי אלא נתקין, מנין לרבות שאר המנגעים תלמוד לומר: "טמא וטמאנו", לרבות את פלו; על פלו הוא אומר: "בגדיו יהיו פרמים וגומר".

והצרוע אשר־בו הנגע בגדיו יהיו פרמים וראשו
יהיה פרוע ועל־שפם יעטה וטמא וטמא יקרא:
וסגירא דביה מכתשא לבושהי יהון מבזעין ורישיה יהי
פריע ועל שפם כאבילא יתעטף ולא תסתאבו ולא תסתאבו
יקרי:

פרמים – קרועים. פרוע – מגדל שער. ועל שפם יעטה – פאבל. שפם – שער השפתיים, גירנו"ן בלעז. וטמא טמא יקרא – משמיע שהוא טמא ויפרשו ממנו.

פלי־ימי אשר הנגע בו וטמא הוא פדד ישוב
מחזין למחנה מושבו:
פל יומין דמכתשא ביה יהי מסאב מסאב הוא בלחודהי יתיב
מברא למשריתא מותביה:

פדד ישוב – שלא יהיו שאר טמאים יושבים עמו. ואמרו רבותינו: מה נשפנה משאר טמאים לישוב פדד הואיל והוא הבדיל בלשון הרע בין איש לאשתו ובין איש לרעהו, אף הוא יבדל. מחזין למחנה – חזין לשלש מחנות.

והפגד פיי־יהיה בו גגע צרעת בפגד צמר או בפגד
פשמים:
ולבושא ארי יהי ביה מכתש סגירו בלבוש עמר או בלבוש
פתן:

או בשתל או בערב לפשמים ולצמר או בעור או
בכל־מלאכת עור:

לפשמים ולצמר – של פשמים או של צמר. או בעור – זה עור שלא נעשה בו מלאכה. או בכל מלאכת עור – זה עור שנעשה בו מלאכה.

והיה הנגע ירקרק או אדמדמם בפגד או בעור או־
בשתי או־בערב או בכל־פלי־עור גגע צרעת הוא
והראה את־הפהו:
ויהי מכתשא ירוק או סמוק בלבושא או במשפא או בשתא
או בערבא או בכל מן דמשׁך מכתש סגירותא הוא ויתחזי
לכהנא:

ירקרק – ירק שבירקין. אדמדמם – אדם שבאדמים.

וראה הפהו את־הנגע והסגיר את־הנגע שבעת
ימים:
ויחזי כהנא ית מכתשא ויסגר ית מכתשא שבעא יומין:

וראה את־הנגע ביום השביעי פיי־פשה הנגע
פפגד או־בשתי או־בערב או בעור לכל אשר־
יעשה העור למלאכה צרעת ממארת הנגע טמא
הוא:
ויחזי ית מכתשא ביומא שביעאה ארי אוסיף מכתשא
בלבושא או בשתא או בערבא או במשפא לכל דיתעביד
משפא לעבידתא סגירות מחסרא מכתשא מסאב הוא:

צרעת ממארת – לשון "סלון ממאיר", פוינינ"ט בלעז. ומדרשו: תן בו מארה, שלא תהנה הימנו.

ושרף את־הפגד או את־השתי או את־הערב
בצמר או בפשמים או את־פלי־פלי העור אשר־
יהיה בו הנגע פיי־צרעת ממארת הוא פאש
תשרף:
ויקיד ית לבושא או ית שתא או ית ערבא בעמרא או בכתנא
או ית פל מאן דמשׁך דיהי ביה מכתשא ארי סגירות מחסרא
היא בנורא תתוקד:

ושרף את־הפגד או את־השתי או את־הערב בצמר או בפשמים או את־פלי־פלי העור אשר־יהיה בו הנגע פיי־צרעת ממארת הוא פאש תשרף:

בְּצִמְרָא אוּ בַּפְּשָׁתִים – שָׁל צִמְרָא אוּ שָׁל פְּשָׁתִים, זֶהוּ פְּשׁוּטוּ. וּמְדַרְשׁוּ: יְכוּל יְבִיא גִזְי צִמְרָא וְאַנְיָצִי פְּשָׁתָן וְיִשְׁרָפֶם עִמּוֹ תַלְמוּד לֹאמַר: "הוּא בְּאֵשׁ תִּשְׂרַף", אִינְהוּ צְרִיקָה דְּבַר אַחַר עֲמֵהּ. אִם כֵּן, מַה תַּלְמוּד לֹאמַר **בְּצִמְרָא אוּ בַּפְּשָׁתִים** לְהוֹצִיא אֶת הָאִמְרִיּוֹת שְׁבוּ שְׁהוּן מִמֵּין אַחַר. אִמְרִיּוֹת – לְשׁוֹן שְׁפָה, כְּמוֹ "אִמְרָא".

וְאִם יִרְאָה הַפְּהִי וְהִגִּה לֹא-פְּשָׁה הִנָּגַע בְּפִגְדָּא אוּ בַּשְּׂתִי אוּ בְּעַרְבָא אוּ בְּכַל-כְּלִי-עוֹר:
וְאִם יִחְזִי כְּהֵנָּה וְהָא לֹא אוֹסִיף מִכְּתָשָׁא בְּלְבוּשָׁא אוּ בַּשְּׂתִי אוּ בְּעַרְבָא אוּ בְּכַל מִן דְּמִשְׁדָּ:

וְצוּהַ הַפְּהִי וְכַבְּסוּ אֶת אֲשֵׁר-בּוּ הִנָּגַע וְהַסְגִּירוּ וְשַׁבְּעַת-יָמִים שְׁנִית:
וּפְקִיד כְּהֵנָּה וּיִתְרוּן יֵת דְּבִיָּה מִכְּתָשָׁא וְיִסְגְּרִינְהָ שְׁבַע יוֹמִין תְּנִינּוֹת:

את אשר בו הנגע – יכול מקום הנגע בלבד תלמוד לומר: את אשר בו הנגע. יכול כל הפגד פלו טעון כפוס תלמוד לומר הנגע. הא כיצד יכבס מן הפגד עמו.

רביעי

וְרָאָה הַפְּהִי אַחֲרֵי | הַכֶּבֶס אֶת-הִנָּגַע וְהִגִּה לֹא-הִלְפָּה הִנָּגַע אֶת-עֵינוֹ וְהִנָּגַע לֹא-פְּשָׁה טָמֵא הוּא בְּאֵשׁ תִּשְׂרַפְנוּ פְּחָתָת הוּא בְּקִרְחָתוֹ אוּ בְּגַבְחָתוֹ:
וְיִחְזִי כְּהֵנָּה בְּתַר דְּתוּרוֹ יֵת מִכְּתָשָׁא וְהָא לֹא שְׁנָא מִכְּתָשָׁא מִן כַּד הִנָּה וּמִכְּתָשָׁא לֹא אוֹסִיף מִסָּאב הוּא בְּנוֹרָא תִּיקְדָּנְהָ תְּבַרָא הִיא בְּשִׁחִיקוֹתֶיהָ אוּ בְּתַדְתּוֹתֶיהָ:

אחרי הכבס – לשון העשות. לא הפך הנגע את עינו – לא הִקָּה מִמְרִיאָתוֹ. וְהִנָּגַע לֹא פְּשָׁה – שְׁמַעְנּוּ שְׁאֵם לֹא הִפֵּךְ וְלֹא פְּשָׁה – טָמֵא, וְאִין צְרִיף לֹאמַר לֹא הִפֵּךְ וּפְשָׁה. הִפֵּךְ וְלֹא פְּשָׁה, אִינְי יוֹדַע מַה יַּעֲשֶׂה לוֹ תַלְמוּד לֹאמַר: "וְהַסְגִּיר אֶת הִנָּגַע", מִכָּל מְקוֹם, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְחֻקֵּי אֲוִמְרִים וְכוּלֵיהּ, כְּדֹאִיתָא בְּתוֹרַת כְּהֵנִים, וְרַמְזוֹתֶיהָ כָּאן לְיִשְׁבַּב הַמְקַרָּא עַל אֶפְנִי. פְּחָתָת הוּא – לְשׁוֹן גּוּמָא, כְּמוֹ "בְּאַחַת הַפְּחָתִים", כְּלֹאמַר: שְׁפָלָה הִיא, נִגַּע שְׁמַרְאִיו שׁוֹקֵעִין. בְּקִרְחָתוֹ אוּ בְּגַבְחָתוֹ – כְּמַרְגּוּמוֹ: "בְּשִׁחִיקוֹתָהּ אוּ בְּתַדְתּוֹתָהּ". קִרְחָתוֹ – שְׁחִיקִים וְשָׁנִים. וּמִפְּנֵי הַמְדַרְשׁ, שְׁהַצְרָף לְגִזְרָה שְׁנָה: מִזֵּן לְפִרְיָתָהּ בְּכַבְּדִים שְׁהִיא טְהוֹרָה נְאֻמָּה קִרְחָת וּגְבַחָת בְּאֵדָם, וְנְאֻמָּה קִרְחָת וּגְבַחָת בְּכַבְּדִים; מַה לְהִלְזוּ, פִּרְח בְּכָלוֹ טְהוֹר, אִף כָּאן, פִּרְח בְּכָלוֹ טְהוֹר. לְכַף אֲחִזוּ הַכְּתוּב לְשׁוֹן קִרְחָת וּגְבַחָת. וְלַעֲנֵן פְּרוּשׁוֹ וְתַרְגּוּמוֹ – זֶהוּ מִשְׁמַעוֹ: 'קִרְחָת' – לְשׁוֹן וְשָׁנִים, וְגַבְחָת' – לְשׁוֹן חֻדְשִׁים, כְּאֵלוֹ נִכְתָּב: 'בְּאַחֲרִיתוֹ אוּ בְּקִדְמוֹתוֹ'; שְׁהַקִּרְחָת לְשׁוֹן אַחֲרִים וְהַגְבַּחָת לְשׁוֹן פְּנִים, כְּמוֹ שְׁכַתוּב: "וְאִם מִפְּאֵת פְּנִי" וְגוֹמַר. וְהַקִּרְחָת, כָּל שְׁשׁוּפַע יוֹרֵד מִן הַקְּדָקֵד וּלְאַחֲרָיו. כָּד מְפָרֵשׁ בְּתוֹרַת כְּהֵנִים.

וְאִם רָאָה הַפְּהִי וְהִגִּה כְּהֵנָּה הִנָּגַע אַחֲרֵי הַכֶּבֶס אִתּוֹ וְקִרַע אִתּוֹ מִן-הַפִּגְדָּא אוּ מִן-הָעוֹר אוּ מִן-הַשְּׂתִי אוּ מִן-הָעַרְבָא:
וְאִם חָזָא כְּהֵנָּה וְהָא עָמָא מִכְּתָשָׁא בְּתַר דְּתוּרוֹ יֵתִיה וּיְבַזַע יֵתִיה מִן לְבוּשָׁא אוּ מִן מִשְׁפָּא אוּ מִן שְׂתִי אוּ מִן עַרְבָא:

וקרע איתו – יקרע מקום הנגע מן הפגד וישרפנו.

וְאִם-תִּרְאָה עוֹד בְּפִגְדָּא אוּ-בַּשְּׂתִי אוּ-בְּעַרְבָא אוּ בְּכַל-כְּלִי-עוֹר פְּרַחַת הוּא בְּאֵשׁ תִּשְׂרַפְנוּ אֶת אֲשֵׁר-בּוּ הִנָּגַע:
וְאִם תִּתְחַזֵּי עוֹד בְּלְבוּשָׁא אוּ בַּשְּׂתִי אוּ בְּעַרְבָא אוּ בְּכַל מִן דְּמִשְׁדָּ סִגְנָא הִיא בְּנוֹרָא תִּיקְדָּנְהָ יֵת דְּבִיָּה מִכְּתָשָׁא:

פרחת הוא – דְּבַר הַחֹזֵר וְצוּמַס. בְּאֵשׁ תִּשְׂרַפְנוּ – אֶת כָּל הַפִּגְדָּא.

וְהִנָּגַע אוּ-הַשְּׂתִי אוּ-הָעַרְבָא אוּ-כְּלִי-כְּלִי הָעוֹר אֲשֵׁר תִּכְבֹּס וְסָר מֵהֶם הִנָּגַע וְכַבְּס שְׁנִית וְטָהַר:
וּלְבוּשָׁא אוּ שְׂתִי אוּ עַרְבָא אוּ כָּל מָאן דְּמִשְׁדָּ דְּתַחֲסַר וְיַעֲדִי מִנְהוֹן מִכְּתָשָׁא וְיִצְטַבַּע תְּנִינּוֹת וְיִדְכִּי:

וסר מהם הנגע – אם כְּשִׁכְּבֹסוּהוּ בְּתַחֲלָה, עַל פִּי פְּהִי, סָר מִמֵּנוּ הִנָּגַע לְגַמְרֵי. וְכַבְּס שְׁנִית – לְשׁוֹן טְבִילָה. תַּרְגּוּם שֶׁל 'כְּבוּסִין' שְׁכַבְּרָשָׁה זו – לְשׁוֹן לְבוּן, "וְיִתְחַסַּר", חוּץ מִזֵּה, שְׂאִינוּ לְלַבּוֹן אֶלָּא לְטַבֵּל, לְכַף תַּרְגּוּמוֹ 'וְיִצְטַבַּע'; וְכָן כָּל כְּבוּסֵי בְּגָדִים שְׁהוּן לְטְבִילָה, מִתְּרַגְּמִין 'וְיִצְטַבַּע'.

זֹאת תוֹרַת נְגַע-צֹרְעַת בְּגַד הַצִּמְרָא | אוּ הַפְּשָׁתִים אוּ הַשְּׂתִי אוּ הָעַרְבָא אוּ כְּלִי-כְּלִי-עוֹר לְטָהַרוּ אוּ לְטַמְּאוּ:
דָּא אוֹרְיָתָא דְּמִכְּתָשׁ סִגְרִי לְבוּשׁ עֵמַר אוּ כְּתָנָא אוּ שְׂתִי אוּ עַרְבָא אוּ כָּל מָאן דְּמִשְׁדָּ לְדַפְּאוֹתֶיהָ אוּ לְסִאָבוֹתֶיהָ:

וידבר י-הוה אלי משה לאמר: ומליל יי עם משה למימר:

זֹאת תִּהְיֶה תוֹרַת הַמְּצַרַע בְּיוֹם טָהַרְתּוֹ וְהוּבָא אֵלַי הַפְּהִי:
דָּא תִּהְיֶה אוֹרְיָתָא דְּסִגְרָא בְּיוֹמָא דְּדַכּוּתֶיהָ וְיִתִּיתִי לָנֶת כְּהֵנָּה:

זאת תהיה תורת המצרע וגומר – מְלַמֵּד שְׂאִין מְטַהְרִין אוֹתוֹ בְּלִילָה.

וְיִצְא הַפְּהִי אֶל-מַחֲוֵץ לְמַחֲנֶה וְרָאָה הַפְּהִי וְהִגִּה נִרְפָּא נְגַע-הַצֹּרְעַת מִן-הָצֹרְעִי:
וְיִפּוֹק כְּהֵנָּה לְמַבְרָא לְמִשְׁרִיתָא וְיִחְזִי כְּהֵנָּה וְהָא אִתְּסִי מִכְּתָשׁ סִגְרִי וְתָא מִן סִגְרָא:

אל מחוץ למחנה – חוּץ לְשַׁלְשָׁה מַחֲנוֹת, שְׁשׁוּפַלַּח שֶׁם בִּימֵי חִלּוּטוֹ.

וְצוּהַ הַפְּהִי וְלָקַח לְמִטְהַר שְׂתִי-צִפְרִים חִזוֹת וּפְקִיד כְּהֵנָּה וְיִסַּב לְדַמְדַּפֵּי תַרְתִּין צִפְרִין חִזִּין דְּכִינּוּ וְאַעָא

טְהוֹרוֹת וַעֲץ אֲרָז וּשְׁנֵי תוֹלְעוֹת וְאַזְבֵּי:

דָּאֲרָזָא וַצְבַּע זְהוּרֵי וְאַיזוּבָא:

חיות – פֶּרֶט לְטְרָפוֹת. טְהוֹרוֹת – פֶּרֶט לְעוֹף טָמֵא. לְפִי שְׁהַנְגָעִים בְּאֵין עַל לְשׁוֹן הָרֶע, שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה פְּטוּשֵׁי דְבָרִים, לְפִיכָךְ הִזְקָקוּ לְטְהוּרָתוֹ צְפָרִים, שְׁמִפְטָטִין תְּמִיד בְּצַפְצוּף קוֹל. וַעֲץ אֲרָז – לְפִי שְׁהַנְגָעִים בְּאֵין עַל גְּסוֹת הָרוּם. וּשְׁנֵי תוֹלְעוֹת וְאַזְבֵּי – מֵה מִקְנָתוֹ וְיִתְרַפֵּא יִשְׁפִּיל עֲצָמוֹ מִגְּאֻלְתוֹ כְּתוֹלְעַת וּכְאִזּוֹב. עֵץ אֲרָז – מִקָּל שֶׁל אֲרָז. וּשְׁנֵי תוֹלְעוֹת – לְשׁוֹן שֶׁל צְמַר צְבוּעַ זְהוּרִית.

**וַצְוֵה הַכֹּהֵן וַיִּשְׁחַט אֶת־הַצִּפּוֹר הָאֵל־כָּלִי־
תָּרַשׁ עַל־מִים חַיִּים:**

וַיִּפְקֵד כֹּהֵנָא וַיְכּוֹס יָת צִפְרָא חֲדָא לְמָאן דְּחִסְרָה עַל מִי מְבוּעַ:

עַל מִים חַיִּים – נוֹמֵן אוֹתָם תְּחִלָּה בְּכָלִי, כְּדֵי שִׁיְהֵא דָם צִפּוֹר נִכְרַ בְּהֵם; וְכִמְהָ הֵם רְבִיעִית.

**אֶת־הַצִּפּוֹר הַחַיָּה יִקַּח אֹתָהּ וְאֶת־עֵץ הָאֲרָז וְאֶת־
שְׁנֵי הַתּוֹלְעוֹת וְאֶת־הָאִזּוֹב וְטָבַל אוֹתָם וְאֶת | הַצִּפּוֹר
הַחַיָּה בְּדָם הַצִּפּוֹר הַשֹּׁחֵטָה עַל הַמַּיִם הַחַיִּים:**

**יָת צִפְרָא חַיָּתָא יִסַּב יָתָהּ וְיָת אֵעָא דָּאֲרָזָא וְיָת צְבַע זְהוּרֵי וְיָת
אִיזוּבָא וְיִטְבּוֹל יָתְהוֹן וְיָת צִפְרָא חַיָּתָא בְּדָמָא דְּצִפְרָא
דְּנִכְיִסְתָּא עַל מִי מְבוּעַ:**

אֶת הַצִּפּוֹר הַחַיָּה יִקַּח אֹתָהּ – מְלַמֵּד שְׂאִינוּ אוֹגְדָה עִמָּהֶם, אֵלֶּא מִפְּרִישָׁה לְעַצְמָהּ כּוֹל כְּשֵׁם שְׂאִינָה בְּכָלִל אֲגַדָּה, כִּף לֹא תִהְיֶה בְּכָלִל טְבִילָה תְּלַמּוּד לְוֹמֵר: וְטָבַל אוֹתָם וְאֶת הַצִּפּוֹר הַחַיָּה, הִחְזִיר אֶת הַצִּפּוֹר לְכָלִל טְבִילָה.

**וַהֲזֹה עַל הַמַּטְהָר מִן־הַצִּרְעוֹת שִׁבְעַת פְּעָמִים וְטָהְרוּ
וַיִּשְׁלַח אֶת־הַצִּפּוֹר הַחַיָּה עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה:**

**וַיְדַי עַל דְּמַדְפֵי מִן סְגִירוֹתָא שִׁבְעַת זְמָנִין וַיִּדְפְּינִיה וַיִּשְׁלַח יָת
צִפְרָא חַיָּתָא עַל אִפֵּי חַקְלָא:**

**וַיַּכְבֵּס הַמַּטְהָר אֶת־בְּגָדָיו וַיִּגְלַח אֶת־כָּל־שְׁעָרוֹ
וַרְחֵץ בַּמַּיִם וְטָהַר וְאַחַר יָבֹוא אֶל־הַמַּחֲנֶה וַיֵּשֶׁב
מִחוּץ לְאֹהֶלֹ שְׁבַעַת יָמִים:**

**וַיַּצְבַּע דְּמַדְפֵי יָת לְבוּשׁוֹהֵי וַיִּגְלַח יָת כָּל שְׁעָרֵיהּ וַיִּסְחֵי בְּמִיָּא
וַיְדַפֵּי וּבִתְרַ כּוֹן יַיעוֹל לְמִשְׁרִיתָא וַיִּתִּיב מִפְּרָא לְמִשְׁפָּנִיה שְׁבַעַת
יּוֹמִין:**

וַיֵּשֶׁב מִחוּץ לְאֹהֶלֹ – מְלַמֵּד שְׂאָסוּר בְּתִשְׁמִישׁ הַמַּטָּה.

**וַהֲיָה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִגְלַח אֶת־כָּל־שְׁעָרוֹ אֶת־
רֹאשׁוֹ וְאֶת־זַקְנוֹ וְאֶת גִּבְתוֹ עֵינָיו וְאֶת־כָּל־שְׁעָרוֹ
יִגְלַח וַיַּכְבֵּס אֶת־בְּגָדָיו וַרְחֵץ אֶת־בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם
וְטָהַר:**

**וַיְהִי בַּיּוֹמָא שְׁבִיעִיָּהּ יִגְלַח יָת כָּל שְׁעָרֵיהּ יָת רִישֵׁיהּ וְיָת דְּקַנְיָהּ
וְיָת גְּבִינֵיהּ עֵינֵיהּ וְיָת כָּל שְׁעָרֵיהּ יִגְלַח וַיַּצְבַּע יָת לְבוּשׁוֹהֵי
וַיִּסְחֵי יָת בְּשָׂרֵיהּ בְּמִיָּא וַיְדַפֵּי:**

אֶת כָּל שְׁעָרוֹ וְגוֹמֵר – כָּלִל וּפְרָט וְכָלִל, לְהַבִּיא כָּל מְקוֹם כְּנוּס שְׁעָר וְנִרְאָה.

**וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִקַּח שְׁנֵי־כִבְשִׁים תְּמִימִם וְכִבְשֶׂה
אַחַת בַּת־שָׁנָתָה תְּמִימָה וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִים סֵלֶת
מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְלֶג אֶחָד שֶׁמֶן:**

**וּבַיּוֹמָא תְּמִינָאָה יִסַּב תְּרִין אַמְרִין שְׁלָמִין וְאַמְרָתָא חֲדָא בַּת
שָׁתָה שְׁלָמָתָא וְתִלְתָּא עֶשְׂרִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח
וְלוּגָא חַד דְּמִשְׁחָא:**

וְכִבְשֶׂה אַחַת – לַחֲטָאת. וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִים – לְנִסְכֵי שְׁלֹשָׁה כִּבְשִׁים הַלְלוּ; שְׁחַטְתּוּ וְאַשְׂמוּ שֶׁל מִצְרַע טְעוּנִין נְסֻכִים. וְלֶג אֶחָד שֶׁמֶן – לְהַזוֹת עָלָיו שְׁבַע, וְלִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל תְּנוּפֵה אֲזוּנֹ, וּמִתֵּן בְּהוֹנוֹת.

**וַהֲעֲמִיד הַכֹּהֵן הַמַּטְהָר אֶת הָאִישׁ הַמַּטְהָר וְאַתֶּם
לְפָנָי יְ-הוָה פְּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:**

**וַיִּקִּים כֹּהֵנָא דְּמַדְפֵי יָת גּוּבְרָא דְּמַדְפֵי וַיִּתְהוֹן קָדָם יְיָ בַּתְּרַע
מִשְׁפָּן זְמָנָא:**

לְפָנָי ה' – בְּשַׁעַר נִקְנוֹר; וְלֹא בַעֲזָרָה עֲצֻמָּה, לְפִי שֶׁהוּא מְחַסֵּר כְּפוּרִים.

**וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת־הַכֹּבֵשׁ הָאֶחָד וַהֲקָרִיב אֹתוֹ לְאַשֶׁם
וְאֶת־לֶג הַשֶּׁמֶן וַהֲגִיף אֹתָם תְּנוּפָה לְפָנָי יְ-הוָה:**

**וַיִּסַּב כֹּהֵנָא יָת אַמְרָא חֲדָא וַיִּקְרִיב יָתִיהּ לְאַשְׁמָא וְיָת לוּגָא
דְּמִשְׁחָא וִירִים יָתְהוֹן אַרְמָא קָדָם יְיָ:**

וַהֲקָרִיב אֹתוֹ לְאַשֶׁם – יִקְרִיבֵנּוּ לְתוֹךְ הַעֲזָרָה לְשֵׁם אֲשֶׁם. וַהֲגִיף – שֶׁהוּא טְעוּן תְּנוּפָה סִי. וַהֲגִיף אֹתָם – אֶת הָאֲשֶׁם וְאֶת הַלֶּג.

**וַיִּשְׁחַט אֶת־הַכֹּבֵשׁ בְּמִקְוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת־הַחֲטָאת
וְאֶת־הָעֵלָה בְּמִקְוֹם הַקָּדָשׁ כִּי כְּחַטָּאת הָאֲשֶׁם הוּא
לְכַהֵן קוֹדֵשׁ קוֹדְשִׁים הוּא:**

**וַיְכּוֹס יָת אַמְרָא בְּאַתְרָא דְּיִכּוּס יָת חַטָּאת וְיָת עֵלְתָא בְּאַתְר
קוֹדְשָׁא אַרְי כְּחַטָּאת אֲשֶׁמָּא הוּא לְכַהֵנָא קוֹדֵשׁ קוֹדְשִׁין הוּא:**

בְּמִקְוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט וְגוֹמֵר – עַל יָרֵךְ הַמִּזְבֵּחַ בְּצִפּוֹן. וְמֵה תְּלַמּוּד לְוֹמֵר וְהֵלֵא כְּכֹר נֶאֱמַר בְּתוֹרַת אֲשֶׁם, בְּפִרְשַׁת 'צוֹ אֶת אֹהֶרֶן', שֶׁהָאֲשֶׁם טְעוּן שְׁחִטָּה בְּצִפּוֹן – לְפִי שִׁיְצָא זֶה מִכָּלִל אֲשִׁמּוֹת לְדוֹן בְּהַעֲמָדָה, כּוֹל תֵּהֵא שְׁחִיטָתוֹ בְּמִקְוֹם הַעֲמָדָתוֹ לְכֹךְ נֶאֱמַר: וַיִּשְׁחַט.. בְּמִקְוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט וְגוֹמֵר. כִּי כְּחַטָּאת – כִּי כָּלִל חַטָּאוֹת הָאֲשֶׁם הֵנָּה הוּא לְכַהֵן, בְּכָל עֲבוֹדוֹת הַתְּלוּיוֹת בְּכַהֵן – הַשְׁנוּה אֲשֶׁם זֶה לַחֲטָאת; שְׁלֹא תֵאֱמַר: הוּאִיל וַיִּצָּא דָמוֹ מִכָּלִל שְׂאָר אֲשִׁמּוֹת, לְנִתֵן עַל תְּנוּפֵה וּבְהוֹנוֹת, לֹא יֵהֵא טְעוּן מִתֵּן דָּמִים וְאַמּוּרִים לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ לְכֹךְ נֶאֱמַר: כִּי כְּחַטָּאת הָאֲשֶׁם הוּא לְכַהֵן. כּוֹל יֵהֵא דָמוֹ גִּתֵן לְמַעַלָּה כְּחַטָּאת תְּלַמּוּד לְוֹמֵר וְכּוֹלִיָהּ. בְּתוֹרַת פְּהָגִים.

וּלְקַח הַפֶּהוּ מִדָּם הָאֲשֵׁם וְנָתַן הַפֶּהוּ עַל־תְּנוּף אֲזֶן
הַמִּטְהָר הַיְמָנִית וְעַל־בֶּהֱן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־בֶּהֱן
רִגְלוֹ הַיְמָנִית:

תְּנוּף – גָּדַר אֲמֻצְעֵי שְׂבָאוֹן. וּלְשׁוֹן תְּנוּף לֹא נֹדַע לִי; וְהַפּוֹתְרִים קוֹרִים לוֹ טִינְרוֹ"ם. בֶּהֱן – גִּנְדֵל.

וּלְקַח הַפֶּהוּ מִלֶּג הַשָּׁמֶן וַיִּצַק עַל־כַּף הַפֶּהוּ
הַשְּׂמָאלִית:

וַיִּטְבֹּל הַפֶּהוּ אֶת־אֲצָבָעוֹ הַיְמָנִית מִן־הַשָּׁמֶן אֲשֶׁר
עַל־כַּפוֹ הַשְּׂמָאלִית וְהִזָּה מִן־הַשָּׁמֶן בְּאֲצָבָעוֹ שִׁבְעַ
פְּעָמִים לִפְנֵי יְ-הוָה:

וּמִיִּתֵר הַשָּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּפוֹ יִתֵּן הַפֶּהוּ עַל־תְּנוּף
אֲזֶן הַמִּטְהָר הַיְמָנִית וְעַל־בֶּהֱן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־
בֶּהֱן רִגְלוֹ הַיְמָנִית עַל דָּם הָאֲשֵׁם:

וְהַנּוֹתֵר בַּשָּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּף הַפֶּהוּ יִתֵּן עַל־רֹאשׁ
הַמִּטְהָר וּכְפָר עָלָיו הַפֶּהוּ לִפְנֵי יְ-הוָה:
לִפְנֵי ה' – פָּנְגַד בֵּית קֹדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים.

וַעֲשֵׂה הַפֶּהוּ אֶת־הַחֹטָאת וּכְפָר עַל־הַמִּטְהָר
מִטְּמֵאתוֹ וְאַחַר יִשְׁחַט אֶת־הָעֶלְהָ:

וְהָעֶלְהָ הַפֶּהוּ אֶת־הָעֶלְהָ וְאֶת־הַמִּנְחָה הַמִּזְבֵּחַ
וּכְפָר עָלָיו הַפֶּהוּ וְטָהַר:
וְאֵת הַמִּנְחָה – מִנְחַת נֹסְכִים שֶׁל בְּהֵמָה.

חמישי

וְאִם מִסְכֵּן הוּא וְלִית יָדִיהָ מִדְּבָקָא וַיִּסַּב אִמֵּר חַד אֲשָׁמָא
לְאַרְמָא לְכַפְרָא עֲלוּהִי וְעֲשָׂרוּנָא סוּלְתָא חַד דְּפִיל בְּמִשַׁח
לְמִנְחָתָא וְלוּגָא דְּמִשְׁחָא:

וְעֲשָׂרוֹן סֹלֶת אֶחָד – לְכַבֵּשׁ זֶה שֶׁהוּא אֶחָד, כִּבִּיא עֲשָׂרוֹן אֶחָד לְנִסְכָּיו. וְלֶג שָׁמֶן – לַתַּת מִמֶּנּוּ עַל הַבְּהוֹנוֹת; וְשָׁמֶן שֶׁל נֹסְכֵי הַמִּנְחָה לֹא הִזְקַק הַפְּתוּיב לְפָרֶשׁ.
וַיִּשְׁתִּי תָרִים אֹ אוֹ שְׁנַי בְּגִי יוֹנָה אֲשֶׁר תִּשְׁיַג יָדוֹ וְהִגָּה
אֶחָד חֹטָאת וְהָאֶחָד עֲלָהָ:

וְהִבִּיא אֹתָם בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי לְטַהֲרָתוֹ אֶל־הַפֶּהוּ אֶל־
פֶּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד לִפְנֵי יְ-הוָה:
בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי לְטַהֲרָתוֹ – שְׁמִינִי לְצַפְרִים וּלְהִנָּצַח עַץ אֲרָז וְאֲזוּב וּשְׁנֵי תוֹלַעַת.

וּלְקַח הַפֶּהוּ אֶת־כַּבֵּשׁ הָאֲשֵׁם וְאֶת־לֶג הַשָּׁמֶן וְהִגִּיהָ
אֹתָם הַפֶּהוּ תְּנוּפָה לִפְנֵי יְ-הוָה:

וְשִׁחַטְוּ אֶת־כַּבֵּשׁ הָאֲשֵׁם וּלְקַח הַפֶּהוּ מִדָּם הָאֲשֵׁם
וְנָתַן עַל־תְּנוּף אֲזֶן־הַמִּטְהָר הַיְמָנִית וְעַל־בֶּהֱן יָדוֹ
הַיְמָנִית וְעַל־בֶּהֱן רִגְלוֹ הַיְמָנִית:

וּמִן־הַשָּׁמֶן יִצַק הַפֶּהוּ עַל־כַּף הַשְּׂמָאלִית:

וְהִזָּה הַפֶּהוּ בְּאֲצָבָעוֹ הַיְמָנִית מִן־הַשָּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־
כַּפוֹ הַשְּׂמָאלִית שִׁבְעַ פְּעָמִים לִפְנֵי יְ-הוָה:

וּמִן־הַשָּׁמֶן יִצַק הַפֶּהוּ עַל־כַּף הַשְּׂמָאלִית:

וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן־הַשֶּׁמֶן | אֲשֶׁר עַל־כַּפּוֹ עַל־תְּנוּף אֲזֶן
הַמִּטְהָר הַיְמָנִית וְעַל־בֶּהֱן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־בֶּהֱן
וְרַגְלוֹ הַיְמָנִית עַל־מְקוֹם דָּם הָאֲשָׁם:
וַיִּתֵּן כֹּהֵן מִן מִשְׁחָא דְעַל יָדֶיהָ עַל רוּם אוֹדֵנָא דְמִדְכִי דִימִינָא
וְעַל אֲלִיוֹן יָדֶיהָ דִימִינָא וְעַל אֲלִיוֹן רַגְלֶיהָ דִימִינָא עַל אֲתֵר
דְמָא דְאֲשָׁמָא:

עַל מְקוֹם דָּם הָאֲשָׁם – אֶפְלוּ נִתְקַנְסַם הַדָּם; לְמַד שְׂאִין הַדָּם גּוֹרָם, אֶלָּא הַמְקוֹם גּוֹרָם.

וְהַנּוֹתֵר מִן־הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּף הַכֹּהֵן יִתֵּן עַל־
רֹאשׁ הַמִּטְהָר לְכַפֵּר עָלָיו לִפְנֵי יְיָ־הוֹה:
וַיִּדְיִשְׁתָּאָר מִן מִשְׁחָא דְעַל יָדָא דְכֹהֵנָא יִתֵּן עַל רִישָׁא דְמִדְכִי
לְכַפֵּרָא עַל־וְהִי קָדָם יְיָ:

וַעֲשֵׂה אֶת־הָאֲתֹד מִן־הַתְּרִים אוֹ מִן־בְּנֵי הַיּוֹנָה
מֵאֲשֶׁר תִּשְׁיֵג יָדוֹ:
וַיַּעֲבִיד יָת חַד מִן שְׁפַנִּינָא אוֹ מִן בְּנֵי יוֹנָה מִדְּתַדְבִּיק יָדֶיהָ:

אֵת אֲשֶׁר־תִּשְׁיֵג יָדוֹ אֶת־הָאֲתֹד תִּטָּאֵת וְאֶת־הָאֲתֹד
עַל־הַמִּנְחָה וְכַפֵּר הַכֹּהֵן עַל הַמִּטְהָר לִפְנֵי יְיָ־
הוֹה:
יָת דְּתַדְבִּיק יָדֶיהָ יָת חַד תִּטָּאֵת וְיָת חַד עֲלֹתָא עַל מִנְחָתָא וַיְכַפֵּר
כֹּהֵנָא עַל דְּמִדְכִי קָדָם יְיָ:

זֹאת תֹּרַת אֲשֶׁר־בוֹ נִגַּע צָרַעַת אֲשֶׁר לֹא־תִשְׁיֵג
יָדוֹ בְּטָהֳרָתוֹ:
דָּא אוֹרִיָתָא דְבִיָּה מְכַתְּשׁ סְגִירוֹ דְלֹא תַדְבִּיק יָדֶיהָ בְּדְכוּתֶיהָ:

שישי פְרַשְׁת צָרַעַת הַבַּיִת

וַיִּדְבֹר יְיָ־הוֹה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:
וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לְמִימַר:

כִּי תִבְאוּ אֶל־אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם לְאֶחְזָה
וְנִתְמַלֵּי נִגַּע צָרַעַת בְּבַיִת אֶרֶץ אֶחְזָתְכֶם:
אֲרִי תִיעֲלוּן לְאֶרֶץ דְּכַנְעַן דְּאָנָא יְהִיב לָכוֹן לְאַחְסָנָא וְאֲתִין
מְכַתְּשׁ סְגִירוֹ בְּבַיִת אֶרֶץ אֶחְסָנְתְּכוֹן:

וְנִתְמַלֵּי נִגַּע צָרַעַת – בְּשׁוֹרָה הִיא לְהֶם שְׁהַנְגָעִים בְּאִים עֲלֵיהֶם, לְפִי שְׁהַטְמִינוּ אֲמוֹרִיִּים מִטְמוֹנִיּוֹת שֶׁל זָהָב בְּקִירוֹת בְּתִיבָם כָּל אַרְבָּעִים שָׁנָה שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל
בְּמִדְבָּר; וְעַל יְדֵי הַנְּגַע נּוֹמָץ הַבַּיִת וּמוֹצָאָן.

וּבֹא אֲשֶׁר־לוֹ הַבַּיִת וְהִגִּיד לַכֹּהֵן לֵאמֹר כִּנְגַע נִרְאָה
לִי בְּבַיִת:
וַיִּתֵּי דְדִילִיָּה בֵּיתָא וַיִּחְזִי לְכֹהֵנָא לְמִימַר כְּמִכְתָּשָׁא אֲתַחְזִי לִי
בְּבַיִתָּא:

כְּנַגַּע נִרְאָה לִי בְּבַיִת – אֶפְלוּ תַלְמִיד חֻסָּם, שְׂיֹדַע שְׁהוּא נִגַּע וְנָדָא, לֹא יִפְסַק דְבַר בְּרוּר לֹמַר 'נִגַּע נִרְאָה לִי', אֶלָּא "כְּנַגַּע נִרְאָה לִי".

וַצִּוָה הַכֹּהֵן וּפְנֹן אֶת־הַבַּיִת בְּטָרָם יָבֹא הַכֹּהֵן
לְרֹאֹת אֶת־הַנְּגַע וְלֹא יִטָּאֵם כָּל־אֲשֶׁר בְּבַיִת וְאֲתֵר
כֹּן יָבֹא הַכֹּהֵן לְרֹאֹת אֶת־הַבַּיִת:
וַיִּפְקִיד כֹּהֵנָא וַיִּפְנֹן יָת בֵּיתָא עַד לֹא יִיעוֹל כֹּהֵנָא לְמַחְזִי יָת
מְכַתְּשָׁא וְלֹא יִסְתָּאֵב כָּל דְּבַבִּיתָא וּבִתֵּר כֹּן יִיעוֹל כֹּהֵנָא לְמַחְזִי
יָת בֵּיתָא:

בְּטָרָם יָבֹא הַכֹּהֵן וְכוּלִיָּה – שְׂכַל זְמַן שְׂאִין כֹּהֵן נִזְקַק לוֹ, אִין שֵׁם תּוֹרַת טְמָאָה. וְלֹא יִטָּאֵם כָּל אֲשֶׁר בְּבַיִת – שְׂאֵם לֹא יִפְנֹהוּ וַיָּבֹא הַכֹּהֵן וַיִּרְאָה אֵת הַנְּגַע,
נִזְקַק לְהִסְגֵּר, וְכָל מָה שְׂבַתּוּכּוֹ יִטָּמָא. וְעַל מָה חֻסָּה תּוֹרָה אִם עַל כְּלֵי שְׂטָף, יִטְבִּילֵם וַיִּטְהָרוּ; וְאִם עַל אֶכְלִין וּמִשְׁקִין, יֵאָכְלֵם בִּימֵי טְמָאָתוֹ. הָא לֹא חֻסָּה
תּוֹרָה אֶלָּא עַל כְּלֵי חֻרָס, שְׂאִין לְהֶם טְהָרָה בְּמַקְנָה.

וַרְאָה אֶת־הַנְּגַע וְהִגִּיה הַנְּגַע בְּקִירַת הַבַּיִת
שְׂקַעְרוֹרַת יִרְקַרְקַת אוֹ אֲדַמְדַמַת וּמִרְאִיָּהוּ שְׂפַל
מִן־הַקִּיר:
וַיִּחְזִי יָת מְכַתְּשָׁא וְהָא מְכַתְּשָׁא בְּכוּתְלֵי בֵּיתָא פְּחַתִּין יִרְקֹן אוֹ
סְמָקֹן וּמַחְזִיָּהוֹן מִפִּיד מִן כּוּתְלָא:

שְׂקַעְרוֹרַת – שׁוֹקְעוֹת בְּמִרְאִיָּהוּ.

וַיִּצָּא הַכֹּהֵן מִן־הַבַּיִת אֶל־פֶּתַח הַבַּיִת וְהִסְגִיר אֶת־
הַבַּיִת שְׂבָעַת יָמִים:
וַיִּפּוֹק כֹּהֵנָא מִן בֵּיתָא לְתַרַע בֵּיתָא וַיִּסְגֵּר יָת בֵּיתָא שְׂבָעָא
יּוֹמִין:

וְשָׁב הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וַרְאָה וְהִגִּיה פֶּשְׁהָ תִּנְגַּע
בְּקִירַת הַבַּיִת:
וַיִּתּוּב כֹּהֵנָא בְּיוֹמָא שְׂבִיעֵאָה וַיִּחְזִי וְהָא אוּסִיָּה מְכַתְּשָׁא
בְּכוּתְלֵי בֵּיתָא:

וַצִּוָה הַכֹּהֵן וַחֲלִצוּ אֶת־הָאֲבָנִים אֲשֶׁר בֶּהֱן הַנְּגַע
וְהַשְּׁלִיכוּ אֶתְהֹן אֶל־מַחְזֵץ לְעִיר אֶל־מְקוֹם טְמָא:
וַיִּפְקִיד כֹּהֵנָא וַיִּשְׁלַפּוּן יָת אֲבָנֵיָא דְבִהוֹן מְכַתְּשָׁא וַיִּרְמוּן יָתְהוֹן
לְמִבְרָא לְקַרְתָּא לְאַתֵּר מְסָאֵב:

וַחֲלִצוּ אֵת הָאֲבָנִים – כְּתַרְגוּמוֹ: "וַיִּשְׁלַפּוּן"; וְיִטְלֵם מִשָּׁם, כְּמוֹ: "וַחֲלִצָה נַעֲלוּ", לְשׁוֹן הִסְרָה. אֵל מְקוֹם טְמָא – מְקוֹם שְׂאִין טְהָרוֹת מִשְׁתַּמְשׁוֹת שָׁם; לְמַדָּה

הכתוב, ושהאבנים הללו מטמאות מקומן בעודן בו.

**ונאת-הבית יקצע מבית סביב ושפכו את-העפר
אשר הקצו אל-מתוץ לעיר אל-מקום טמא:**
**ות ביתא יקלפון מגיו סחור סחור וירמון ית עפרא דקליפו
למברא לקרתא לאתר מסאב:**

יקצע – רודונייר בלעז; ובלשון משנה יש הרבה. **מבית** – מבפנים. **סביב** – סביבות הנגע. בתורת פהנים נדרש פו, שיקלף הטיח שסביב אבני הנגע.
הקצו – לשון קצה; אשר קצעו בקצות הנגע סביב.

**ולקחו אבנים אחרות והביאו אל-תחת האבנים
ועפר אתר יקח וטח את-הבית:**
**ויסבון אבניו אחרניו ויעלון באתר אבניא ועפר אחרן יסב
וישוע ית ביתא:**

**ואם-ישוב הנגע ופרח בבית אחר חלץ את-
האבנים ואחרי הקצות את-הבית ואחרי הטוח:**
**ואם יתוב מכתשא ויסגי בביתא בטר דשליפו ית אבניא ובתר
דקליפו ית ביתא ובתר דאתשע:**

הקצות – לשון 'העשות', וכן **הטוח**. אבל **חלץ את האבנים**, מוסב לשון אל האדם שחלצו, והוא משקל לשון כבד, כמו 'כפר', 'דבר'. **ואם ישוב הנגע
וגומר** – יכול תזר בו ביום זה טמא תלמוד לומר "ושב הפהן" **פס' לט**, **ואם ישוב**: מה 'שיבה' האמורה להלן – בסוף שבוע, אף 'שיבה' האמורה כאן –
בסוף שבוע.

**ובא הפהן וראה והנה פשה הנגע בבית צרעת
ממרת הוא בבית טמא הוא:**
**וייעול כהנא ויחזי והא אוסיף מכתשא בביתא סגירות מתסרא
היא בביתא מסאב הוא:**

ובא הפהן וראה והנה פשה – יכול לא יהא החזור טמא אלא אם פו פשה נאמר "צרעת ממרת" בכתים ונאמר "צרעת ממרת" בכגדים; מה להלן –
טמא את החזור אף על פי שאינו פושה, אף כאן, טמא את החזור אף על פי שאינו פושה. אם פו, מה תלמוד לומר **והנה פשה** אין כאן מקומו של מקרא
זה; אלא "ונתן את הבית" הנה לו לכתב אחר "ואם ישוב הנגע וראה והנה פשה". הא לא בא ללמד אלא על נגע העומד בעיניו בשבוע ראשון, ובא בסוף
שבוע שני ומצאו שפשה, שלא פרש בו הכתוב למעלה כלום בעומד בעיניו בשבוע ראשון; ולמדך פון בפשיון זה, שאינו מדבר אלא בעומד בראשון
ופשה בשני. ומה יעשה לו יכול יתצנו, כמו שפמד לו: "ונתן את הבית" תלמוד לומר "ושב הפהן" "ובא הפהן", גלמד ביאה משיבה: מה שיבה – חולץ
וקוצה וטח ונותן לו שבוע, אף ביאה – חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע, ואם חוזר – נותן; לא חזר, טהור. ומננו שאם עמד בזה ובזה, חולץ וקוצה וטח
ונותן לו שבוע תלמוד לומר "ובא", "ואם בא יבא"; במה הכתוב מדבר אם בפושה בראשון, הרי כבר אמור; אם בפושה בשני, הרי כבר אמור הא אינו
אומר, אלא את שבא בסוף שבוע ראשון ובא בסוף שבוע שני "וראה והנה לא פשה"; זה העומד, מה יעשה לו יכול יפטר וזלף, כמו שכתוב כאן: "נטהר
הפהן את הבית" תלמוד לומר: "כי נרפא הנגע"; לא טהרתי אלא את הרפוי. מה יעשה לו ביאה אמורה למעלה, וביאה אמורה למטה; מה בעליונה –
חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע, דגמר לה: זהו שיבה זהו ביאה, אף בתחתונה פו, כדאיתא בתורת פהנים. גמרו של דבר: אין נתיצה אלא בנגע החוזר
אחר חליצה וקצוי וטיחה, ואין החוזר צריך פשיון. וסדר המקראות כן הוא: "ואם ישוב", "ונתן". "והבא אל הבית", "והאוכל בבית". "ובא הפהן וראה
והנה פשה", ודבר הכתוב בעומד בראשון, שנותן לו שבוע שני להסגרו, ובסוף שבוע שני להסגרו בא וראהו שפשה; ומה יעשה לו חולץ וקוצה וטח
ונותן לו שבוע. חזר, נותן; לא חזר – טעון צפרים, שאין בנגעים יותר משלשה שבועות. "ואם בא יבא" לסוף שבוע שני, "וראה והנה לא פשה", מקרא
זה בא ללמד בעומד בעיניו בראשון ובשני. ומה יעשה לו יכול וטהרנו, כמשמעו של מקרא: "נטהר הפהן את הבית" תלמוד לומר "כי נרפא הנגע", לא
טהרתי אלא את הרפוי, ואין רפוי אלא הבית שהקצה והוטח ולא חזר הנגע; אבל זה – טעון חליצה וקצוי וטיחה ושבוע שלישי. וכן המקרא נדרש: "ואם
בא יבא" בשני "וראה והנה לא פשה" – וטיחנו, ואין טיחה בלא חלוצ וקצוי; "ואחרי הטוח את הבית" – נטהר הפהן את הבית", אם לא חזר לסוף השבוע,
"כי נרפא הנגע". ואם חזר, כבר פרש על החוזר שטעון נתיצה.

**ונתן את-הבית את-אבניו ואת-עציו ואת כל-
עפר הבית והוציא אל-מתוץ לעיר אל-מקום
טמא:**
**ויתרע ית ביתא ית אבנוהי וית אעוהי וית כל עפר ביתא ויפיק
למברא לקרתא לאתר מסאב:**

והבא אל-הבית פלימי הסגיר אתו וטמא עד-הערב:
ודייעול לביתא פל יומין דיסגר יתיה יהי מסאב עד רמשא:
פל ימי הסגיר אתו – ולא ימים שקלף את נגעו. יכול שאני מוציא המחלט שקלף את נגעו תלמוד לומר **פל ימי**. **וטמא עד הערב** – מלמד שאין מטמא
בגדים. יכול אפלו שקה בכדי אכילת פרס תלמוד לומר: "והאוכל בבית וכבס את בגדיו". אין לי אלא אוכל, שוכב מננו תלמוד לומר "והשוכב". אין לי
אלא אוכל ושוכב, לא אוכל ולא שוכב מננו תלמוד לומר "וכבס" "וכבס" רבה. אם פו, למה נאמר "אוכל ושוכב" לתן שעור לשוכב כדי אכילת פרס.

**והשכב בבית וכבס את-בגדיו והאכל בבית וכבס
את-בגדיו:**
**ודישכוב בביתא יצבע ית לבושוהי ודייכול בביתא יצבע ית
לבושוהי:**

**ואם-יבא יבא הפהן וראה והנה לא-פשה הנגע
בבית אחרי הטח את-הבית וטהר הפהן את-הבית
פי נרפא הנגע:**
**ואם מיעל ייעול כהנא ויחזי והא לא אוסיף מכתשא בביתא
בטר דאתשע ית ביתא וידפי כהנא ית ביתא ארי אתסי
מכתשא:**

**ולקח לחטא את-הבית שתי צפרים ועץ ארז ושני
תולעת ואזב:**
**ויסב לדפאה ית ביתא תרתין צפרין ואשא דארנא וצבע זהורי
ואיזובא:**

וְשָׁחַט אֶת־הַצֶּפֶר הָאֶחָת אֶל־כְּלֵי־חָרָשׁ עַל־מִים חַיִּים: וַיְכַסּוּ יָת צֶפֶרָא חֲדָא לְמָאן דְּחָסַף עַל מִי מְבוּעַ:

וְלָקַח אֶת־עֵץ־הָאֲרָז וְאֶת־הָאֲזֹב וְשָׁנִי הַתּוֹלַעַת וְאֶת הַצֶּפֶר הַחַיָּה וְטָבַל אֹתָם בְּדַם הַצֶּפֶר הַשְּׁחוּטָה וּבְמִים חַיִּים וְהֵנִיחַ אֶל־הַבַּיִת שִׁבְעַ פַּעַמַּיִם:

וַחֲטָא אֶת־הַבַּיִת בְּדַם הַצֶּפֶר וּבְמִים חַיִּים וּבְצֶפֶר הַחַיָּה וּבְעֵץ הָאֲרָז וּבְאֲזֹב וּבְשָׁנֵי הַתּוֹלַעַת:

וְשָׁלַח אֶת־הַצֶּפֶר הַחַיָּה אֶל־מַחֲוֵץ לְעִיר אֶל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה וְכָפַר עַל־הַבַּיִת וְשָׁהַר:

זֹאת הַתּוֹרָה לְכָל־גִּגַּע הַצֶּרְעַת וְלַגָּתָק:

וּלְצֶרְעַת הַבַּגָּד וּלְבַיִת:

וּלְשֹׂאת וּלְסַפְחַת וּלְבִהָרַת:

לְהוֹרֹת בְּיוֹם הַטָּמֵא וּבְיוֹם הַטָּהוֹר זֹאת תּוֹרַת הַצֶּרְעַת: לְהוֹרֹת בְּיוֹם הַטָּמֵא וּגּוֹמֵר – אֵינָהּ יוֹם מְטַהֵרוּ וְאֵינָהּ יוֹם מְטַמֵּא.

וַיַּדְבֵּר יְיָ־הוֹיָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר: וּמְלִיל יִי עִם מֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לְמִימֵר:

דְּבַרוּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתֶּם אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה זָב מִבְּשָׂרוֹ זָבו טָמֵא הוּא:

כִּי יִהְיֶה זָב – יְכוּל זָב מִכָּל מְקוֹם וְהָא טָמֵא תַלְמוּד לֹמֵר מִבְּשָׂרוֹ, וְלֹא כָּל בְּשָׂרוֹ. אַחַר שֶׁחֲלַק הַכְּתוּב בֵּין בְּשָׂר לְבָשָׂר, זְכִיתִי לְדוּן: טָמֵא בְּזָב, וְטָמֵא בְּזָבָה; מֵה זָבָה, מִמְּקוֹם שֶׁהִיא מְטַמְּאָה טָמֵאָה קְלָה, גְּדָה, מְטַמְּאָה טָמֵאָה חֲמוּרָה, זִיבָה – אֶף הַזָּב, מִמְּקוֹם שֶׁמְטַמְּא טָמֵאָה קְלָה, קָרִי, מְטַמְּא טָמֵאָה חֲמוּרָה, זִיבָה. זָבו טָמֵא – לְמַד עַל הַטָּפָה שֶׁהִיא מְטַמְּאָה. זָב – דּוֹמָה לְמִי בְּצִק שֶׁל שְׁעוּרִין, וְדַחוּי, וְדוֹמָה לְלֶכֶן בִּיצָה הַמוֹנֶרֶת. שְׂכַבַת זָרַע, קָשׁוּר פְּלִכָן בִּיצָה שְׂאִינָה מוֹנֶרֶת.

וְזֹאת תִּהְיֶה טְמֵאתוֹ בְּזָבוֹ כִּי בְּשָׂרוֹ אֶת־זָבוֹ אוֹ־ הַחֲתָמִים בְּשָׂרוֹ מְזָבוֹ טְמֵאתוֹ הוּא:

כִּי – לְשׁוֹן רִיר, שְׂזָב בְּשָׂרוֹ אֶת זָבוֹ, כְּמוֹ רִיר שִׂיּוּצָא צְלוּל. אוֹ הַחֲתָמִים – שִׂיּוּצָא עֵב, וְסוּתָם אֶת פִּי הַטָּמֵא, וְנִסְתָּם בְּשָׂרוֹ מִטַּפַּת זָבוֹ. זֶהוּ פְּשׁוּטוֹ. וּמְדַרְשׁוֹ: מְנַה הַכְּתוּב הִרְאִינוּ רִאיוֹת שְׁתֵּים וּקְרָאוּ טָמֵא, שְׂנֵאָמֵר: "זָב מִבְּשָׂרוֹ.. זָבו טָמֵא הוּא"; וּמְנַה הַכְּתוּב הַשְּׁנִי רִאיוֹת שְׁלֹשׁ וּקְרָאוּ טָמֵא, שְׂנֵאָמֵר: "טְמֵאתוֹ בְּזָבוֹ כִּי בְּשָׂרוֹ אֶת זָבוֹ אוֹ הַחֲתָמִים בְּשָׂרוֹ מְזָבוֹ טְמֵאתוֹ הוּא". הָא כִּיצַד שְׁתֵּים לְטָמֵאָה, וְהַשְּׁלִישִׁית מְזָבוֹתוֹ לְקַרְבָּן.

כָּל־הַמְּשֻׁכָּב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עָלָיו הֵזָב יִטָּמֵא וְכָל־ הַכְּלִי אֲשֶׁר־יִשָּׁב עָלָיו יִטָּמֵא:

כָּל הַמְּשֻׁכָּב – הִרְאוּי לְמִשְׁכָּב. יְכוּל אֶפְלוּ מִיְחַד לְמִלְאָכָה אַחֲרַת תַּלְמוּד לֹמֵר אֲשֶׁר יִשְׁכַּב: 'אֲשֶׁר שָׁכַב' לֹא נֵאָמֵר, אֶלֶּא "אֲשֶׁר יִשְׁכַּב", הַמְּיַחֵד תַּמִּיד לְכָד; כִּי זֶה, 'שְׂאוּמְרִים לוֹ: עֲמַד וּנְעֻשָׂה מְלָאכְתָּנוּ. אֲשֶׁר יִשָּׁב – "יִשָּׁב" לֹא נֵאָמֵר, אֶלֶּא "אֲשֶׁר יִשָּׁב עָלָיו" הַזָּב, בְּמִיְחַד תַּמִּיד לְכָד.

וְאִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּמִשְׁכָּבוֹ יִכָּבֵס בְּגָדָיו וְרַתֵּץ בְּמִים וְטָמֵא עַד־הָעֶרֶב:

וְאִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּמִשְׁכָּבוֹ – לְמַד עַל הַמְּשֻׁכָּב שֶׁחֲמוּר מִן הַמַּגָּע; שָׁנָה נְעֻשָׂה אֵב הַטָּמֵאָה לְטָמֵא אָדָם לְטָמֵא בְּגָדִים; וְהַמַּגָּע, שְׂאִינוֹ מְשֻׁכָּב – אִינוֹ אֶלֶּא וְלֹד הַטָּמֵאָה, וְאִינוֹ מְטַמֵּא אֶלֶּא אֶכְלִי.

וְהַיִּשָּׁב עַל־הַכְּלִי אֲשֶׁר־יִשָּׁב עָלָיו הֵזָב יִכָּבֵס בְּגָדָיו וְרַתֵּץ בְּמִים וְטָמֵא עַד־הָעֶרֶב:

וְהַיִּשָּׁב עַל הַכְּלִי – אֶפְלוּ לֹא נִגַּע, אֶפְלוּ עֲשָׂרָה כְּלִים זֶה עַל זֶה, כְּלוֹ מְטַמְּאִין מִשׁוּם מוֹשָׁב, וְכֵן בְּמִשְׁכָּב.

וְהַנִּגַּע בְּבָשָׂר הֵזָב יִכָּבֵס בְּגָדָיו וְרַתֵּץ בְּמִים וְטָמֵא עַד־הָעֶרֶב:

וְכִי־יִרְק הֵזָב בְּטָהוֹר וְכָבֵס בְּגָדָיו וְרַתֵּץ בְּמִים וְטָמֵא עַד־הָעֶרֶב:

וְאִישׁ יִרְק הֵזָב דּוֹבְנָא בְּדָכְיָא וַיִּצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי וַיִּסְחִי בְּמִיָּא וַיִּהְיֶה מְסָאָב עַד רַמְשָׂא:

וכי ירק הזב בשהור – ונגע בו או נשא, שהרק מטמא במשא.

וכל-המרקב אשר ירקב עליו הזב יטמא:

וכל מרקבא דירכוב עלוהי דוכנא יהי מסאב:

וכל המרקב – אף על פי שלא ישב עליו, כגון התפוס של סרגא, שקורין ארצו"ן, טמא משום מרקב; והאפך, שקורין אלוי"ש טמא טמאת מושב.

וכל-הנגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא עד-הערב והנושא אותם יכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד-הערב:

וכל דיקרב בכל דיהי תחותיה יהי מסאב עד רמשא ודיטול יתהון יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא:

וכל הנגע בכל אשר יהיה תחתיו – של זב. בא ולמד על המרקב, שיהא הנגע בו טמא, ואין טעון כבוס בגדים; והוא חמר במשקב ממרקב. והנושא אותם – כל האמור בענין הזב, זבוב ורקו ושקבת ורעו ומימי רגליו והמשקב והמרקב, משאן מטמא אדם לטמא בגדים.

וכל אשר יגע-בו הזב ונדיו לא-שטף במים וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד-הערב:

וכל דיקרב ביה דוכנא וידוהי לא שטיף במיא ויצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא:

ונדיו לא שטף במים – בעוד שלא טבל מטמאתו; ואפלו פסק מזובו וספר שבעה ומחסר טבילה, מטמא בכל טמאותיו. וזה שהוציא הכתוב טבילת גופו של זב בלשון שטיפת ידים, ללמדך שאין בית הסתרים טעון ביאת מים, אלא אבר הגלוי, כמו הידים.

וכלי-תרש אשר יגע-בו הזב ישבר וכל-כלי-עץ ישטף במים:

ומאן דחסף דיקרב ביה דוכנא יתבר וכל מאן דאע ישתטיף במיא:

וכלי תרש אשר יגע בו הזב – יכול אפלו נגע בו מאחוריו וכוליה, כדאיתא בתורת פהנים, עד אינהו מגעו שהוא ככלו, הני אומר זה הסטו.

וכי-יטהר הזב מזובו וספר לו שבעת ימים לטהרתו וכבס בגדיו ורחץ בשרו במים חיים וטהר:

וארי ידפי דוכנא מדוביה וימני ליה שבעא יומין לדכותיה ויצבע לבושוהי ויסחי בשריה במי מבויע וידפי:

וכי יטהר – כשיפסק. שבעת ימים לטהרתו – שבעת ימים טהורים מטמאת זיבה, שלא יראה זוב, וכלן רצופין.

וביום השמיני יקח-לו שתי תרים או שני בני יונה ובא ו לפני י-הנה אל-פתח אהל מועד ונתנם אל-הפקן:

וביומא תמינא יסב ליה תרין שפנינין או תרין בני יונה וייתי לקדם יי לתרע משפן זמנא ויתנינון לכהנא:

ועשה אתם הפקן אחד חטאת והאחד עלה וכפר עליו הפקן לפני י-הנה מזובו:

ויעביד יתהון כהנא חד חטתא וחד עלתא וכפר עלוהי כהנא קדם יי מדוביה:

פרשת טומאת זרע

שביעי

ואיש פיי-תצא ממנו שכבת-זרע ורחץ במים את-כל-בשרו וטמא עד-הערב:

וגבר ארי תפוק מניה שכבת זרעא ויסחי במיא ית כל בסריה ויהי מסאב עד רמשא:

וכל-בגד וכל-עור אשר-יהיה עליו שכבת-זרע וכבס במים וטמא עד-הערב:

וכל לבוש וכל משך דיהי עלוהי שכבת זרעא ויצטבע במיא ויהי מסאב עד רמשא:

ואישה אשר ישקב איש אתה שכבת-זרע ורחצו במים וטמאו עד-הערב:

ואתתא דישפוב גבר יתה שכבת זרעא ויסחון במיא ויהון מסאבין עד רמשא:

ורחצו במים – גזרת מלך היא, שטמא האשה בביאה. ואין הטעם משום נוגע בשכבת זרע, שהרי מגע בית הסתרים הוא.

ואשה פיי-תהנה זבה דם יהנה זבה בבשרה שבעת ימים תהנה בנדתה וכל-הנגע בה יטמא עד-הערב:

ואתתא ארי תהי דיבא דם יהי דובה בבשרה שבעא יומין תהי בריחוקה וכל דיקרב בה יהי מסאב עד רמשא:

פי תהנה זבה – יכול מאחד מכל אבריה תלמוד לומר: "והיא גלתה את מקור דמיה"; ואין דם מטמא אלא הבא מן המקור. דם יהנה זבה בבשרה – אין זובה קרוי זוב לטמא, אלא אם כן הוא אדם. בנדתה – כמו "וימתבל ונדתה", שהיא מגדה ממגע כל אדם. תהנה בנדתה – אפלו לא ראתה אלא ראיה ראשונה.

וכל אשר תשקב עליו בנדתה יטמא וכל אשר-תשב עליו יטמא:

וכל דתשכוב עלוהי בריחוקה יהי מסאב וכל דתתיב עלוהי יהי מסאב:

וכל-הנגע במשקבה וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד-הערב:

וכל דיקרב במשקבה יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא:

יא וַיָּשׁוּבוּ שְׂרֵי-הָעָם בִּירוּשָׁלַם וּשְׂאֵר הָעָם הִפִּילוּ
גוֹרְלוֹת לְהָבִיא אֶחָד מִן-הָעֲשָׂוִה לְשֹׁבֵת
בִּירוּשָׁלַם עִיר הַקֹּדֶשׁ וְתַשַּׁע הַיָּדוֹת בְּעָרִים:
וַיִּבְרְכוּ הָעָם לְכָל הָאֲנָשִׁים הַמִּתְנַדְּבִים לְשֹׁבֵת
בִּירוּשָׁלַם: וְאַלֶּה רֵאשֵׁי הַמְּדִינָה אֲשֶׁר יָשָׁבוּ
בִּירוּשָׁלַם וּבְעָרֵי יְהוּדָה יָשָׁבוּ אִישׁ בְּאַחֲזָתוֹ
בְּעָרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְהַנְּתִינִים וּבְנֵי
עַבְדֵי שְׁלֵמָה: וּבִירוּשָׁלַם יָשָׁבוּ מִבְּנֵי יְהוּדָה
וּמִבְּנֵי בְנֵימִן מִבְּנֵי יְהוּדָה עֲתָיָה בֶן-עֲזַיָּה בֶן-
זַכְרְיָה בֶן-אַמְרִיָה בֶן-שַׁפְטָיָה בֶן-מַהֲלֵלָאֵל מִבְּנֵי-
פָּרֶץ: וּמֵעֲשָׂיָה בֶן-בְּרוּךְ בֶן-פְּלִחְזָה בֶן-חֲזַיָּה
בֶן-עֲדָיָה בֶן-יוֹנָרִיב בֶן-זַכְרְיָה בֶן-הַשְּׁלֵנִי: וְכָל-
בְּנֵי-פָּרֶץ הַיֹּשְׁבִים בִּירוּשָׁלַם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁשִׁים
וּשְׁמֹנֶה אֲנָשֵׁי-חֵיל: וְאַלֶּה בְּנֵי בְנֵימִן סֵלָא בֶן-
מִשְׁלֵם בֶן-יוֹעֵז בֶן-פְּדָיָה בֶן-קוֹלִיָּה בֶן-מַעֲשָׂיָה
בֶן-אִיתִיאל בֶן-יִשְׁעָיָה: וְאַחֲרָיו גִּבְיֵי סֹלֵי תַשַּׁע
מֵאוֹת עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנֶה: וַיִּוָּאֵל בֶּן-זַכְרְיָה פָּקִיד
עֲלֵיהֶם וַיְהוּדָה בֶן-הַסְּנוּאָה עַל-הָעִיר מִשְׁנָה: מִן-
הַכֹּהֲנִים יַדְעָיָה בֶן-יוֹנָרִיב יָכִין: שָׂרְיָה בֶן-
חֶלְקִיָּה בֶן-מִשְׁלֵם בֶן-צְדוֹק בֶן-מְרִיּוֹת בֶן-
אַחִיטֹוב נֶגֶד בַּיִת הָאֵל-לְהִים: וְנֹאחִיָּה עֹשֶׂה
הַמְּלָאכָה לַבַּיִת שְׁמֹנֶה מֵאוֹת עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם
וְעֲדָיָה בֶן-יִרְחָם בֶן-פְּלִלְיָה בֶן-אַמְצִי בֶן-זַכְרְיָה
בֶן-פִּשְׁחֹור בֶן-מִלְכָּיָה: וְאַחֲרָיו רֵאשֵׁים לְאַבּוֹת
מֵאֲתִים אַרְבַּעִים וּשְׁנַיִם וְעֶמְשָׁסִי בֶן-עֲזַרְאֵל בֶן-
אַחֲזַי בֶן-מִשְׁלָמוֹת בֶן-אַמֶּר: וְנֹאחִיָּה גִבְרֵי חֵיל
מֵאָה עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנֶה וּפָקִיד עֲלֵיהֶם זְבַדְיָאֵל בֶן-
הַגְּדוֹלִים: וּמִן-הַלְוִיִּם שְׁמַעְיָה בֶן-חֲשׂוּב בֶן-
עֲזַרְיָהם בֶן-חֲשַׁבְיָה בֶן-בּוּנִי: וְשַׁבְתִּי וַיִּזְבֹּד עַל-
הַמְּלָאכָה הַחִיצוֹנָה לַבַּיִת הָאֵל-לְהִים מִרֵּאשֵׁי
הַלְוִיִּם: וּמִתְנַבְיָה בֶן-מִיכָא בֶן-זְבַדְיָה בֶן-אַסָּף רֵאשׁ
הַתְּחִלָּה יְהוּדָה לַתְּפִלָּה וּבִקְבֻקְבָה מִשְׁנָה מֵאַחֲרָיו
וְעַבְדָּא בֶן-שְׁמוּעַ בֶן-גִּלְגַּל בֶּן-יְדוּתוֹן: וְכָל-הַלְוִיִּם
בְּעִיר הַקֹּדֶשׁ מֵאֲתִים שְׁמֹנִים וְאַרְבַּעַה:
וְהַשְּׁוֹעָרִים עֶקֶב טַלְמוֹן וְאַחִיָּהם הַשְּׁמָרִים
בְּשַׁעֲרֵים מֵאָה שְׁבַעִים וּשְׁנַיִם: וּשְׂאֵר יִשְׂרָאֵל
הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם בְּכָל-עָרֵי יְהוּדָה אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ:

וְהַנְּתִינִים יֹשְׁבִים בְּעַפְל וְצִיחָא וּגְשַׁפָּא עַל-
הַנְּתִינִים: וּפָקִיד הַלְוִיִּם בִּירוּשָׁלַם עֲזַי בֶן-בְּנִי
בֶן-חֲשַׁבְיָה בֶן-מִתְנַבְיָה בֶן-מִיכָא מִבְּנֵי אַסָּף
הַמְּשָׁרְרִים לְנֶגֶד מְלֹאכֶת בַּיִת-הָאֵל-לְהִים: כִּי-
מִצְוַת הַמֶּלֶךְ עֲלֵיהֶם וְאַמְנָה עַל-הַמְּשָׁרְרִים דְּבַר-
יוֹם בְּיוֹמוֹ: וּפְתַחְלָה בֶן-מִשְׁיֹזְבָּאֵל מִבְּנֵי-זָרַח בֶּן-
יְהוּדָה לְנֶגֶד הַמֶּלֶךְ לְכָל-דְּבַר לְעָם: וְאַלֶּה-הַחֲצָרִים
בְּשׂוֹדָתָם מִבְּנֵי יְהוּדָה יָשָׁבוּ בְּקָרִית הָאַרְבַּע
וּבְנִתְיָה וּבְדִיבֹן וּבְנִתְיָה וּבְנִתְיָה וּבִיקְבָצָאֵל וְחֲצָרִיָּה:
וּבְיִשְׁוֹעַ וּבְמִלְדָּה וּבְבֵית פֶּלֶט: וּבְחֲצָר שׁוֹעַל
וּבְבֶאֱרָ שְׁבַע וּבְנִתְיָה: וּבְצַקְלָג וּבְמִכְנָה
וּבְבְנִתְיָה: וּבְעֵיִן רַמּוֹן וּבְצַרְעָה וּבְיִרְמוֹת: וְנֹחַ
עַדְלָם וְחֲצָרֵיהֶם לְכִישׁ וּשְׁדֵתְיָה עֲזָקָה וּבְנִתְיָה
וַיִּחְנוּ מִבְּאֶר-שְׁבַע עַד-גֵּיא הַנָּחַל: וּבְנֵי בְנֵימִן
מִגֹּבַע מִכְמֶשׁ וְעַיָּה וּבֵית-אֵל וּבְנִתְיָה: וְעֲנַתוֹת גֹּב
עֲנַנְיָה: וְחֲצוֹר רָמָה גִּתִּים: וְחֲדִיד צְבָעִים גְּבֻלֵט:
וְלִד וְאוּגוֹ גֵי הַחֲרָשִׁים: וּמִן-הַלְוִיִּם מִחֲלֻקּוֹת
יְהוּדָה לְבְנֵימִין:

יב וְאַלֶּה הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם אֲשֶׁר עָלוּ עִם-יִרְבָּבֶל
בֶּן-שָׂאֵל־תִּיאל וַיִּשְׁוֹעַ שָׂרְיָה יִרְמָיָה עֲזָרָא:
וְאַמְרָיָה מְלוֹךְ חֲשׂוּשׁ: שְׁכַנְיָה רַחֵם מְרָמַת: עֲדוּא
גְּנָתוֹי אַבְיָה: מִיִּמִּין מֵעֲדָיָה בִלְגָה: וְשַׁמְעָיָה
וַיִּוְנָרִיב יַדְעָיָה: וְסֹלֵי עֲמוֹק חֶלְקִיָּה יַדְעָיָה אֶלֶּה
רֵאשֵׁי הַכֹּהֲנִים וְאַחִיָּהם בְּיָמֵי יִשְׁוֹעַ: וְהַלְוִיִּם
יִשְׁוֹעַ בְּנוֹי קְדַמִּיאל שְׂרַבְיָה יְהוּדָה מִתְנַבְיָה עַל-
הַיָּדוֹת הוּא וְאַחֲרָיו: וּבִקְבֻקְבָה וְעֲזַי אַחִיָּהם לְנֶגֶד
לְמִשְׁמָרוֹת: וַיִּשְׁוֹעַ הוֹלִיד אֶת-יִוְנָקִים וַיִּוְנָקִים
הוֹלִיד אֶת-אֶלְיָשִׁיב וְאֶלְיָשִׁיב אֶת-יִוְנָדַע: וַיִּוְנָדַע
הוֹלִיד אֶת-יִוְנָתָן וַיִּוְנָתָן הוֹלִיד אֶת-יִדְדוּעַ: וּבְיָמֵי
יִוְנָקִים הָיוּ כֹהֲנִים רֵאשֵׁי הָאַבּוֹת לְשָׂרְיָה מְרָיָה
לְיִרְמָיָה חֲנַנְיָה: וְעֲזָרָא מִשְׁלֵם לְאַמְרָיָה יְהוּחֲנָן:
וְלְמִלְיָכוּ יִוְנָתָן לְשַׁבְנָיָה יוֹסָף: וְלַחֲרָם עֲדָנָא
לְמְרִיּוֹת חֶלְקִי: וְעֲדוּא זַכְרְיָה לְגִנְתָּן מִשְׁלֵם:
וְלְאַבְיָה זַכְרִי לְמִנְיָמִין לְמוֹעֲדָה פֶּלֶטִי: וְלְבִלְגָה
שְׁמוּעַ לְשַׁמְעָיָה יְהוּנָתָן: וְלְיִוְנָרִיב מִתְנִי לְיַדְעָיָה
עֲזַי: וְלְסֹלֵי קִלְי לְעֲמוֹק עֶבֶר: וְלַחֲלֻקְיָה חֲשַׁבְיָה
לְיַדְעָיָה נְתַנְאֵל: וְהַלְוִיִּם בְּיָמֵי אֶלְיָשִׁיב יִוְנָדַע

ויוחגנו ונדוע פתובים ראשי אבות והפנהים על-
מלכות דרגוש הפרסי: בגי לוי ראשי האבות
פתובים על-ספר דברי הימים ועד-ימי יוחנן בן-
אלשיב: וראשי הלויים חשבילה שרבילה וישוע
בן-קדמיאל ואחיהם לנגדם להלל להודות
במצות דניד איש-הא-להים משמר לעמת
משמר: מתגיה ובקבניה עבדיה משלם טלמון
עקוב שמרים שוערים משמר באספי השערים:
אלה בימי יונקים בן-ישוע בן-יוצק ובימי
נחמיה הפחה ועזרא הפהן הסופר: ובחנפית
חומת ירושלם בקשו את-הלויים מפל-מקומתם
להביאם לירושלם לעשת חנפה ושמחה ובתודות
ובשיר מצלתים נבלים ובכנרות: ויאספו בני
המשחרים ומן-הכפר סביבות ירושלם ומן-מצרי
נטפתי: ומבית הגלגל ומשדות גבע ועזמות פי
מצרים בנו להם המשחרים סביבות ירושלם:
ויטהרו הפהנים והלויים ויטהרו את-העם ואת-
השערים ואת-החומה: ויאעלה את-שרי יהודה
מעל לחומה ואעמידה שתי תודת גדולת ותהלכת
לימין מעל לחומה לשער האשפת: ויגידו
אתריהם הושעיה וחצי שרי יהודה: ועזריה
עזרא ומשלם: ויהודה ובנימן ושמעיה וירמיה:
ומבני הפהנים בתצצרות זכריה בן-יונתן בן-
שמעיה בן-מתניה בן-מיכיה בן-זפור בן-אסף:
וואחיו שמעיה ועזראל מללי גללי מעי נתנאל
ויהודה חנני בכלי-שיר דניד איש הא-להים
ועזרא הסופר לפניהם: ועל שער העין ונגדם
עלו על-מעלות עיר דניד במעלה לחומה מעל
לבית דניד ועד שער המים מזרח: והתודה
השנית ההולכת למואל ואני אתריה וחצי העם
מעל להחומה מעל למגדל התנורים ועד החומה
הרחבה: ומעל לשער-אפרים ועל-שער הישנה
ועל-שער הדגים ומגדל חננאל ומגדל המאה ועד
שער הצאן ועמדו בשער המטרה: ומשמדנה
שתי התודת בבית הא-להים ואני וחצי הסגנים
עמי: והפהנים אליקים מעשיה מנמין מיכיה
אליועיני זכריה חנניה בתצצרות: ומעשיה

ושמעיה ואלעזר ועזי ויהוחנן ומלפיה ועילם
ועזר וישמעיו המשחרים ויזרחיה הפקיד:
ויזבחו ביום-ההוא זבחים גדולים וישמחו פי
הא-להים שמחם שמחה גדולה וגם הנשים
והילדים שמחו ותשמע שמחת ירושלם מרחוק:
ויפקדו ביום ההוא אנשים על-הנשכות
לאוצרות לתרומות לראשית ולמעשרות לכנוס
בהם לש-די הערים מנאות התורה לפהנים
וללויים פי שמחת יהודה על-הפהנים ועל-הלויים
העמדים: וישמרו משמרת א-להיהם ומשמרת
הטהרה והמשחרים והשערים כמצות דניד
שלמה בנו: פי-בימי דניד ואסף מקדם ראשי
המשחרים ושיר-תהלה והדות לא-להים: וכל-
ישראל בימי זרבבל ובימי נחמיה נתנים מנינות
המשחרים והשערים דבר-יום ביומו ומקדשים
ללויים והלויים מקדשים לבני אהרן:
וג ביום ההוא נקרא בספר משה באזני העם
ונמצא פתוב בו אשר לא-יבוא עמני ומואבי
בקהל הא-להים עד-עולם: פי לא קדמו את-בני
ישראל בלחם ובמים וישפר עליו את-בלעם
לקללו ויהפך א-להינו הקללה לברכה: ויהי
כשמעם את-התורה ויבדילו כל-ערב מישראל:
ולפני מזה אלישיב הפהן נתון בלשפת בית-
א-להינו קרוב לטוביה: ויעש לו לשפה גדולה
ושם הנו לפנים נתנים את-המנחה הלבונה
והפלים ומעשר הדגן התירוש והיצהר מצות
הלויים והמשחרים והשוערים ותרומת הפהנים:
ובכל-זה לא הייתי בירושלם פי בשנת שלשים
ושנים לארתחשסתא מלך-בבל באתי אל-המלך
ולקץ נמים נשאלתי מן-המלך: ויאבוא לירושלם
ואבינה ברעה אשר עשה אלישיב לטוביה
לעשות לו נשפה בתצרי בית הא-להים: ויגרע לי
מאד ואשליכה את-כל-פלי בית-טוביה החוץ
מן-הלשכה: וואמרה ויטהרו הלשכות ואשיבה
שם פלי בית הא-להים את-המנחה והלבונה:
ואדעה פי-מנינות הלויים לא נתנה ויברחו איש-
לשדהו הלויים והמשחרים עשי המלאכה:

וְאָרִיבָה אֶת־הַסְּגָנִים וְאָמְרָה מִדּוּעַ נִעְזַב בֵּית־
הָאֱלֹהִים וְאֶקְבְּצֶם וְאֶעֱמְדֶם עַל־עַמְדָּם: ־וְכָל־
יְהוּדָה הֵבִיאוּ מַעֲשֵׂר הַדָּגָן וְהַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר
לְאוֹצְרוֹת: ־וְאוֹצְרָה עַל־אוֹצְרוֹת שְׁלֵמָה הִפְהִן
וְצִדוֹק הַסּוֹפֵר וּפְדִיָה מִן־הַלְוִיִּם וְעַל־יָלְדָם חָנוּן בֶּן־
זְפוּר בֶּן־מִתְנַגֵּה כִּי נֶאֱמָנִים נִחְשְׁבוּ וְעַל־יָהֵם לַחֲלֹק
לְאַחֵיהֶם: ־זָכְרָה־לִּי אֱלֹהֵי עַל־זֹאת וְאֶל־תִּמְחַח
חֲסִדֵי אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּבֵית אֱלֹהֵי וּבַמִּשְׁמָרִיו:
־בִּימֵים הַהֵמָּה רָאִיתִי בֵּיהוּדָה דְרָכִים־
גִּתּוֹת בַּשָּׂבָת וּמִבִּיָּאִים הָעֲרָמוֹת וְעַמְסִים עַל־
הַחֲמֹרִים וְאֶף־יָיִן עֹנְבִים וְתַאֲנִים וְכָל־מִשְׁאֵא
וּמִבִּיָּאִים יְרוּשָׁלַם בְּיוֹם הַשָּׂבָת וְאֶעֱיֵד בְּיוֹם מִכְרָם
צִיד: ־וְהַצֹּרִים יָשְׁבוּ בָּהּ מִבִּיָּאִים דָּאָג וְכָל־מִכְר
וּמוֹכְרִים בַּשָּׂבָת לִבְנֵי יְהוּדָה וּבִירוּשָׁלַם: ־וְאָרִיבָה
אֶת חַרְי יְהוּדָה וְאָמְרָה לָהֶם מָה־הַדָּבָר הָרַע הַזֶּה
אֲשֶׁר אַתֶּם עֹשִׂים וּמַחֲלִלִים אֶת־יוֹם הַשָּׂבָת:
־הֲלוֹא כֹה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם וַיָּבֵא אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ אֶת
כָּל־הָרָעָה הַזֹּאת וְעַל הָעִיר הַזֹּאת וְאַתֶּם מוֹסִיפִים
חֲרוֹן עַל־יִשְׂרָאֵל לַחֲלֹל אֶת־הַשָּׂבָת: ־וַיְהִי כֹאֲשֶׁר
צָלְלוּ שְׁעָרֵי יְרוּשָׁלַם לִפְנֵי הַשָּׂבָת וְאָמְרָה וַיִּסְגְּרוּ
הַדְּלָתוֹת וְאָמְרָה אֲשֶׁר לֹא יִפְתְּחוּם עַד אַחַר
הַשָּׂבָת וּמִנְעָרֵי הָעַמְדָתִי עַל־הַשְּׁעָרִים לֹא־יָבֹא
מִשְׁאֵא בְּיוֹם הַשָּׂבָת: ־וַיְלִינוּ הָרֹכְלִים וּמִכְרֵי כָל־
מִמְכָר מִחוּץ לִירוּשָׁלַם פֶּעַם וּשְׁתַּיִם: ־וְאֶעֱיֵדָה

בָּהֶם וְאָמְרָה אֲלֵיהֶם מִדּוּעַ אַתֶּם לְנִים נִגְדַת הַחֹמֶה
אִם־תִּשְׁנֹו יָד אֲשַׁלַח בְּכֶם מִן־הָעֵת הַזֶּה לֹא־בָאוּ
בַשָּׂבָת: ־וְאָמְרָה לְלוֹיִם אֲשֶׁר יִהְיוּ מִטְהָרִים
וּבָאִים שֹׁמְרִים הַשְּׁעָרִים לְקַדֵּשׁ אֶת־יוֹם הַשָּׂבָת
גַּם־זֹאת זָכְרָה־לִּי אֱלֹהֵי וְחוּסָה עָלַי כָּרַב חֲסִדָּךְ:
־גַּם | בִּימֵים הַהֵם רָאִיתִי אֶת־הַיְהוּדִים הַשֹּׁבִיבֵי
נָשִׁים אֲשֶׁדְדִיּוֹת עֲמֻנִיּוֹת מוֹאֲבִיּוֹת: ־וּבְנֵיהֶם תִּצַּל
מִדְּבַר אֲשֶׁדְדוּיָת וְאִינָם מִפִּינִים לְדַבֵּר יְהוּדִית
וְכַלְשׁוֹן עִם וְעִם: ־וְאָרִיב עִמָּם וְאֶקְלָלֶם וְאַפְה
מֵהֶם אֲנָשִׁים וְאָמְרָטָם וְאֲשַׁבִּיעֶם בַּא־לֵהִים אִם־
תִּתְּנוּ בְנֵתֵיכֶם לְבְנֵיהֶם וְאִם־תִּשְׁאוּ מִבְּנֵתֵיהֶם
לְבְנֵיכֶם וְלָכֶם: ־הֲלוֹא עַל־אֵלֶּה חֲטָא־שְׁלֵמָה מֶלֶךְ
יִשְׂרָאֵל וּבְגוֹנִים הָרַבִּים לֹא־הָיָה מֶלֶךְ כָּמֹהוּ וְאַהֲבֵי
לֹא־לֵהִיו הָיָה וַיִּתְּנָהוּ אֱלֹהֵים מֶלֶךְ עַל־כָּל־
יִשְׂרָאֵל גַּם־אוֹתוֹ הִחֲטִיאוּ הַנָּשִׁים הַנֹּכְרִיּוֹת:
־וְלָכֶם הַנִּשְׁמָע לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל־הָרָעָה הַגְּדוֹלָה
הַזֹּאת לְמַעַל בַּא־לֵהִינוּ לְהַשִּׁיב נָשִׁים נֹכְרִיּוֹת:
־וּמִבְּנֵי יוֹדָע בֶּן־אֶלְנָשִׁיב הִפְהִן הַגְּדוֹל תִּתֵּן
לְסַנְבִּלַט הַחֲרוּגִי וְאַבְרִיחָהוּ מִעָלַי: ־זָכְרָה לָהֶם
אֱלֹהֵי עַל גְּאֹלֵי הַפְּהִנָּה וּבְרִית הַפְּהִנָּה וְהַלְוִיִּם:
־וְטַהֲרֵתִים מִכָּל־נֹכַר וְאֶעֱמִידָה מִשְׁמָרוֹת לַפְּהִנָּה
וְלְלוֹיִם אִישׁ בְּמִלְאֲכָתוֹ: ־וְיִקְרָבֶן הַעֲצִים בְּעֵתִים
מִזְמָנוֹת וּלְכַפּוּרִים זָכְרָה־לִּי אֱלֹהֵי לְטוֹבָה:

סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים

א אֶתֶּם שֵׁת אֲנוּשׁ: ־קִינָן מִהַלְלָאֵל יָרַד: ־חֲנוּךְ
מִתּוֹשְׁלַח לְמֹד: ־נַח שֵׁם חָם וַיִּפֹּת: ־בְּנֵי לִפֹּת גָּמָר
וּמִגֹּג וּמִזִּי וַיָּנוּ וְתַבְל וּמִשָּׁף וְתִירָס: ־וּבְנֵי גָמָר
אֲשַׁנְזוּ וְדִיפֹת וְתוֹגְרָמָה: ־וּבְנֵי יָנוּ אֵלִישָׁה
וְתַרְשִׁישָׁה פֶתִים וְרוֹדָגִים: ־בְּנֵי חָם פּוּשׁ וּמִצְרַיִם
פּוּט וּכְנַעֲנוּ: ־וּבְנֵי כוּשׁ סְבָא וְחוּיְלָה וְסַבְתָּא
וְרַעְמָא וְסַבְתְּכָא וּבְנֵי רַעְמָא שָׁבָא וְדָדוּ: ־וְכוּשׁ
יָלַד אֶת־נִמְרוֹד הוּא הַחַל לְהַיּוֹת גְּבוּר בְּאַרְצָי:
־וּמִצְרַיִם יָלַד אֶת־לוֹדִים וְאֶת־עֲנַמִּים וְאֶת־לֵהָבִים
וְאֶת־נִפְתָחִים: ־וְאֶת־פֶּתֶרֶסִים וְאֶת־פְּסִלְחִים אֲשֶׁר
יָצְאוּ מִשָּׁם פְּלִשְׁתִּים וְאֶת־כַּפְתָּרִים: ־וּכְנַעֲנוּ יָלַד
אֶת־צִידוֹן בְּכָרוֹ וְאֶת־חַת: ־וְאֶת־הִיבּוּסִי וְאֶת־

הָאֲמָרִי וְאֶת הַגְּרָגְשֵׁי: ־וְאֶת־הַחֲתָנִי וְאֶת־הַעֲרָקִי
וְאֶת־הַסִּינִי: ־וְאֶת־הָאֲרוּגִי וְאֶת־הַצְּמָרִי וְאֶת־
הַחֲמָתִי: ־בְּנֵי שֵׁם עֵילָם וְאַשׁוּר וְאַרְפַּכְשָׁד וְלוּד
וְאַרְם וְעוּץ וְחוּל וְגֵתָר וּמִשָּׁף: ־וְאַרְפַּכְשָׁד יָלַד
אֶת־שֵׁלַח וְשֵׁלַח יָלַד אֶת־עֶבֶר: ־וְעֶבֶר יָלַד שְׁנֵי
בָנִים שֵׁם הָאֶחָד פֶּלֶג כִּי בְּיָמָיו נִפְלְגָה הָאָרֶץ וְשֵׁם
אֶחָיו יֶקְטָן: ־וַיִּקְטָן יָלַד אֶת־אֶלְמוּדָד וְאֶת־שֵׁלֶף
וְאֶת־חֲצָרְמוֹת וְאֶת־יָרַח: ־וְאֶת־הַדּוֹרָם וְאֶת־אוּזֵל
וְאֶת־דְּקָלָה: ־וְאֶת־עֵיבָל וְאֶת־אֲבִימָאֵל וְאֶת־
שָׁבָא: ־וְאֶת־אוּפִיר וְאֶת־חוּיְלָה וְאֶת־יּוֹבָב כָּל־
אֵלֶּה בְּנֵי יֶקְטָן: ־שֵׁם אֲרַפַּכְשָׁד שֵׁלַח: ־עֶבֶר פֶּלֶג
רַעוּ: ־שְׂרוּג נְחוּר תָּרַח: ־אַבְרָם הוּא אַבְרָהָם:

בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׁמָעֵאל: «אֵלֶּה תִּלְדוּתָם
בְּכוֹר יִשְׁמָעֵאל נְבוֹיֹת וְקָדָר וְאַדְבָּאֵל וּמִבְּשָׁם:
לְמִשְׁמַע וְדוּמָה מִשָּׂא חֲדָד וְתִימָא: «וְיִטוֹר נְפִישׁ
וְקִדְמָה אֵלֶּה הֵם בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל: «וּבְנֵי קְטוֹרָה
פִּילְגָשׁ אַבְרָהָם יִלְדָה אֶת־זַמְרוֹן וְיִקְשֹׁן וּמְדָן
וּמְדִנָּה וְיִשְׁבָּק וְשׁוֹחַ וּבְנֵי יִקְשֹׁן שָׁבָא וְדָדָן: «וּבְנֵי
מְדִנָּה עֵיפָה וְעַפְרָה וְחַנּוּף וְאַבְיָדָע וְאַלְדָּעָה כֹּל־אֵלֶּה
בְּנֵי קְטוֹרָה: «וַיִּוָּלֵד אַבְרָהָם אֶת־יִצְחָק בְּנֵי יִצְחָק
עָשׂוּ וְיִשְׂרָאֵל: «בְּנֵי עָשׂוּ אֱלִיפַז רְעוּאֵל וַיַּעֲוֹשׁ
וַיַּעֲלָם וְקָרַח: «בְּנֵי אֱלִיפַז תִּימָן וְאוֹמֵר צָפִי וְגַעֲתָם
קִנְזָה וְתַמְנָע וְעַמְלָק: «בְּנֵי רְעוּאֵל גַּחַת זָרַח שָׁמָה
וּמִזָּה: «וּבְנֵי שַׁעִיר לוּטָן וְשׁוּבָל וְצַבְעוֹן וְעַנְהָה
וְדִישֹׁן וְאַצָּר וְדִישֹׁן: «וּבְנֵי לוּטָן חָרִי וְהוּמָם
וְאַחֹת לוּטָן תַּמְנָע: «בְּנֵי שׁוּבָל עֲלִינָה וּמְנַחֵת
וְעֵיבָל שָׁפִי וְאוּנָם וּבְנֵי צַבְעוֹן אֲנִיהָ וְעַנְהָה: «בְּנֵי
עַנְהָה דִישֹׁן וּבְנֵי דִישֹׁן חַמְרוֹן וְאַשְׁבֹּן וַיִּתְרֹן וּכְרוֹן:
«בְּנֵי־אַצָּר בִּלְהָן וְזַעֲנֹן יַעֲקֹן בְּנֵי דִישֹׁן עוֹיֵץ
וְאַרְוֹן: «וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאַרְצָא אֲדוּם
לִפְנֵי מֶלֶךְ־מֶלֶךְ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּלַע בְּוֹן־בַּעֲוֹר וְשֵׁם
עִירוֹ דְנִהְבָּה: «וַיָּמָת בְּלַע וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו יוֹבָב בֶּן־
זָרַח מִבְּצָרָה: «וַיָּמָת יוֹבָב וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו חוּשָׁם
מֵאַרְצָא הַתִּימָנִי: «וַיָּמָת חוּשָׁם וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו הֲדָד
בֶּן־בְּדָד הַמִּמְכָּה אֶת־מְדִנָּן בַּשָּׂדֶה מוֹאָב וְשֵׁם עִירוֹ
עֹוִית: «וַיָּמָת הֲדָד וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו שַׁמְלָה
מִמִּשְׂרָקָה: «וַיָּמָת שַׁמְלָה וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו שָׂאוּל
מִרְחֻבֹת הַנְּהָר: «וַיָּמָת שָׂאוּל וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו בַּעַל
חֲנָן בֶּן־עַכְבָּוֹר: «וַיָּמָת בַּעַל חֲנָן וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו הֲדָד
וְשֵׁם עִירוֹ פְּעִי וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהִיטְבָּאֵל בַּת־מִטְרָד
בַּת מִי זָהָב: «וַיָּמָת הֲדָד וַיְהִיֹּ אֱלּוֹפִי אֲדוּם אֱלּוֹף
תַּמְנָע אֱלּוֹף עֲלִינָה אֱלּוֹף יִתָּת: «אֱלּוֹף אֶהְלִיבְמָה
אֱלּוֹף אֵלֶּה אֱלּוֹף פִּינֹן: «אֱלּוֹף קִנְזָה אֱלּוֹף תִּימָן
אֱלּוֹף מִבְּצָר: «אֱלּוֹף מַגְדִּיאֵל אֱלּוֹף עִירָם אֵלֶּה
אֱלּוֹפֵי אֲדוּם:

ב «אֵלֶּה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רְאוּבֵן שָׁמְעוֹן לֵוִי וַיְהוּדָה
יִשְׁשַׁכָּר וּזְבֻלוֹן: גְּדוֹן יוֹסֵף וּבִנְיָמִן נַפְתָּלִי גָּד
וְאֲשֶׁר: בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוּנָן וְשִׁלָּה שְׁלוּשָׁה נֹוֹלֵד
לוֹ מִבַּת־שׁוּעַ הַכַּנְעַנִּית וַיְהִי עֵר | בְּכוֹר יְהוּדָה רַעַ

בְּעֵינַי יְ-הוָה וַיִּמִּיתֵהוּ: וַתִּמָּר כָּלְתּוֹ יִלְדָה לוֹ אֶת־
פָּרֶץ וְאֶת־זָרַח כָּל־בְּנֵי יְהוּדָה חַמְשָׁה: «בְּנֵי־פָּרֶץ
חֲצִרוֹן וְחַמוּל: «וּבְנֵי זָרַח זְמָרִי וְאִיתָן וְהִימָן
וְכַלְכַּל וְזָרַע כָּלֵם חַמְשָׁה: «וּבְנֵי פָּרְמִי עֶכָר עוֹכָר
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מָעַל בַּחֲרָם: «וּבְנֵי אִיתָן עֲזַרְיָה:
«וּבְנֵי חֲצִרוֹן אֲשֶׁר נֹוֹלֵד־לוֹ אֶת־יִרְחֵמָאֵל וְאֶת־רָם
וְאֶת־פְּלוּבִי: «וְרָם הוֹלִיד אֶת־עַמִּינָדָב וְעַמִּינָדָב
הוֹלִיד אֶת־נַחֲשׁוֹן נְשִׂיא בְנֵי יְהוּדָה: «וְנַחֲשׁוֹן
הוֹלִיד אֶת־שִׁלְמָא וְשִׁלְמָא הוֹלִיד אֶת־בְּעוֹז: «וּבְעוֹז
הוֹלִיד אֶת־עוֹבָד וְעוֹבָד הוֹלִיד אֶת־יִשְׂשִׁי: «וְאִישִׁי
הוֹלִיד אֶת־בְּכָרוֹ אֶת־אֱלִיאָב וְאַבְיָנָדָב הַשְּׁנַיִ
וְשָׁמְעָא הַשְּׁלִישִׁי: «וַתִּנָּאֵל הָרַבִּיעִי רַדִּי הַחֲמִישִׁי:
«אֲצָם הַשְּׁשִׁי דָוִד הַשְּׁבַעִי: «וְאַחֲתִיתִיהֶם צְרוּיָה
וְאַבְיָגַיִל וּבְנֵי צְרוּיָה אַבְשָׁי וַיּוֹאֵב וַעֲשָׂהֵאל
שְׁלִישָׁה: «וְאַבְיָגַיִל יִלְדָה אֶת־עַמְשָׂא וְאַבְי עַמְשָׂא
יָתֵר הַיִּשְׁמָעֵאִלִי: «וְכָלֵב בֶּן־חֲצִרוֹן הוֹלִיד אֶת־
עֲזוּבָה אִשָּׁה וְאֶת־יְרִיעוֹת וְאֵלֶּה בְּנֵיהָ יִשָּׁר וְשׁוּבָב
וְאַרְדָּוִן: «וַתָּמָת עֲזוּבָה וַיִּקַּח־לוֹ כָּלֵב אֶת־אֶפְרָת
וַתִּלְדַּל לוֹ אֶת־חֹור: «וְחֹור הוֹלִיד אֶת־אוּרִי וְאוּרִי
הוֹלִיד אֶת־בְּצַלְאֵל: «וְאַחֲרַי בָּא חֲצִרוֹן אֶל־בַּת־
מְכִיר אָבִי גִלְעָד וְהוּא לְקַחָה וְהוּא בֶּן־שִׁשִׁים שָׁנָה
וַתִּלְדַּל לוֹ אֶת־שָׁגוּב: «וּשָׁגוּב הוֹלִיד אֶת־יָאִיר
וַיְהִי־לוֹ עֲשָׂרִים וְשְׁלוֹשׁ עָרִים בְּאַרְצָא הַגִּלְעָד:
«וַיִּקַּח גְּשׁוּר־וְנָאֲרָם אֶת־חַוֹת יָאִיר מֵאַתָּם אֶת־קַנְתָּ
וְאֶת־בְּנֵיהָ שִׁשִׁים עֵיר כֹּל־אֵלֶּה בְּנֵי מְכִיר אָבִי־
גִלְעָד: «וְאַחֲרַי מוֹת־חֲצִרוֹן בְּכָלֵב אֶפְרָתָה וְאַשָׁת
חֲצִרוֹן אַבְיָה וַתִּלְדַּל לוֹ אֶת־אַשְׁחֹור אָבִי תְקוּעַ:
«וַיְהִיֹּ בְנֵי־יִרְחֵמָאֵל בְּכוֹר חֲצִרוֹן הַבְּכוֹר רָם
וּבוּנָה וְאַרְוֹן וְאַצָּם אַחֲיָה: «וַתְּהִי אִשָּׁה אַחֲרַת
לִירְחֵמָאֵל וְשָׁמָה עֲטָרָה הִיא אִם אוּנָם: «וַיְהִיֹּ
בְנֵי־רָם בְּכוֹר יִרְחֵמָאֵל מַעֲצָא וַיִּמָּן וְעַקָּר: «וַיְהִיֹּ
בְנֵי־אוּנָם שְׁמַי וַיִּדָּע וּבְנֵי שְׁמַי נָדָב וְאַבְיָשׁוּר:
«וְשֵׁם אִשָּׁת אַבְיָשׁוּר אַבְיָהִיל וַתִּלְדַּל לוֹ אֶת־אַחֲבָן
וְאֶת־מוֹלִיד: «וּבְנֵי נָדָב סֶלָד וְאַפְנִים וַיָּמָת סֶלָד לֹא
בָּנִים: «וּבְנֵי אַפְנִים יִשְׂעִי וּבְנֵי יִשְׂעִי שִׁשֹּׁן וּבְנֵי
שִׁשֹּׁן אַחֲלִי: «וּבְנֵי יִדְעָ אַחֲיָ שְׁמַי יָתֵר וַיּוֹנְתָן
וַיָּמָת יָתֵר לֹא בָּנִים: «וּבְנֵי יוֹנְתָן פִּלָּת וְזִנְאָה אֵלֶּה

הָיוּ בְנֵי יִרְחָמָאֵל: וְלֹא־הָיָה לְשֵׁשׁוֹן בָּנִים כִּי אִם־
בָּנוֹת וּלְשֵׁשׁוֹן עֶבֶד מִצָּרִי וְשֵׁמוֹ יִרְחָע: וַיִּלְחַם שֵׁשׁוֹן
אֶת־בָּתְרוֹ לִירְחָע עֶבְדוֹ לְאַשָׁה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־עֲתִי:
וַיַּעֲמִל הַלֵּיד אֶת־נַתָּן וַנִּתָּן הוֹלִיד אֶת־נֹבֵד: וַיִּזְבֹּד
הוֹלִיד אֶת־אֶפְלָל וְאֶפְלָל הוֹלִיד אֶת־עוֹבֵד:
וַיַּעֲוֹבֵד הוֹלִיד אֶת־יְהוּא וַיְהוּא הַלֵּיד אֶת־עֲזַרְיָה:
וַיַּעֲזַרְיָה הַלֵּיד אֶת־חֶלְצִן וְחֶלְצִן הַלֵּיד אֶת־
אֶלְעָשָׂה: וְאֶלְעָשָׂה הַלֵּיד אֶת־סִסְמִי וְסִסְמִי הַלֵּיד
אֶת־שָׁלוֹם: וְשָׁלוֹם הוֹלִיד אֶת־יִקְמָיָה וַיִּקְמָיָה
הַלֵּיד אֶת־אֱלִישָׁמַע: וַיִּבְנֶי כָּלֵב אֶתִי יִרְחָמָאֵל
מִישָׁע בְּכָרוֹ הוּא אֲבִי־גִיף וּבְנֵי מִרְשָׁה אֲבִי
חֶבְרוֹן: וַיִּבְנֶי חֶבְרוֹן קָרַח וְתַפַּח וְרָקָם וְשִׁמְעַע:
וַיִּשְׁמַע הוֹלִיד אֶת־רַחֵם אֲבִי יִרְקָעָם וְרָקָם הוֹלִיד
אֶת־שָׁמִי: וַיִּבְנֶי־שָׁמִי מַעֲוֹן וּמַעֲוֹן אֲבִי בֵית־צוּר:
וַיַּעֲיֹפָה פִּילְגָשׁ כָּלֵב יִלְדָה אֶת־חֶרֶן וְאֶת־מוֹצָא
וְאֶת־גִּזּוֹ וְחֶרֶן הַלֵּיד אֶת־גִּזּוֹ: וַיִּבְנֶי יְהִדִי רָגָם
וְיֹתָם וּגְיִשׁוֹן וְפֶלֶט וְעֵיפָה וְשַׁעֲפָה: וַיִּפְלֶגְשׁ כָּלֵב
מַעֲכָה יֶלֶד שֶׁבֶר וְאֶת־תַּרְחֻנָה: וַתֵּלֶד שַׁעֲפָה אֲבִי
מִדְמָנָה אֶת־שׂוּא אֲבִי מַכְבֵּנָה וְאֲבִי גִבְעָא וּבֵת־
כָּלֵב עַכְסָה: וְאֵלֶּה הָיוּ בְנֵי כָּלֵב בֶּן־חוּר בְּכוֹר
אֶפְרָתָה שׁוֹבֵל אֲבִי קַרְיַת יַעֲרִים: וְשִׁלְמָא אֲבִי
בֵית־לָחֶם חֶרֶף אֲבִי בֵית־גֶּדֶר: וַיְהִיו בָּנִים
לְשׁוֹבֵל אֲבִי קַרְיַת יַעֲרִים הַרְאָה חֲצִי הַמְּנַחֲתוֹת:
וְהַמְּשַׁפְּחוֹת קַרְיַת יַעֲרִים הֵיחָרִי וְהַפּוֹתִי וְהַשְׁמֵתִי
וְהַמְּשַׁרְעִי מֵאֵלֶּה יֵצְאוּ הַצָּרְעָתִי וְהַאֲשַׁתְּאֵלִי:
וַיִּבְנֶי שִׁלְמָא בֵית לָחֶם וּבְטוּפָתִי עֶטְרוֹת בֵּית יוֹאָב
וְחֲצִי הַמְּנַחֲתִי הַצָּרְעִי: וְהַמְּשַׁפְּחוֹת סְפָרִים יִשְׁבִי
יַעֲבִץ תַּרְעֵתִים שְׁמַעְתִּים שׁוֹכְתִים הֵמָּה הַקִּינָיִם
הַבָּאִים מִחַמַּת אֲבִי בֵית־רֶכֶב:

ג וְאֵלֶּה הָיוּ בְנֵי דָוִד אֲשֶׁר נוֹלְדוּ־לוֹ בְּחֶבְרוֹן
הַבְּכוֹר | אֲמִנּוֹן לְאֶחֱיָנֹעַם הַיִּזְרַעְאֵלִית שֶׁנִּי דְנִיָּאֵל
לְאֲבִיגַיִל הַפְּרָמְלִית: הַשְּׁלִישִׁי לְאֲבִישָׁלוֹם בֶּן־
מַעֲכָה בֵת־תַּלְמִי מֶלֶךְ גִּישׁוֹר הַרְבִּיעִי אֲדֹנָיָה בֶּן־
חַגִּית: הַחֲמִישִׁי שְׁפָטָיָה לְאֲבִיטָל הַשִּׁשִּׁי יִתְרָעָם
לְעַגְלָה אֲשַׁתּוֹ: שִׁשָּׁה נוֹלְדוּ־לוֹ בְּחֶבְרוֹן וַיִּמְלֹךְ־
שָׁם שִׁבְעַת שָׁנִים וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים וְשִׁלְשִׁים וְשְׁלוֹשׁ
שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם: וְאֵלֶּה נוֹלְדוּ־לוֹ בִּירוּשָׁלַם

וְשִׁמְעָא וְשׁוֹבֵב וְנַתָּן וְשִׁלְמָה אֲרַבְעָה לְבֵת־שׁוּעַ
בֵת־עַמִּיאֵל: וַיִּבְחַר וְאֱלִישָׁמַע וְאֱלִיפְלָט: וַיִּנְגַּה
וַיִּנְפֹּג וַיִּפְיַע: וְאֱלִישָׁמַע וְאֱלִיגְדַע וְאֱלִיפְלָט תְּשַׁע־הָ:
כָּל בְּנֵי דָוִד מִלְבָּד בְּנֵי־פִילְגָשִׁים וְתַמָּר אַחֹתָם:
וּבֶן־שִׁלְמָה רַחְבֵּעָם אֲבִיָּה בְּנוֹ אֶסָא בְּנוֹ יְהוֹשָׁפָט
בְּנוֹ: יוֹרָם בְּנוֹ אַחֲזַרְיָהוּ בְּנוֹ יוֹאָשׁ בְּנוֹ: יִצְחָק בְּנוֹ
בְּנוֹ עֲזַרְיָה בְּנוֹ יוֹתָם בְּנוֹ: אֶחָז בְּנוֹ חֲזַקְיָהוּ בְּנוֹ
מְנַשֶּׁה בְּנוֹ: אֲמֹן בְּנוֹ יֵאֲשִׁרְיָהוּ בְּנוֹ: וַיִּבְנֶי
יֵאֲשִׁרְיָהוּ הַבְּכוֹר יוֹחָנָן הַשֵּׁנִי יְהוֹיָקִים הַשְּׁלִישִׁי
צִדְקִיָּהוּ הַרְבִּיעִי שָׁלוֹם: וַיִּבְנֶי יְהוֹיָקִים יְכַנְיָה בְּנוֹ
צִדְקִיָּה בְּנוֹ: וַיִּבְנֶי יְכַנְיָה אֶסָר שְׂאֵלְתִיָּאֵל בְּנוֹ:
וַיִּמְלֹכִיָּרָם וּפְדַיָּה וְשִׁנְאָצָר יִקְמָיָה הוֹשָׁמַע
וַנְּדַבְּיָה: וַיִּבְנֶי פְדַיָּה זַרְבָּבֶל וְשִׁמְעַי וּבֶן־זַרְבָּבֶל
מִשָּׁלֹם וְחַנְנִיָּה וְשִׁלְמִית אַחֹתָם: וַחֲשַׁבְּהָ וְאֵלֶּה
וּבְרַכְיָה וְחַסְדַּיָּה יוֹשֵׁב חֶסֶד חַמְשָׁה: וּבֶן־חַנְנִיָּה
פְּלַטְיָה וַיִּשְׁעִיָּה בְּנֵי רַפְיָה בְּנֵי אַרְנוֹן בְּנֵי עֲבַדְיָה
בְּנֵי שְׁכַנְיָה: וַיִּבְנֶי שְׁכַנְיָה שְׁמַעְיָה וּבְנֵי שְׁמַעְיָה
חֲטוּשׁ וְיִגְאָל וּבְרִיחַ וְנַעֲרִיָּה וְשַׁפְטַת שִׁשָּׁה: וּבֶן־
נַעֲרִיָּה אֱלִיזַעֲיָנִי וְחֲזַקְיָה וְעֲזַרְיָקָם שְׁלֹשָׁה: וַיִּבְנֶי
אֱלִיזַעֲיָנִי הוֹדוּלָּהוּ וְאֱלִישִׁיב וְפֶלְלָה וְעֶקֶב וַיִּזְחַקְוּ
וַדְלָיָה וְעַנְיָי שְׁבַע־הָ:

ד בְּנֵי יְהוּדָה פָּרָץ חֶצְרוֹן וְכַרְמִי וְחוּר וְשׁוֹבֵל:
וּרְאֵיָה בֶן־שׁוֹבֵל הַלֵּיד אֶת־לִמְת וַיִּנַּחַת הַלֵּיד אֶת־
אֲחֹמִי וְאֶת־לֶהֶד אֵלֶּה מִשְׁפְּחוֹת הַצָּרְעָתִי: וְאֵלֶּה
אֲבִי עֵיטָם יִזְרַעְאֵל וַיִּשְׁמָא וַיִּזְבְּשׁ וְשֵׁם אַחֹתָם
הַצִּלְלִפוֹנִי: וּפְנוּאֵל אֲבִי גֶדֶר וְעֶזֶר אֲבִי חוּשָׁה
אֵלֶּה בְּנֵי־חוּר בְּכוֹר אֶפְרָתָה אֲבִי בֵית לָחֶם:
וְיֹאשָׁחֹר אֲבִי תְלוּעַ הָיוּ שְׁתֵּי נָשִׁים חִלְיָה
וְנַעֲרָה: וַתֵּלֶד לוֹ נַעֲרָה אֶת־אֲחִיָּזָם וְאֶת־חֶפְזָר וְאֶת־
תִּימָנִי וְאֶת־הַאֲחִישֶׁתָּרִי אֵלֶּה בְּנֵי נַעֲרָה: וַיִּבְנֶי
חִלְיָה צָרַח וְצַחַר וְאֲתַנּוֹן: וְקוּץ הוֹלִיד אֶת־עֲנוּב
וְאֶת־הַצַּבְבָּה וּמִשְׁפְּחוֹת אַחֲרָחֵל בֶּן־הָרוּם: וַיְהִי
יַעֲבִץ נֶכְבֵּד מֵאֲחָיו וְאִמּוֹ קָרְאָה שְׁמוֹ יַעֲבִץ לְאִמֹּר
כִּי יִלְדָתִי בְּעַצְב: וַיִּקְרָא יַעֲבִץ לֵאמֹר יִשְׂרָאֵל
לְאִמֹּר אִם־בְּרַךְ תְּבָרַכְנִי וְהַרְבִּיתְ אֶת־גְּבוּלִי וְהִיתָה
יָדְךָ עִמִּי וְעָשִׂיתְ מַרְעָה לְבִלְתִּי עֲצָבִי וַיָּבֵא
אֶ־לָקִים אֶת אֲשֶׁר־שָׂאֵל: וַיִּכְלוּב אֶת־שׁוֹתָה

הוליד את־מִתְרַחֵם הוּא אָבִי אֲשֶׁתּוֹן: וְאֲשֶׁתּוֹן
הוֹלִיד אֶת־בֵּית רָפָא וְאֶת־פֶּסֶח וְאֶת־תְּחִנָּה אָבִי
עִיר נָחַשׁ אֱלֹה אֲנָשִׁי רָכָה: וְבִנֵּי קִנּוּ עֲתַנִּיאֵל
וּשְׂרָיָה וּבְנֵי עֲתַנִּיאֵל חֲתָת: וְיִמְעוֹנְתֵי הוֹלִיד אֶת־
עֶפְרָה וּשְׂרָיָה הוֹלִיד אֶת־יֹאָב אָבִי תְרָשִׁים
כִּי תְרָשִׁים הָיוּ: וְיִבְנִי פֶלֶב בֶּן־יִפְנָה עִירוֹ אֱלֹה
וְנַעַם וּבְנֵי אֱלֹה וּקְנִי: וְיִבְנֵי יְהִלְלָאֵל זִיף וְזִיפָה
תִּירְיָא וְאֲשֶׁר־אֵל: וְבֶן־עֲזָרָה יִתָּר וּמְרָד וְעֶפְרָה
וְיִלּוֹן וְנִתְהַר אֶת־מְרִיָּם וְאֶת־שְׁמִי וְאֶת־יִשְׁבָּח אָבִי
אֲשֶׁת־מַעַ: וְאֲשֶׁתּוֹ הִיְהִדְיָה יִלְדָה אֶת־יִרְדָּא אָבִי
גְדוֹר וְאֶת־חֶבֶר אָבִי שׁוֹכֵן וְאֶת־יְקוֹתִיאֵל אָבִי זְנוּחַ
וְאֱלֹה בְנֵי בִתְיָה בֶת־פְּרַעֲיָה אֲשֶׁר לָקַח מְרָד: וְיִבְנֵי
אֲשֶׁת הוֹדְיָה אֲחֹת זָחַם אָבִי קַעֲיֵלָה הַגְּרָמִי
וְאֲשֶׁת־מַע הַמַּעֲכָתִי: וְיִבְנֵי שִׁמְעוֹן אֲמַנּוֹן וְרִיָּה בֶן־
חֲנָן וְתִילּוֹן וּבְנֵי יִשְׁעִי זֹחַת וּבֶן־זֹחַת: וְיִבְנֵי שְׁלָה
בֶן־יְהוֹדָה עָר אָבִי לָכָה וְלַעֲדָה אָבִי מְרַשָּׁה
וּמִשְׁפַּחְתּוֹת בֵּית־עֶבְדָּת הַבֵּן לְבֵית אֲשַׁבַּע: וְיִוְיָקִים
וְאֲנָשִׁי כֹזָבָא וְיֹאָשׁ וְשָׂרָף אֲשֶׁר־בְּעֵלוֹ לְמוֹאָב
וְיִשְׁבִּי לָחֵם וְהַדְּבָרִים עֲתִיקִים: וְהָמָּה הַיּוֹצְרִים
וְיִשְׁבִּי גֹטְעִים וְגִזְרָה עִם־הַמֶּלֶךְ בְּמִלְאֲכָתּוֹ לְשׁוֹבֵי
שָׁם: וְיִבְנֵי שְׁמַעוֹן גְּמוּאֵל וְיִמִּין יָרִיב זָרַח שְׂאוּל:
וְשִׁלֹּם בְּנוֹ מִבְּשָׁם בְּנוֹ מִשְׁמַע בְּנוֹ: וְיִבְנֵי מִשְׁמַע
חֲמוּאֵל בְּנוֹ זְכוּר בְּנוֹ שְׁמַעִי בְּנוֹ: וְיִלְשִׁמְעִי בְּנִים
שְׁשָׁה עֶשֶׂר וּבָנוֹת לִשְׁשׁ וּלְאֲחֵיו אֵין בְּנִים רַבִּים
וְכֹל מִשְׁפַּחְתָּם לֹא הָרְבוּ עַד־בְּנֵי יְהוֹדָה: וְיִבְנֵי שְׁבוּ
בְּבֶאֱרֵשֶׁבַע וּמוֹלָדָה וְחֲצָר שׁוּעֵל: וְיִבְבְּלָהָה
וּבְעֶצֶם וּבְתוֹלָד: וְיִבְבְּתוּאֵל וּבְחֶרְמָה וּבְצִיקְלָג:
וְיִבְבְּתֵי מְרַפְבוֹת וּבְחֲצָר סוּסִים וּבְבֵית בְּרָאִי
וּבְשַׁעְרִים אֱלֹה עֲרִיָּהם עַד־מֶלֶךְ דָּוִד: וְיִבְבְּתֵי
עֵיטָם וְעֵין רַמּוֹן וְתַכּוֹ וְעֵשׂוֹן עֲרִים חֲמִשׁ: וְיִבְבְּלָהָה
חֲצָרֵיהֶם אֲשֶׁר סְבִיבוֹת הָעָרִים הָאֵלֶּה עַד־בְּעֵל
זֹאת מוֹשְׁבָתָם וְהַתִּיחָשׁם לָהֶם: וְיִבְבְּשׁוּבָב וְיִבְבְּלָהָה
וְיִוֹשָׁה בֶן־אֲמַצְיָה: וְיִוְיָאֵל וְיִהוּא בֶן־יֹשְׁבֵיָה בֶן־
שְׂרָיָה בֶן־עֲשִׂיאֵל: וְיִוְיָעִינִי וְיִעֲקֹבָה וְיִשׁוּחָהָה
וְעֲשִׂיָה וְעֲדִיאֵל וְיִשִּׁימָאֵל וּבְנֵיהֶם: וְיִזִּינָא בֶן־
שְׁפָעִי בֶן־אֵלּוֹן בֶּן־יִזְיָה בֶן־שְׁמָרִי בֶן־שְׁמַעְיָה:
וְיִבְבְּתֵי הַבָּאִים בְּשִׁמּוֹת גְּשִׁיאִים בְּמִשְׁפַּחְתָּם וּבֵית

אֲבוֹתֵיהֶם פָּרְצוּ לָרוֹב: וְיִבְבְּלָהָה לְמִבּוֹא גְדָר עַד
לְמוֹזָרַח הַגָּיָא לְבִקְשׁ מְרַעָה לְצִאָנָם: וְיִבְבְּתֵי
מְרַעָה שְׁמֹן וְטוֹב וְהָאֲרִץ רַחֲבַת יָדַים וְשִׁקְטָת
וְשִׁלּוּהָ כִּי מוֹתָם הַיּוֹשְׁבִים שָׁם לְפָנִים: וְיִבְבְּתֵי
אֱלֹה הַכְּתוּבִים בְּשִׁמּוֹת בִּימִי | יְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־
יְהוּדָה וְיִבְבְּתֵי אֶת־אֱהֲלֵיהֶם וְאֶת־הַמְּעוֹנִים אֲשֶׁר
נִמְצְאוּ־שָׁמָּה וְיִבְבְּתֵי עַד־הַיּוֹם הַזֶּה וְיִשְׁבּוּ
תַּחְתֵּיהֶם כִּי־מְרַעָה לְצִאָנָם שָׁם: וְיִבְבְּתֵי מִן־בְּנֵי
שְׁמַעוֹן הֶלְכוּ לְהָר שְׁעִיר אֲנָשִׁים חֲמִשׁ מֵאוֹת
וּפְלִטָּה וְנִעְרָה וּרְפִיָּה וְעֲזִיאֵל בְּנֵי יִשְׁעִי
בְּרֵאשִׁים: וְיִבְבְּתֵי אֶת־שְׂאֵרֵי הַפְּלִטָּה לְעַמְלָק
וְיִשְׁבּוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה:

המשך רמב"ס מעמוד אחרון:

וְיִבְבְּתֵי רֵאשׁ חֲדָשׁ טִיבַת שְׁחָל לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת,
מוֹצֵיאִין שְׁלוֹשָׁה סְפָרִים הָרֵאשׁוֹן, קוֹרִין בּוֹ סֵדֶר
חֵיּוֹב; וְחֲשֵׁנִי, קוֹרִין בּוֹ עֲנִין רֵאשׁ חֲדָשׁ;
וְחֲשֵׁלִישִׁי, קוֹרִין בּוֹ עֲנִין חֲנֻכָּה. חָל לְהִיּוֹת
בְּאֲמַצְעַת הַשַּׁבָּת, שְׁלוֹשָׁה קוֹרִין בְּעֲנִין רֵאשׁ
חֲדָשׁ, וְחֲרִבִיעִי קוֹרֵא עֲנִין חֲנֻכָּה.

וְיִבְבְּתֵי אֶת־עַל פִּי שְׂאָדָם שׁוֹמֵעַ כָּל חַתּוּרָה כְּלָה,
כָּל שְׁנָתוֹ בְּצַבּוֹר, חֵיב לְקָרוֹת לְעֲצָמוֹ כָּל
שְׁבוּעַ וְשְׁבוּעַ, סֵדֶר שְׁלֹשׁוֹתָה שַׁבָּת שְׁנַיִם
מִקְרָא, וְאַחַד תַּרְגוּמוֹ; וְכַסּוּק שְׂאִין לוֹ תַּרְגוּמוֹ,
קוֹרֵאחוֹ שְׁלוֹשָׁה פְּעָמִים: עַד שְׁשִׁיּוֹתָם
פְּרָשִׁיּוֹתָיו, עִם הַצַּבּוֹר.

הַלְכוֹת תְּפִלָּה פָּרָק ז

ז, א בְּשִׁתְקָנוּ חַכְמִים דְּבָרֵי תְּפִלּוֹת אֱלוֹהֵי תְּקִנּוּ
בְּרִכוֹת אַחֲרוֹת לְבָרֵךְ אוֹתָן בְּכָל יוֹם; וְאֵלֹהֵי
הָזֶה בְּשׂוֹפְנָם אָדָם לְמִטָּתוֹ לִישׁוֹן בְּלִילָה,
מְבָרֵךְ: בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,
הַמְפִיל חֲבִלֵי שִׁנְיָה עַל עֵינַי, וּמְאִיר לְאִישׁוֹן בַּת
עֵינַי; יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי, שֶׁתְּצִילֵנִי מִיַּצָּר
רָע, וּמִפְּגַע רָע, וְאֵל יִבְחַלְנֵי חַלּוּמוֹת רְעוּת וְלֹא
הִרְחַוְרִים רְעִים, וְתַחֲיֶה מִטָּתִי שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ,
וְתַעֲמִידֵנִי מִמְנַחַח לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם, וְהֵאִירָה עֵינַי
כִּן אִישׁוֹן חַמּוֹת; בְּרוּךְ אַתָּה ה', הַמְאִיר לְכָל
הָעוֹלָם.

זב וְקוֹרֵא פָּרָשָׁה רֵאשׁוֹנָה מִקְרִית שְׁמַע,
וְיִישׁוֹן; וְאִם אֲנִסְתָּהוּ שִׁנְיָה קוֹרֵא אֶפְלוֹ פְּסוּק
רֵאשׁוֹן אוֹ פְּסוּקֵי רַחֲמִים, וְאַחַר כֵּן יִישׁוֹן.

זג בְּשָׁעָה שְׁיִיקֵן בְּסוּף שִׁינְתּוֹ, מְבָרֵךְ וְהוּא
עַל מִטָּתוֹ כֵּן: אֱלֹהֵי, הַנְּשַׁמָּה שְׁנַתָּה בִּי טְהוֹרָה
אַתָּה בְּרֵאתָה, וְאַתָּה יִצְרָתָה, וְאַתָּה נִפְחַתָּה בִּי,
וְאַתָּה מְשַׁמְרָה בְּקִרְבִּי, וְאַתָּה עֲתִיד לְטַלָּה
מִמֶּנִּי, וְאַתָּה עֲתִיד לְתַחְזִירָה לִי לְעֲתִיד לְבוֹא;
וְכָל זְמַן שֶׁהַנְּשַׁמָּה בְּקִרְבִּי, מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ ה'
אֱלֹהֵי, רַבּוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים; בְּרוּךְ אַתָּה ה',
הַמְחַזֵּיר נְשָׁמוֹת לְפָגְרִים מֵתִים.

זד בְּשִׁשׁוּמַע קוֹל הַתְּרַנְנָה מְבָרֵךְ בְּרוּךְ אַתָּה
ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַנּוֹתֵן לְשִׁבּוֹי בִּינָה
לְחֵבִין בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה. בְּשִׁלּוּבֵשׁ בְּגָדָיו
מְבָרֵךְ בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,
מְלַבֵּישׁ עֲרָמִים. בְּשִׁמְנִיח סְדִינּוֹ עַל רֵאשׁוֹ
מְבָרֵךְ בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, עוֹטֵר
יִשְׂרָאֵל בַּתְּפָאָרֶת. בְּשִׁמְעֵבִיר יָדָיו עַל עֵינָיו
מְבָרֵךְ בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, פּוֹקֵחַ
עוֹרִים. בְּשׂוֹיֵשׁב עַל מִטָּתוֹ מְבָרֵךְ בְּרוּךְ אַתָּה
ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, מַתִּיר
אֲסוּרִים. בְּשִׁמּוֹרִיד רַגְלָיו מִן הַמִּטָּה וּמְנִיחָם עַל
הָאָרֶץ מְבָרֵךְ בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,

רִזְקַע הָאָרֶץ עַל הַמּוֹם. בְּשִׁעוּמֵי מְבָרֵךְ בְּרוּךְ
אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, זוֹקֵף
כְּפוּפִים. בְּשִׁנּוּטָל יָדָיו מְבָרֵךְ תְּחִלָּה בְּרוּךְ
אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קָדְשָׁנוּ
בְּמַצּוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדַיִם. בְּשִׁרוּחֵן
פָּנָיו מְבָרֵךְ בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,
הַמַּעֲבִיר שִׁנְיָה מֵעֵינַי וְתַנּוּמָה מֵעַפְעָפִי; יְהִי
רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי, שֶׁתְּרַגְלֵנִי
לְדַבֵּר מִצְוָה, וְאֵל תְּרַגְלֵנִי לְדַבֵּר עֲבָרָה, וְתִשְׁלַט
בִּי יַצָּר טוֹב, וְאֵל תִּשְׁלַט בִּי יַצָּר רָע, וְתַחֲזִקֵנִי
בְּמַצּוֹתֶיךָ, וְתַתֵּן חֵלְקִי בְּתוֹרָתְךָ, וְתַתְּנֵנִי לְחֵן
לְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינַי כָּל רוּאֵי,
וְתַגְמַלְנֵי חֲסִדִים טוֹבִים מִלְּפָנֶיךָ; בְּרוּךְ אַתָּה ה',
גּוֹמֵל חֲסִדִים טוֹבִים.

זה וְכָל זְמַן שְׂוִיפְנָם אָדָם לְבֵית הַכֶּסֶף אוֹמֵר
קְדָם שְׂוִיפְנָם, הַתְּכַבְּדוּ מְכַבְּדִים קְדוֹשִׁים,
מִשְׁרַתֵּי עֲלִיוֹן, שִׁמְרוּנֵי עַד שְׂאֵפְנָם וְאַצְא, בִּי
זֶה דְרָכֵן שְׁלֵבֵי אָדָם. וְאַחַר שִׁיֵּצֵא מְבָרֵךְ
בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר יַצָּר
אֶת הָאָדָם בְּחֶכְמָה, וּבְרָא בּוֹ נְקֻבִים נְקֻבִים
וְחֻלְלִים חֻלְלִים, מִהֵן סְתוּמִים וּמִהֵן פְּתוּחִים,
שְׂאֵם יִפְתָּם אַחַר מִהֵן אוֹ יִפְתָּה, אֵינּוּ יְכוּלִם
לְהַתְּקִים אֶפְלוֹ שְׁעָה אַחַת; בְּרוּךְ אַתָּה ה', רוֹפֵא
כָּל בָּשָׂר וּמַפְלִיא לַעֲשׂוֹת.

זו בְּשִׁחְזִיר חַגְרוֹ מְבָרֵךְ בְּרוּךְ אַתָּה ה'
אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אוֹזֵר יִשְׂרָאֵל
בְּגִבּוֹרָתוֹ. בְּשִׁלּוּבֵשׁ מִנְעֵלוֹ מְבָרֵךְ בְּרוּךְ אַתָּה
ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שְׁעָשָׂה לִי כָּל
צָרָכִי. בְּשִׁמְחֵלֶךְ לְצֵאת לְדָרֶךְ מְבָרֵךְ בְּרוּךְ
אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַמְכִּיֵן מִצְעָדֵי
גְּבָרָה. וּמְבָרֵךְ אָדָם בְּכָל יוֹם בְּרוּךְ אַתָּה ה'
אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא עָשָׂנִי גּוֹי; בְּרוּךְ אַתָּה
ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא עָשָׂנִי עֶבֶד; בְּרוּךְ
אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא עָשָׂנִי אִשָּׁה;
זו שְׂמוֹנָה עֶשְׂרֵה בְּרִכוֹת אֱלוֹהֵי, אֵינּוּ לְחֵן סְדֵר,
אַלֵּא מְבָרֵךְ כָּל אַחַת מִהֵן עַל דְּבַר שֶׁהַבְּרָכָה

בשכילו, בשענתו. כיצד הרי שחגור חגורו
והוא על מפתו, מברך אוזר ישראל; שמע קול
התרנגול אחר כהן, מברך הנותן לשכוי
בינה. וכל ברכה מהן שלא נתחייב בה, אינו
מברך אותה.

ז, ח כיצד: לן בכסותו, אינו מברך בשעומד
מלביש ערמים; הלך יחה, אינו מברך שעשה
לי כל צרכי. ביום הפפורים ותשעה באב,
שאין שם רחיצה, אינו מברך על נטילת ידים,
ולא המעביר שינה. אם לא נכנס לבית הכסא,
אינו מברך אשר יצר את האדם. וכן שאר
ברכות אלו.

ז, ט נהגו העם ברב ערינו, לברך ברכות אלו
בלן זו אחר זו בבית הפנסת, בין נתחייבו בהן,
בין לא נתחייבו בהן. וטעות היא בידם, ואין
ראוי לעשות כן. ולא יברך אדם ברכה, אלא
אם בן נתחייב בה.

ז, י המשכים לקרות בתורה קדם שיקרא קרית
שמע, בין קרא בתורה שפכתב בין בתורה
שבעל פה נוטל ידיו תחלה, ומברך שלוש
ברכות, ואחר כך קורא; ואלו הן: ברוך אתה
ה' אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצוותיו
וצונו על דברי תורה. הערב נא ה' אלהינו,
את דברי תורתך בפנינו ובפיפיות עמך כל
בית ישראל, ונהייה אנחנו וצאצאינו וצאצאי
עמך כל בית ישראל, יודעי שמך ולומדי
תורתך לשמחה; ברוך אתה ה', נותן
התורה. ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם,
אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את
תורתך; ברוך אתה ה', נותן התורה.

ז, יא בכל יום, חייב אדם לברך שלוש ברכות
אלו, ואחר כך קורא מעט מדברי תורה. ונהגו
העם, לקרות ברכת פוחניו; ויש מקומות
שקורין "צו את בני ישראל"; ויש מקומות
שקורין שתייהם. וקורין פרקים או הלכות מן

המשנה, או מן הבריתות.

ז, יב ושפחו חכמים הראשונים, למי שקורא
זמירות מספר תלים בכל יום, והן מ"תחלה,
לדוד", עד סוף הספר. וכבר נהגו העם לקרות
פסוקים לפניהם, ולאחריהם; ותקנו חכמים
ברכה לפני הזמירות, והיא ברוך שאמר,
וברכה לאחריהן, והיא ישתבח... ואחר כך
מברך על קרית שמע, וקורא קרית שמע.

ז, יג יש מקומות שנהגו לקרות בכל יום אחר
שמברכין ישתבח, שירת הים, ואחר כך
מברכין על שמע; ויש מקומות שקורין שירת
האזינו; ויש יחידים, שקורין שתי
השירות: הפל לפי המנהג.

ז, יד חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום,
בין היום והלילה. ומה הן מאה ברכות
אלו: שלוש ועשרים ברכות שמנינו בפרק זה,
ושבע ברכות שלקרות שמע שחרית וערבית
לפניה ולאחריה; וכשמתעטף בציצית, מברך
ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו
במצוותיו וצונו להתעטף בציצית; וכשלושב
תפלין, מברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך
העולם, אשר קדשנו במצוותיו וצונו להניח
תפלין; ושלוש תפלות, בכל תפלה מהן שמונה
עשרה ברכות. הרי ששה ושמנים ברכות;
וכשהוא אוכל שתי סעודות שלכל יום, מברך
ארבע עשרה ברכות, שבע ברכות בכל סעודה
אחת בשנוטל ידיו תחלה, ועל המזון אחת
בתחלה ושלוש בפות, ועל המים לפניו
ולאחריה, הרי שבע.

ז, טו בזמן הזה שתקנו ברכת המינים בתפלה,
והוסיפו הטוב והמטיב בברכת המזון נמצאו
חמש ברכות יתרות. בשבתות וימים טובים
שהתפלה שבע ברכות, וכן אם לא נתחייב
בשאר ימים בכל הברכות האלו, כגון שלא
ישן כל הלילה, ולא התיר חגורו, ולא נכנס

לְבֵית הַכֹּסֶּא, וְכִיּוֹצֵא בְּאֵלוֹ צָרִיךְ לְהַשְׁלִים מֵאֵה
בְּרֻכּוֹת מְבָרְכוֹת שְׁלֵפָרוֹת.

ז, טז פִּיּוּצַד אֹכֵל מְעַט יָרֵק, וּמְבָרֵךְ לְפָנָיו
וּלְאַחֲרָיו; וְחֹזֵר וְאֹכֵל מְעַט מִפְּרֵי זֶה, וּמְבָרֵךְ
לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו, וּמְעַט מִפְּרֵי זֶה, וּמְבָרֵךְ לְפָנָיו
וּלְאַחֲרָיו. שְׁתֵּה יַיִן, מְבָרֵךְ לְפָנָיו
וּלְאַחֲרָיו. וּמוֹנֵה כָּל הַבְּרֻכּוֹת, עַד שְׁמִשְׁלִים
מֵאֵה בְּכָל יוֹם.

ז, יז סֵדֶר תְּפִלוֹת, בְּךָ הוּא: בַּשַּׁחַר, מִשְׁפִּים
אָדָם וּמְבָרֵךְ בְּרֻכּוֹת אֵלָיו, וְקוֹרֵא הַזְּמִירוֹת
וּמְבָרֵךְ לְפָנֵיהֶן וּלְאַחֲרֵיהֶן. וְקוֹרֵא אֶת שְׁמַע
וּמְבָרֵךְ לְפָנֵיהָ וּלְאַחֲרֵיהָ, וּמְדַלֵּג הַקְּדוּשָׁה מִבְּרַכָּה
רִאשׁוֹנָה שְׁלֵפָנֵיהָ, שְׁאִין הַיְחִיד אֹמֵר קְדוּשָׁה;
וְכִשְׁהוּא חוֹתֵם גָּאֵל יִשְׂרָאֵל, מִיַּד יַעֲמֹד בְּדֵי
שְׁיִסְמוּךְ גָּאֵלָה לְתַפְלָה, וּמִתְפַּלֵּל מַעֲזוּמֵד בְּמוֹ
שְׁאֵמְרָנוּ. וְכִשְׁיִשְׁלִים, יוֹשֵׁב וְיִפֹּל עַל פָּנָיו,
וּמִתְחַנֵּן; וּמִגְבִּיחַ רֵאשׁוֹ, וּמִתְחַנֵּן מְעַט וְהוּא
יוֹשֵׁב, בְּדַבְּרֵי תַחֲנוּנִים. וְאַחַר כֵּן יִקְרֵא
”תְּהִלָּה, לְדוֹד”, וַיִּתְחַנֵּן כְּפִי בּוֹחוֹ, וַיִּפְטַר
לְמַעֲשָׂיו.

ז, יח וּבִתְפִלַּת הַמִּנְחָה, מִתְחִיל לְקִרּוֹת ”תְּהִלָּה,
לְדוֹד”, מִיּוֹשֵׁב; וְאַחַר כֵּן עוֹמֵד, וּמִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת
הַמִּנְחָה; וְכִשְׁמִשְׁלִים, נוֹפֵל עַל פָּנָיו, וּמִתְחַנֵּן;
וּמִגְבִּיחַ רֵאשׁוֹ, וַיִּתְחַנֵּן מְעַט, וַיִּפְטַר לְמַעֲשָׂיו.

ז, יט וּבִתְפִלַּת הָעֶרֶב, קוֹרֵא קְרִיַת שְׁמַע וּמְבָרֵךְ
לְפָנֵיהָ וּלְאַחֲרֵיהָ, וְסוֹמֵךְ גָּאֵלָה לְתַפְלָה, וּמִתְפַּלֵּל
מַעֲזוּמֵד; וְכִשְׁיִשְׁלִים, יוֹשֵׁב מְעַט וַיִּפְטַר. וְאַם
הִתְחַנֵּן אַחַר תְּפִלַּת עֶרְבִית, חֲרִי זֶה מִשְׁבַּח; וְאַם
עַל פִּי שְׁמִבְרֵךְ הַשְּׂבִיבָנוּ אַחַר גָּאֵל יִשְׂרָאֵל,
אֵינָהּ הַפְּסָקָה בֵּין גָּאֵלָה לְתַפְלָה, וְחֲרִי שְׁתִּיחֵן
בְּבְרַכָּה אַחַת אֲרוּכָה.

הַלְבוֹת תְּפִלָּה פָּרֵק ח

ה, א תְּפִלַּת הַצָּפוֹר, נִשְׁמַעַת תְּמִיד; וְאַפְלוֹ הָיוּ
בְּהֵן חֲטָאִים, אֵין חֲקוּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹאֵם
תְּפִלָּתוֹ שְׁלָרְבִים. לְפִיכֵן צָרִיךְ אָדָם לְשַׁתֵּף

עַצְמוֹ עִם הַצָּפוֹר, וְלֹא יִתְפַּלֵּל יְחִידִי, כָּל זְמַן
שְׁיִכּוֹל לְהִתְפַּלֵּל בַּצָּפוֹר. וְלַעֲוֹלָם יִשְׁפִים אָדָם
וַיַּעֲרִיב לְבֵית הַכְּנֶסֶת, שְׁאִין תְּפִלָּתוֹ שְׁלֵאָדָם
נִשְׁמַעַת בְּכָל עֵת, אֵלֹא בְּבֵית הַכְּנֶסֶת. וְכָל מִי
שְׁיִישׁ לוֹ בֵּית הַכְּנֶסֶת בְּעִירוֹ, וְאֵינוֹ נִכְנֵם לְתוֹכָהּ
לְהִתְפַּלֵּל נִקְרָא שְׂכֵן רָע.

ה, ב וּמִצְוָה לְרוּיִן לְבֵית הַכְּנֶסֶת, שְׁנֵאָמַר
”וַיִּנְדְּעָה נִרְדְּפָה, לְדַעַת אֶת ה'"; וְכִשְׁיִצֵּא מִפִּית
הַכְּנֶסֶת, אֵל יִפְסַע פְּסִיעָה גְּסָה, אֵלֹא יִלֵּךְ מְעַט
מְעַט. וְכִשְׁיִכְנֵם לְבֵית הַכְּנֶסֶת, יִכְנֵם שְׁעוֹר שְׁנֵי
פְתָחִים וְאַחַר כֵּן יִתְפַּלֵּל, לְכַנֵּם ”לְשִׁמּוֹר, מוֹזוֹת
פְתָחִי”.

ה, ג בֵּית הַמְדָרָשׁ, גְּדוֹל מִפִּית
הַכְּנֶסֶת. וְחַכְמַיִם גְּדוֹלִים אֵם עַל פִּי שְׁחִיחָה לָהֶם
בְּעִירָם בְּתֵי כְּנֶסִיּוֹת חֲרִיבָה, לֹא הָיוּ מִתְפַּלְּלִין
אֵלֹא בְּמָקוֹם שְׁחִיחֵי עוֹסְקִין בּוֹ בַּתּוֹרָה; וְהוּא
שְׁיִתְפַּלֵּל שָׁם, תְּפִלַּת הַצָּפוֹר.

ה, ד וְכִיּוֹצֵא הוּא תְּפִלַּת הַצָּפוֹר יִהְיֶה אַחַד
מִתְפַּלְּלֵי בְּקוֹל רָם, וְהַפֵּל שׁוֹמְעֵין. וְאֵין עוֹשִׂין
בֵּן בְּפָחוֹת מַעֲשָׂרָה גְּדוֹלִים וּבְנֵי חוֹרִין, וְשְׁלִיחַ
צָפוֹר אַחַד מֵהֶן. וְאַפְלוֹ הָיוּ מִקְצָתָן כְּבָר
הִתְפַּלְּלוּ, וַיִּצְאוּ יְדֵי חוֹבְתָן מִשְׁלֵמִין בְּהֵן
עֲשָׂרָה; וְהוּא, שְׁיִחִיחֵי רַב הָעֲשָׂרָה לֹא
הִתְפַּלְּלוּ. וְכֵן אֵין אֹמְרִין קְדוּשָׁה, וְלֹא קוֹרֵאִין
בַּתּוֹרָה וּמְבָרֵךְ לְפָנֵיהָ וּלְאַחֲרֵיהָ, וְלֹא מִפְּטוּרִין
בְּנִבְיָא, אֵלֹא בְּעֲשָׂרָה.

ה, ה וְכֵן לֹא יִהְיֶה אַחַד מְבָרֵךְ בְּרֻכּוֹת שְׁמַע,
וְהַפֵּל שׁוֹמְעֵין וְעוֹנֵין אַחֲרָיו אָמֵן, אֵלֹא בְּעֲשָׂרָה;
וְזֶה הוּא הַנִּקְרָא פּוֹרַם עַל שְׁמַע. וְאֵין אֹמְרִין
קְדִישׁ, אֵלֹא בְּעֲשָׂרָה; וְאֵין חַבּוּחַנִים נוֹשְׂאִין אֶת
כְּפִיחֵן אֵלֹא בְּעֲשָׂרָה, וְחַבּוּחַנִים מִן
הַמִּנְיָן. שְׁפָל עֲשָׂרָה מִיִּשְׂרָאֵל הֵן הַנִּקְרָאִין עֲדָה,
שְׁנֵאָמַר ”עַד מָתִי, לַעֲדָה חֲרַעָה חוֹזֵאת”, וְהָיוּ
עֲשָׂרָה, שְׁחֲרֵי יִצְאוּ יְחוּשׁוּעַ וְכָלֵב.

ה, ו וְכָל דָּבָר שְׁבִקְדוּשָׁה לֹא יִהְיֶה אֵלֹא בְּתוֹךְ

עדה מישראל, שנאמר "ונקדשתי, בתוך בני ישראל". וכל אלו הדברים אם התחילו בהן בעשרה, והלכו מקצתן אף על פי שאינן רשאים יגמרו השאר.

הז וצריך להיות העשרה פלן במקום אחד, ושליח צבור עמחן במקום אחד. חצר קטנה שנפרצה במלואה לחצר גדולה, והיו תשעה בגדולה ויחיד בקטנה מצטרפין; תשעה בקטנה, ויחיד בגדולה אין מצטרפין. צבור בגדולה, ושליח צבור בקטנה יוצאין ידי חובתן; צבור בקטנה, ושליח צבור בגדולה אין יוצאין ידי חובתן, שהרי הוא מפלג מחן ואינו עמחן במקום אחד: מפני שיש לגדולה פסין מכאן ומכאן, הרי היא כמפלגת מן הקטנה; ואין הקטנה מפלגת מן הגדולה, אלא הרי היא כקרן זוית שלה.

הח וכן אם היתה צואה בגדולה, אסור להתפלל ולקרוא קרית שמע בקטנה; היתה צואה בקטנה, מתר להתפלל ולקרוא קרית שמע בגדולה, אם לא היה שם ריח רע, מפני שהיא מפלגת ממנה.

הט שליח צבור, מוציא את הרבים ידי חובתן. פיצד: בשעה שהוא מתפלל, והן שומעין ועונין אמן אחר כל ברכה וברכה הרי הן כמתפללין. במה דברים אמורים, במי שאינו יודע להתפלל; אבל היודע, אינו יוצא ידי חובתו אלא בתפלת עצמו.

הי במה דברים אמורים, בשאר הימים, הוין מראש השנה, ויום תפפורים שליובל. אבל בשני ימים אלו, שליח צבור מוציא את היודע בשם שמוציא את שאינו יודע, מפני שהן ברכות ארוכות, ואין רב היודעין אותן יכולין לבזז דעתן בהן בשליח צבור. לפיכך אם רצה היודע, בשני ימים אלו, לסמוך על תפלת שליח צבור להוציאן ידי חובתו חרשות בידו.

היא אין ממנין שליח צבור, אלא גדול שבצבור בחכמתו ובמעשיו; ואם היה זקן, הרי זה משבח ביותר. ומשתדלין להיות שליח צבור, קולו ערב ורגיל לקרות. ומי שלא נתמלא זקנו אף על פי שהוא חכם גדול לא יהיה שליח צבור, מפני כבוד הצבור; אבל פורס הוא על שמע, משיביא שתי שערות אחר שלוש עשרה שנה.

היב וכן העלה, כגון מי שקורא לעין אלה, או לאלה עין, וכל מי שאינו יכול להוציא את האותיות פתקנן אין ממנין אותו שליח צבור. והרב ממנה אחד מתלמידיו להתפלל לפניו בצבור.

היג הסומא פורס על שמע, ונעשה שליח צבור. אבל מי שכתפיו מגלות אף על פי שהוא פורס על שמע, אינו נעשה שליח צבור לתפלה עד שיהיה עטוף.

הלכות תפלה פרק ט

טא סדר תפלת הצבור, כך הוא: בשחר כל העם יושבין, ושליח צבור יורד לפני התבה ועומד באמצע העם; ומתחיל ואומר קדיש, וכל העם עונין אמן יהא שמייה רבא מברך בכל פוחו, ועונין אמן בסוף קדיש; ואחר כך אומר ברכו את ה' המברך, והם עונים ברוך ה' המברך, לעולם ועד. ומתחיל ופורס על שמע בקול רם, והן עונין אמן אחר כל ברכה וברכה, והיודע לברך ולקרוא קורא עמו, עד שמברך גאל ישראל.

טב והכל עומדין מיד, ומתפללין בלחש, ומי שאינו יודע להתפלל, עומד ושותק עד שיתפלל שליח צבור בלחש עם שאר העם; וכל שיגמר תפלתו מן הצבור, יפסע שלוש פסיעות לאחוריו, ויעמד במקום שהגיע אליו בעת שפסע.

טג ואחר שיפסע שליח צבור שלוש פסיעות

לְאַחֲרָיו, מִתְחִיל וּמִתְפַּלֵּל בְּקוֹל רַם מִתְחַלֵּת
הַבְּרֻכּוֹת, לְהוֹצִיא אֶת מִי שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל; וְהַכֵּל
עוֹמְדִין וְשׁוֹמְעִין, וְעוֹנִין אִמֵּן אַחֵר כֹּל בְּרֻכָּה
וּבְרֻכָּה, בֵּין אֵלֹהִים שֶׁלֹּא יֵצְאוּ יְדֵי חוֹבָתוֹ, בֵּין
אֵלֹהִים שֶׁכָּבֵר יֵצְאוּ יְדֵי חוֹבָתוֹ.

ט,ד וְאוֹמֵר קִדְשָׁהּ, בְּבִרְכָּה שְׁלִישִׁית; וְכִיּוֹן
שֶׁהִגִּיעַ שְׁלִיחַ צַבּוֹר לְקִדְשָׁהּ, יֵשׁ רְשׁוּת לְכֹל
אֶחָד וְאַחֵר לְחֹזֵר לְמָקוֹם שֶׁעָמַד בּוֹ
בְּתַפְּלָה. וּבְשִׁיגִיעַ שְׁלִיחַ צַבּוֹר לְמוֹדִים וּבּוֹרֵעַ,
כֹּל הָעָם שׁוֹחֵין מְעֻט וְלֹא יִשְׁחוּ יֵתֵר מִיָּד;
וְאוֹמְרִין מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאַלְהֵי כֹל
בָּשָׂר, יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית, בְּרֻכּוֹת וְהוֹדָאוֹת
לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ עַל שֶׁחִיִּיתָנוּ וְקִנִּיתָנוּ,
כִּן תְּחַיֵּינוּ וְתַחַנְנוּ, וְתַאֲסֵף גְּלוּיֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת
קִדְשֶׁךָ, לְשִׁמּוֹר חֲקִיךָ וְלַעֲבֹדְךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ
בְּלִבְבַּ שְׁלֵם עַל שֶׁאֲנוּ מוֹדִים לָךְ. וְכֹל הָאוֹמֵר
מוֹדִים מוֹדִים, מִשְׁתַּקֵּין אוֹתוֹ.

ט,ה וְאַחֵר שְׁיִשְׁלִים כֹּל הַתְּפִלָּה, יֵשֵׁב וְיַפְלֵל עַל
פָּנָיו, וְיִטֵּה מְעֻט חוּץ וְכֹל הַצַּבּוֹר, וְיִתְחַנֵּן וְהוּא
נוֹפֵל; וְיֵשֵׁב וְיִגְבִּיהַ רֹאשׁוֹ הוּא וְשָׂאֵר הָעָם,
וּמִתְחַנֵּן מְעֻט בְּקוֹל רַם מִיּוֹשֵׁב.

ט,ו וְאַחֵר כִּי יַעֲמֵד שְׁלִיחַ צַבּוֹר לְבִדּוֹ, וְאוֹמֵר
קִדִּישׁ פַּעַם שְׁנֵייה, וְהוּן עוֹנִין בְּדֶרֶךְ שְׁעָנוּ תְּחִלָּה;
וְאוֹמֵר "וְהוּא רַחוּם...", "תְּחִלָּה, לְדוֹד...", הוּא
עוֹמֵד, וְהוּן יוֹשְׁבִין וְהֵם קוֹרְאִין עִמּוֹ; וְאַחֵר כִּי
אוֹמֵר "וְבֵא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל... וְאֲנִי, זֹאת בְּרִיתִי
אִתְּכֶם...", וְאַתָּה קְדוֹשׁ..., "וְקָרָא זֶה אֵל זֶה",
וְגוֹמֵר הַקְּדוּשָׁה, וְהוּן עוֹנִין "קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ"
שְׁלוֹשָׁה פְּעָמִים, וְחֹזֵר וְקוֹרָא הַקְּדוּשָׁה תְּרֻגוּם,
וְאוֹמֵר "וְתִשָּׂאֵנִי רוּחַ...", וְקוֹרְאֵהוּ תְּרֻגוּם,
וְאוֹמֵר "ה' יִמְלֹךְ", וְקוֹרְאֵהוּ תְּרֻגוּם, כִּי לְהַבִּין
לָעָם. וְאֵלֹהִים הַפְּסוּקִים שֶׁלִּפְנֵי הַקְּדוּשָׁה,
וְשִׁלְאַחֲרֵיהֶם, עִם תְּרֻגוּמָן הֵן הַנְּקֻרָאִים סֵדֵר
הַיּוֹם. וְאַחֵר כִּי מִתְחַנֵּן בְּדַבְּרֵי תַחֲנוּנִים
וּבְפְסוּקֵי רַחֲמִים, וְאוֹמֵר קִדִּישׁ, וְכֹל הָעָם עוֹנִין
בְּדֶרֶךְ; וְנִבְטְרִין.

ט,ז כֹּל הָאוֹמֵר בְּתַחֲנוּנִים, מִי שֶׁרַחַם עַל קוֹן
צַבּוֹר שֶׁלֹּא יִקַּח הָאֵם עַל הַפְּנִים, אוֹ שֶׁלֹּא יִשְׁחַט
אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ בַּיּוֹם אַחֵר, יִרְחַם עָלֵינוּ, וְכִיּוֹצֵא
בְּעוֹנֵינוּ זֶה מִשְׁתַּקֵּין אוֹתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁמִּצְוֹת אֵלֹהִים
גְּזֵרַת הַפְּתוּב הֵן, וְאֵינָם רַחֲמִים: שֶׁאֵלֹהִים הֵיוּ
מִפְּנֵי הַרַחֲמִים, לֹא הִתִּיר לָנוּ שְׁחִיטָה כֹּל
עֵינָר. וְכֵן לֹא יִרְבֶּה בְּכַנּוּיֵינוּ שֶׁלְשָׁם וְיֹאמֵר
"הָאֵל הַגָּדֹל הַגָּבֹר, וְהַנּוֹרָא" חֲזָק וְהַאֲמִין
וְהַעֲזִיז, שֶׁאֵין כּוֹחַ בְּאָדָם לְהַגִּיעַ סוּף שֶׁכָּחוּ
שֶׁלְחַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵלֹהִים אוֹמֵר, מַה שֶׁאֵמַר
מִלְּפָנֶיךָ רַבְּנוּ.

ט,ח בְּמִנְחָה אוֹמֵר שְׁלִיחַ צַבּוֹר "וְהוּא
רַחוּם...", "אֲשֶׁרִי, יוֹשְׁבֵי בֵיתְךָ...", "תְּחִלָּה,
לְדוֹד..."; קוֹרָא הוּא וְהָעָם מִיּוֹשֵׁב. וְעוֹמֵד
שְׁלִיחַ צַבּוֹר וְאוֹמֵר קִדִּישׁ, וְהוּן עוֹמְדִין אַחֲרָיו
וְעוֹנִין בְּדֶרֶךְ, וּמִתְפַּלֵּלִין כִּלְכֹּל בְּלַחֲשׁוֹ; וְאַחֵר כִּי
חֹזֵר שְׁלִיחַ צַבּוֹר, וּמִתְפַּלֵּל בְּקוֹל רַם בְּדֶרֶךְ
שְׁעֵשָׂה בְּשַׁחְרִית, עַד שְׁיִשְׁלִים כֹּל
הַתְּפִלָּה. וְיִוֹשֵׁב הוּא וְהוּן, וְנוֹפְלִין עַל פְּנֵיהֶם
וּמִתְחַנְּנִין; וּמִגְבִּיהַ רֹאשׁוֹ הוּא וְהוּן, וּמִתְחַנֵּן מְעֻט
מִיּוֹשֵׁב בְּדֶרֶךְ שְׁעֵשָׂה שַׁחְרִית. וְעוֹמֵד וְאוֹמֵר
קִדִּישׁ, וְכֹל הָעָם עוֹנִין בְּדֶרֶךְ; וְנִבְטְרִין
לְמַעֲשֵׂיחֶן.

ט,ט בְּעֶרְבַּ כֹּל הָעָם יוֹשְׁבִין, וְהוּא עוֹמֵד
וְאוֹמֵר "וְהוּא רַחוּם...", בְּרַכּוֹ אֶת ה' הַמְּבַרְךָ,
וְהוּן עוֹנִין בְּרוּךְ ה' הַמְּבַרְךָ, לְעוֹלָם
וָעֶד. וּמִתְחִיל לְפָרֵס עַל שְׁמֵעַ, וְאוֹמֵר קִדִּישׁ,
וְאַחֵר כִּי הַכֵּל עוֹמְדִין וּמִתְפַּלֵּלִין
בְּלַחֲשׁוֹ. וּבְשִׁמּוֹשְׁלִימִין, אוֹמֵר קִדִּישׁ; וְהוּן
נִבְטְרִין. וְאֵינּוּ חֹזֵר לְהַתְּפַלֵּל בְּקוֹל רַם עַרְבִית,
לְפִי שֶׁאֵין תְּפִלַּת עַרְבִית חוֹבָה; לְפִיכֵךְ לֹא יִבְרַךְ
זֶה בְּרֻכּוֹת לְבַטְלָהּ, שֶׁאֵין כָּאֵן אָדָם שֶׁנִּתְחַיֵּב
בְּהוֹן כִּי לְהוֹצִיא.

ט,י בְּלִילֵי שְׁפָתוֹת חֹזֵר שְׁלִיחַ צַבּוֹר אַחֵר
שֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּלַחֲשׁ עִם הַצַּבּוֹר, וּמִתְפַּלֵּל בְּקוֹל רַם;
אֲבָל אֵינּוּ מִתְפַּלֵּל שְׁבַע, אֵלֹהִים בְּרֻכָּה אַחַת מִעֵין

השבע. וְכֵן, הוּא אֹמְרָהּ:

ט, יא בְרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב, הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא, אֵל עֲלִיּוֹן קוֹנֵה בְרַחֲמָיו שָׁמַיִם וָאָרֶץ, גּוֹמֵל חַסְדִּים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל, מִיָּגוֹן אֲבוֹת בְּדַבְּרוֹ, מִחַיָּה מֵתִים בְּמֵאמְרוֹ, הַמְלִיךְ הַקְדוֹשׁ שְׁאִין כְּמוֹהוּ, הַמְנִיחַ לְעַמּוֹ בְּשִׁבְתֵי קְדוּשׁוֹ, כִּי בָם רָצָה לְהַנִּיחַ לָחֶם; לְפָנָיו נִעֲבַד בְּיִרְאָה וּפְחָד, וְנוֹדַה לְשִׁמּוֹ בְּכָל יוֹם תְּמִיד, מִעֲזוֹן הַבְּרָכוֹת, אֲדוֹן הַשְּׁלוֹם, מְבָרֵךְ הַשְּׂבִיעִי וּמְקַדֵּשׁ הַשִּׁשִּׁית וּמְנַיֵחַ בְּקַדְשָׁהּ לְעַם מְדַשְּׁנֵי עַנְג, זִכָּר לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית; אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, רָצָה נָא בְּמִנּוּחֵתֵנוּ... בְּרוּךְ אַתָּה ה', מְקַדֵּשׁ הַשִּׁשִּׁית. וְאֹמֵר קְדִישׁ; וְכָל הָעַם נִפְטָרִין.

ט, יב וְלָמָּה תִּקְנֵנוּ חֲכָמִים זֶה מִפְּנֵי שָׂרֵב הָעַם בָּאִין לְהַתְּפַלֵּל עֲרַבִּית בְּלִילֵי שַׁבָּת, וְיִהְיֶה שָׂם מִי שְׁנַתְּאֲחֵר לְבוֹא וְלֹא הַשְּׁלוֹם תְּפַלְתּוּ; וְיִשְׂאֵר לְבָדוֹ בְּבֵית הַפְּנִסֵת, וְיָבוֹא לִידֵי סַבְּנָה. לְפִיכֵךְ חוֹזֵר שְׁלִיחַ צְבוֹר וּמִתְּפַלֵּל, כִּדֵי שְׁיִתְעַכְּבוּ כָּל הָעַם עַד שְׁיִשְׁלִים הַמִּתְּאֲחֵר, וְיֵצֵא עִמָּחֵן.

ט, יג לְפִיכֵךְ יוֹם טוֹב שֶׁחַל לְהִיזֵת בְּשַׁבָּת, אוֹ יוֹם הַכְּפֹרִים, אוֹ רֵאשׁ חֹדֶשׁ אִין שְׁלִיחַ צְבוֹר חוֹזֵר עֲרַבִּית לְפָנָי הַתְּבַח מְזַכֵּיר עֲנִין הַיּוֹם בְּבִרְכָה זוֹ, אֵלֹא חוֹתֵם בָּהּ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת בְּלָבָד, לְפִי שֶׁלֹּא נִתְחַיֵּב הַיּוֹם בְּתַפְלָה זוֹ.

ט, יד בְּשַׁבָּתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים כְּשֶׁנֹּאמַר שְׁלִיחַ צְבוֹר תְּפַלֵּת שְׁחָרִית בְּקוֹל רֶם, אֹמֵר קְדִישׁ וְאַחַר כֵּן קוֹרֵא "תְּהִלָּה, לְדוֹר..." וְאֹמֵר קְדִישׁ, וּמִתְּפַלֵּלִין מוֹסֵף בְּלַחֲשׁ, וְחוֹזֵר וּמִתְּפַלֵּל מוֹסֵף בְּקוֹל רֶם כְּדֶרֶךְ שְׁעוֹשֶׂה בְּשְׁחָרִית; וְאֹמֵר קְדִישׁ אַחַר תְּפַלֵּת מוֹסֵף, וְהָעַם נִפְטָרִים. וְאִין אוֹמְרִין קְדִישׁ וְלֹא תַחֲנוּנִים אַחַר תְּפַלֵּת שְׁחָרִית כְּשֶׁאֵר הַיָּמִים, אֵלֹא אֹמֵר אוֹתָהּ קֹדֶם תְּפַלֵּת מִנְחָה. כִּינֵצַד קוֹרֵא "תְּהִלָּה, לְדוֹר", וְאֹמֵר סֵדֶר

הַיּוֹם וְדַבְּרֵי תַחֲנוּנִים, וְאֹמֵר קְדִישׁ; וּמִתְּפַלֵּלִין מִנְחָה, וְחוֹזֵר וּמִשְׁמִיעַ תְּפַלֵּת מִנְחָה בְּקוֹל רֶם, וְאֹמֵר קְדִישׁ.

ט, טו בְּרֵאשֵׁי חֲדָשִׁים וּבְחֵלֹף שְׁלִמּוֹעַד אֹמֵר סֵדֶר הַיּוֹם, אַחַר תְּפַלֵּת מוֹסֵף. וּבְמוֹצָאי שַׁבָּת, אֹמֵר סֵדֶר הַיּוֹם גַּם אַחַר תְּפַלֵּת הָעֶרֶב, וְאֹמֵר קְדִישׁ; וְאַחַר כֵּן, מְבָדִיל.

הַלְכוֹת תְּפַלָּה פָּרֵק י

י, א מִי שֶׁהִתְפַּלֵּל וְלֹא כוּן אֶת לְבוֹ, יְחוֹר וְיִתְפַּלֵּל בְּכוֹנֵה; וְאִם כוּן לְבוֹ בְּבִרְכָה רֵאשׁוֹנָה, שׁוֹב אֵינּוּ צָרִיךְ. מִי שִׁטְעָה בְּאַחַת מִשְׁלוֹשׁ בְּרָכוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת, חוֹזֵר לְרֵאשׁוֹ; וְאִם טָעָה בְּאַחַת מִשְׁלוֹשׁ אַחֲרוֹנוֹת, חוֹזֵר לְעַבּוּדָה; וְאִם טָעָה בְּאַחַת מִן הָאֲמֻצְעִיּוֹת, חוֹזֵר לְתַחֲלַת הַבְּרָכָה שִׁטְעָה בָּהּ, וּמְשַׁלֵּם תְּפַלְתּוֹ עַל הַסֵּדֶר. וְכֵן שְׁלִיחַ צְבוֹר שִׁטְעָה כְּשֶׁהוּא מִתְּפַלֵּל בְּקוֹל רֶם, עַל דֶּרֶךְ זוֹ הוּא חוֹזֵר.

י, ב אֲבָל אִם טָעָה שְׁלִיחַ צְבוֹר כְּשֶׁהוּא מִתְּפַלֵּל בְּלַחֲשׁ, אֵינּוּ אֹמֵר שְׁאֵינּוּ חוֹזֵר וּמִתְּפַלֵּל בְּלַחֲשׁ פַּעַם שְׁנִיָּה, מִפְּנֵי טַרַח הַצְּבוֹר, אֵלֹא סוֹמֵךְ עַל הַתְּפַלָּה שֶׁמִּתְּפַלֵּל בְּקוֹל רֶם; וְהוּא שָׂאֵם טָעָה בָּהּ, לְעוֹלָם חוֹזֵר כְּמוֹ שֶׁהִתְחַיֵּד חוֹזֵר.

י, ג שְׁלִיחַ צְבוֹר שִׁטְעָה וּנְבָחַל, וְלֹא יָדַע מִחִיכָן יִתְחִיל, וְשָׁחַח שְׁעָה יַעֲמֹד אַחַר תְּחִתּוֹ. וְאִם טָעָה בְּבִרְכַת הַמִּינִים, אִין מִמְתִּינִין לוֹ, אֵלֹא מִיָּד יַעֲבֹר אַחַר תְּחִתּוֹ, שְׂמֵא מִינּוֹת נִזְרָקָה בּוֹ; וְהוּא, שֶׁלֹּא תְּחִיל בָּהּ; אֲבָל אִם תְּחִיל בָּהּ, מִמְתִּינִין לוֹ שְׁעָה.

י, ד וְלֹא יֵחַא הַשְּׁנִי סָרְבֵן, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה. וּמִחִיכָן הוּא מִתְחִיל מִתְּחִלַת בְּרָכָה שִׁטְעָה בָּהּ הָרֵאשׁוֹן, אִם טָעָה בְּאַחַת מִן הָאֲמֻצְעִיּוֹת; אֲבָל אִם טָעָה בְּאַחַת מִשְׁלוֹשׁ רֵאשׁוֹנוֹת, מִתְחִיל הַשְּׁנִי מִן הָרֵאשׁוֹ, וְאִם טָעָה בְּאַחַת מִן הָאֲחֲרוֹנוֹת, יִתְחִיל הַשְּׁנִי מִן הָעַבּוּדָה. י, ה הָאֹמֵר אֵינּוּ יוֹרֵד לְפָנָי הַתְּבַח, מִפְּנֵי

שְׁבָנְדֵי צְבוּעֵינָא אִתְּ בְּלִבְנֵינָא, לֹא יַעֲבֹר בְּאוֹתָהּ
הַתְּפִלָּה. אָמַר אֵינִי עוֹבֵר, מִפְּנֵי שֵׁשׁ בְּרָגְלֵי
סְבָדָל אִתְּ יַחַף, לֹא יַעֲבֹר.

י, מִי שֶׁנִּסְתַּמֵּק לוֹ אִם הַתְּפִלָּל אִזְ לֹא הַתְּפִלָּל
אֵינִי חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל, אֲלֹא אִם בֵּן הַתְּפִלָּל תְּפִלָּה
זוֹ עַל דַּעַת שְׁהִיא נְדָבָה: שְׂאֵם רָצָה הִיחִיד
לְהַתְּפִלָּל כֹּל הַיּוֹם בְּלוֹ תְּפִלַּת נְדָבָה, יִתְפַּלֵּל. מִי
שְׁחִיחַ עוֹמֵד בַּתְּפִלָּה, וְנֹזֵר שֶׁכָּבַר הַתְּפִלָּל פּוֹסֵק
וְאִפְלוּ בְּאִמְצַע הַבְּרָכָה; וְאִם הִיָּתָה תְּפִלַּת
עֲרִבִית אֵינִי פּוֹסֵק, שֶׁלֹּא הַתְּפִלָּל אוֹתָהּ מִתְחַלֵּה
אֲלֹא עַל דַּעַת שְׁאֵינָה חוֹבָה.

יז, מִי שֶׁטָּעָה וְהַתְּפִלָּל שֶׁלְּחַל בַּשַּׁבָּת, יִצְאָ;
וְאִם נֹזֵר וְהוּא בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה גּוֹמֵר בְּרָכָה
שֶׁהִתְחִיל בָּהּ, וְחוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל שְׁלֹשְׁשַׁבָּת. בְּמָה
דְּבָרִים אֲמוּרָיִם, בְּעֲרִבִית אוֹ בַּשַּׁחֲרִית
וּבַמִּנְחָה. אֲבָל בַּמוֹסֵף, פּוֹסֵק וְאִפְלוּ בְּאִמְצַע
הַבְּרָכָה; וְכֵן אִם הַשְּׁלִים תְּפִלָּה שֶׁלְּחַל עַל דַּעַת
שְׁהִיא מוֹסֵף, חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל מוֹסֵף: אֶחָד שַׁבָּת,
וְאֶחָד יוֹם טוֹב, אוֹ רֹאשׁ חֹדֶשׁ.

יח, מִי שֶׁטָּעָה בַּיּוֹמֹת הַגִּשְׁמִיּוֹם, וְלֹא אָמַר
מוֹרִיד הַגִּשֶׁם וְלֹא מוֹרִיד הַטָּל חוֹזֵר לְרֹאשׁ; וְאִם
הַזְּכִיר הַטָּל, אֵינִי חוֹזֵר. וְאִם טָעָה בַּיּוֹמֹת
הַחֲמֹה, וְאָמַר מוֹרִיד הַגִּשֶׁם חוֹזֵר לְרֹאשׁ; וְאִם
לֹא הַזְּכִיר טָל, אֵינִי מוֹחֲזִירִין אוֹתוֹ, שְׂאֵינִי הַטָּל
נִעְצָר, וְאֵינִי צָרִיךְ בִּקְשָׁה.

יט, מִי שֶׁשָּׂכַח הַשְּׂאֵלָה בְּבִרְכַת הַשָּׁנִים אִם
נֹזֵר קִדְּם שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, שׁוֹאֵל אֶת הַגִּשְׁמִיּוֹם
בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה. וְאִם נֹזֵר אַחֵר שֶׁכָּבַר שׁוֹמֵעַ
תְּפִלָּה, חוֹזֵר לְבִרְכַת הַשָּׁנִים; וְאִם לֹא נֹזֵר עַד
שֶׁהַשְּׁלִים כָּל תְּפִלָּתוֹ, חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל שְׁנִיָּה.

י, טָעָה וְלֹא הַזְּכִיר יַעֲלֶה וְיָבוֹא אִם נֹזֵר קִדְּם
שֵׁשֶׁשְׁשָׁלִים תְּפִלָּתוֹ, חוֹזֵר לְעִבּוּדָה וּמִזְכִּיר. וְאִם
נֹזֵר אַחֵר שֶׁהַשְּׁלִים תְּפִלָּתוֹ, חוֹזֵר לְרֹאשׁ; וְאִם
הָיָה רָגִיל לִזְמֹר דְּבָרֵי תַחֲנוּנִים אַחֵר תְּפִלָּתוֹ,
וְנֹזֵר אַחֵר שֶׁהַשְּׁלִים תְּפִלָּתוֹ קִדְּם שֵׁשֶׁשְׁשָׁלִים רָגִלוּ

חוֹזֵר לְעִבּוּדָה.

י, יֵאָ בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרָיִם, בְּחִלּוֹ שֶׁלְּמוֹעֵד, אוֹ
בַּשַּׁחֲרִית וּמִנְחָה שֶׁלְּרֹאשֵׁי הַיָּמִים; אֲבָל עֲרִבִית
שֶׁלְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אִם לֹא הַזְּכִיר, אֵינִי חוֹזֵר.

יב, כֹּל מְקוֹם שֶׁחוֹזֵר הִיחִיד וּמִתְפַּלֵּל שְׁלִיחַ
צְבוּר חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל, אִם טָעָה כְּמוֹתוֹ בַּעַת
שֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּקוֹל רֵם: חוֹץ מַשַּׁחֲרִית שֶׁלְּרֹאשׁ
חֹדֶשׁ, שְׂאֵם שָׂכַח שְׁלִיחַ צְבוּר וְלֹא הַזְּכִיר יַעֲלֶה
וְיָבוֹא עַד שֶׁהַשְּׁלִים תְּפִלָּתוֹ, אֵינִי מוֹחֲזִירִין אוֹתוֹ,
מִפְּנֵי טְרַח הַצְּבוּר שֶׁחֲרֵי תְּפִלַּת הַמוֹסֵפִין לְפָנָיו,
שְׁהוּא מִזְכִּיר בָּהּ רֹאשׁ חֹדֶשׁ.

יג, עֲשֶׂרֶת הַיָּמִים שֶׁמִּרְאשׁ הַשָּׁנָה וְעַד יוֹם
הַכְּפוּרָיִם טָעָה וְחָתַם בָּהֶם בְּבִרְכָה שְׁלִישִׁית
הָאֵל הַקָּדוֹשׁ, חוֹזֵר לְרֹאשׁ. טָעָה וְחָתַם בְּאַחַת
עֲשָׂרָה אוֹתֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט, חוֹזֵר לְתַחֲלַת
הַבְּרָכָה, וְחֹתֵם בָּהּ הַמְּלֶךְ הַמְּשַׁפֵּט, וּמִתְפַּלֵּל
וְחוֹלֵךְ עַל הַסֵּדֶר; וְאִם לֹא נֹזֵר עַד שֶׁהַשְּׁלִים
תְּפִלָּתוֹ, חוֹזֵר לְרֹאשׁ. אֶחָד יַחִיד, וְאֶחָד צְבוּר.

יד, טָעָה וְלֹא הַזְּכִיר הַבְּדִלָּה בַּחוּנֵן הַדַּעַת יֵשׁ
מִי שֶׁהוֹרָה שְׂאֵם נֹזֵר קִדְּם שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה,
מִבְּדִיל בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה; וְאִם נֹזֵר אַחֵר שׁוֹמֵעַ
תְּפִלָּה, מִשְּׁלִים תְּפִלָּתוֹ וְאֵינִי צָרִיךְ לְחֹזֵר. וְכֵן
מִי שֶׁלֹּא הַזְּכִיר עַל הַנְּסִים בְּחִנּוּכָה וּפּוּרִים, וְעֵנְנוּ
בַּתְּפִלַּת תַּעֲנִית אֵינִי חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל: אֶחָד יַחִיד
וְאֶחָד צְבוּר. וְאִם נֹזֵר קִדְּם שֵׁשֶׁשְׁשָׁלִים רָגִלוּ
אוֹמֵר עֵנְנוּ אֲבִינּוּ... כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה,
פּוֹדֶה וּמַצִּיל כָּל עַת צָרָה; "יְהִי לְרַצּוֹן אֲמָרֵי
כִּי".

יטו, שָׂכַח וְלֹא הַתְּפִלָּל מִנְחָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת,
יִתְפַּלֵּל עֲרִבִית שְׁתִּים שְׁלֹשְׁשַׁבָּת; וְכֵן בַּיּוֹם
טוֹב. שָׂכַח וְלֹא הַתְּפִלָּל מִנְחָה בַּשַּׁבָּת אוֹ בַּיּוֹם
טוֹב מִתְפַּלֵּל בְּמוֹצָאֵיהֶן עֲרִבִית שְׁתִּים שֶׁלְּחַל,
מִבְּדִיל בְּרֹאשׁוֹנָה וְאֵינִי מִבְּדִיל בַּשָּׁנִיָּה; וְאִם
הַבְּדִיל בַּשְּׁתִּיָּה, אוֹ לֹא הַבְּדִיל בְּאַחַת מֵהֶם
יִצְאָ; אֲבָל אִם לֹא הַבְּדִיל בְּרֹאשׁוֹנָה, וְהַבְּדִיל

בשניה חוזר ומתפלל תפלה שלישית, מפני שהראשונה לא עלתה לו, מפני שהקדימה לתפלה שהיא תפלת ערבית. וכל המתפלל שתי תפלות, אפלו שחרית ומוסף לא יתפלל זו אחר זו; אלא ישחה בין תפלה לתפלה, כדי שתתחונן דעתו עליו.

יטז אסור לו למתפלל בצבור, שיקדים תפלתו לתפלת הצבור. הנכנס לבית הכנסת, ומצא צבור מתפללין בלחש אם יכול להתחיל ולומר עד שלא יגיע שליח צבור לקדשה, יתפלל. ואם לאו, ימתין עד שיגיע שליח צבור להתפלל בקול רם, ויתפלל עמו בלחש מלה במלה, עד שיגיע שליח צבור לקדשה; עונה הקדשה עם הצבור, ומתפלל שאר התפלה לעצמו. ואם התחיל להתפלל קדם שליח צבור, והגיע שליח צבור לקדשה לא יפסיק, ולא יענה קדשה עמוהו; וכן לא יענה אמן יהא שמיה רבא מברך, והוא באמצע התפלה, ואין צריך לומר בשאר ברכות.

הלכות תפלה פרק יא

יא, א כל מקום שיש בו עשרה מישראל, צריך להכין בו בית שייכנסו בו לתפלה בכל עת תפלה; ומקום זה, הוא הנקרא בית הכנסת. וכופין בני העיר זה את זה לבנות להן בית הכנסת, ולקנות להן ספר תורה נביאים וכתובים.

יא, ב כשבונין בית הכנסת, אין בונין אותו אלא בגבהה שלעיר, שנאמר "בראש המית, תקרא". ומגביהין אותו עד שיהיה גבוה מכל חצרות העיר, שנאמר "ולרומם את בית אלהינו". ואין פותחין פתחי בית הכנסת אלא למזרח, שנאמר "והחנים לפני המשכן קדמה...". ובונין בו, היכל שמניחין בו ספר תורה; ובונין היכל זה, ברוח שמתפללין כנגדה באותה העיר, כדי שיהיו פניהן אל מול החיכל,

כשיעמדו בתפלה.

יא, ג ומעמידין בימה בבית הכנסת באמצע הבית, כדי שיעלה עליה הקורא בתורה או מי שהוא אומר לעם דברי כבושין כדי שישמעו בלבם. וכשמעמידין התבה שיש בה ספר תורה, מעמידין אותה באמצע, ואחורי התבה בלפני החיכל, ופניה בלפני העם.

יא, ד כיצד העם יושבין בבתי כנסיות הזקנים יושבין פניהם בלפני העם, ואחוריהם בלפני החיכל; וכל העם יושבין שורה לפני שורה, ופני כל שורה לאחורי השורה שלפניה, עד שיהיו פני כל העם בלפני הקדש, וכלפני הזקנים וכלפני פני התבה. ובעת ששליח צבור עומד לתפלה, עומד בארץ לפני התבה, ופניו לפני הקדש, כשאר העם.

יא, ה בתי כנסיות ובתי מדרשות נזהגין בהן כבוד, מכבדין אותן, ומרביצין אותן. ונהגו כל ישראל בספרד ובמערב בשנער וארץ הצבי, להדליק עששיות בבתי כנסיות, ולהציע בקרקען מחצלות כדי לישב עליהן. ובערי אדום, יושבין שם על הפסאות.

יא, ו בתי כנסיות ובתי מדרשות אין נזהגין בהן קלות ראש, כגון שחוק והתל ושיחה בטלה. ואין אוכלין בהן, ואין שותין בהן, ואין נאותין בהן, ואין מטיילין בהן. ואין נכנסין להן לא בחמה מפני החמה, ולא בגשמים מפני הגשמים. וחקמים ותלמידיהם מתרין לאכל ולשתות בהן, מרחק.

יא, ז ואין מחשבין בהן חשבונות, אלא אם כן היו חשבונות שלמצוה, כגון קפה שלצדקה ופדיון שבויים, וכיוצא בהן. ואין מספידין בהן, אלא הספד שלרבים, כגון שיהיה שם בהספד גדולי חכמי אותה העיר, שכל העם מתקבצין ובאין בגלגלן.

יא, ח היה לבית הכנסת או לבית המדרש שני

פְּתָחִים לֹא יַעֲשֶׂנוּ דָרֶךְ כְּדֵי שְׂיִכְנַס בְּפֶתַח זֶה וַיֵּצֵא בְּפֶתַח שְׂפָנָהוּ לְקִרְב הַדָּרֶה, שְׂאֵסוּר לְהַכְנִס לָהֶן אֵלֶּא לְדַבֵּר מִצְוָה.

יֵאָט מִי שְׂצָרֶךְ לְהַכְנִס לְבֵית הַכְּנָסֶת לְקִרְוֹת תֵּינּוֹק אוֹ חֵבֵרוֹ יִכְנַס וַיִּקְרָא מְעַט אוֹ יֹאמֵר שְׂמוּעָה, וְאַחַר כֵּן יִקְרָא חֵבֵרוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכְנַס בְּשִׁבִיל הַפָּצוּ, בְּלִבָּה. וְאִם אֵינּוּ יוֹדְעִי, יֹאמֵר לְאַחַד מִן הַתֵּינּוֹקוֹת קְרָא לִי פֶסוּק שְׂאֵתָה קוֹרָא בּוֹ; אוֹ יִשְׁחָה מְעַט בְּבֵית הַכְּנָסֶת, וְאַחַר כֵּן יֵצֵא, שְׂחֵיִשִּׁיבָה שֵׁם מְעַסְקֵי מִצְוָה הִיא, שְׂנֵאָמֵר "אֲשֶׁרִי, יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךְ".

יֵאָי מִי שְׂנִכְנַס לְקִרְוֹת אוֹ לְהַתְּפַלֵּל בְּפֶתַח זֶה, מִתֵּר לוֹ לְצֵאת בְּפֶתַח שְׂפָנָהוּ כְּדֵי לְקִרְב אֶת הַדָּרֶךְ; וּמִתֵּר לְאָדָם לְהַכְנִס לְבֵית הַכְּנָסֶת בְּמִקְלוֹ וּבְמִנְעָלוֹ וּבְאִפְנֵדוֹתָו. וְאִם הָיָה צָרִיךְ לְרַק, רֹזֵק בְּבֵית הַכְּנָסֶת.

יֵאָיֵא בְּתֵי כְּנָסִיּוֹת וּבְתֵי מִדְרָשׁוֹת שְׂחָרְבוּ, בְּקִדְשָׁתָן הֵן עוֹמְדִין: שְׂנֵאָמֵר "וְהַשְּׂמוֹתֵי אֶת מִקְדָּשֵׁיכֶם" אִף עַל פִּי שְׁחֵן שׁוֹמְמִין, בְּקִדְשָׁתָן הֵן עוֹמְדִין. וּכְשֵׁם שְׂנִוְחָגִין בְּחֵן בִּישׁוּבָן, כֵּן נִוְחָגִין בְּחֵן בְּחָרְבָנָן חִיָּן מִכְּפִיֵד וּרְפוּיָן, שְׂאֵיִן מִכְּכַדִּין אוֹתָם וְאֵיִן מִרְבָּצִין אוֹתָן. עֲלוּ בָהֶם עֲשָׂבִים, לֹא יִתְלַשׁ; וְאִם תְּלַשׁוּ אוֹתָן, מִנִּיחִין אוֹתָן בְּמִקְוֵמָן, כְּדֵי שְׂיִרְאוּ אוֹתָם הָעַם, וְתַעֲזוּר רוּחָם וַיִּשְׁתַּדְּלוּ לְבָנֹתָן.

יֵאָיֵב אֵיִן סוֹתְרִין בֵּית הַכְּנָסֶת כְּדֵי לְבָנֹת אַחַר בְּמִקְוֵמוֹ, אוֹ בְּמִקְוֵם אַחַר, אֲבָל בּוֹנִין אַחַר, וְאַחַר כֵּן סוֹתְרִין זֶה שְׂמָא יֹאֲרַע לָהֶן אֲנַס, וְלֹא יִבְנוּ. אֲפִלוּ כּוֹתֵל אַחַד מִמֵּנֵן בּוֹנָה חֲדָשׁ בְּצַד הַיִּשָּׁן, וְאַחַר כֵּן סוֹתֵר הַיִּשָּׁן.

יֵאָיֵג בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, שְׂלֹא חָרְבוּ יְסוּדוֹתָיו. אֲבָל אִם חָרְבוּ יְסוּדוֹתָיו, אוֹ שְׂנֵטוּ כּוֹתְלוֹ לְנַפֵּל סוֹתְרִין אוֹתוֹ מִיָּד, וּמִתְחִילִין לְבָנֹתוֹ בְּמַחְרָה בִּיּוֹם וּבְלִילָה, שְׂמָא תִּדְחַק הַשָּׁעָה, וַיִּשְׂאֵר חָרֵב.

יֵאָיֵד מִתֵּר לְעֲשׂוֹת בֵּית הַכְּנָסֶת, בֵּית הַמִּדְרָשׁ; אֲבָל בֵּית הַמִּדְרָשׁ, אֵיִן עוֹשִׂין אוֹתוֹ בֵּית הַכְּנָסֶת, שְׂקַדְשָׁת בֵּית הַמִּדְרָשׁ יִתְרָה עַל קְדָשָׁת בֵּית הַכְּנָסֶת, וּמְעַלִּין בְּקִדְשׁ וְלֹא מוֹרִידִין. וְכֵן בְּנֵי הָעִיר שְׂמִכְרוּ בֵּית הַכְּנָסֶת, יֵשׁ לָהֶן לָקַח בְּדַמְיוֹ תְּבָה; מִכְרוּ תְּבָה, יֵשׁ לָהֶן לָקַח בְּדַמְיָהּ מִטְּפָחוֹת אוֹ תֵּיק לְסַפֵּר תּוֹרָה; מִכְרוּ מִטְּפָחוֹת אוֹ תֵּיק, לוֹקְחִין בְּדַמְיוֹ חֲמִשִּׁין; מִכְרוּ חֲמִשִּׁין, לוֹקְחִין סֵפֶר תּוֹרָה. אֲבָל אִם מִכְרוּ סֵפֶר תּוֹרָה אֵיִן לוֹקְחִין בְּדַמְיוֹ אֵלֶּא סֵפֶר תּוֹרָה אַחַר, שְׂאֵיִן שֵׁם קְדָשָׁה לְמַעְלָה מִקְדָּשָׁת סֵפֶר תּוֹרָה. וְכֵן בְּמוֹתְרִיהוֹן.

יֵאָטוּ וְכֵן אִם גָּבּוּ מִן הָעַם מְעוֹת לְבָנֹת בֵּית הַמִּדְרָשׁ, אוֹ בֵּית הַכְּנָסֶת, אוֹ לְקִנּוֹת תְּבָה, אוֹ מִטְּפָחוֹת וְתֵיק, אוֹ סֵפֶר תּוֹרָה, וְרָצוּ לְשָׁנוֹת כָּל שְׂגָבּוֹ אֵיִן מְשַׁנִּין אוֹתוֹ אֵלֶּא מִקְדָּשָׁה קִלְהָ, לְקִדְשָׁה חֲמוּרָה מִמֵּנָה; אֲבָל אִם עָשׂוּ מַה שְׂגָבּוּ לְעֲשׂוֹתוֹ וְהוֹתִירוּ, מְשַׁנִּין הַמוֹתֵר לְכָל מַה שְׂיִרְצוּ. וְכָל כָּלֵי בֵּית הַכְּנָסֶת, כְּבֵית הַכְּנָסֶת; פְּרֻכַת שְׁעַל הָאָרוֹן שְׂמִנִּיחִין בּוֹ הַסְּפָרִים, כְּמִטְּפָחוֹת הַסְּפָרִים. וְאִם הִתְנוּ עֲלֵיהֶן, חֲרִי הֵן כְּפִי הַתְּנָאֵי.

יֵאָטוּ בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים שְׂמִתֵּר לְמִכְר בֵּית הַכְּנָסֶת בְּבֵית הַכְּנָסֶת שְׂלַכְפָּרִים שְׂלֹא עָשׂוּ אוֹתָהּ אֵלֶּא עַל דַּעַת בְּנֵי הַכְּפָר לְבָדָם, שְׂתַחֲיָה לָהֶם לְהַתְּפַלֵּל בָּהּ, הִיא שְׂאִם רָצוּ כָּלָם לְמִכְרָהּ, מוֹכְרִין. אֲבָל בֵּית הַכְּנָסֶת שְׂלַכְפָּרִין הוֹאִיל וְעַל דַּעַת כָּל אַנְשֵׁי הָעוֹלָם נַעֲשָׂה, שְׂיִכּוּא וַיִּתְּפַלֵּל בּוֹ כָּל חַבָּא אֵל הַמְּדִינָה נַעֲשָׂה שְׂלַכָּל יִשְׂרָאֵל, וְאֵיִן מוֹכְרִין אוֹתוֹ לְעוֹלָם.

יֵאָיוּ בְּנֵי הַכְּפָר שְׂרָצוּ לְמִכְר בֵּית הַכְּנָסֶת שְׂלַחָו, אוֹ לְבָנֹת בְּדַמִּים בֵּית הַכְּנָסֶת אַחַר, אוֹ לְקִנּוֹת בְּדַמִּים תְּבָה אוֹ תּוֹרָה צְרִיכִין לְהַתְּנֹת עַל הַלּוֹקְחֵי, שְׂלֹא יַעֲשָׂה אוֹתוֹ לֹא מְרַחֵן, וְלֹא בְּרַסְקֵי וְהוּא הַמִּקְוֵם שְׂמַעְבְּדִין בּוֹ הָעוֹרְזוֹת, וְלֹא בֵּית הַטְּבִילָה, וְלֹא בֵּית הַמַּיִם. וְאִם הִתְנוּ

שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר בשעת
מכירה, שיהא הלוקח ראוי לעשות בו כל אלו
מתר.

יא, יח וכן אם התנו שבעה טובי העיר במעמד
אנשי העיר על מותר הדמים, שיהיו חלין הרי
אלו חלין. ובשלוסקחין הדמים ובזנין מהם בית
הבנסת אחר, או שקנו מהן תבה או מטפחות
ותיק, או ספרי המשין או ספר תורה השאר
יהיה חלין כמו שהתנו, ויעשו בו מה שירצו.

יא, יט וכן אם קבלו עליהן כל אנשי העיר, או
רבה, אדם אחד כל מה שעשה, עשוי, ומזכר
ונתן לבדו כפי מה שיראה, ויתנה כפי מה
שיראה.

יא, כ בשם שמתר להן למכר בית הבנסת, כד
נותנים אותו במתנה, שאלו לא היה להן
לצבור הנחה במתנה זו, לא נתנוה; אבל לא
שוכרין אותה, ולא ממשכנין אותה. וכן
בשפותרין בתי בנסיות לבנותן, מתרין למכר
ולחלליה ולתן במתנה הלבנים והעצים והעפר
שלהן; אבל להלוותן, אסור, שאין הקדשה
עולה מהן אלא בדמים, או בהנחה שהיא
בדמים.

יא, כא רחובה שלעיר אף על פי שהעם
מתפללין בו בתעניות ובמעמדות, מפני
שהקבוצ רב, ואין בית הבנסת מכיל אותם אין
בו קדשה, מפני שהוא עראי ולא נקבע לתפלה;
וכן בתים וחדרות שהעם מתבנסין להם
לתפלה אין בהן קדשה, מפני שלא קבעו אותם
לתפלה בלבד, אלא עראי מתפללין בהן, באדם
שמתפלל בתוך ביתו.

הלכות תפלה פירק יב

יב, א משה רבנו תקן להן לישראל, שיהיו
קורין בתורה ברבים בשבת ובשני ובחמישי
בשחרית, כדי שלא ישהו שלוש ימים, בלא
שמיעת תורה. ועזרא הסופר תקן שיהיו קורין

כן במנחה בכל שבת, משום יושבי קרנות;
וגם, הוא תקן שיהיו הקורין בשני ובחמישי
שלושה בני אדם, ולא יקראו פחות מעשרה
פסוקים.

יב, ב ואלו הן הימים שקורין בהן בתורה,
בצבור: בשבתות, ובמועדים, ובראשי
חדשים, ובתעניות, ובחנכה ופורים, ובשני
ובחמישי שבכל שבוע ושבוע. ואין מפטירין
בנביא אלא בשבתות ובמים טובים וביום
הכפורים ובתשעה באב.

יב, ג אין קורין בתורה בצבור, בפחות
מעשרה אנשים גדולים ובני חורין; ואין קורין
פחות מעשרה פסוקין, ו"וידבר" עולה מן
המנין. ולא יהיו הקורין, פחות משלושה
אנשים; ואין מתחילין בפרשה, פחות משלושה
פסוקין; ואין מניחין בפרשה, פחות משלושה
פסוקין; ולא יקרא הקורא, פחות משלושה
פסוקין.

יב, ד שלושה שקראו עשרה פסוקין, שנים
קוראין שלושה שלושה, ואחד ארבעה. ובין
שהיה הקורא ארבעה ראשון, או אחרון, או
אמצעי הרי זה משפח.

יב, ה כל אחד ואחד מן הקוראין, פותח ספר
תורה, ומביט במקום שהוא קורא בו; ואחר
כך אומר ברכו את ה' המברך, וכל העם עוזנין
ברוך ה' המברך, לעולם ועד; וחוזר ומברך
ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, אשר בחר
בנו מכל העמים, ונתן לנו את תורתו ברוך
אתה ה', נותן התורה; וכל העם, עוזנין
אמן. ואחר כך קורא, עד שישלום לקרות;
וגולל הספר, ומברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך
העולם, אשר נתן לנו תורת אמת, חיי עולם
נטעה בתוכנו ברוך אתה ה', נותן התורה.

יב, ו אין הקורא ראוי לקרות בתורה, עד
שיבליח אמן מפני הצבור. קרא וטעה, אפלו

בדקדוק אות אחת מהזירין אותו, עד שינקראנה בדקדוק. ולא יקראו שנים בתורה, אלא האחד לבדו. קרא ונשתתק יעמד אחר תחתיו, ויתחיל במקום שהתחיל הראשון שנשתתקו ומברך בסוף.

יב,ז אין הקורא רשאי לקרות, עד שיאמר לו גדול שבצבור לקרות. ואפלו חזן הכנסת, או ראש הכנסת אינו קורא מעצמו, עד שיאמרו לו הצבור או גדול שבהן לקרות. וצריך אחר לעמד עמו בפעולה שהוא קורא, בדרך שהחזן עומד עם הקוראים.

יב,ח הקורא, יש לו לדלג במקום למקום, בענין אחד כגון "אחרי מות" ו"אך בעשור" שבתפרישת "אמר אל הכהנים": והוא, שלא יקרא על פה, שאסור לקרות שלא מן הכתב, אפלו תבה אחת; ולא ישחה בדלוג, אלא כדי שישלים התרגמן תרגום הפסוק.

יב,ט פיון שהתחיל הקורא לקרות בתורה, אסור לספר אפלו בדבר הלכה אלא הכל שותקין ושומעין, ומשימין לפם למה שהוא קורא: שנאמר "ואזני כל העם, אל ספר התורה". ואסור לצאת מן הצבור, בפעולה שהקורא קורא; ומתיר לצאת, בין איש לאיש. ומוי שהוא עוסק בתורה תמיד, ותורתו אמנותו מתיר לו לעסק בתלמוד תורה, בפעולה שהקורא קורא בתורה.

יב,י מימזת עזרא נהגו שיהא שם תרגמן מתרגם לעם, מה שהקורא קורא בתורה כדי שייבנו, ענין הדברים. והקורא קורא פסוק אחד בלבד, ושותק עד שיתרגם אותו התרגמן; וחזיר וקורא פסוק שני. ואין הקורא רשאי לקרות לתרגמן, יתר מפסוק אחד.

יב,יא אין הקורא רשאי להגביה קולו, יתר מן המתרגם; ולא יגביה המתרגם קולו, יתר מן הקורא. ואין המתרגם רשאי לתרגם, עד

שיכלה הפסוק מפי הקורא; ואין הקורא רשאי לקרות פסוק אחר, עד שיכלה התרגום מפי המתרגם. ואין המתרגם נשען לא לעמוד ולא לקורה, אלא עומד ביראה ואימה; ולא יתרגם מתוך הכתב, אלא על פה. ואין הקורא רשאי לסייע לתרגמן, שלא יאמרו תרגום כתוב בתורה. והקטן מתרגם על ידי הגדול, ואינו כבוד לגדול שיתרגם על ידי הקטן. ולא יהיו המתרגמין שנים כאחד, אלא אחד קורא ואחד מתרגם.

יב,יב ולא כל המקראות, מתרגמין בצבור: מעשה ראובן, וברכת בוחנים, ומעשה העגל מן "ויאמר משה אל אהרן" עד "וירא משה את העם", ועוד פסוק אחר "ויגף ה', את העם" נקראין, ולא מתרגמין. ובמעשה אמנון, המקום שנאמר "אמנון בן דוד" לא נקרא, ולא מתרגם.

יב,יג המפטיר בנביא, צריך לקרות בתורה תחלה אפלו שלוש פעמים, חזיר וקורא מה שקרא שלפניו; ולא יפטיר בנביא, עד שיגלגל ספר תורה. ולא יפחת, מעשרים ואחד פסוק; ואם שלם הענין בפחות מאלו, אינו צריך. ואם קרא עשרה פסוקים, ותרגמן המתרגם היו, ואם על פי שלא שלם הענין. ובנביא אחד קורא, ואפלו שנים מתרגמין. ומדלג מענין לענין אחר; ואינו מדלג בנביא לנביא, אלא בנביאים שלשנים עשר בלבד ובלבד שלא ידלג מסוף הספר, לתחלתו; וכל המדלג, לא ישחה בדלוג אלא כדי שישלים המתרגם תרגומו.

יב,יד הקורא בנביא, יש לו לקרות לתרגמן שלוש פעמים; והמתרגם, מתרגם שלשתן זה אחר זה; ואם היו השלושה פסוקים שלוש פרשיות, לא יקרא לתרגמן אלא אחד אחד.

יב,טו המפטיר בנביא, מברך לפניו ברכה

אחת ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, אשר
בחר בנביאים טובים... ומברך לאחריו ארבע
ברכות ברכה ראשונה, חותם בזה האל הנאמן
בכל דבריו; שנייה, חותם בזה בונה ירושלים;
שלישית, חותם בזה מגן דויד; רביעית, חותם
בזה בענין קדשת היום, כמו שחותם
בתפלה. וכן אם חל ראש חדש להיות בשבת,
המפטיר בנביא מזכיר ראש חדש בברכה זו,
בדרך שמזכיר בתפלה.

יב, טז כמה הם הקוראין בשבת בשחרית,
קוראין שבעה; וביום הכפורים, ששה; ובמים
טובים, חמשה: אין פוחתין ממנין זה, אבל
מוסיפין עליהם. בראשי חדשים, ובחלו
שלמועד, קוראין ארבעה; בשבת וביום
הכפורים במנחה, ובשני ובחמישי שבכל
שבוע ובחנכה ופורים בשחרית, וביום
התעניות בשחרית ובמנחה, קוראין
שלושה: אין פוחתין ממנין זה, ואין מוסיפין
עליו.

יב, יז אשה לא תקרא בצבור, מפני כבוד
הצבור; קטן היודע לקרות ויודע למי מברכין,
עולה ממנין הקוראים. וכן המפטיר עולה מן
המנין, שחרי קרא בתורה; ואם הפסיק שליח
צבור בקדיש בין המשלים ובין המפטיר, אינו
עולה. צבור שלא היה בהם יודע לקרות אלא
אחד עולה וקורא ויורד ויושב, וחוזר וקורא
שניה ושלישית, עד שישגמר מנין הקוראים
שלאותו היום.

יב, יח בכל קריאה מאלו, פוהן קורא ראשון,
ואחריו לוי, ואחריו ישראל. ומנהג פשוט הוא
היום, שאפלו פוהן עם הארץ קודם לקרות לפני
חכם גדול מישראל; וכל מי שהוא גדול מחברו
בחכמה, קודם לקרות. והאחרון שגולל ספר
תורה, נוטל שבר פנגד חבל; לפיכך עולה
משלים, אפלו גדול שבצבור.

יב, יט אין שם פוהן, עולה ישראל; ולא יעלה
אחריו לוי, כלל. אין שם לוי, פוהן שקרא
ראשון חוזר הוא עצמו, וקורא פעם שניה
במקום לוי; אבל לא יקרא אחריו פוהן אחר,
שמוא יאמרו הראשון פסול ולפיכך עלה פוהן
אחר, וכן לא יקרא לוי אחר לוי, שמוא יאמרו
אחד משניהם פסול.

יב, כ פיחד סדר הקריאה בתורה עם
התפלה: כל יום שיש בו תפלת מוסף אחר
שיגמר שליח צבור תפלת שחרית, אומר
קדיש, ומוציא ספר תורה וקורא לאחד אחד מן
הצבור, ועולין וקורין בתורה; ובשגומרין,
מחזיר ספר תורה למקומו, ואומר קדיש,
ומתפללין תפלת מוסף. וימים שיש בהן
מפטיר ומוסף, נהגו לומר קדיש קדם שיעלה
המפטיר; ויש מקומות שנהגו לומר קדיש,
אחר המפטיר.

יב, כא במנחה שלשבת ויום הכפורים אחר
שיגמר שליח צבור "תהלה, לדוד" וסדר היום,
אומר קדיש, ומוציא ספר תורה וקורין בו
ומחזירו, ואומר קדיש, ומתפללין מנחה. וכן
בתעניות קוראין במנחה, ואחר כך אומר
קדיש, ומתפללין תפלת מנחה; אבל ביום טוב,
לא נהגו לקרות במנחה.

יב, כב ויום שאין בו מוסף בשגומר תפלת
שחרית, אומר קדיש, ומוציא ספר תורה
וקוראין בו ומחזירו, ואומר קדיש; ואחר כך
אומר "תהלה, לדוד" וסדר היום, בדרך שאומר
בכל יום; ואומר קדיש, והעם נפטריין.

יב, כג אין קוראין בחמשין בבתי פנסיות,
משום כבוד הצבור; ואין גוללין ספר תורה
בצבור, שלא יטריח עליהן להיותן עומדין, עד
שיגלל. לפיכך אם צרכו לקרות שני ענינין,
מוציאין שני ספרי תורות; ולא יקרא איש אחד
ענין אחד, בשתי תורות, שמוא יאמרו ספר

ראשון פגום היה, ולפיכך קרא בשני.

יב, כד כל הגזיל ספר תורה, גזילו מבחוי, וכשהוא מהדקו, מהדקו מבפנים; וצריך להעמידו, על התפר. מקום שמוציאין ספר תורה אחר שקוראין בו, ומוליכין אותו לבית אחר להצניעו, אין הצבור רשאים לצאת, עד שיצא ספר תורה; וילוי אותו והן אחריו, עד המקום שמצניעין אותו בו.

הלכות תפלה פרק יג

יג, א המנהג הפשוט בכל ישראל, שמשלימין את התורה בשנה אחת: מתחילין בשבת שאחר חג הסוכות, וקורין בסדר "בראשית"; בשניה, "אלה, תולדת נח"; בשלישית, "ויאמר ה' אל אברם". וקוראין והולכין על הסדר הזה, עד שגומרין התורה בחג הסוכות. ויש מי שמשלים את התורה בשלוש שנים, ואינו מנהג פשוט.

יג, ב עזרא תקן להם לישראל, שיהיו קורין קללות שבספר ויקרא, קדם עצרת; ושבתשנה תורה, קדם ראש השנה. והמנהג הפשוט, שיהיו קוראין "במדבר סיני", קדם עצרת; ו"אתחנן", אחר תשעה באב; ו"אתם נצבים", קדם ראש השנה; ו"צו את אהרן", קדם הפסח בשנה פשוטה. לפיכך יש שבתות שקוראין בשחרית, שני סדרים כגון "אשה כי תזריע" ו"זאת תהיה תורת המצרע", ו"בהר סיני" ו"אם בחקתי", וכיוצא בהן כדי שישלימו בשנה, ויקראו אותם הסדרים בעונתן.

יג, ג מקום שמפסיקין בשבת בשחרית שם קוראין במנחה, ובשני ובחמישי, ולשבת הפאה. פיצד: שבת ראשונה, קורין בשחרית בסדר "בראשית"; במנחה, קורין מ"אלה, תולדת נח" עשרה פסוקים או יתר; וכן בשני ובחמישי; וכן לשבת הפאה בשחרית, מתחילין מ"אלה, תולדת נח", וקרא עד סוף

הסדר. ועל דרך זו, קוראין כל השנה. ומפטירין בכל שבת ושבת, בנביא מעין שקראו בתורה.

יג, ד בראשי חודשים הראשון, קורא שלושה פסוקים מפרשת "צו"; והשני, חוזר וקורא פסוק שלישי שקרא הראשון ושני פסוקים אחריו, כדי שישאר בפרשה שלושה פסוקים; והשלישי, קורא שלושה פסוקים ששיר השני עם "וביום, השבת"; והרביעי, קורא "ובראשי חודשיכם". ואם חל ראש חדש להיות בשבת, מוציאין שני ספרים בשחרית: אחד, קורין בו סדר אותה שבת; והשני, קורא בו המשלים "ובראשי, חודשיכם". ואם קרא ענין ראש חדש בשבת, המפטיר קורא, ומפטירין "והיה, מדי חדש בחדשו". וראש חדש אב שחל להיות בשבת, מפטירין "חודשיכם ומועדיכם שנאה נפשי". וראש חדש שחל להיות באחד בשבת, מפטירין בשבת שלפניו "ויאמר לו יהונתן, מחר חדש".

יג, ה כל העולה לקרות בתורה פותח בדבר טוב, וחותם בדבר טוב. אבל בפרשת "האזינו" הראשון, קורא עד "זכר ימות עולם"; והשני, מתחיל מ"זכר ימות עולם" עד "ירפכהו"; והשלישי, מ"ירפכהו" עד "וירא ה', וינאץ"; והרביעי, מן "וירא ה', וינאץ" עד "לו חכמו"; והחמישי, מן "לו חכמו" עד "כי אשא אל שמים, ידי"; והששי, מן "כי אשא השירה. ולמה פוסקין בה בענינות אלו מפני שהיא תוכחה, כדי שיחזרו העם בתשובה.

יג, ו שמונה פסוקין שפסוף התורה, מתר לקרות אותן בבית הכנסת בפחות מעשרה: אף על פי שהכל תורה, ומפי משה מפי הגבורה הן, הואיל ומשמען שחן אחר מיתת משה, הרי נשתנו; ולפיכך מתר ליחיד לקרות אותן.

יג, קללות שבתורת פוהנים אין מפסיקין בהן, אלא אחד קורא אותן; מתחיל בפסוק שלפניהם, ומסיים בפסוק שלאחריהם. וקללות שבמשנה תורה אם רצה לפסק בהן, פוסק; וכבר נהגו העם שלא לפסק בהן, אלא אחד קורא אותן.

יג, ח מפסיקין למועדות, וליום הכפורים, וקוראין בענין המועד, לא בסדר השבת. ומשה רבנו תקן להן לישראל, שיהיו קוראין בכל מועד, ענינו; ושואלין ודורשין בענינו שליום, בכל מועד ומועד. ומה הן קורין: בפסח, בפרשת המועדות שבתורת פוהנים. וכבר נהגו העם, לקרות ביום טוב ראשון "משכו", ומפטירין בפסח גלגל; וביום טוב שני, "שור או כשב", ומפטירין בפסח יאשיהו. בשלישי, "קדש לי"; ברביעי, "אם כסף תלוה"; בחמישי, "פסל לה"; בששי, "ויעשו בני ישראל את הפסח, במועדו". ביום טוב אחרון, ב"ויחי, בשלח" עד סוף השירה, ומפטירין "וידבר דוד"; ובשמיני, "כל הכבוד", ומפטירין "עוד היום, בנב לעמד".

יג, ט בעצרת, קורין ב"שבועה שבעת". ומנהג פשוט, שקורים ביום טוב ראשון, "בחדש, השלישי", ומפטירין במרפבה; ובשני, קורין בפרשת מועדות, ומפטירין בחבקוק.

יג, י בראש השנה, קורין "בחדש השביעי באחד לחדש". ומנהג פשוט, שקורין ביום ראשון, "וה' פקד את שרה", ומפטירין "ויהי איש אחד מן הרמתיים"; ובשני, קורין "והאלהים, נסה את אברהם", ומפטירין "הבן יקיר לי אפרים".

יג, יא ביום הכפורים, בשחרית, קורין "אחרי מות", ומפטירין "כה אמר רם ונשא". במנחה, קורין בעריות שב"אחרי

מות", כדי שיזכר ויכלם כל מי שנכשל באחת מהן, ויחזר בתשובה; והשלישי שקורא בתורה, מפטיר ביונה.

יג, יב בסבות, בשני ימים הראשונים, קורין בפרשת מועדות, ומפטירין ביום הראשון "הנה יום פא, לה", וביום שני "ויקהלו אל המלך שלמה"; וביום טוב האחרון, קורין "כל הכבוד", ומפטירין "ויחי ככלות שלמה"; ולמחר, קורין "וזאת הברכה", ומפטירין "ויעמד שלמה", ויש מי שמפטיר "אחרי מות משה", ובשאר ימות החג, קורין בקרבנות החג.

יג, יג פיצד בכל יום ויום מחלו שלמועד, קורא שתי פרשיות: ביום השלישי, שהוא תחלת חלו שלמועד, קורא הבהן "וביום השני", ולוי קורא "וביום השלישי", וישראל קורא "וביום השלישי", והרביעי חזר וקורא "וביום השני" "וביום השלישי". וכן ביום הרביעי, שהוא שני שלחלו שלמועד, קורין "וביום השלישי" "וביום הרביעי" על דרך זו.

יג, יד בכל יום ויום מימים טובים, וכן ביום הכפורים, ובשבעת ימי הפסח מוציאין שני ספרים בשחרית: האחד, קורין בו תחלה ענינות אלו שאמרנו. והשני, קורין בו קרבן אותו היום האמור בחמש הפקודים; והקורא ענין הקרבן, הוא מפטיר בנביא.

יג, טו בכל יום שמוציאין שני ספרים, או שלוש, אם הוציאו זה אחר זה, בשמחזיר את הראשון אזמר קדיש ומוציא השני; ובשמחזיר האחרון, אזמר קדיש. וכבר אמרנו שהמנהג הפשוט, לומר קדיש אחר שקורא המשלים לעולם, ואחר כך מפטירין בנביא.

יג, טז שבת שחלה להיות בחלו שלמועד, בין בפסח בין בסבות, קורין באותה שבת "ראה אתה אמר אלי"; ומפטירין בפסח העצמות

הַיְבִשׁוֹת, וְאִם הָיְתָה בְּתוֹךְ הַחֵג, "בְּיוֹם בּוֹא גֹזַג".

יג, יז בַּחֲנֻכָּה בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן, קוֹרִין מִבְּרַכַת בּוֹהַגִּים עַד סוֹף קָרְבַן הַמִּקְרִיב בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן; וּבְיוֹם הַשְּׁנִי, קוֹרִין קָרְבַן נְשִׂיא שְׁהַקְרִיב בַּשְּׁנִי; וְכֵן עַד יוֹם שְׁמִינִי, קוֹרִין מְיוֹם הַשְּׁמִינִי עַד סוֹף כָּל הַקְּרָבָנוֹת, עַד סוֹף הַסֵּדֶר. וּמִמְטִירִין בַּשַּׁבָּת שְׁלַחֲנֻכָּה, בְּנֵרוֹת זְכָרְיָה; וְאִם הָיוּ שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת, מִמְטִירִין בַּשַּׁבָּת רֵאשׁוֹנָה בְּנֵרוֹת זְכָרְיָה, וּבַשְּׁנִיָּה בְּנֵרוֹת שְׁלֹמֹה. וְהַקּוֹרָא בְּעֵנִין חֲנֻכָּה, הוּא שְׁמִמְטִיר בְּנֻכָּיָא.

יג, יח בַּפּוֹרִים, קוֹרִין בַּשַּׁחֲרִית "וַיָּבֵא, עִמְלֶק". בְּתַשְׁעָה בָּאֵב, בַּשַּׁחֲרִית קוֹרִין "כִּי תוֹלִיד בָּנִים" וּמִמְטִירִין "אֶסְפֵּךְ אֶסְפִּים"; וּבַמִּנְחָה, קוֹרִין "וַיַּחֲל מֹשֶׁה", בַּשָּׂאֵר יְמֵי הַתַּעֲנִיּוֹת. וּבַשָּׂאֵר הַתַּעֲנִיּוֹת שְׂאֵנוּ מִתַּעֲנִים עַל מָה שְׂאֵרַע לְאַבוֹתֵינוּ, קוֹרִין בַּשַּׁחֲרִית וּבַמִּנְחָה: הָרֵאשׁוֹן, קוֹרָא "וַיַּחֲל מֹשֶׁה" אַרְבַּעַת פְּסוּקִין; וְקוֹרָא הַשְּׁנִי וְהַשְּׁלִישִׁי, מִ"פֶּסֶל לָד" עַד "אֲשֶׁר אָנִי, עֲשֵׂה עִמָּךְ". וּבַתַּעֲנִיּוֹת שְׁגוֹזִירִין אוֹתָן הַצְּפוּר מִפְּנֵי הַצָּרוֹת, כְּגוֹן בַּצָּרֶת וְדָבָר וְכַיּוֹצֵא בָהֶן, קוֹרִין בְּרַבּוֹת וּקְלָלוֹת, כִּדְרֵי שְׂשִׁיבוּ הָעַם וַיִּכְנַע לְבָבָם כְּשִׂישְׁמְעוּ אוֹתָם.

יג, יט נֶחֱמוּ כָּל יִשְׂרָאֵל, לְהִיּוֹת מִמְטִירִין קֹדֶם לְתַשְׁעָה בָּאֵב בְּשִׁלּוֹשׁ שַׁבָּתוֹת, בְּדַבְּרֵי תוֹכַחַת שַׁבָּת רֵאשׁוֹנָה, מִמְטִירִין "דְּבָרֵי יִרְמְיָהוּ"; שְׁנִיָּה, "חֲזוֹן יִשְׁעִיָּהוּ"; שְׁלִישִׁית, "אִיכָּה הָיְתָה לְזוֹנָה". וְכֵן שַׁבָּת שְׂאֵחַר תַּשְׁעָה בָּאֵב, מִמְטִירִין "נֶחֱמוּ נֶחֱמוּ, עַמִּי". וּמִנְחָה פְּשׁוּט בְּעֵרֵינוּ, לְהִיּוֹת מִמְטִירִין בְּנַחֲמוֹת יִשְׁעִיָּה, מֵאַחַר תַּשְׁעָה בָּאֵב עַד רֵאשׁ הַשְּׁנִיָּה; וְשַׁבָּת שְׁבִין רֵאשׁ הַשְּׁנִיָּה וַיּוֹם הַכַּפּוֹרִים, מִמְטִירִין "שׁוֹבָה, יִשְׂרָאֵל".

יג, כ רֵאשׁ חֲדָשׁ אֲדָר שְׁחָל לְהִיּוֹת בַּשַּׁבָּת, קוֹרִין בַּפְּרָשָׁת שְׁקָלִים, וּמִמְטִירִין בְּ"יְהוּדָע בַּשְּׁלִישִׁי.

הַכַּהֵן". וְכֵן אִם חָל רֵאשׁ חֲדָשׁ אֲדָר לְהִיּוֹת בְּתוֹךְ הַשַּׁבָּת, וְאִפְלוּ בְּעֶרְבַת הַשַּׁבָּת, מִקְדִּימוּן וְקוֹרִין בַּשַּׁבָּת שְׁלֹפְנָיו, בַּפְּרָשָׁת שְׁקָלִים. בַּשַּׁבָּת שְׁנִיָּה, קוֹרִין בַּפְּרָשָׁת "זְכוֹר", וּמִמְטִירִין "כֹּה אָמַר, ה' צְבָאוֹת, פְּקֻדֹתַי". וְאִי זֶה הוּא שַׁבָּת שְׁנִיָּה, כָּל שְׁחָל פּוֹרִים לְהִיּוֹת בְּתוֹכָהּ, וְאִפְלוּ בְּעֶרְבַת שַׁבָּת. בַּשְּׁלִישִׁית, קוֹרִין "פָּרָה אֲדָמָה", וּמִמְטִירִין "וַיִּזְרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים". וְאִי זֶה הוּא שַׁבָּת שְׁלִישִׁית, הַסְּמוּכָה לְרַבִּיעִית. בְּרַבִּיעִית, קוֹרִין "הַחֲדָשׁ הַזֶּה", וּמִמְטִירִין "בְּרֵאשׁוֹן בְּאַחַד לְחֲדָשׁ". וְאִי זֶה הוּא רַבִּיעִית, כָּל שְׁחָל רֵאשׁ חֲדָשׁ נִסָּן לְהִיּוֹת בְּתוֹכָהּ, וְאִפְלוּ בְּעֶרְבַת שַׁבָּת.

יג, כא נִמְצְאָתָא אוֹמֵר, שְׁפַעְמִים תְּהִיָּה הַפְּסָקָה בֵּין שַׁבָּת רֵאשׁוֹנָה וְשְׁנִיָּה, אוֹ בֵּין שְׁנִיָּה וְשְׁלִישִׁית; וּפְעָמִים תְּהִיָּה שְׁתֵּי הַפְּסָקוֹת, בֵּין רֵאשׁוֹנָה וְשְׁנִיָּה וּבֵין שְׁנִיָּה וְשְׁלִישִׁית. אֲבָל בֵּין שְׁלִישִׁית לְרַבִּיעִית, אֵין מִפְּסִיקוּן.

יג, כב כָּל פְּרָשָׁה מֵאַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת הָאֵלוּ, אֶחָד קוֹרָא אוֹתָהּ בַּסֵּפֶר שְׁנִי, אַחַר שְׁקוֹרִין סֵדֶר אוֹתָהּ שַׁבָּת בַּסֵּפֶר שְׁהוֹצִיאוּ רֵאשׁוֹן. חָל רֵאשׁ חֲדָשׁ אֲדָר לְהִיּוֹת בַּשַּׁבָּת, וְהָיָה סֵדֶר אוֹתָהּ שַׁבָּת "וְאַתָּה תִּצְוֶנָה", קוֹרִין שְׁשָׁה מִ"אַתָּה תִּצְוֶנָה" עַד "וְעֲשִׂיתָ כִּיֹּר נַחֲשָׁת", וְהַשְּׁבִיעִי חוֹזֵר וְקוֹרָא מִ"כִּי תִשָּׂא" עַד "וְעֲשִׂיתָ כִּיֹּר נַחֲשָׁת". וְאִם הָיָה סֵדֶר אוֹתָהּ שַׁבָּת "כִּי תִשָּׂא" עֲצֻמָּה, קוֹרִין שְׁשָׁה מִ"כִּי תִשָּׂא" עַד "וַיִּקְהַל", וְהַשְּׁבִיעִי חוֹזֵר וְקוֹרָא בַּסֵּפֶר שְׁנִי מִ"כִּי תִשָּׂא" עַד "וְעֲשִׂיתָ כִּיֹּר נַחֲשָׁת".

יג, כג רֵאשׁ חֲדָשׁ אֲדָר שְׁחָל לְהִיּוֹת בַּשַּׁבָּת, מוֹצִיָּאִין שְׁלֹשָׁה סְפָרִים אֶחָד, קוֹרִין בּוֹ סֵדֶר הַיּוֹם; וְהַשְּׁנִי, קוֹרִין בּוֹ עֵנִין רֵאשׁ חֲדָשׁ; וְהַשְּׁלִישִׁי, קוֹרִין בּוֹ "כִּי תִשָּׂא". וְכֵן רֵאשׁ חֲדָשׁ נִסָּן שְׁחָל לְהִיּוֹת בַּשַּׁבָּת קוֹרִין סֵדֶר הַיּוֹם, בְּאַחַד; וְעֵנִין רֵאשׁ חֲדָשׁ, בַּשְּׁנִי; וְ"הַחֲדָשׁ הַזֶּה", בַּשְּׁלִישִׁי. הַמְשַׁךְ בַּעֲמוּד אַחֲרוֹן שֶׁל נ"ך...

<p>12 APR</p>	<p>ראשון Sunday</p>	<p>כה 25</p>	<p>בבלי: מנחות צא ירושלמי: קדושין כח תוספתא: פסחים ב נ"ך: נחמיה יא רמב"ם: תפלה וברכת כהנים ז</p>	<p>י לעופר</p> <p>עלות השחר 5:09 סו"ז קר"ש - בג"א 9:03 סו"ז תפלה - בג"א 10:21 שקיעה 7:32</p> <p>נץ החמה 6:22 סו"ז קר"ש - גר"א 9:39 סו"ז תפלה - גר"א 10:45 צה"כ לשיטת ר"ת 8:45</p>
<p>13 APR</p>	<p>שני Monday</p>	<p>כו 26</p>	<p>בבלי: מנחות צב ירושלמי: קדושין כט תוספתא: פסחים ג נ"ך: נחמיה יב רמב"ם: תפלה וברכת כהנים ח</p>	<p>יא לעופר</p> <p>עלות השחר 5:08 סו"ז קר"ש - בג"א 9:02 סו"ז תפלה - בג"א 10:20 שקיעה 7:33</p> <p>נץ החמה 6:21 סו"ז קר"ש - גר"א 9:38 סו"ז תפלה - גר"א 10:44 צה"כ לשיטת ר"ת 8:46</p>
<p>14 APR</p>	<p>שלישי Tuesday</p>	<p>כז 27</p>	<p>בבלי: מנחות צג ירושלמי: קדושין ל תוספתא: פסחים ד נ"ך: נחמיה יג רמב"ם: תפלה וברכת כהנים ט</p>	<p>יב לעופר</p> <p>עלות השחר 5:06 סו"ז קר"ש - בג"א 9:01 סו"ז תפלה - בג"א 10:19 שקיעה 7:34</p> <p>נץ החמה 6:19 סו"ז קר"ש - גר"א 9:37 סו"ז תפלה - גר"א 10:43 צה"כ לשיטת ר"ת 8:47</p>
<p>15 APR</p>	<p>רביעי Wednesday</p>	<p>כח 28</p>	<p>בבלי: מנחות צד ירושלמי: קדושין לא תוספתא: פסחים ה נ"ך: דברי הימים א רמב"ם: תפלה וברכת כהנים י</p>	<p>יג לעופר</p> <p>עלות השחר 5:05 סו"ז קר"ש - בג"א 9:00 סו"ז תפלה - בג"א 10:19 שקיעה 7:35</p> <p>נץ החמה 6:18 סו"ז קר"ש - גר"א 9:36 סו"ז תפלה - גר"א 10:43 צה"כ לשיטת ר"ת 8:48</p>
<p>16 APR</p>	<p>המישי Thursday</p>	<p>כט 29</p>	<p>בבלי: מנחות צה ירושלמי: קדושין לב תוספתא: פסחים ו נ"ך: דברי הימים ב רמב"ם: תפלה וברכת כהנים יא</p>	<p>יד לעופר, אי"א יו"כ קטן</p> <p>עלות השחר 5:03 סו"ז קר"ש - בג"א 8:59 סו"ז תפלה - בג"א 10:18 שקיעה 7:36</p> <p>נץ החמה 6:16 סו"ז קר"ש - גר"א 9:35 סו"ז תפלה - גר"א 10:42 צה"כ לשיטת ר"ת 8:49</p>
<p>17 APR</p>	<p>ששי Friday</p>	<p>ל 30</p>	<p>בבלי: מנחות צו ירושלמי: קדושין לג תוספתא: פסחים ז נ"ך: דברי הימים ג רמב"ם: תפלה וברכת כהנים יב</p>	<p>א' דראש חודש אייר, טו לעופר Rosh Chodesh Iyar</p> <p>עלות השחר 5:02 סו"ז קר"ש - בג"א 8:58 סו"ז תפלה - בג"א 10:17 שקיעה 7:37</p> <p>נץ החמה 6:15 סו"ז קר"ש - גר"א 9:34 סו"ז תפלה - גר"א 10:41 צה"כ לשיטת ר"ת 8:50</p>
<p>18 APR</p>	<p>שב"ק Shabbos</p>	<p>א 1</p>	<p>בבלי: מנחות צז ירושלמי: קדושין לד תוספתא: פסחים ח נ"ך: דברי הימים ד רמב"ם: תפלה וברכת כהנים יג</p>	<p>תזריע-מצורע, ב' דראש חודש אייר, טז לעופר Rosh Chodesh Iyar</p> <p>עלות השחר 5:00 סו"ז קר"ש - בג"א 8:58 סו"ז תפלה - בג"א 10:17 שקיעה 7:38</p> <p>נץ החמה 6:13 סו"ז קר"ש - גר"א 9:34 סו"ז תפלה - גר"א 10:41 צה"כ לשיטת ר"ת 8:51</p>

הדלקת הנרות 7:19 Candle Lighting

זמן מוצש"ק 8:51 Shabbos Ends

דוֹרְכֵן צִיָּילֵן סְפִירַת הָעוֹמֶה, וְעֵרַט מְעַן גְּעֵרַאטְעוֹנעט נִישְׁט צו ווערן פֿאַרְטֵרִיבן.

(סְפֵר הַמִּדּוֹת אוֹת סְפִירַת הָעוֹמֶר סִימָן א')